

T. C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KUTBEDDİN İZNIKİ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI NÜSHASI (101^a-150^b)
GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL SAÇI

TEZ DANIŐMANI
PROF. DR. İBRAHİM TAŞ

BİLECİK, 2021

10299087

T. C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**KUTBEDDİN İZNIKİ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI NÜSHASI (101^a-150^b)
GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL SAÇI

TEZ DANIŐMANI
PROF. DR. İBRAHİM TAŞ

BİLECİK, 2021

10299087

BEYAN

“Kutbeddin İzniki’nin Mukaddimesi’nin Topkapı Nüshası (101^a-150^b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tafrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Bu çalışmamın, Bilimsel Araştırmalar Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte beyan edilmelidir.	
DESTEK ALINMIŞTIR	DESTEK ALINMAMIŞTIR
Destek alındı ise;	
Destekleyen Kurum:	
Desteğin Türü	Proje Numarası
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)	
2- TÜBİTAK	
Diğer;	

Ayşegül SAÇI

.../.../2021

İmza

ÖN SÖZ

Tarafımızca çalışılan *Kutbeddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (101^a-150^b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük* adlı yüksek lisans tezi ile; eserin söz varlığı, Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait ses olayları, kelimelerin zengin anlam dünyası, cümle yapıları, bağlamdaki anlatım bozuklukları değerlendirilmiştir. Çalışma sürecinde maddi ve manevi desteğini üzerimden hiçbir zaman esirgemeyen aileme, ilim yolculuğumda gece gündüz demeden, tecrübesi ve bilgisiyle her daim yolumu aydınlatan danışmanım Prof. Dr. İbrahim Taş'a teşekkür ederim.

Ayşegül SAÇI

ÖZET

KUTBEDDİN İZNIKÎ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI NÜSHASI (101^a-150^b) GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK

Temel anlamıyla ilmihâl, İslam dininin kurallarını öğretmek için yazılmış kitaptır. Kutbeddin İznikî'nin kaleme aldığı Mukaddime adlı bu ilmihâl kitabı, ilk Türkçe ilmihâl olarak kabul edilmiştir. Hem Anadolu'daki ilmihâl geleneğinin öncüsü olma itibarıyla hem de Eski Anadolu Türkçesi döneminin zengin dil özelliklerini barındırması ile, eser din ve dil araştırmalarında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, Anonim Bir İlmihâl Kitabı adıyla kayıtlı olan Mukaddime adlı eser, Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil özellikleri bağlamında incelenmiştir. Çalışmada, söz konusu eserle ilgili bilgilerin ve kısaca dil özelliklerinin yer aldığı giriş bölümü, sonrasında Arap harfli metnin transkribesi, günümüz Türkçesine tercümesi ve dizin şeklinde sözlüğü bulunmaktadır. Bu çalışmayla, yüksek lisans seviyesinde, Arap harfli tarihî bir metnin okunabilmesi, anlaşılabilmesi ve söz varlığının filolojik yöntemle ele alınabilmesi gibi hedefler gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Eski Anadolu Türkçesi, İlmihâl, Kutbeddin İznikî, Mukaddime.

ABSTRACT

KUTBEDDIN IZNIKÎ'S MUKADDIME OF TOPKAPI COPY (101^a-150^b) INTRODUCTION-THE TEXT-TRANSLATION-GLOSSARY

In a basic meaning, the catechism is a book written to teach the rules of Islam. The catechism called Mukaddime, written by Kutbeddin İznikî, it is accepted as the first catechism. The work has a significantly value in religion and language studies both as pioneer of catechism tradition in Anatolia and because it contains the substantial linguistic specifications of the Old Anatolian Turkish period. Mukaddime, registered under the name of *Anonim Bir İlmihâl Kitabı*, examined in the context of language specifications of Old Anatolian Turkish period in this study. In the study, there is an introductory section that includes information about the work in question and briefly its language specifications, followed by a transcript of the Arabic letter text, its translation into today's Turkish and a dictionary in the form of an index. With this study, objectives such as being able to read and understand a historical text in Arabic letters and to handle the vocabulary with the philological method at the master's degree are achieved.

Key Words: Turkic Language, Old Anatolian Turkish, Catechism, Kutbeddin İznikî, Mukaddime.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
İŞARETLER LİSTESİ	vi
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Kutbeddin İznikî ve Eserleri	1
1.2. Nüsha Tavsifi	2
1.3. Eserin Dil Hususiyetleri	3
1.4. Çalışma İle İlgili Açıklamalar	4
2. METİN	8
2.1. Metin.....	8
3. ÇEVİRİ	25
3.1. Çeviri	25
4. SÖZLÜK VE DİZİN	43
4.1. Sözlük ve Dizin	43
5. ARAPÇA İBARELER.....	136
5.1. Arapça İbareler	136
6. SONUÇ.....	142
KAYNAKÇA	143
EKLER.....	146

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar. : Arapça

as. : Aleyhisselâm

AT : Ana Türkçe

ET : Eski Türkçe

Fa. : Farsça

Hz. : Hazreti

Mo. : Moğolca

Soğd. : Soğdca

vb. : ve benzeri

İŞARETLER LİSTESİ

- < : **1.** aracı ve kaynak dili gösterir; **2.** önceki biçimi gösterir.
- : gönderme yapıldığını gösterir.
- + : ada gelen eki gösterir.
- : **1.** fiil kök ya da gövdesini gösterir; **2.** fiile gelen eki gösterir.
- [=] : kelimenin kaç defa geçtiğini belirtir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	<i>hemze</i>	◌
ا	<i>elif</i>	a / ā / e
ب	<i>be</i>	b / p
پ	<i>pe</i>	p
ت	<i>te</i>	t
ث	<i>se</i>	s
ج	<i>cim</i>	c / ç
چ	<i>çim</i>	ç
ح	<i>ha</i>	h
خ	<i>hi</i>	h
د	<i>dāl</i>	d
ذ	<i>zel</i>	z
ر	<i>re</i>	r
ز	<i>ze</i>	z
س	<i>sīn</i>	s
ش	<i>şin</i>	ş
ص	<i>şād</i>	ş
ض	<i>dād</i>	ḍ
ط	<i>ṭı</i>	ṭ
ظ	<i>ẓı</i>	ẓ
ع	<i>‘ayın</i>	‘
غ	<i>ğayın</i>	ğ
ف	<i>fe</i>	f
ق	<i>kāf</i>	k
ك	<i>kef</i>	k / g / ŋ

ل	<i>lām</i>	l
م	<i>mīm</i>	m
ن	<i>nūn</i>	n
و	<i>vāv</i>	v / (o / ö / u / ū / ü)
ه	<i>he</i>	h / (a / e / i)
ی	<i>ye</i>	y / (è / ı / i / ï)

1. GİRİŞ

1.1. Kutbeddin İznikî ve Eserleri

Karahanlı Devleti'nin İslamiyeti devletin resmi dini olarak kabul etmesinden sonra, Türkler Kur'an-ı Kerim'i anlamak için tercümelemler; dinin kurallarını anlamak ve aktarmak için de ilmihâller yazmıştır. Temel ve basit anlamıyla ilmihâl, "İslam dininin kurallarını öğretmek için yazılmış kitap"tır.¹ Kutbeddin İznikî'nin kaleme aldığı Mukaddime adlı bu ilmihâl kitabı, ilk Türkçe ilmihâl olarak kabul edilmiştir. Hem Anadolu'daki ilmihâl geleneğinin öncüsü olma itibarıyla hem de Eski Anadolu Türkçesi döneminin zengin dil özelliklerini barındırması ile, eser din ve dil araştırmalarında önemli bir yere sahiptir.

Kutbeddin İznikî'nin hayatından kısaca şöyle söz edebiliriz. Niğde'de doğup İznik'e göç eden Kutbeddin İznikî'nin doğum tarihi net olarak bilinmemektedir. Babasının adı Mehmet'tir. İçinde Osmanlı vezirinin de olduğu, döneminin önemli isimlerinden eğitim almıştır. Kaynaklar, onun şerî ilimler ve tasavvufta önemli mertebelere geldiğini kaydetmiştir. Evliya Çelebi'nin ifadesinden İznik'te bir asitanesinin bulunduğu ve orada tarikat faaliyetlerini sürdürdüğü anlaşılmaktadır.²

Kaynaklara göre, Kutbeddin İznikî, hem yaşadığı bölge halkı hem de devlet büyükleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Timur'la zaman zaman bir araya geldiği, hatta Timur'un İznikî'ye büyük değer verdiği anlatılmaktadır. Bursalı Mehmet Tahir, İznikî'nin yaptıklarından dolayı Timur'a doğru fakat acı sözler söylediği hâlde onun sesini çıkaramadığını bildirir. Mecdi Mehmet Efendi ise, Timur'u azarladığından, ona uzun uzun nasihat ettiğinden söz etmektedir. Aksak, Timur'a söylediği şu sözü ile isim yapmıştı: "Sen katledip şeytan sıfatı ile iftihar edersin."³

İznikî, bu eserde birçok Arapça kaynağa değinmiş ve bu kaynaklardan örnekler vermiştir. Bu durum, onun Arapçaya ileri derecede hâkim olduğunu göstermektedir. Elinin altında birçok Arapça kaynak olmasına rağmen halka faydalı olması için eserini özellikle Türkçe olarak kaleme almayı tercih etmiştir. Bunun sebebini eserinin başında şöyle açıklıyor:

"Bu zaif gördi kim bu farz-ı ayn olan ilimlerde kitaplar düzmişler latif ve görklü. Amma ol kitapların kimisi Parsice ve kimisi Arapça. Her kişi onları mutala kılıp manisin çıkaramaz. Eğer okuyup öğrenirse dahi bazısı tüzcek gerü unudur. Yahut sonra manisin görklü eydirmez. Pes diledi bu miskin dahi kim farz-ı ayn ilimde Türkçe

¹ TDK, (2021), Erişim: [<https://sozluk.gov.tr/>]

² Reşat Öngören, (2002), "Kutbüddin İznikî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, s. 485-486. Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

³ Kerime Üstünova, (2016), *Kutbe'd-dîn İznikî Mukaddime Giriş-İnceleme-Metin Sözlük* (Şahâbe'd-dîn Kudsi Nüshası), s. 40. İstanbul: Sentez Yayıncılık.

bir mukaddime düze. Ta kim mübtedi gişilere anı okımak geniz (kolay) ola. Dahi kızcağuzlara ve oğlancuklara balığ yakın olicak anı öğredeler...”⁴

Eserleri:

1. *Tefsîrû'l-Kur'ân* (Tefsîru Kûṭbiddîn), Nisâ ve Mâide sûrelerinin tefsirini içeren 276 varaklık bu cilt hem dirâyet hem rivâyet tefsiri olma niteliği taşımaktadır.

2. *Mukaddime*, namaz, oruç, hac, zekât gibi ibadet konularının Hanefî mezhebine göre anlatıldığı, ayrıca inanç ve ahlaka dair meselelerin ele alındığı eser Türkçe ilmihâl geleneğinin ilk örneklerindedir.

3. *Râhatü'l-Kulûb*, kelam, fıkıh ve tasavvufun mezcedildiği bu Türkçe eserde müellif, inanç ve ibadet konularını mutasavvıfların anlayışından hareketle anlatmış, son kısımda şeyhe bağlanmanın gerekliliği, kâmil şeyhin vasıfları, hırka giyme gibi tasavvuf konularını ele almıştır.

4. *Telfikât*, Ferrâ el-Begavî'nin *Mesâbihu's-sünne* adlı eserinin Arapça haşiyesidir. Müellif, bu eseri hadisler arasındaki zahirî çelişkiyi ortadan kaldırmak maksadıyla kaleme aldığını belirtmiştir.

5. *Risâle fi hakkı devrâni's-sûfiyye*, yedi varaklık bu Türkçe eserde Gazali'nin *İhyâ'u Ulûmiddîn*'i başta olmak üzere güvenilir kaynaklardan nakledilen bilgilerle tasavvuf ehlinin devranla zikretmelerinin caiz olduğu savunulmuştur.⁵

1.2. Nüsha Tavsifi

Eserin dönemde çokça tanınmasıyla da ilgili olarak pek çok nüshası bulunmaktadır. Kutbeddin İznikî, oğluyla aynı yüzyılda yaşayıp, vefat ettiği için genellikle oğlunun hayatı ve eserleriyle karıştırılmıştır. Farklı nüshalar Yusuf Ziya Öksüz, Alimujiang Atawula ve Kerime Üstünova tarafından çalışılmıştır. Bizim ele aldığımız nüsha, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü 000630/1'de *Anonim Bir İlmihal Kitabı* adıyla kayıtlıdır. Eser müellif nüshası olmamakla birlikte müstensihine ait Abdullah ismine rastlanmıştır. Elimizdeki nüshanın tamamı 453 varaktır. Her varak 9 satırdan oluşmaktadır. Bu durum, ilk varakta müstensih tarafından “ḥaṭṭ-ı saṭr 9” ifadesiyle belirtilmiştir. Yazma, harekeli bir nesih ve siyah

⁴ Mustafa Baktır, 2005, “Anadolu’da Yazılan İlk Türkçe İlmihal Kitaplarından İznikî’nin Mukaddimesi” [Bildiri], Ali Erbaş (Ed.); *Uluslararası İznik Sempozyumu 5-7 Eylül 2005*, İznik Belediye Başkanlığı: İznik, s. 433.

⁵ Reşat Öngören, 2002, *agm*, s. 485-486.

mürekkeple yazılmıştır. Fakat sistematik olmamakla birlikte bazı bölümlerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

1.3. Eserin Dil Hususiyetleri

Eserin muhtevası didaktik olduğu için dil ve anlatım özelliği de buna paraleldir. Yazar, karşısında cemaat varmış gibi eseri sohbet havasında yazmıştır. Dinleyenlerine soru sorup onların yerine cevap verir; dikkatlerini toplamak istercesine sık sık onlara hitap eder; zaman zaman uyarılarda bulunur, özellikle *bilgil kim, anlağıl kim* vb. yapılarla dikkatleri toplamak ister. Minberde vaaz veren bir hocanın konuşması, anında yazıya geçirilmiş ya da kayda alınmış izlenimi vermektedir. Böyle olunca eserde sohbet türünün ve konuşma dilinin bütün özellikleri görülmektedir. Sık sık devrik cümlelerin kullanılmasının, aynı kelimelerin farklı harekelenmesinin bundan kaynaklandığını düşünmekteyiz. Yine öyküleme yönteminin sonucu olarak *buyurdu kim, dedi kim* tarzında kaynaşık cümleler yoğunluktadır. Eser, soru-cevap yöntemi kullanılarak yazıldığından soru ve cevap cümleleri de oldukça fazladır. Ki’li cümleler gibi Türkçenin söz dizimi kurallarına aykırılık sergileyen bir başka cümle türü de örneğin; *kaçan kim, çün kim, tā kim* vb. Farsçanın etkisinde kalarak edatlarla kurulan yapılarıdır.⁶

Eski Anadolu Türkçesi, içerisinde hem Eski Türkçe dönemini hem de yeni dönemi yansıtan dil özelliklerine sahip bir periyottur. Bu sebeple, dönemin dil özelliği değişkenlik göstermektedir. Ayrıca, Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeye ilk yerleşmeye başladığı zamanları kapsamaktadır. Bu durum, Klasik Edebiyat döneminin dil gelişim sürecini de inceleme fırsatı vermektedir.

Eserin ele aldığımız bölümünde, Eski Türkçe ile karşılaştırıldığında Eski Anadolu Türkçesine dair tespit edilen fonetik ve morfolojik özellikler şunlardır:

1. Söz içi ve söz sonu /d/ foneminin /y/ye değişmesi: *ayak* ‘ayak’ (106^a/08) < ET *adağ*; *ayruk* ‘başka, bundan sonra, bir daha’ (103^b/09) < ET *adruk*; *eyle-* ‘yapmak, etmek’ (104^b/09) < ET *edle-*; *eyü* ‘iyi’ (130^a/02) < ET *edgü*; *qoy-* ‘bırakmak’ (132^b/03) < ET *qod-*.

2. Çok heceli sözcüklerin sonundaki /g/ foneminin düşmesi: *qamu* ‘bütün, hepsi’ (143^a/05) < ET *qamug*; *qatı* ‘katı’ (132^a/07) < ET *qatıg*; *ulu* ‘büyük, yüce’ (107^b/06) < ET *uluğ*.

3. Birincil uzun ünlülerin kısalması: *ağız* ‘ağız’ (107^a/2) < AT **āğız*; *az* (109^a/4) < AT **āz*; *dört* ‘dört’ (131^a/7) < AT **tört*; *gök* ‘gökyüzü, gök’ (126^a/3) < AT **kök*; *taş* ‘taş’ (116^a/5) < AT **tāş*; *sı-* ‘bozmak’ (119^b) < AT **sı-*; *su* ‘su’ (119^b/1) < AT **sūv*; *yol* (122^a/9) < AT **yöl*.

⁶ Kerime Üstünova, 2016, *age*, s. 45.

4. Birincil uzun ünlülerden sonra gelen /p, ç, t, k, k/ ünsüzlerinin, kendilerinden sonra bir ünlü geldiğinde ötümlüleşmesi: *sağış* ‘sayı’ (102^a/7) < AT **sākiş*; *gider-* ‘ortadan kaldırmak, yok etmek’ (116^a/8) < AT **kēter-*; *kıgır-* ‘çağırarak, seslenmek’ (125^a/1) < AT **kīkır-*; *uc+ına* (106^b/7) < AT **ūç* vb.

5. İkinci hece başındaki /ğ, g/ foneminin düşmesi: *eyü* ‘iyi’ (130^a/02) < ET *edgü*; *kulağ* ‘kulak’ (112^a/7) < ET *kulğak*; *gerek* ‘gerek’ (103^a/2) < ET *kergek*.

6. Söz başı /t/ ünsüzünün /d/ye dönüşmesi: *dahı* ‘dahi’ (101^a/1) < ET *tağı*; *dile-* ‘istemek’ (117^b/6) < ET *tile-*; *dört* ‘dört’ (131^a/7) < ET *tōrt*; *dön-* ‘dönmek, geri gelmek’ (108^a/7) < ET *tōn-*; *dut-* ‘tutmak’ (112^b/2) < ET *tut-*; *düş-* ‘düşmek’ (111^a/1) < ET *tüş-*.

7. Söz başı /k/ ünsüzünün /g/ye dönüşmesi: *geç-* ‘geçmek’ (122^a/6) < ET *keç-*; *geçür-* ‘yaşamak’ (112^a/1) < ET *keçür-*; *gel-* ‘gelmek’ (115^b/5) < ET *kel-*; *göz* ‘göz’ (117^b/4) < ET *köz*; *gün* ‘gün’ (105^a/6) < ET *kün*; *gör-* ‘görmek’ (115^a/7) < ET *kör-*.

8. Söz başı /b/ ünsüzünün /v/ye dönüşmesi: *vér-* ‘vermek’ (104^a/7) < ET *bér-*; *var-* ‘varmak’ (147^a/1) < ET *bar-*; *var* ‘mevcut olan’ (122^a/3) < ET *bar*.

9. Söz başı /b/ sesi sadece şu sözcükte düşmüştür: *ol-* ‘olmak’ (109^a/4) < ET *bol-*.

10. Dudak uyumunun olmaması: *bildür-* ‘bildirmek’ (104^a/1), *dürüş-* ‘çalışmak’ (117^b/3), *getür-* ‘getirmek’ (143^a/5), *kullık* ‘hizmet, itaat’ (117^b/5), *okı-* ‘okumak’ (128^b/8), *öğdin* ‘önce’ (130^b/7).

11. Yuvarlaklaşmalar: *ayağısuz* ‘ayağı olmayan’ (112^b/7), *cānlu* ‘canlı’ (125^a/7), *dilsüz* ‘dili olmayan’ (135^a/4), *gereklü* ‘gerekli’ (112^a/6), *sevgülü* ‘sevilen’ (101^b/5).

12. Belirtme durumu ekinin +I olması: *gevde+yi* (112^b/9), *kelime+yi* (137^a/5), *söz+i* (116^a/8), *su+yi* (121^b/8), *şart+ı* (104^a/1), *‘umüm+ı* (115^a/1), *yanlış+ı* (120^a/1).

13. Edat olan *ile*’nin ek olarak görülmesi: *cemā‘atile* (124^b/7), *dilegile* (105^a/4), *sehville* (116^b/9).

1.4. Çalışma İle İlgili Açıklamalar

Çalışmamızda eser üç bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde 101^a-150^b sayfa aralığında kalan kısım transkripsiyon alfabesi ile her varak ve satır numaralandırılarak gösterilmiştir. Metnin istinsahındaki hatalar dipnotlar vasıtasıyla gösterilmiştir. Metnin istinsahı sırasında müstensihin üzerini çizdiği satırlara hiçbir bölümde yer verilmemiştir. Metnin tıpkıbasında noktalama işaretleri kullanılmamış olup; metin transkribe edilirken

anlaşılır kılmak amacıyla, yazım kurallarına uyulmuş ve noktalama işaretleri kullanılmıştır. Metinde geçen Arapça ibareler italik yazı tipi ile aktarılmıştır. İkinci bölümde transkribe edilen metin Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Bu bölümde de noktalama işaretleri kullanılmıştır ve tarafımızca eklenen ifadeler parantez içinde gösterilmiştir. Günümüz Türkçesine aktarma yapılırken cümle anlamlarının satır dışına taşması sebebiyle satır numaraları gösterilmemiştir. Anlam bütünlüğü sağlandıktan sonra sayfa numaralarına yer verilmiştir. Metindeki Arapça ara sözler kısa çizgi içinde Türkiye Türkçesine aktarılmış ve Arapça ifadeler italik yazı tipi ile gösterilmiştir. Üçüncü bölümde ise Ceval KAYA'nın "Windows Altında Dil Çalışmaları İçin Cibakaya 2.3" adlı programı kullanılarak metnin dizin bölümü hazırlanmıştır. Dizinde alfabetik sıra takip edilerek çekim ekleri, metin bağlamında anlam çeşitlenmeleri ve Türkçe olmayan kelimelerin kökeni gösterilmiştir. Dizine ait diğer özellikler, aşağıda açıklanmıştır:

1. Madde başı kelime, birden fazla anlama sahipse her anlam için kelimenin geçtiği sayfa ve satır numarası verilerek, yalnızca birer tanesiyle olmak üzere örneklendirilmiştir. Örneğin,

getür- 1. gelmesini sağlamak: 143^a/5 2. sağlamak: 117^a/4

ol- 1. bulunmak, var olmak: 109^a/4 2. bir şeyin vasfını taşımak: 113^a/2 3. meydana gelmek, gerçekleşmek: 148^a/3

2. Bir madde başına ait söz varlığının her biri (deyim, ikileme, birleşik kelime vb.), o madde başının altında yer almış, anlamlandırılmış ve geçtiği sayfa ve satır numarası gösterilmiştir. Örneğin,

müşkil [< Ar.] halledilmesi güç mesele, durum: 121^b/9

müşkil ol- zor, çetin, güç olmak: 143^a/9

hükm [< Ar.] hüküm, karar, yargı: 114^b/9

hükm ét- hükmetmek: 116^a/8

göz göz: 117^b/4

gözden sav- baştan savmak, gereken önemi göstermemek: 113^a/7

3. Madde başı ayrıyeten herhangi bir deyim ya da birleşik içinde geçiyorsa ona gönderme yapılmıştır. Örneğin,

kııl- yapmak, etmek, gerçekleştirmek: 110^b/7

→ ‘ināyet kıl-, q̄abūl kıl-, q̄ullıq kıl-, q̄ulluq kıl-, namāz kılmağa dur-, namāz kılmağa tur-, raḥmet kıl-

ét- yapmak, kılmak, uygulamak: 104^b/2

→ ‘azīz ét-, beyān ét-, cehd ét-, delālet ét-, faḥr ét-, fāsīd ét-, fikr ét-, ḥūkm ét-, işlāḥ ét-, ihtiyār ét-, ‘ināyet ét-, ikrār ét-, i‘tibār ét-, kıyās ét-, maḥşūş ét-, men‘ ét-, muḥ‘ ét-, müfāla‘a ét-, niyyet ét-, ri‘āyet ét-, rukū‘ ét-, secde ét-, tafşīl ét-, taḥşīş ét-, tamām ét-, tedārük ét-, vaqf ét-

4. Madde başı yalın biçimde geçmeyip bir birleşik kelime ya da deyim içinde geçiyorsa o madde başına anlam verilmemiştir. Örneğin,

‘afv [< Ar.]

‘afv edici affeden, bağışlayan (Allah).

ağır

ağır gel- yapılması güç gelmek.

tedārük

tedārük ét- hazır etmek, sağlamak, araştırıp elde etmek.

5. Madde başı tek başına geçmiyor ve herhangi bir deyim, birleşik kelime veya tamlama içinde yer alıyorsa ona anlam verilmeyip geçtiği yapıya gönderme yapılmıştır. Örneğin,

toğ-

→ gün toğ-

bağla-

→ ‘adāvet bağla-, el bağla-

döndür-

→ gérü döndür-

6. Yabancı kökenli madde başlarının hem orijinal hem Türkçeleşmiş biçimi yer aldığı durumda, her iki biçime de anlam verilmiştir. Örneğin,

dünyā [< Ar.] dünya.

dünye [< Ar.] dünya.

farza [< Ar] farz.

farz [< Ar.] yapılması mecburi olan Allah'ın emri.

farz ol- yapılması kaçınılmaz olmak: 106^a/1

7. Aynı özel isim değişik şekillerde yer alıyorsa iki isme de anlam verilmiştir. Örneğin,

İmām Ebū Ḥanīfe İmam Ebu Hanife.

İmām-ı Ebī Ḥanīfe İmam-ı Ebi Hanife.

8. Bir madde başının iki değişken biçimi geçiyorsa iki biçime de anlam verilmiştir.

Örneğin,

ķullık hizmet, taat, ibadet: 117^b/5

ķulluk hizmet, taat, ibadet: 111^b/8

eyit- söylemek, demek, buyurmak.

eyt- söylemek, demek, buyurmak.

9. *anı, anda, andan, bunu, bunlar* vb. kelimeler biçimbilgisel yapılarından dolayı madde başı yapılmıştır. Örneğin,

anı onu.

andan ondan.

ansuz onsuz.

anuy onun.

2. METİN

2.1. Metin

101^a⁽¹⁾ namāzınun farzasın kılmāğa ve gèrū kılan vaqtlar dağı ⁽²⁾ buğa göre niyyet ède. Eger sünnetlerde yā nāfileler kılsa ⁽³⁾ “Niyyet ètdüm namāz kılmāğa” dèrise yeter. Ammā evlā budur ki, ⁽⁴⁾ “Niyyet ètdüm işbu èrte sünneti” yā öyle yā kindü ⁽⁵⁾ yā aḥşam yā yatsu sünnetin kılmāğa” dèye. Ammā bilgil ki ⁽⁶⁾ eger imāma uyarsa imāma uyduğuna dağı niyyet ètmek ⁽⁷⁾ şartdur. Eger kendü imām olursa imām olduğuna ⁽⁸⁾ niyyet ètmezise dağı uyanların namāzı dürüst olur. ⁽⁹⁾ Ammā eger uyanlarda ‘avrat olursa imām ol **101^b**⁽¹⁾ ‘avrat imāmetliğine niyyet ètmedise ol uyan ⁽²⁾ ‘avratın namāzı dürüst olmaz. Ammā Hūlāşa’da ⁽³⁾ eydür: “Eger cuma‘a namāzında yā bayrām namāzında ⁽⁴⁾ ‘avratlar uyduğuna niyyet ètmedise dağı uyan ‘avratların ⁽⁵⁾ namāzı dürüst olur.” Ammā bilgil kim sevgülü budur kim ⁽⁶⁾ imām olan imāmliğine niyyet ède dağı ‘avrat ⁽⁷⁾ uymış olursa ‘avrat uyduğuna bile niyyet ède, ⁽⁸⁾ eger cuma‘a yā bayrām namāzın kılsa dağı. ⁽⁹⁾ Eger èrte namāzın kılsa eyde kim: “Niyyet ètdüm **102^a**⁽¹⁾ işbu èrte vaqtün farz namāzın kılmāğa imām olıba ⁽²⁾ erden ve ‘avratdan bağa uyanlara”. Tā kim ‘avratlardan dağı ⁽³⁾ uymış olursa namāzı dürüst ola ve gèrū kılan ⁽⁴⁾ vaqt namāzlarına dağı buğa göre niyyet ède ve eger ⁽⁵⁾ kazāya kalmış namāz olursa kankı vaqt kazāsıduğuna ⁽⁶⁾ bile niyyet ède. Ammā kazāya kalmış namāzları çok ⁽⁷⁾ olursa kim sağışın bilmeye, meşelā èrte namāzı ⁽⁸⁾ kaç vaqt kazāya kaldı yā kindü namāzı ⁽⁹⁾ yā yatsu namāzı kaç vaqt kazāya kalmışdur bilmeye. **102^b**⁽¹⁾ Evlā budur her vaqtün kazāsın kılrken evveline yā āhirine ⁽²⁾ niyyet eyleye. Meşelā èrte namāzı kazāların kılrken ⁽³⁾ eyde kim: “Niyyet ètdüm kazāya kalmış èrte namāzlarınun ⁽⁴⁾ evvelin kılmāğa” yāhođ eyde⁷: “Āhirin kılmāğa” ve gèrū ⁽⁵⁾ kılan kazālarda dağı bu düzene niyyet eyleye. ⁽⁶⁾ Zīrā Kādī Hān fetevāsında böyle dèmişdür. ⁽⁷⁾ Ammā bilgil kim farzlarda ve sünnetlerde ve kazāya ⁽⁸⁾ kalmış namāzlarda eger her namāz ki kılr kaç ⁽⁹⁾ rike‘at ise bile niyyet ètse dağı yègrekdür. **103^a**⁽¹⁾ Ammā bilgil kim kişi namāz kılmāğa niyyet èdicek namāz kılmāğa ⁽²⁾ elin kaldurduğu vaqt niyyet ètmek gerek. Ammā ⁽³⁾ eger evinden çıkduğu vaqt yā abdest alırken ⁽⁴⁾ namāz kılmāğa niyyet ètdise gelip kılrken niyyet ètmeyüp ⁽⁵⁾ ol niyyet birle kılsa dağı dürüstdür. Ammā niyyet ⁽⁶⁾ ètdüğüle namāza el bağladığı ortasında dünyā işin ⁽⁷⁾ işledise yā dünyā kelecisin söyledise ol ètdüğü ⁽⁸⁾ niyyet bozılır. İkikeyin niyyet ètmek gerek. Şaḥīḥ budur kim ⁽⁹⁾ elin bağladuktan sonra niyyet ètmek dürüst degül. **103^b**⁽¹⁾ Ammā Hidāye şerḥi Nihāye’de dağı Kımya’da eydür: ⁽²⁾ “El bağladığından sonra dağı dürüstdür ve oruca ⁽³⁾ èrte olduğundan sonra niyyet ètmek dürüst ⁽⁴⁾ olduğunlayın”. Ammā ba‘zılar kıyında ‘subḥāneke’ ⁽⁵⁾ okıyınca degin dürüstdür ve ba‘zılar kıyında rukū‘a

⁷ Yazmada cezm ve esre birlikte: *eyide/eyde*.

varıncaya ⁽⁶⁾ degin dürüstdür andan sonra dürüst degüldür. ⁽⁷⁾ Ammā bilgil kim ihtiyāt ve şahih budur kim el bağladuğdan ⁽⁸⁾ sonra bilse kim niyyet etmemiş diliyile ammā gönli ⁽⁹⁾ ayruk yerdeyimiş ve elin şeşe, ikileyin niyyet ede. ⁽¹⁾ Bu beş şartı bildürdügümüzden sonra namāzuğ içindeki ⁽²⁾ rükünlerin⁸ ve vāciblerin ve sünnetlerin bildürelüm: ⁽³⁾ Bilgil kim namāzuğ şartlarından yā içindeki rükünlerinden ⁽⁴⁾ birisi terk olsa namāz dürüst olmaz. Eger ⁽⁵⁾ vāciblerini kaçdıla terk etse namāzı nākış olur ⁽⁶⁾ ve kendü günāhkār olur. Ammā eger vācibleri ⁽⁷⁾ unıdup terk etse selām vėrdüğinden sonra iki kez ⁽⁸⁾ secdeye varup kalkıp oturup ‘tahiyyāt’ okıyup ⁽⁹⁾ selām vėrse gerek tā kim ol eksügi yerine gele **104^b** ⁽¹⁾ ve namāzı nākış olmaya. Aşağa secde-i sehv neyile vācib ⁽²⁾ olur ve neçe etmek gerek bildürevüz inşā’allāhu Te’ālā. ⁽³⁾ Eger sünnetler terk etse namāzı nākış olur. Ammā ⁽⁴⁾ terk etdüğüçün ‘azāb olmaz. Bes bilgil ki namāzuğ ⁽⁵⁾ rükünleri altıdur. Evvelki namāzuğ evvelinde elin ⁽⁶⁾ bağlariken ‘Allāhu ekber’ demekdür. İkinci Qur’an ⁽⁷⁾ okurken örü turmağdur. Üçüncü örü dururken Qur’an ⁽⁸⁾ okumağdur. Dördüncü rukū’ a varmağdur ve beşinci secde ⁽⁹⁾ eylemekdür. Altıncı namāzuğ āhirinde oturmağdur, tahiyyātı **105^a** ⁽¹⁾ “abdühü ve resülühü’ye degin okıyacak degil. Bu altıdan ⁽²⁾ sonra bir farz dağı İmām-ı Ebü Hanife kıyında ⁽³⁾ -*rahimehu’llāhu*-. Namāzın tamām kılduğdan sonra namāzdan kendü ⁽⁴⁾ dilegile çıkmağdan bes kaçan bir kişi namāzuğ āhirinde ⁽⁵⁾ “abdühü ve resülühü’ye degin otursa dağı anınsuzda ⁽⁶⁾ abdesti şınsa yā gün toğsa namāzı tamām olmaz. ⁽⁷⁾ İmām-ı Ebü Yūsuf kıyında dağı İmām-ı Şāfi’ kıyında ⁽⁸⁾ -*rahimehüme’llāhu*-. Rukū’ a varıcağ ve secdeye varıcağ dağı ⁽⁹⁾ rukū’ dan kalkıcağ yā evvel secdeden kalkıcağ eveden **105^b** ⁽¹⁾ dölenmekdür. Bunları bildükden sonra ve bu rükünler ⁽²⁾ neçe edicek yerine gelür anı bildürelüm. Bilgil kim namāz ⁽³⁾ evvelinde elin kaldurduğı vaqt ‘Allāhu ekber’ demek ⁽⁴⁾ yėgdür. Ammā eger ‘Allāhu’r-rahmānu’ yā ‘Allāhu’l-‘azīmu’ ⁽⁵⁾ dese yā ‘Subhāna’llāhi’ yā ‘Elhamdüli’llāhi’ dese yā ‘Lā ilāhe ⁽⁶⁾ illa’llāhu’ dese yāhođ ‘Elhamdüli’llāhi’ dese namāzı dürüst ⁽⁷⁾ olur. Münyetü’l-Müşallī’de eydür: “‘Allāhu ekber’ deyicek ⁽⁸⁾ evvelindeki hemzeyi çekse ‘ulemānuğ çoğı kıyında namāzı ⁽⁹⁾ bātıl olur. Eger ‘ekber’üñ ‘bī’sin çekse **106^a** ⁽¹⁾ namāzı fāsıd olur”. Örü durmağda dağı farz olan ⁽²⁾ şöyle durmağdur kim belin egmeye gören kişi ⁽³⁾ anı egilmiş örü turmaz demeye. Qur’an okumağda ⁽⁴⁾ dağı farz olan bir uzun āyet yā üç kısa ⁽⁵⁾ āyet okımağdur. Rukū’ etmekde dağı farz olan ⁽⁶⁾ şol kadardur kim bağan kişi örü turur demeye. ⁽⁷⁾ Secde etmekde dağı farz olan burnın ve alnın ⁽⁸⁾ yere degürmekdür. Ammā bilgil secde ederken ayakların ⁽⁹⁾ yerden kaldursa namāzı dürüst olmaz. Hūlāşa’da: **106^b** ⁽¹⁾ “Namāzında ‘lemyekün’ süresinden aşağı sürelerden ⁽²⁾ okıya”. Bundan sonra namāzuğ müstağbların bildürelüm: ⁽³⁾ Müstağab oldur kim anı işlemek Hağ Te’ālā ⁽⁴⁾ kıyında sevgülü ola. Birisi ol namāzda müstağab

⁸ Yazmada rükünlerin/rükünlerini.

(5) olanuñ örü tırıcak secde edecek yere bakmaqdur (6) ve secde edecek yüzün dizlerine bakmaqdur ve rukū‘a (7) varıcak ayağı ucına bakmaqdur ve birisi ‘taḥiyyāt’ (8) okurken ‘eşhedü en lā ilāhe illā’llāh’ deycecek sağ (9) elinüñ barmağın kaldurmaqdur. Ammā Vākı‘āt’da ve Hülāşa’da **107^a** (1) eytmışdür: “Barmağın kaldurmamak yegdür. Zīrā namāzuñ vaż‘ı (2) sükün üzerinedür. Birisi esneyesi gelicek ağzın (3) açmamaqdur. Eger kendözin yèñmeyüp ağzın açarsa (4) eli arkasın ağzına komaqdur. Birisi daḥı güci yètdüğü (5) kadar öksürüğün men‘ ètmekdür, öksürmemekdür. (6) Birisi daḥı mü‘ezzin ‘ḥayya ‘ale’s-şalāḥ’ deycecek (7) namāz kıılmağa turup yaraqlanmaqdur becid. (8) el-Faşlu’s-Şān: Bundan bilgil ki (9) namāzuñ farzları ve sünnetleri ve edebleri vācibleri **107^b** (1) yèrine gelicek kişinüñ ḥalk kıyında zāhirde namāzı tamām (2) olur. Ammā bilgil ki Ḥaḳ Te‘ālānūñ nazarı kııllarunuñ (3) gönlinedür. Bes kişinüñ gönli Ḥaḳ Te‘ālā (4) ḥazretine yönelmiyecek namāz kıılurken edepsüzlik (5) ve küstāhlık olur, namāzı tamām ve maqbūl olmaz. (6) Şuña beñzer olur kim: Bir faḳīr ḥaḳīr kişi bir ulu (7) sultāna kııllık kıılmağa destūr diledi. Ol ulu (8) sultāna ol ḥaḳīr cimri kişi kııllık kıılmaḳ egerçi (9) lāyık degüldi. Ammā ol ulu sultān kerem ve ‘ināyet **108^a** (1) kıılup ol faḳīr ḥalk kıyında maqbūl olmayup ḥor (2) olan kişi kııllığa kabūl kııldı. “Gelsün, bize kııllık (3) kıılan begler ve ululara kıarılsun ve kıyumuza ne vaḳt (4) gerekise girsün çıksun. Ne ḥāceti varısa (5) kendü dilesün, kabūl kıılalum” dedi. Bu ḥaḳīr (6) kişi girdi, ol ulu sultān kıyına daḥı (7) ardın sultāna döndi ve ayağın serdi oturdı. (8) Bes bu kişinüñ ‘aybı ve edepsüzligi ne miḳdār (9) duğın bilseñ. Bilgil ki bir kişi elin bağlayup **108^b** (1) gözin secdesi yèrine dikip kııbleye karşı turup namāz (2) kıılmağa başlasa ve gönli dünyā endişesine meşğul (3) olsa ol edepsüzlikden yüz biñ derece artuḳ (4) edepsüzlik ve ‘ayblu iş ètmış olur. Bilgil ki (5) muḳarrebler kıyında Ḥaḳ Te‘ālānūñ dostları kıyında (6) yalancılık ve maşharalık ètmış olur. Nitekim Ḥasan-ı Başrī (7) -*rahmetullāhi ‘aleyhi*- eytdi: “Her kim namāz üzerinde olsa (8) gönli Ḥaḳ Te‘ālānūñ ululuğı fikrinde olmayup (9) dünyā endişesinde olup namāz kıılmaḳ kişiyi **109^a** (1) ‘azāba uğratmağa yakınır ḳadr ü şevāb ḥāşıl olmaḳdan. (2) İmdi bilgil ki namāz kıılurken gönlin dünyā (3) endişesine tağılmamaḳ çāresi budur kim kişide (4) dünyā esbābı az ola daḥı kimseye gönlinde ḥased (5) ve ‘adāvet bağlamaya. Zīrā her kişinüñ kim kıoyunu (6) ve bāğı yok. Namāz kıılurken gönline kıoyun ve bāğ endişesi (7) düşmez. Her kişinüñ ki kimseyile çekişigi yok, (8) mu‘āmelesi yok, gönline intikām ve mu‘āmele endişesi (9) düşmez. Gèrü kıalan endişeleri daḥı buña göre kıyās ètgil. **109^b** (1) Bir kişi bu dünyā teşvīşlerinüñ sebebin kesmege (2) döymese her kez namāz kıılmağa başlayıcaḳ nefsinı ḳorkıdup (3) öğütlemek gerek kim saña vācib olan buyıdı kim (4) dāimā ol seni bèsleyici ve ni‘metler vèrüp āfetlerden (5) saḳlayıcı ve her gün bunca suçlarıñ görüp ‘afv èdici (6) keremi çok ve ulu pādişāḥ saña ‘ināyet èdüp (7) eytdi: “Gèce ve gündüz yigirmi dört sâ‘atdür. (8) On toḳuz sâ‘atin saña bağışladum. Kendü maşlahatuña (9) sür ve bès sâ‘atin benüm maşlahatuma sür” dedi. İmdi **110^a** (1) èy şom nefsi!

Saķın bu beş sa‘ati daķı ⁽²⁾ zāyi‘ eyleyüp anuķ keremi lu‘fı muķabelesine ⁽³⁾ cefā ve edebsüzlik eyleme. Bes kaçan böyle dēyüp ⁽⁴⁾ himmetüni bunun üzerine berkidüp namāz kılmāğa başlasaņ ⁽⁵⁾ ba‘zı vaķt gönlüņ dünyā endīşesine yönelürise ⁽⁶⁾ daķı gerü bu nesneyi aņup Haķ Te‘ālā ḥazretine yöneldür- ⁽⁷⁾ -sin. Zīrā kişi dünyā endīşesinin öğine bırakmamak ⁽⁸⁾ elinden gelimezse göñlin anuķ üzerine berkitmemek elinden ⁽⁹⁾ gelür. Bes kaçan göñlüne dünyā endīşesi **110^b** ⁽¹⁾ düşse namāz kıılırken gerü tēz çek, āḥir tā dönderesin. ⁽²⁾ Eger Qur‘ān ma‘nīsin tesbīhler ma‘nīsin bilürseņ ⁽³⁾ anuķ fikrinde olasın ve eger bunların ma‘nīsin ⁽⁴⁾ bilmeziseņ Haķ Te‘ālā ‘azametinin anuķ ve ululuğun ve ulu ⁽⁵⁾ pādīşāhlığın saņa ḥāzır ve nāzırduğun ögününden ⁽⁶⁾ gidermeyesin. Bes bir zamān kaçan kişi himmetinin ⁽⁷⁾ ve kaçdın böyle kıılıp nefsin edebilmek ve ıslāḥ etmek ne miķdarduğun ⁽⁸⁾ ardınca olsa zaḥmet çekse dürişse Haķ Te‘ālā ⁽⁹⁾ yardım eder. Nefsi aņa mu‘tī‘ eder. Bu kez şöyle olur kim **111^a** ⁽¹⁾ göñline Haķ Te‘ālā sevgüsü düşer. Göñli aņa yönelmekden ⁽²⁾ aņa kıullık etmekden lezzet ve rāḥat olur dünyā ⁽³⁾ endīşesinden yigrenür. Nitekim dünyā ehlin seven kişileri ⁽⁴⁾ görürsün ki ḥalkı gitdikden sonra bir zamān daķı ⁽⁵⁾ kendüler ayağın tırup bir kaç kelecı söyledükleri birle ⁽⁶⁾ faḥr ederler. Mecmū‘-ı lezzetlerden anı artuķ görürler. ⁽⁷⁾ Mecmū‘-ı ḥalk daķı anları yek kıyında muķarreblerdür dēyüp ⁽⁸⁾ ulularlar. Bes Haķ Te‘ālānuķ keremin ve lu‘fının bilen ⁽⁹⁾ ‘azametinin bilen aņa kıullık edenüņ dünyede ve āḥiretde **111^b** ⁽¹⁾ ‘azīz olduğun bilen anuķ sevgüsü olan aņa kıullık ⁽²⁾ etmekden göñlin anuķ ol yüce dergāhına ⁽³⁾ yönelmekden nice lezzet almaya. Ḥuşūşā kim bile namāz ⁽⁴⁾ kılmak ulu pādīşāḥ birle münācātdür. Göñlin ⁽⁵⁾ ol vaķtde andan nite ıra, buņa beņzer kelecileri ⁽⁶⁾ tekrār edüp çok söyledüğümüzden maķşūd budur kim ⁽⁷⁾ şāyed eşidüp kıatı göñüller yumşana ve ol ulu pādīşāḥa ⁽⁸⁾ edebsüzlik edüp keremin ve lu‘fının unıdıp kıulluğundan ⁽⁹⁾ dönenler yönele. Bizcileyin ‘ömrün ğaflet birle **112^a** ⁽¹⁾ geçürüp mağbūn olmaya. Ḥucetü’l-İslām İmām-ı Ğazzālī ⁽²⁾ eydür -*rahmetu’llāhi ‘aleyhi-* ve Lu‘fetü’l-Mütevalī Kitāb-ı Erba‘īn’de ⁽³⁾ şöyle buyurmuşdur kim: “Bu namāz kılmak bir ulu pādīşāḥa ⁽⁴⁾ bir kıullık etmek gibidür. Eger bu erkānları yerlü ⁽⁵⁾ yerince etse pes kaçan ol namāzuņ rukū‘ı ve sücūdı ve kıyāmı ⁽⁶⁾ ve kıu‘ūdı gereklı olmasa evedüyle olsa ol ḥizmetkārūņ ⁽⁷⁾ eli ve ayağı ve gözi ve kıulağı olmamak gibidür. Ammā ol ⁽⁸⁾ erkānda okuduğı Qur‘ān’ı ve zikirleri ve tesbīhleri ⁽⁹⁾ görklı okımasa, diliyile okısa ve göñli okuduğundan ğāfil olsa **112^b** ⁽¹⁾ ve ol ḥizmetkārūņ gözi olup görmemek ve kıulağı ⁽²⁾ olup eşitmemek ve eli ayağı olup dutmamak gibidür. ⁽³⁾ Ammā namāzuņ rukū‘ı ve sücūdı ve kıyāmın ve kıu‘ūdın ⁽⁴⁾ ve Qur‘ān’ın ve zikirlerin görklı etse ammā göñli ⁽⁵⁾ Haķ Te‘ālā ḥazretine yönelmese ol ḥizmetkārūņ ⁽⁶⁾ cānı olmamış gibidür. İmdi bundan anlağıl kim ⁽⁷⁾ bir pādīşāḥa elsüz ayaksız ve gözsüz ve kıulaksuz ⁽⁸⁾ tuḥfe eleden yāḥoḍ gözi görmez ve kıulağı eşitmez ⁽⁹⁾ ve eli ayağı dutmaz yāḥoḍ cānsuz gevdeyi armağān **113^a** ⁽¹⁾ eleden kişi ol ulu pādīşāḥı kim iķlīmli ⁽²⁾ çok ve kıulları çok bīnihāyetdür. Ululamış mı ola ⁽³⁾ yoksa ğāyet yaramazlık edüp maşḥaralığa

almış mı ola? ⁽⁴⁾ Bes bilgil ki bunun gibi tuhfe eleden ol ulu ⁽⁵⁾ pādişāhuḡ hıṣmına ve ḡahrına lāyık olur”. Bildüḡ kim ⁽⁶⁾ göḡlin dünyā endiṣesine yöneldüp namāz kılan ⁽⁷⁾ yāhoḡ ēvediyile gözden şavma namāz kılan, Ḥasan-ı ⁽⁸⁾ Baṣrī eyitdüḡinleyin, Ḥaḡ Te‘ ālānuḡ hıṣmına ⁽⁹⁾ ‘iḡābına müstaḡiḡ olur. Bu nesne böyleyidüḡine delālet **113^b** ⁽¹⁾ eder. Ḳur‘ān āyetleri ve Peyḡāmbere ḡadīseri çoḡdur. ⁽²⁾ Nitekim Ḥaḡ Te‘ ālā buyurur: ‘ḡad eflaḡa‘l-mü‘minine’ ⁽³⁾ illezīnehüm fī ṣalavātihim ḡaṣi‘ üne’. Ma‘ nīsi ⁽⁴⁾ budur kim: Ḳurtıldı ‘azābdan ve zaḡmetden ṣol ⁽⁵⁾ mü‘minler kim namāzlarında Taḡrı Te‘ ālā ḡazretinden ⁽⁶⁾ ḡorḡdılar. Ya‘ nī göḡüllerini Ḥaḡ Te‘ ālā ḡazretine yöneltdiler. ⁽⁷⁾ Ammā çünki göḡül Ḥaḡ Te‘ ālā ḡazretine dönmeḡüḡ sebebi ⁽⁸⁾ Ḥaḡ Te‘ ālāyı ululayup ḡorḡmaḡıdı, ḡorḡdıları. ⁽⁹⁾ Bundan ṣoḡra ḡerü buyurdu kim: ‘vellezīnehüm ‘ālā ṣalavātihim **114^a** ⁽¹⁾ yüḡāfiṣüne’. Ma‘ nīsi budur kim: Daḡı ‘azābdan ḡurtıldı ⁽²⁾ ṣol mü‘minler kim namāzları üzerine dā‘im oldılar ⁽³⁾ ve namāzların görḡlü ḡıldılar. Ba‘ zı vaḡt ḡılıp ⁽⁴⁾ ba‘ zı vaḡt terk etmediler. ēvediyile nece olursa ⁽⁵⁾ ḡılmadılar. Bes bu āyetden anlandı kim kiṣiyi ‘azābdan ⁽⁶⁾ ḡurtaran namāz olmuṣ kim göḡli ḡāzırlıḡıyla ⁽⁷⁾ ḡılına, Taḡrı Te‘ ālāyı ululamaḡiçün ḡılına. ⁽⁸⁾ ēvediyile ḡaḡ ḡa‘ nından ḡurtılmaḡiçün ḡılmaya. Ba‘ zı ⁽⁹⁾ vaḡt ḡılıp ba‘ zı vaḡt terk olunmaya ve ḡerü **114^b** ⁽¹⁾ bir yerde daḡı buyurur kim: ‘feveylüⁿ lilmüṣallīne ellezīne hüm ⁽²⁾ ‘an ṣalātihim sāḡün ellezīnehüm yürā‘üne’. ⁽³⁾ Ma‘ nīsi budur kim: Helāḡlik ve cehennem ṣunuḡ gibi ⁽⁴⁾ namāz kılanlarındur kim namāzların ḡafletile ḡılalar. ⁽⁵⁾ Ba‘ zı vaḡt ḡılalar ve ba‘ zı vaḡt terk edeler. Zīrā ⁽⁶⁾ böyle eden kiṣiler namāzların Taḡrıyıçün ḡılmış ⁽⁷⁾ olmaz. Ḥaḡ içün riyāyiçün ḡılmış olurlar. Bu āyet ⁽⁸⁾ eḡerçi münāfiḡlar ḡaḡḡında inmiṣdür. Ammā lafzi ⁽⁹⁾ ‘ām olıcaḡ ḡükmi maḡṣūṣ olmaz. Māni‘ olmayınca **115^a** ⁽¹⁾ ‘umümü ḡükme anuḡiçündür kim ṣāḡibi Keṣṣāf ⁽²⁾ bu āyeti münāfiḡlara taḡṣiṣ etmemiṣdür. Peyḡāmbere ⁽³⁾ ḡazreti -‘aleyhi’s-selām- buyurmuṣdur kim: ‘leyse ⁽⁴⁾ min ṣalātike illā mā ḡaflete’. Ma‘ nīsi budur kim: ⁽⁵⁾ Namāzlarından saḡa ṣevāb ve fā‘ide olmaz. İllā ṣol ⁽⁶⁾ göḡül ḡāzırlıḡıyla ḡıldıḡuḡ namāzdan ṣevāb olur ⁽⁷⁾ ancaḡ. Daḡı Peyḡāmbere ḡazreti -‘alv- bir ‘Arabı ḡördi kim ⁽⁸⁾ namāz ḡılır. Ammā tēz tēz ḡılır. Selām vērdüḡinden ṣoḡra ⁽⁹⁾ eyitdi: “Ṭur, ikileyin ḡıl, namāz ḡılmadıḡ” dēdi. Ol ‘Arab **115^b** ⁽¹⁾ üç kez ḡıldı. Peyḡāmbere ḡazreti -‘alv- ḡıldıḡın ⁽²⁾ cā‘iz dutmadı ve ḡerü ḡıldurdu. Ḳarṣu eyitdi kim: ⁽³⁾ ‘ḡüm feṣallī feinneke lem tuṣallī’. Ma‘ nīsi budur kim: ⁽⁴⁾ Ṭur, ḡerü ḡıl, anuḡiçün kim ḡılmadıḡ. Andan ol ‘Arab ⁽⁵⁾ Peyḡāmbere ḡazretinüḡ ḡatına ḡeldi eyitdi: “Yā Resūla’llāhi, ⁽⁶⁾ nece ḡılayım ki namāzum dürüst ola?” dēdi. Andan ⁽⁷⁾ Peyḡāmbere ḡazreti -‘alv- aḡa namāzuḡ erkānların öḡretti ⁽⁸⁾ ve ba‘ zı ṣāḡābeler ṣordılar: “Yā Resūlallāḡ, namāzı neyiçün ⁽⁹⁾ dürüst olmadı?” dēdiler. “Anuḡiçün kim ḡabül olmadı: **116^a** ⁽¹⁾ Göḡli namāzdan ḡāfildür, ḡāzır degüldür” dēdi. Eyitdiler: ⁽²⁾ “Neden dēdüḡüz kim göḡli ḡāfildür?”. Eyitdi kim: ‘Lev ḡaṣa‘ a ⁽³⁾ ḡalbhü leḡaṣa‘ at cevāriḡuhü’. Ma‘ nīsi budur kim: ⁽⁴⁾ Ve eḡer göḡli ḡorḡsa Ḥaḡ Te‘ ālā ḡazretine yönelse ⁽⁵⁾ ḡaṣ a‘ zālari daḡı ḡorḡayıdı. ēvediyile ḡılıp ⁽⁶⁾ göz secdesi yerinden ayruḡ yere baḡmayayıdı. Bu

bābda ⁽⁷⁾ āyet ve ḥadīṣ ve meṣāyiḥ sözleri iḥen çoḡdur. ⁽⁸⁾ Ammā sözi uzatmayalum, inkārı gidermege ve ḥükm étmege ⁽⁹⁾ iki ṭanuk yeter. Ammā bu naṣīḥati eṣitdügününden fā'ide **116^b**⁽¹⁾ bu olsun kim olmaya kim şeyṭāna uyasın. Eydesin kim: ⁽²⁾ “Çünki göñül ḥāzırlıḡıla kılinmayan namāz ḡabül ⁽³⁾ olmazmıṣ”. “Ben ḡoḡ göñlümi ḥāzır édemezem, bārī ⁽⁴⁾ namāz kılmayam ve vaḡarıla zaḡmet çekmeyem” demegil. Belki ⁽⁵⁾ fā'ide bu olsun kim Őimdiye deḡin ḡāfillik birle ⁽⁶⁾ kılduḡun namāzlara peṣīmān olup teḡassür vāḡ édüp ⁽⁷⁾ aḡlayasın. Tā kim taḡŐirliḡun bilüp iḡrār étdüḡün ⁽⁸⁾ sebep birle Ḥaḡ Te' ālā edebsüzliḡünji ve bilmezliḡünji ⁽⁹⁾ ve sehville étdüḡünji ve suḡlarıñı baḡıŐlaya. Bundan Őonra **117^a**⁽¹⁾ Ḥaḡ Te' ālā ḡazretinden yardım istegil ve himmetünji Őöyle ⁽²⁾ étgil kim namāzlarıñı göñül ḡāzırlıḡıyla kılasın. ⁽³⁾ Ḳaçan böyle étseñ Ḥaḡ Te' ālā -*celle ve 'alā*- göñlüñi ⁽⁴⁾ Őalāḡiyyet getürür, 'ibādetünđe göñül ḡāzırlıḡın ⁽⁵⁾ vèrür. Nitekim Ḥaḡ Te' ālā kelāmında buyurur: ‘vellezīne ⁽⁶⁾ cāhedü fīnā lenehdiyenneḡüm subülenā sulṭānū's-sālikine’. ⁽⁷⁾ Ebū 'Aliyyi'd-Daḡḡāḡu bu āyetün ma' nīsinde Őöyle buyurmıṣdur kim: ⁽⁸⁾ “Ḥaḡ Te' ālā eydür kim: ‘Őunlar düriŐdiler. Zāḡirlerin ⁽⁹⁾ oñardılar. Bize yöneldiler ve Allāḡ biz daḡı anlarıñ **117^b**⁽¹⁾ göñüllerin ve bāṭınların oñaruruz ve bizden yaña ⁽²⁾ yöneldürüz”. Bes çünki Ḥaḡ Te' ālā böyle buyurdi: ⁽³⁾ “Sen daḡı düriŐ, zāḡirünji elünji ve ayaḡunji ⁽⁴⁾ ve gözünji ve ḡulaḡunji ve dilünji ve dudāḡunji Ḥaḡ Te' ālā ⁽⁵⁾ ḡullıḡına yönelt”. Ḥaḡ Te' ālā ḡazretine yalvar, yardım ⁽⁶⁾ dile kim göñlüñi daḡı kendü ḡullıḡına ⁽⁷⁾ yönelde. Zīrā bu 'ibādet bir tuḡfe gibidür kim ⁽⁸⁾ pādīŐāhlara éltürler. Daḡı anuñ vesīlesi birle bir ḡācet ⁽⁹⁾ dileyüp 'ināyet isterler. Nitekim Ḥaḡ Te' ālā **118^a**⁽¹⁾ Őaña öḡretti. Eyitdi kim: ‘İyyāke na' budu ve iyyāke ⁽²⁾ nesta' in'. Ma' nīsı budur kim eydevüz: 'ibādetümüzi ve ḡulluḡumuzu ⁽³⁾ Őaña maḡŐŐŐş édevüz. Daḡı senden 'ināyet yardım ⁽⁴⁾ ṭaleb éderüz, Őaña 'ibādet kıлмаḡa. Bes bundan añlaḡıl kim ⁽⁵⁾ 'ibādet birle iŐ bitmezimiŐ andan 'ināyet olmayınca. ⁽⁶⁾ Nitekim Peyḡāmbèr ḡazreti -'aleyhi- buyurdi kim: ⁽⁷⁾ “Hiç kimse kendü 'ibādeti birle uçmaḡa girmez”. ⁽⁸⁾ Eyitdiler: “Yā Resūla'llāḡi siz daḡı 'ibādetünüzile girmez misiz?”. ⁽⁹⁾ Eyitdi: “Ben daḡı 'ibādetümile girmezem. Meger kim Ḥaḡ Te' ālānuñ **118^b**⁽¹⁾ fāzlı ve raḡmeti birle girem”. Zīrā bildün kim kiŐi ⁽²⁾ biñ yıl iḡlāŐıla ṭā' at kılsañ bir ḡünlük⁹ ⁽³⁾ Őaḡlıḡun Őükrin yerine getürmeyesin. Bes ⁽⁴⁾ ṭā' at birle uçmaḡa girmeye müstaḡiḡ olmaz, ⁽⁵⁾ Ḥaḡ Te' ālā fāzlı u raḡmet kılmayınca. Ammā Ḥaḡ Te' ālā ⁽⁶⁾ va' de kıldı, “Tā' at édenleri uçmaḡa ḡoyaram. Āḡiretde ⁽⁷⁾ 'azīz éderem” dedi. Elbette fāzlı ve va' desi birle ⁽⁸⁾ uçmaḡa ḡoyusar. Zīrā kerīmdür va' desinde muḡālefet ⁽⁹⁾ olmaḡ muḡāldür. Ḳaçan namāz zāḡirde ve bāṭında ḡaḡ **119^a**⁽¹⁾ kıyında Ḥaḡ Te' ālā ḡazretinde neyile tamām olduḡın ḡabül ⁽²⁾ olduḡın bilseñ. el-Faṣlu'Ő-ŐāliŐü: Namāzi fāsid ⁽³⁾ éden nesneleri beyān éder ve bundan Őonra namāz neyile ⁽⁴⁾ fāsid olur anı bildürelüm. Namāz fāsid olmaḡ oldur kim, ⁽⁵⁾ namāz birle ikileyin kıлмаḡ lāzım ola. Bes bilgil kim ⁽⁶⁾ namāz

⁹ *günlük/günlük* okunacak biçimde harekelenmiŐtir.

içinde söylemek namâzı fâsid eder. Egerçi sehvice ⁽⁷⁾ yâ uyurken dağı söyledise dağı içinde gülmek kendü ⁽⁸⁾ eşidecek deňlü dağı şükr edüp ‘elhamdu li’llâhi’ demek ⁽⁹⁾ kağıyup ‘subhâna’llâhi’ demek yâhoğ bir nesneyi ‘acebleyüp **119^b** ⁽¹⁾ ‘lâ ilâhe illa’llâhu’ demek yâhoğ şu içmek yâ yeyecek ⁽²⁾ yemek oruç şıyacak deňlü namâzı fâsid eder ve âvâzıla ⁽³⁾ ağlamak yâhoğ ‘âh’ demek yâhoğ iñilemek namâzı fâsid ⁽⁴⁾ eder. Ammâ günâhın aņup yâ ŧamu korķusundan ⁽⁵⁾ ederise bu nesnelere namâzı fâsid etmez. Dağı muşhafa bakıp ⁽⁶⁾ okımak İmâm-ı A‘zam kıyında namâzı fâsid eder. Żarüret ⁽⁷⁾ olmadan öksürmek namâzı fâsid eder. Ammâ imâm ⁽⁸⁾ olsa öksürse boğazına balğam gelse anı ⁽⁹⁾ gidermeğün namâzı fâsid olmaz. Dağı namâz kılan kiři **120^a** ⁽¹⁾ imâmdan ayruğ kişiye yağlış ögrediverse namâzı ⁽²⁾ fâsid olur. Hülâşa’da eydür: Namâzı kılmayan kiři ⁽³⁾ imâma yağlışın eydiverse imâmın namâz bâtıl olur. ⁽⁴⁾ Bilgil ki ve imâm namâzı dürüst olacak deňlü ⁽⁵⁾ okusa dağı ögine Kır’ân gelmese durmayup rukû‘a ⁽⁶⁾ varmak gerek. Eger rukû‘a varmasa uyan ⁽⁷⁾ kişilerden bir kiři eydiverse imâm dağı anuđ ⁽⁸⁾ ağzından alsa okusa ba‘zılar eydür: “Eyden kişinün ⁽⁹⁾ namâzı fâsid olur ve imâmın namâzı fâsid olmaz”. Ba‘zılar eydür: **120^b** ⁽¹⁾ “İkisinün dağı bile fâsid olur” ve ba‘zılar eydür: ⁽²⁾ “İkisinün dağı bile fâsid olmaz”. Şağih budur kim, fâsid ⁽³⁾ olmaz. Ammâ gerü Hülâşa’da eydür: İmâm ⁽⁴⁾ yağlırsa bir ayruğ âyet geçse okurken dağı uyan ⁽⁵⁾ kişilerden birisi eydiverse ve ol uyanuğ namâzı ⁽⁶⁾ fâsid olur. İmâm dağı ol eydenün ağzından alsa ⁽⁷⁾ okusa imâm namâzı dağı fâsid olur. Dağı namâz içindeyiken ⁽⁸⁾ namâza muğâlif iş işlese ba‘zılar eyitmiş: ⁽⁹⁾ “Ol işi iki eliyle işlese namâzı fâsid olur”. **121^a** ⁽¹⁾ Ba‘zılar eyitmiş: “Üç kez işlese fâsid olur”. ⁽²⁾ Bes eger namâz içinde üç adım yörise yâ üç kez ⁽³⁾ bir nesneyi ursa yâ üç kez dülbendin altından¹⁰ ⁽⁴⁾ kaldursa namâzı fâsid olur. Ba‘zılar eyitmiş: “Namâz kılan kiři ⁽⁵⁾ anı çoķsinsa namâzı fâsid olur” ve ba‘zılar eyitmiş: “Gören ⁽⁶⁾ kiři çoķsinsa, namâz kıılır şansa namâzı fâsid olur”. ⁽⁷⁾ İmâm-ı A‘zam mezhebine bu söz yağındur. Hülâşa’da eydür: ⁽⁸⁾ “Namâz kılan, bir yazı yazılmış nesneye baksa içindekin ⁽⁹⁾ ağlasa İmâm Muhammed kıyında namâzı fâsid olur”. Fađih **121^b** ⁽¹⁾ Ebu’l-Leyş mezhebi ihtiyâr¹¹ etti¹². Ammâ İmâm ⁽²⁾ Ebî Yüsuf kıyında namâzı fâsid olmaz ve gerü kalan ⁽³⁾ ‘âlimler bu mezhebi ihtiyâr etti. Dağı eydür: “Bir kiři ⁽⁴⁾ sünnet kılsa ve ardınca nesne yese yâ nesne ⁽⁵⁾ içse yâ nesne şatun alsa yâ nesne şatsa ⁽⁶⁾ kılduğı sünnet fâsid olur. Gerü ikileyin kılıp ⁽⁷⁾ andan farza başlamak gerek. Ammâ eger bir loķma yeyecek ⁽⁸⁾ yese yâ bir kez yudsa şuyı namâz fâsid olmaz”. ⁽⁹⁾ Ardınca eyitmiş: “Bu mes’ele müşkindür” demiş. **122^a** ⁽¹⁾ Hâşiyesinde eyitmiş: “Müşkil olduğı budur kim, ⁽²⁾ ol sünnet fâsid olduğına rivâyet yoķdur” demiş. ⁽³⁾ Ammâ Ebü Hanîfe -rahimehu’llâhu- şöyle rivâyet vardur demiş: ⁽⁴⁾ “Kim bir

¹⁰ *altından/altıdan* şeklinde yazılmıştır.

¹¹ Yazmada iki defa yazılmıştır.

¹² *tdi* kelimesi yazmada eksiktir. Ekleme, 121^b/3. satıra göre yapılmıştır.

kişi ağzına bir pāre şeker koysa ⁽⁵⁾ dağı namāz kıılmağa dursa dağı şeker erise boğazından ⁽⁶⁾ aşıağa geçse şeker dadın duysa namāzı dūrüst ⁽⁷⁾ olmaz” demiş. “Yāđod ağzın aşıağa dağı ağzına ⁽⁸⁾ yağmur yağsa yudsa namāzı fāsıd olur” demiş. Bundan ⁽⁹⁾ sonra bilgil ki şaf arasında yol olsa **122^b** ⁽¹⁾ halk gelip geçecek ve eger yoluñ enlügi ⁽²⁾ bir kañlı geçecek degül olsa cemā’ atüñ namāzı ⁽³⁾ dūrüst olmaz. Ammā imāma uyanlar şafi ırakdan ⁽⁴⁾ dutsa şaffıla imām arasında yol olmasa cemā’ atüñ ⁽⁵⁾ namāzı fāsıd olmaz. Ammā eger imāmıla cemā’ at arasında ⁽⁶⁾ dīvār olsa şol kadar yüksek olsa kim cemā’ at ⁽⁷⁾ bağup imāmı görmese cemā’ atüñ namāzı dūrüst olmaz. ⁽⁸⁾ Meger kim ol dīvār arasında kapu ola ve ol ⁽⁹⁾ cemā’ atüñ ba’ zısı bağup cemā’ at hālın bile. **123^a** ⁽¹⁾ El-hāşılı imāma uyan kişi imāmuñ hālın bilmek gerek. ⁽²⁾ İmāmı görmegile yā mü’ezzin āvāzın eşitmegile ⁽³⁾ tā kim dūrüst ola. Eger imāmuñ hālın bilmezise ⁽⁴⁾ namāzı dūrüst olmaz. Hūlāşa’da böyle demişdür: ⁽⁵⁾ “Ve bundan sonra namāzı mekrūh edenleri ⁽⁶⁾ bildürelüm: Bilgil kim kaftāni geyüp yeğin geçürmeyüp ⁽⁷⁾ kıılmağ yā secdeye inerken kaftānın dērşürmek kaftānıla ⁽⁸⁾ yā gövdesinde bir nesneyile oynamak namāzı mekrūh eder. ⁽⁹⁾ Saçını dökmeğ yā örmeğ yā dūlbendine şokmağ **123^b** ⁽¹⁾ mekrūh eder. Namāz kıılurken barmağların çatlatmağ ⁽²⁾ yāđod çevre yaña bağmağ şol kadar kim boynı döne, ⁽³⁾ namāzı mekrūh eder. Eger şol kadar bağsa kim ⁽⁴⁾ gögsi döne, namāzı fāsıd olur. Andan sonra ⁽⁵⁾ namāz içinde elin böğürine komağ yāđod secde ⁽⁶⁾ edecek yerden taş yā diken gidermek bir kezden ⁽⁷⁾ artuğ namāzı mekrūh eder ve eger üç kez ederse ⁽⁸⁾ namāzı fāsıd olur. Dağı ağzın açup esnemek ve iki ⁽⁹⁾ ökçesi üzerine oturmağ secdeye varıcağ kolların **124^a** ⁽¹⁾ yere döşemek ve ‘tađıyyāt’a oturucağ bağdaş kırıp ⁽²⁾ oturup ‘özri olmadın mekrūh. Münyetü’l-Müşallī’de ⁽³⁾ eydür: “Dūlbendinüñ birazın şarkıdup eñegi altından ⁽⁴⁾ almağ dağı ucunu başına bürimeğ şol kadar kim yüzünüñ ⁽⁵⁾ çevre yanı görünmeye, mekrūh eder. İmām ⁽⁶⁾ mihrāba girse şol kadar kim cemā’ at bağup ⁽⁷⁾ imāmı görmese yāđod imām¹³ yüksek yerde dursa ⁽⁸⁾ cemā’ at kamusu aşıağa dursa yāđod imām aşıağa ⁽⁹⁾ dursa cemā’ at kamusu ol yüksek yerde dursa, **124^b** ⁽¹⁾ mekrūhdur. Eger imāmıla birkaç kişi ⁽²⁾ bile dursa mekrūh olmaz”. Fađilē Ebū Ca’fer ⁽³⁾ eydür: “Ol yerüñ yüksekliği eger bir arşundan ⁽⁴⁾ eksük olursa namāzı mekrūh olmaz. Eger bir kişi ⁽⁵⁾ şaff ardında dursa şaff aralığında yer variken ⁽⁶⁾ mekrūhdur”. Hūlāşa’da eydür: “Ramāzāndan ⁽⁷⁾ artuğ yerde vitir namāzın cemā’ atile kıılmağ mekrūhdur”. ⁽⁸⁾ Şāhib Kudūri eydür: “Mekrūh degül. Zīrā cemā’ at ⁽⁹⁾ birle nāfile kıılmağ şol vađt mekrūhdur kim birbirin **125^a** ⁽¹⁾ kığırılar, ittifağ edeler kıılmağa”. Şadru’ş-Şehīde eydür: ⁽²⁾ “Eger beklemedin kāmet getürmedin bir mescid ⁽³⁾ bucağında kıılurlarisa mekrūh degül”. Şemsi Hālvāyi ⁽⁴⁾ eydür: “Eger imāmdan ayru iki kişi olurisa ⁽⁵⁾ mekrūh degül. Eger üç dört kişi olurisa ⁽⁶⁾ şāhīh budur ki mekrūhdur. Eger öninde ya yanlarında ⁽⁷⁾ ya depesi üzerinde cānlu cānavar

¹³ Yazmada *imamı* şeklinde yazılmıştır.

şüreti olsa ⁽⁸⁾ mekrūhdur. Ayağ altında döşenmiş döşek ⁽⁹⁾ de olsa kim üzerine secde eylemese yāhoḍ uvacuk **125^b**⁽¹⁾ şüret olsa bakup görünmese yāhoḍ ol şüretler ⁽²⁾ başı kesilmiş olsa mekrūh olmaz. Eger şol şedirlerde ⁽³⁾ kodukları yüce yaşduklarda ya geydügi kaftānda şüret ⁽⁴⁾ olsa namāzı mekrūh olur ve daḥı ādem şüretine ⁽⁵⁾ karşı namāz kılsa mekrūhdur. Meger kim aralıqda ⁽⁶⁾ ādem oturur ola daḥı bilgil kim namāzı başı açuğiken ⁽⁷⁾ kılmak yāhoḍ şol kişilik geyecegin çıkarup ⁽⁸⁾ iş işleyecek yā eve gelip oturacak geydügi ⁽⁹⁾ geyesisin ya dülbendin geyüp ya şarınup kılmak **126^a**⁽¹⁾ mekrūhdur. Zīrā namāzı ḥorlamış olur, ağırlamamış ⁽²⁾ olur, mekrūhdur. Meger kim tevāzu^c miskinlik ⁽³⁾ göstermeğiçün kıla daḥı namāzı kıılırken göge bakmak ⁽⁴⁾ ve secde eylesen dülbendin şıyrup alnın yere doḡundurmamak ⁽⁵⁾ mekrūhdur. Daḥı namazun tesbīhlerin ya Qur’ān ⁽⁶⁾ āyetlerin şaymak, barmağların depretmet mekrūh⁽⁷⁾. Ḥulāşa’da eydür: “Kaçan bir kişi mescide imāmetlik ⁽⁸⁾ eylese uyan cemā^c atun ḡamusı ^c avrat olsa namāzı ⁽⁹⁾ mekrūh olmaz. Eger mescidden artuḡ yerde imāmetlik **126^b**⁽¹⁾ eylese mekrūhdur. Meger ol uyan ^c avratlarda ⁽²⁾ imāmun ḡavmi ^c avrat ola. Şunun gibi ḡavmi ola kim ⁽³⁾ imām anı kābin kıyıp almak dürüst olmaya” ⁽⁴⁾ ve ba^c zı fetevāda eyitmiş kim: “Hammāmda namāz mekrūh ⁽⁵⁾ degül”. İmām-ı Serahsī eytmış: “Mekrūh”. Ba^c zılar: ⁽⁶⁾ “Namāzı mekrūh olduḡı ḥalk yayḡandığı şu döküldüğinden ⁽⁷⁾ ötürüdür” demiş. Bes mekrūh olduḡı andan ötürü ⁽⁸⁾ olıcaḡ arıca yerde ola ve arıca yerde kılmak dürüst ⁽⁹⁾ ola, mekrūh olmaya”. Ba^c zılar eydür: “Ulusı **127^a**⁽¹⁾ şeytān evi olduḡiçün namāz mekrūhdur”. Bes ⁽²⁾ mekrūhlik andan ötürü olıcaḡ arı yerde ⁽³⁾ namāz kılmak daḥı mekrūh ola. Nāfile namāzlarda Qur’ān’ı ⁽⁴⁾ her reke^c atda berāber oḡumak gerek. Ammā evvelki ⁽⁵⁾ rek^c atda uzun oḡusa mekrūh olmaz. İkinci ⁽⁶⁾ Qur’ān uzun oḡumak üç āyet kadar evvelki rek^c atda ⁽⁷⁾ her namāzda mekrūhdur. Ḳınya’da eydür: “Evvel reke^c atda ⁽⁸⁾ bir sūre oḡısa sonḡaḡı reke^c atda anuḡ üzerindeki ⁽⁹⁾ sūreyi oḡısa mekrūhdur”. Ba^c zılar eydür: “Farz namāzda **127^b**⁽¹⁾ mekrūhdur, nāfile namāzda mekrūh degül”. ⁽²⁾ ‘Fātiḡa’dan sonḡra bir sūrenün ortasından aşıḡasın ⁽³⁾ oḡısa ba^c zılar kıyında mekrūhdur. Bir sūre oḡısa ⁽⁴⁾ bir reke^c atda daḥı sonḡaḡı reke^c atda bir ayruḡ ⁽⁵⁾ sūre oḡısa eger ol sūreyile evvelki sūrenün ⁽⁶⁾ ortasında iki sūre ḡosa namāzı mekrūh olur. Eger ⁽⁷⁾ üç sūre ḡosa mekrūh olmaz. Ba^c zılar eydür: ⁽⁸⁾ “İki sūre olursa daḥı mekrūh olmaz”. Ba^c zılar ⁽⁹⁾ eydür: “Ol aradaḡı adladıḡı sūre yā āyetler ol evvel **128^a**⁽¹⁾ reke^c atda oḡuduḡı sonḡra reke^c atda oḡuduḡı Qur’ān’da ⁽²⁾ uzunısa mekrūh olmaz”. Bes bu iḡtilāfi bilseḡ ⁽³⁾ bilgil kim arasın kesmeyüp ulaşdırdı, oḡumak ⁽⁴⁾ yēgdür. İki reke^c at namāzda iki sūrenün evvelin ⁽⁵⁾ oḡusa yā āḡirin oḡusa yā ikisinde daḥı bir sūrenün ⁽⁶⁾ āḡirin oḡusa mekrūh. İki reke^c atda daḥı bir sūreyi ⁽⁷⁾ ulemānun çoḡı ḡatında mekrūhdur. Ba^c zılar kıyında ⁽⁸⁾ mekrūh degül. Ba^c zılar eydür: “Farz namāzda ⁽⁹⁾ mekrūhdur, nāfile namāzda mekrūh degül”. **128^b**⁽¹⁾ Ḥulāşa’da eydür: “Bir sūreyi iki reke^c atda oḡusa ⁽²⁾ şaḡīḡ budur kim mekrūh degül. Ammā yēgreḡi oldur kim ⁽³⁾ her bir reke^c atda ayruḡ sūre oḡıya. Bir reke^c atda ⁽⁴⁾ oḡuduḡı yā sūrelerin

arasında nesne *koşa mekrūhdur*.⁽⁵⁾ Ammā unıdsa *koşa mekrūh degül*. İmām Qur'an'ı⁽⁶⁾ uyuriken okısa *şahih budur kim Qur'an okumış olmaz, namāzı⁽⁷⁾ dürüst olmaz*". İmāma uyan kişi Qur'an okusa *ba' zılar⁽⁸⁾ eydür*: "Eger imāmı Qur'an'ı *ihfāyile* okıduğu namāzısa mekrūh⁽⁹⁾ degül". Zīrā Peygamber hazretinden -'aleyhisselām- **129^a**⁽¹⁾ şöyle rivāyettür kim: Tokuz süreyi bir reke' atda⁽²⁾ okumış. İmām Ebū Hanīfe'den şöyle rivāyet olmuştur kim⁽³⁾ eyitmiş: "İki süreyi bir reke' atda okumağı ben sevmezim"⁽⁴⁾ demiş. Dağı bilgil ki su dökese gelmişken namāz⁽⁵⁾ kılmak dağı namāz kılrken gözin yummak yā öñinde uyur⁽⁶⁾ yā kelecı eder adem olmak mekrūhdur. Ba' zılar eydür: "Eger⁽⁷⁾ añulcağ kelecı ederse kim namāz kılan kişiye teşvış⁽⁸⁾ olmaya, mekrūh olmaz. Dağı öñinde tennūr yāhođ ocağ⁽⁹⁾ yanmak yā yēñinde akçe yā altun olmak mekrūh eder **129^b**⁽¹⁾ ve eger öñinde kandil yā çırāk yansa mekrūh olmaz.⁽²⁾ Ve imām olan kişi namāzı uzatmak kimse gelip⁽³⁾ erişmeğiçün *harāmdur*". Ba' zılar eydür¹⁴: "Küfürdür"⁽⁴⁾ ve ba' zılar eydür: "Bir bellü kişičün uzatmasa belki⁽⁵⁾ cemā' at gelip erişmeğiçün ve çoğalmağiçün uzatma⁽⁶⁾ mekrūh olmaz". Hulāşa'da eydür: "Namāz kılduğdan⁽⁷⁾ sonra yerinde oturup kalmak kıbleye karşı⁽⁸⁾ mekrūhdur". Peygamber -'aleyhisselām- buña bid' at⁽⁹⁾ dedi: "İmām dilese kim erte namāzından sonra gün **130^a**⁽¹⁾ toğıncaya degin cemā' atinden yaña döne otura, Qur'an⁽²⁾ okumağa yā zikre meşğül ola, eyüdür, müstahabdur.⁽³⁾ Dağı destürsuz kimsenüj sürülmüş yā ekilmiş⁽⁴⁾ yerinde namāz kılmak mekrūhdur. Meger kim ortalarında⁽⁵⁾ dostlık ola, bellü bile kim ol kadar nesneyiçün⁽⁶⁾ ol incinmez. Gün toğa yörürken ve gün bata yörürken⁽⁷⁾ ve orta yerdeyiken *każāya* kalmış namāz kılmak dürüst degül⁽⁸⁾ ve kalan namāzı kılmak mekrūhdur. Ve gün toğa yörümek⁽⁹⁾ budur kim bir süñü boyı kalmamış ola ve bata yörümek **130^b**⁽¹⁾ budur kim bir süñü boyı kalmış ola batmağa. Ammā gün bata yörürken⁽²⁾ ol günün kindü namāzın kılmak mekrūh degül.⁽³⁾ Dağı erte namāzı vağtı girdükden¹⁵ sonra kindü namāzın⁽⁴⁾ kılduğdan sonra *każāya* kalmış namāzdan artuğ⁽⁵⁾ secde-i tilāveden artuğ ve cenāze namāzından⁽⁶⁾ artuğ namāz kılmak mekrūhdur. Ve dağı cum' a gün⁽⁷⁾ huţbe okunurken bayrām namāzından öñdin ve aħşam⁽⁸⁾ namāzından öñdin nāfile kılmak mekrūhdur. Tuħfede⁽⁹⁾ böyle tafşil etmiş ammā bu vağtlerde *każāya* kalmış **131^a**⁽¹⁾ namāz kılmak ya nezr olmuş ya vācib olmuş⁽²⁾ namāz kılmak mekrūh degüldür. Nāfile namāzı gündüzün kılıcağ⁽³⁾ dört reke' atda bir selām birle kılmak ve gece⁽⁴⁾ kılıcağ sekiz reke' atda bir selām birle kılmak dürüstdür⁽⁵⁾ ve bundan artuğ bir selām birle kılmak mekrūhdur.⁽⁶⁾ İmām Ebū Hanīfe kıyında -*rahimehu'llāh*-: Gecede ve gündüzde⁽⁷⁾ dört reke' atda bir selām birle kılmak yēgdür.⁽⁸⁾ Mekerūh olan namāzı ikileyin kılmak yēgdür.⁽⁹⁾ El-Faşlu'r-Rābi' u: Bundan sonra bildürelüm ki namāzda **131^b**⁽¹⁾ Qur'an okuyan kişi nece yañılıcağ namāzı fāsıd olur, nece yañılıcağ⁽²⁾ namāzı mekrūh olur.

¹⁴ Yazmada iki defa yazılmıştır.

¹⁵ Yazmada *girdekden/girdükden*.

Bunu bilmek katı gereklüdür. Zîrâ ⁽³⁾ Kûr'ân okuyan kişi namâzda çok yanılır. Bundan öndin ⁽⁴⁾ Kûr'ân okumağa müte' allik bir kaç mes'ele bildürelüm: ⁽⁵⁾ Bilgil ki kaçan Kûr'ân okıyan kişi bir aradan ⁽⁶⁾ okurken yanılrsa bir ayruğ yere geçse bir âyet kadarı okumadısa ⁽⁷⁾ gèrü dönüp ol okuduğı tertibce okumağ gerek. ⁽⁸⁾ Eger iki âyet kadar ol ayruğ yerden okudısa ⁽⁹⁾ gèrü dönmeyüp ol aradan okumağ gerek. **132^a** ⁽¹⁾ Ba' zılar eydür: “Gèrü dönüp evvelki yerden okumağ gerek ⁽²⁾ herhâlde”. Zîrâ Enes eydür: “Okurken bir süreden ⁽³⁾ bir süreye geçerdî namazda”. Peygâmbere hazreti ⁽⁴⁾ -‘aleyhi’s-selâm- eyitdi: “Başladuğuş süreyi düketmeyince ⁽⁵⁾ ayruğ süreye geçme” dedi. İmâm Kûr'ân'ı namâzda katı ⁽⁶⁾ okıyacağ yerde Fâtiha süresin anıl okısa ⁽⁷⁾ Fâtiha'dan şonra okıyacağ Kûr'ân'ı katı okıya Fâtiha ⁽⁸⁾ süresin gèrü döndürüp katı okumaya. Evvel reke' atda ⁽⁹⁾ bir süre okusa ikinci reke' atda yanılrsa **132^b** ⁽¹⁾ anuğ üzerindeki süreyi okısa bir kaç lafz okudukdan ⁽²⁾ şonra anısa kim mekrühdur. Ol süreyi ⁽³⁾ koya, gèrü aşığa yanındağı süreyi okıya. Ba' zılar eydür: ⁽⁴⁾ “Ol başladuğı süreyi okıya, terk etmeye”. Bir kişinüñ dişi ⁽⁵⁾ ağrısa ağzında nesne dutsa dişi ağrısıçün ⁽⁶⁾ ol ağzındağı nesneyi çıkarup Kûr'ân okumağa güci yétmese ⁽⁷⁾ âhir vaktde degin güye, eger vakt âhirine degin ⁽⁸⁾ dişi ağrısı gitmese namâzın kıla. Nesne okumazısa ⁽⁹⁾ dağı kayurmaz. Bir kişi namâz kılmaga başlasa ‘E' üzü **133^a** ⁽¹⁾ bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm' dedüğinden şonra ⁽²⁾ öğine düşse kim subhâneke okumadı dönüp ⁽³⁾ subhâneke okumaya. Zîrâ okuyacağ vakt geçdi. ⁽⁴⁾ Eger Kûr'ân okumağa başlasa andan şonra ⁽⁵⁾ anısa kim ‘subhâneke e' üzü bi'llâhi bi-smi'llâhi’ okumadı ⁽⁶⁾ dönüp anları okumaya. Secde-i sehv dağı lâzım olmaz. ⁽⁷⁾ Bunları terk etdügile süre okumağa başlasa ⁽⁸⁾ dağı Fâtiha okudı mı okumadı mı bilmese süre okuya, ⁽⁹⁾ ancak Fâtiha okumaya. Ba' zılar eydür: “Süreyi koya, **133^b** ⁽¹⁾ Fâtiha okuya, andan şonra süre okıya”. Her reke' atıñ ⁽²⁾ evvelinde ‘bi-smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm' deyüp andan ⁽³⁾ Fâtiha okumağ sevgülüdür. İmâm Ebû Ḥanîfe -*raḥimehu'llāhu*- ⁽⁴⁾ şahîḥ rivâyet böyledür. Ammâ ayruğ kitablarda ⁽⁵⁾ ‘bi-smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm' i evvel reke' atda okumağ gerekdür. ⁽⁶⁾ İmâm Ebû Ḥanîfe kıyında: “Ancak” demiş ve “Namâzda Fâtiha ⁽⁷⁾ okumağ vâcibdür. Bir süreye üç âyet bile okumağ ⁽⁸⁾ vacibdür. Ammâ Fâtiha okumağ vâciblığı kuvvetlüdür”. ⁽⁹⁾ Tâ hadde eydüp turlurlar kim: “Fâtiha okumayıcak namâzı ikileyin **134^a** ⁽¹⁾ kılmak gerekdür”. Dağı bilgil ki İmâm Muhammedden ⁽²⁾ böyle rivâyet olmuşdur kim: “Namâzda örü tırmağ, ⁽³⁾ çok eğlenmek yegdür, reke' atları çok kılup rukū' ı ⁽⁴⁾ sücüdü çok etmekden”. Peygâmbere hazretinden -‘aleyhi’s-selâm- ⁽⁵⁾ şöyle rivâyet olunmuşdur ki: “İmâm olan namâzın uzatmamak ⁽⁶⁾ gerek. Zîrâ uyan kişilerde kuvvetsüz ve hasta kişiler ⁽⁷⁾ ve koca kişiler olur yâhod işine eğer kişiler olur. ⁽⁸⁾ Namâzı uzadıcak üşenürler, cemâ' ate gelmezler, cemâ' at ⁽⁹⁾ azalur. Zîrâ halk âhiret işine üşenür, dünyâ işine **134^b** ⁽¹⁾ üşenmez. Bes dünyâdan ötrü âhiretten mahrûm kalmasunlar, ⁽²⁾ tızrek kılmak gerek” deyü anuñiçün dedük. Ammâ namâzı ⁽³⁾ başına kılıcağ ne deñlü gerekse uzatsun. Kûr'ân'ı ve rukū' ı ⁽⁴⁾ ve sücüdü ve tesbîḥleri ne deñlü

gerekse uzatsun. Çok ⁽⁵⁾ okusun ammā bilgil kim Qur'an'ı ve tesbīhleri reke'atlarda ⁽⁶⁾ berāber okumak gerek. Qur'an'ı berāber okumakda i' tibār ⁽⁷⁾ lafzları nedür āyetleri ne degül? Meşelā 'hadīd sebbih' okusa ⁽⁸⁾ ardınca 'izā veḳa'ati'l-vāki'atü' okusa berāber okumuş olur. ⁽⁹⁾ Egerçi 'izā veḳa'ati' tokşan yedi āyetdür ve 'hadīd sebbih' **135^a** ⁽¹⁾ yigirmi tokuz āyetdür. Zīrā 'hadīd sebbih' āyetleri uzundur ⁽²⁾ 'izā veḳa'at' āyetleri kısadır. Ammā lafzları birbirine berāberdür. ⁽³⁾ Ammā erte namāzında evvel reke'atda uzun süre okusa ⁽⁴⁾ sünneti terk etmiş olmaz. Bilgil ki bir kişi dilsüz ⁽⁵⁾ olsa yā Qur'an bilmese daḫı kılsa ba'zı 'ālimler eydür: ⁽⁶⁾ "Dilin ve dudağın depretmek gerek tā kim şūrete ⁽⁷⁾ okunur gibi" ve ba'zılar eydür: "Dilin ve dudağın depretmek ⁽⁸⁾ lāzım degül". Ba'zılar eydür: "Dilsüz olan Qur'an ⁽⁹⁾ ḫarflerinüñ maḫrecin bilürse dilin depredebilmeyen depretmeye". **135^b** ⁽¹⁾ Namāzda Qur'an okusa ya namāzdan taşra Qur'an okusa ⁽²⁾ tertibce okumak yēgdür. Aradan aradan şevābları çok ⁽³⁾ āyetler okumakdan evvelden bu araya degin yazduğumuz mes'ele ⁽⁴⁾ Kınyā'dandır. Ḥulāsa'da eydür: "Bir kişi Qur'an okumak ⁽⁵⁾ istese edeb budur kim tonlarının eyüsin gēye, ⁽⁶⁾ başına dülbendin öre ve kıbleye karşı döne. Abdest ala, ⁽⁷⁾ muşḫafa yapışmağičün, andan okuya. Eger yaturken döşeginde ⁽⁸⁾ Qur'an okumak isdese ayakların devşürüp andan okuya ⁽⁹⁾ Qur'an'ı" ve okumak ve öğrenmek yēgdür, tatavvu' namāz kılmağdan. **136^a** ⁽¹⁾ Ammā namāzda okıyacak deñlü Qur'an öğrendükden ⁽²⁾ sonra Qur'an'ın gerü kalanın okumak öğrenmekden ⁽³⁾ fiḫh öğrenmek yēgdür. Bir kişi bir arada fiḫh kitabına ⁽⁴⁾ müṭāla'a eder olsa yāḫoḍ yazar olsa bir kişi ⁽⁵⁾ kıyında Qur'an okusa müṭāla'a eden ve yazan kişi ⁽⁶⁾ dinlemese yazuğı Qur'an okuyan kişi üzerinedür. Eger ⁽⁷⁾ mescidde biraz ḫalk yatmış olsa, bir kişi dursa, ⁽⁸⁾ katı katı Qur'an okusa, anlar turup dinlemese, günāhı ⁽⁹⁾ ol okıyan kişi üzerine olur. Bir kişi işin işlerken **136^b** ⁽¹⁾ Qur'an okusa eger ol işlediği iş gönlin Qur'an ⁽²⁾ okumakdan ırarsa okumamak gerek. Eger ırmazısa ⁽³⁾ okuya. Namāz kıldığdan sonra her bir kişi turup ḫacetmend ⁽⁴⁾ içün, "Bir Fātiḫa oku" demek mekrūhdur. Zīrā ⁽⁵⁾ çok kişi dēyicek cemā'at üzere ağır gelür. Hamāmda ⁽⁶⁾ katı katı Qur'an mekrūhdur. Muşḫaf yaşdanmak mekrūhdur. ⁽⁷⁾ Meger yola gitmiş ola, şaklamağičün yaştana. ⁽⁸⁾ Bundan sonra kişi Qur'an'ı namāzda laḫn okıyacak ⁽⁹⁾ nece olıcağ namāzı fāsıd olur ve nece olıcağ namāzı fāsıd olmaz **137^a** ⁽¹⁾ anı bildürelüm. Bilgil ki kişi Qur'an okurken laḫn ⁽²⁾ ve yanlış okuduğı beş dürlüdür: Birisi oldur kim bir ḫarfe ⁽³⁾ yā bir kelimeye bir āyet ya daḫı artuğ bir ayruğ ḫarf ⁽⁴⁾ yā bir ayruğ kelime yā bir ayruğ āyet yerine okıya. Birisi daḫı ⁽⁵⁾ oldur kim okıyacak ḫarfi yā kelimeyi yā āyeti sonra okuya. ⁽⁶⁾ Birisi daḫı oldur kim çekmeyecek yerde çeke ⁽⁷⁾ yāḫoḍ teşdīdile okuyacak yerde teşdīdsüz okuya ya teşdīd- ⁽⁸⁾ -süz yerde teşdīdile okıya. Birisi daḫı oldur kim ulaşdırı ⁽⁹⁾ okuyacak yerde kese, kesecek yerde ulaşdırı okuya. **137^b** ⁽¹⁾ Beşincisi oldur kim i' rābın yanlış okıya yā ḫarflerinüñ ⁽²⁾ maḫrecin yanlış okıya. Bes imdi bilgil ki ⁽³⁾ kaçan ba'zı nesneyi ba'zı yerine okusa yā artursa yā egisse ⁽⁴⁾ yā i' rābın yanlış okusa eger arturduğı yerde yā ayruğ ⁽⁵⁾ ḫarf

yā ayruḳ kelime yerine oḳuduđı Œur'an'da varısa ⁽⁶⁾ ve ma' nı tağyır olmazısa mecmu' -1 ' ulemā kıyında namāzı ⁽⁷⁾ fāsıd olmaz. Eger ol ayruḳ kelime yerine oḳuduđı ⁽⁸⁾ yā arturduğı Œur'an'da yoğısa İmām-ı Ebū Yūsuf kıyında ⁽⁹⁾ namāzı fāsıd olur. İmām-ı Ebū Ḥanīfe ve İmām-ı Muḥammed **138^a** ⁽¹⁾ -*rahimehu'llāhu*- kıyında fāsıd olmaz. Eger ma' nı tağyır olmadısa ⁽²⁾ eger oḳuduđı Œur'an'da olmasa ma' nı tağyır olsa mecmu' -1 ⁽³⁾ imāmlar kıyında namāzı fāsıd olur. Eger oḳuduđı Œur'an'da ⁽⁴⁾ olsa ammā ma' nı tağyır dağı olsa imām Ebū Yūsuf ⁽⁵⁾ kıyında namāzı fāsıd olmaz ve gėrũ kalan imāmlar kıyında ⁽⁶⁾ ma' nı tağyır olucaḳ namāzı fāsıd olur. Egerçi oḳuduđı ⁽⁷⁾ Œur'an'da dağı olursa bu dėdũgũmũz sũzleri Œāḥib-i ḤulāŒa ⁽⁸⁾ Œadri Œehĩd'den bũyle rivāyet eylemiŒ, Œınyā'da eydũr. ⁽⁹⁾ Ba' zı ' ālimler eyitdi ki: "Namāzda Œur'an oḳurken nece gerekse **138^b** ⁽¹⁾ yağılsa namāzı fāsıd olmaz". Ba' zılar eydũr: "Eger yağılıp ⁽²⁾ oḳuduđı nesne Œur'an'da olursa fāsıd olmaz". Bilgil kim ⁽³⁾ Œadru Œehĩd sũzi ũzerine 'inne'l-mũslimĩne' yerine 'inne'l-mũslimũne' ⁽⁴⁾ oḳusa namāzı bāṭıl olmaz, mecmu' -1 imāmlar kıyında. Zĩrā ma' nı ⁽⁵⁾ tağyır olmaz. Hem 'mũslimũne' lafzı Œur'an'da vardur. Eger ⁽⁶⁾ 'ḳavvāmĩn' yerine 'ḳayyāmĩn' oḳusa 'tevvābĩn' yerine 'teyyābĩn' ⁽⁷⁾ oḳusa imām Ebĩ Yūsuf kıyında namāzı dũrũst olmaz. ⁽⁸⁾ Zĩrā 'ḳayyāmĩn', 'teyyābĩn' Œur'an'da yoḳdur. İmām-ı Ebĩ Ḥanīfe ⁽⁹⁾ ve Muḥammed kıyında -*rahimehuma'llāhu*- namāzı dũrũst olur. Zĩrā ma' nı **139^a** ⁽¹⁾ tağyır olmaz. Egerçi Œur'an'da yoğısa dağı eger āyet yerine ⁽²⁾ ayruḳ āyet oḳusa eger evvelki āyetde vaḳf ėdũp ṫurdısa ⁽³⁾ namāzı fāsıd olmaz. MeŒelā 'inne'l-insāne lefĩ ḥusrĩn ille'llezĩne ⁽⁴⁾ āmenũ ve 'amilu's-Œālihāti' dese dursa andan Œođra ⁽⁵⁾ 'inne'l-ebŗāra lefĩ na' ĩmiⁿ' dese namāzı fāsıd olmaz. Eger durmadın ⁽⁶⁾ ulaŒdurı oḳusa ma' nĩsi tağyır olucaḳ namāzı fāsıd olur. ⁽⁷⁾ Œunuđ gibi kim, 'vũcũh^{un} yevme'izⁱⁿ ' aleyhā ġāberate terheḳuhā ⁽⁸⁾ ḳaterat^{un} ulā'ike hũmũ'l-mũ'minũne' deye. ḤulāŒa'da eydũr: ⁽⁹⁾ "Eger Œur'an oḳurken ḥarf artursa 'yudḥilhũ' deyecek **139^b** ⁽¹⁾ yerde 'yudḥilhũm' dese 'rāddũhu' deyecek yerde 'radidũhu' ⁽²⁾ dese bir kelimeye ulaŒdursa Œunuđ gibi kim ⁽³⁾ 'iyyāke na' budu' yerine 'kena' budu' dese eger Œur'an'ı ma' nĩsi ⁽⁴⁾ ayruḳsırısı namāzı fāsıd olur, ayruḳsımasa fāsıd olmaz". ⁽⁵⁾ Eger bir kelime artursa, meŒelā eyitse: 'fĩhā fākiheth^{un} ⁽⁶⁾ ve naḥl^{un} ve tuffāḥ^{un} ve rummān^{un}' dese İmām-ı Ebĩ Yūsuf ⁽⁷⁾ kıyında namāzı fāsıd olur. Zĩrā 'tuffāḥ' Œur'an'da yoḳdur ve İmām-ı ⁽⁸⁾ Muḥammed kıyında namāzı fāsıd olmaz; zĩrā ma' nı tağyır olmaz. ⁽⁹⁾ Eger bir kelimeyi bir kelimedenden oğdin oḳusa eger ma' nĩsi **140^a** ⁽¹⁾ ayruḳsırısı namāzı fāsıd olur. Œunuđ gibi kim: " 'ayneⁿ yeŒrabu ⁽²⁾ bihā' yerine 'bihā 'ayneⁿ yeŒrabu' oḳuya. Eger ma' nı ayruḳsımasa ⁽³⁾ fāsıd olmaz. Œunuđ gibi kim: 'lehũm fĩhā zafĩr^{un} ve Œehĩḳ^{un} ⁽⁴⁾ yerine 'Œehĩḳ^{un} ve zafĩr^{un}' oḳuya, eger çekecek yerde çekmese ⁽⁵⁾ Œur'an ma' nĩsi ayruḳsırısı namāzı fāsıd olur. Œunuđ gibi kim: ⁽⁶⁾ 'du' ā^{en} ve nidā^{en}' yerine 'du' āⁿ ve nidāⁿ' oḳuya. Ammā Œođra eytmĩŒ kim: ⁽⁷⁾ "Œāḥĩḥ budur kim çekecek yerde çekmemek birle namāz ⁽⁸⁾ fāsıd olmaz" demiŒ. "Nitekim teŒdĩd terk ėtmek birle ⁽⁹⁾ fāsıd olmaz" demiŒ. "Egerçi ma' nı ayruḳsırısı dağı" **140^b**

(1) demiş. İmdi ma' nî ayruksıyıcak gerek kim namāz fāsīd (2) olaydı fāsīd olmadığı def'-i ḥarac¹⁶ étmeğiçün (3) ola. Zīrā degme kişi medleri ve teşdīdleri saklayamaz. (4) Eger bir ḥarfi bir ḥarfden öñdin okursa ma' nî ayruksırısı (5) namāzı fāsīd olur. Eger ayruksımazsa fāsīd olmaz. (6) Ayruksuduğı fāsīd 'ke' ašfⁱⁿ me'kūlⁱⁿ' yerine 'ke' ašfⁱⁿ (7) me'kūdin' okumağ gibi. Eger durmayacak yerde dursa (8) Qur'an'ı ma' nî çok ayruksırısı namāzı fāsīd olur. (9) Eger çok ayruksımazsa fāsīd olmaz. Çok ayruksuduğı **141^a** (1) şunuğ gibi kim, 'şehīda'llāhu ennehu lā ilāhe' deye tura, andan şonra (2) başlaya eyde: 'illā hüve ve'l-melā'iketü ve ulü'l-ilmī (3) kâimeⁿ bi'l-kıstı'. Eger mübtedāyile ḥaber ortasında dese (4) yā şıfat birle mevşūf ortasında dursa namāzı fāsīd (5) olmaz. Lākin Qur'an'ı ḥaṭā ve mekrūh okımış olur ve eger (6) i' rābın yanlış okusa Qur'an ma' nî çok ayruksırısı (7) namāzı fāsīd olur ayruksımazsa fāsīd olmaz. Ayruksuduğı (8) şunuğ gibi kim, 've ' ašā ādemu rabbuhu' yerine 've ' ašā ādemu rabbuhu' (9) okuyacak ayruksımaduğı şunuğ gibi kim, 'lā terfa' ü **141^b** (1) ašvātekūm' yerine 'ašvātikūm' okıya. Eger bir ḥarfūğ mahreci (2) birbirine yakın olmasa 'şādilāṭā' mahreci gibi birisin (3) birisi yerine okusa namāzı fāsīd olur. Şunuğ gibi kim 'şāliḥāt' (4) yerine 'ṭāliḥāt' gibi. Eger ol iki ḥarfūğ mahreci (5) birbirine yakın olursa 'zād' mahrecile 'zād' mahreci gibi, (6) 'sīn' mahrecile 'şād' mahreci gibi, ol iki ḥarfi birbiri yerine (7) okusa namāzı fāsīd olmaz, 'ālimlerūğ çoğı kıyında. Bundan (8) şonra eyitmiş: "'liyağīza' yerine 'liyağīša' okusa yā 'liyağīze' (9) okusa namāzı fāsīd olmaz" demiş. "'El-mağzūbi' yerine 'mağ' zūb' **142^a** (1) okusa namāzı fāsīd olur" demiş. "'taẓlīl' yerine 'teẓlīl' okusa (2) namāzı fāsīd olmaz" demiş. "'Taẓlīl' okusa fāsīd olur" demiş. (3) "'naḥfidu' yerine 'naḥfişu' okusa gerek fāsīd olmaya" demiş. (4) "'Ve lā ilāhe ḡayruke' yerine 'ḡayruke' okusa namāzı fāsīd (5) olduğında 'ulemā iḥtilāf éttiler" demiş. Bundan şonra (6) şol ba' zı ḥarflerūğ kim mahrecleri biribirine yakındur. (7) Birkaç şüretler getürmiş eyitmiş: "'Ba' zısın (8) ba' zı yerine okusa namāz fāsīd olmaz" demiş. Şunuğ gibi kim (9) 'meşūr' yerine 'meşūr' okusa imdi bilgil ki **142^b** (1) 'meşūrⁱⁿ' okusa ma' nî tağyīr olur, gerek fāsīd ola. (2) Nitekim bir yerde daḡı 'şudūr' yerine 'sudūr' okusa namāzı (3) fāsīd olur" demiş. Bes ol eyitdügümüz kâc' ideye (4) i' tibār étmek yegdür. Eger mecmu'ı tağyīr olan (5) şüretlerde ma' nî tağyīr olursa İmām-ı Ebī Ḥanīfe (6) ve İmām Muḡammed kıyında -*raḡimehuma'llāhu*- namāzı fāsīd olur. (7) Ammā İmām-ı Ebī Yūsuf kıyında -*raḡimehu'llāhu*- ol yanlış (8) okuduğı lafzlar Qur'an'da varısa namāzı fāsīd olmaz. Egerçi (9) ma' nî tağyīr olursa daḡı İmām-ı Ebī Yūsuf mezhebi **143^a** (1) 'avām vūs' atdür. Ammā iḥtiyāt İmām-ı Ebī Ḥanīfe (2) ve İmām-ı Muhammed mezhebin ri' āyet étmekdür. Bundan (3) şonra bilgil ki bu yanlış okuyıcak namāz fāsīd (4) olan yerlerūğ şüretleri ve mişālleri çoğıdı. Ammā (5) kamasın getürmedük. Zīrā namāz fāsīd olduğın

¹⁶ Yazmada ḥarac yazılmıştır.

(6) bilmek Kur'an'ın ma'nîsin bilmege mevkuftur. Eger (7) Kur'an ma'nîsin bilür kişi olursa yanlışlık namâzı fâsid (8) olduğın bilür, ikileyin kılar. Eger Kur'an ma'nîsin bilmezise (9) hâl müşkil olur. Zîrâ namâzda yanlışlık namâzı bâtil **143^b** (1) oldu şansa ikileyin ibtâl-i 'amel olur. Eger namâzı (2) fâsid olmamış şansa ikileyin kılmama vâki' de (3) ma'nî tağyîr olup namâzı fâsid olmuş olsa namâz kılmamış (4) olur, günâhkâr olur. Bes vâcibdür kim her kişi (5) namâzda okıyacak Kur'an'ı ezberleye, meleke kıla, mahreclerin (6) ve medlerin tıracağın ve teşdîdlerin key ögrene. Bilür kişiye (7) dinlede ezberledüğün, eger yanlışlığı varısa ögrene tâ kim (8) namâzda hatâ etmekden saklına. Eger bir kişinün (9) dili Kur'an okumağa yakışmasa eger şöyle olursa kim ne deñlü **144^a** (1) cehd ederse ögrenmez, dili yakışmaz, ma'zûr olur. Lañn (2) okursa dañı namâzı dürüst olur. Eger şöyle olursa kim (3) dürüşse ögrenmek ardınca olsa ögrenürdi. Ammâ tüzcek (4) ögrenmedüğüñ ardınca degül nece gerekse okur, namâz (5) kılar. Şöyle yanlış okusa kim ma'nî tağyîr ola namâzı dürüst (6) olmaz. Bes cehd edüp namâzda okıyacak Kur'an'ı (7) ve 'tahiyyât'ı ve 'kunût'ı ve tesbîhleri ve zikirleri (8) ögrenmek gerek. Tâ kim görüklü okuya, namâzın fâsid (9) etmeye. Bilgil ki namâzın gerü kalan şartın ve rükünlerin **144^b** (1) dañı ögrenmek gerek. Ögrenmedin yanlış kılsa namâzı (2) dürüst olmaz. Zîrâ kişi müsülmânlık içinde olıcağ (3) elbette dîn maşlahatına gereklü nesneyi ögrenmek vacibdür. (4) 'Âlimler ne deñlü ırak olursa varup şorup (5) ögrenmek gerek. "Kıyımızda dânişmend yoğıdı ögrenimedük" (6) demek 'özr olmaz. Ammâ ba'zı 'âlimler eyitmiş: "Şol nesnelere kim (7) zarûret-i dîniyyedendür. Ya'nî şol nesnelere kim ansuz (8) Müsülmânlık tamâm olmaz, namâz gibi zekât gibi (9) ve oruç gibi ve hac hükümleri gibi ve küfür söylemek **145^a** (1) dañı kişinün tâ'atin yoyan yaramaz şıfatlardur, sakınmağ (2) gerek. Bunları Müsülmânlık içinde olan kişi ögrenmek (3) farzdur. Eger ögrenmezise tâ'atin fâsid eder. Ol (4) tâ'at birle borç ödenmez. Farz olan tâ'atleri (5) ödenmeyince 'azâb ederler. Ammâ eger ol ögrenmedüğü (6) mes'ele ince mes'elelerden olsa kim anı degme kişi (7) bilmesee anı bilmemekte ma'zûr olur. el-Faşlu'l-Ĥamse: (8) Bundan şonra secde-i sehv neyile vâcib olur (9) anı bildürelüm. Bilgil kim kaçan bir kişi namâzın vâcib **145^b** (1) olanların unıdup terk etse yâ yerinden ırsa secde-i sehv (2) vâcib olur. Secde etse gerek tâ kim namâzı tamâm ola. (3) Ammâ ol vâcib olan nesnelere kaşdile terk eylese (4) yâ yerinden ırsa secde-i sehv vâcib olmaz. Ammâ namâzı (5) nâkış olur. Bes bilgil ki secde-i sehv aña derler ki (6) kişi iki yanına selâm vârdükden şonra iki kez (7) secde eyleye. Andan şonra 'tahiyyât'a otura. (8) 'Tahiyyât'ı ikileyin âhirine deñin okuya. Ba'zı 'âlimler kıyında (9) bir yanına selâm vârdükden şonra secde-i sehvin **146^a** (1) ede. İmâm olan kişi böyle etmek yegdür. Zîrâ iki yanına (2) selâm vârdükden şonra ederse şâyet cemâ'atden (3) ba'zısı dura gide yâhoğ namâzı fâsid edecek iş işleye. (4) Ĥulâşa'da eydür: "Secde-i sehvden şonrağı 'tahiyyât' (5) oturmağ farz degüldür" der. Eger oturmasa dañı (6) namâzı dürüst olur. Bes bilgil ki kaçan bir kişi (7) Kur'an

oğumadın rukū^c étse yā üç kez secde étse ⁽⁸⁾ secde-i sehv vācib olur. Kaçan farīza namāzların ⁽⁹⁾ üçüncü reke^c atda yā dördüncü reke^c atda Fātiḥadan **146^b** ⁽¹⁾ artuğ Kur’ān oğursa bir uzun āyet kadar secde-i sehv ⁽²⁾ lāzım olur. Hūlāşa’da eydür: “Bir Fātiḥa oğusa ardınca ⁽³⁾ bir sūre oğusa gèrū dönüp unıdup bir Fātiḥa dağı oğusa ⁽⁴⁾ secde-i sehv lāzım olmaz”. Muğaddime şerhinde eydür: “Namāzı ⁽⁵⁾ kılan kişi namāzuğ içindeki farzlarından birisini ⁽⁶⁾ unıdsa şonra ağısa eger ödemege yararsa ödeye. Şonra ⁽⁷⁾ secde-i sehv éde. Eger ödemege yaramazsa namāzı bāṭıl olur, ⁽⁸⁾ ikileyin kılmāğ gerek”. Meşelā bir reke^c atda Kur’ān oğumağā ⁽⁹⁾ unıtsa eger secdeye inmedin ağıarsa Kur’ān oğuya. Andan şonra **147^a** ⁽¹⁾ secdeye vara, şonra secde-i sehv éde. Eger secdeye varduğdan ⁽²⁾ şonra Kur’ān oğumaduğın ağıarsa secdeden kākıp ⁽³⁾ Kur’ān oğumāğ olmaz. Bes ol Kur’ān farzın tedārük ⁽⁴⁾ étmek mümkin olmadı. Bes namāzı bāṭıl olur. Eger ⁽⁵⁾ rukū^c étmege unıdsa eger ol unıtuğı rukū^c ⁽⁶⁾ ikinci secdeden öğdin ağıarsa dura, rukū^c éde. ⁽⁷⁾ Andan şonra iki kez secde éde; zīrā ol evvel ⁽⁸⁾ étdüğü secdeyi ikileyin étmek gerek. Andan şonra secde-i ⁽⁹⁾ sehvin éde. Ammā eger iki secdeyi dağı étse rukū^c **147^b** ⁽¹⁾ étmedüğın andan şonra ağısa rukū^c ⁽¹⁾ ikileyin ödemek ⁽²⁾ dürüst olmaz, bes namāzı fāsıd, bilgil ki. ⁽³⁾ Kaçan evvelki ‘taḥıyyāt’da ‘ve resūlühü’ dedükdən şonra ⁽⁴⁾ ağılansa üçüncü reke^c atda durmağı gecikdürse ⁽⁵⁾ secde-i sehv étmek gerek. Ağıl oğuyacağ yerde katı ⁽⁶⁾ oğusa bir uzun āyet kadar yā iki kısa āyet kadar secde-i ⁽⁷⁾ sehv étmek gerek. Hūlāşa’da eydür: “Ne değli az oğusa ⁽⁸⁾ secde-i sehv étmek gerek”. Evvelki ‘taḥıyyāt’a oturmağı ⁽⁹⁾ unıdup üçüncü reke^c ata dursa eger dizleri toğrudısa **148^a** ⁽¹⁾ dura, oturmaya. Zīrā evvelki *Taḥıyyāt*’a oturmağ vācibdür, ⁽²⁾ üçüncü reke^c ata durmağ farzdur. Durmağā yağıın ⁽³⁾ olıcağ otursa vācib terk étmemegiğün farzı ⁽⁴⁾ terk étmiş olur. Ba^c zılar anuğičün eyitmişdür: “Durmağā ⁽⁵⁾ yağıın olduğdan şonra otursa namāzı bāṭıl olur. Anuğičün ⁽⁶⁾ “Farzı kodi, vācibdür” dèr. Eger durmağā kaşđ étse ⁽⁷⁾ dizleri yerden kākımasa otura, secde-i sehv étmeye. Ba^c zılar ⁽⁸⁾ éde, ammā ‘taḥıyyāt’a oturmādın durduğdan elbette secde-i ⁽⁹⁾ sehv étmek gerek. Eger ikinci ‘taḥıyyāt’a **148^b** ⁽¹⁾ oturmağı unıdup beşinci reke^c ata durdısa ⁽²⁾ eger secde étmedin ağıarsa döne ‘taḥıyyāt’a otura, ⁽³⁾ secde-i sehv éde. Eger beşinci reke^c atıñ ⁽⁴⁾ secdesin étdükdən şonra ağıarsa ikinci ‘taḥıyyāt’a ⁽⁵⁾ oturmaduğın secdeden kākı, ‘taḥıyyāt’a otura, selām vère. ⁽⁶⁾ Kılduğı namāz nāfile olur. Bir reke^c at dağı kātmağ ⁽⁷⁾ vācib degüldür. Zīrā beşinci reke^c at kaşdıla başlamadı. ⁽⁸⁾ Eger bir reke^c at dağı kātup altı reke^c at éderse ⁽⁹⁾ dağı yègdür. Ammā farzı ikileyin kılmāğ gerek. **149^a** ⁽¹⁾ Eger ikinci ‘taḥıyyāt’a oturduğdan şonra yağılıp beşinciye ⁽²⁾ kākısa eger secde étmedin ağıarsa döne ‘taḥıyyāt’a otura, ⁽³⁾ selām vère, secde-i sehv éde; zīrā selām vèrmek vācibdür. ⁽⁴⁾ Yerinde étmedi eger beşinci reke^c atıñ secdesin ⁽⁵⁾ étdükdən şonra ağısa bir reke^c at dağı kātı, altı reke^c at ⁽⁶⁾ ola, ‘taḥıyyāt’a otura, selām vère. Dört reke^c at farz ⁽⁷⁾ olur, iki reke^c at nāfile olur. Andan şonra kaçan ⁽⁸⁾ duracağ yerde otursa yā oturacağ yerde dursa yā farīzanuğ ⁽⁹⁾ iki evvelki reke^c atında ve sūnetlerüñ her reke^c atında

Fātiha 149^b (1) oğumağı yā Fātihadan şonra sūreyi oğumağı unutsa yā Fātiha (2) sūresin iki kez oğusa yā evvel sūre oğusa andan (3) Fātiha oğusa secde-i sehv étmek gerek. Eger örü dururken (4) ‘taħiyyāt’ oğusa yā evvelki ‘taħiyyāt’ı ‘‘abdühü ve resülühü’den (5) artuğ oğusa secde-i sehv étmek gerek. Münyetü’l-Muşallî’de (6) eydür: “Ebū Ĥanīfedeⁿ rivāyetdür kim bir ĥarf kadar ‘‘abdühü (7) ve resülühü’den artuğ secde-i sehv étmek gerek”. Ammā ayruğ (8) kitāblarda eydür: “‘‘Allāhümme şalli ‘alā muħammedⁱⁿ’ dēyecek kadar (9) arturmayınca secde-i sehv vācib olmaz”. Eger ‘kunūt’ 150^a (1) oğumağı unutsa rukū‘ dayiken ańsa şaħiħ budur kim: (2) Durup oğumaya, namāzın tamām éde, şonra secde-i (3) sehv éde. Eger rukū‘ da ħalkduğdan şonra ańsa (4) ‘kunūt’ oğumaduğın ‘kunūt’ı oğumamağ gerek. Secdeye (5) inüp şonra secde-i sehv étmek gerek. Eger rukū‘ dayiken (6) sūre yā Fātiha oğumaduğın (7) ańsa dura, oğuya. Ba‘ zılar ħıyında ol rukū‘ ı ikileyin (8) éde. Ba‘ zılar ħıyında étmeye, namāzın tamamlaya. Ĥınya’da eydür: 150^b (1) “Sūre oğumağa unutsa rukū‘ a varıcağ ańsa tursa, oğusa (2) ol étdüğü rukū‘ ı bozılır. Eger ol rukū‘ ı gerü étmese (3) namāzı bozılır¹⁷ dürüst olmaz”. Ba‘ zılar eytmiş: “Namāzı dürüst (4) olmaz, İmām-ı Züfer ħıyında”. Ammā bizüm imāmlarumuz ħıyında (5) namāzı dürüst olur. Secde-i sehv éde. Eger rukū‘ da (6) yā secdede yağılsa dağı, “Gerü rukū‘ yā secde édecek (7) degüldür” dērise fikr étse unutduğın ańmağıçün (8) secde-i sehv étmek gerek. Bir ħişı imāma uysa imām bir reke‘ at (9) ħıldığdan şonra dağı imām secde-i sehv étse eger imām

¹⁷ Yazmada *bozular* yazılmıştır.

3. ÇEVİRİ

3.1. Çeviri

101^a “(Niyet ettim işte bu sabah) namazının farzını kılmaya.” ve geri kalan vakitlerde de buna göre niyet etsin. Eğer sünnetlerde nafileler kılsa, “Niyet ettim namaz kılmaya.” derse yeterlidir. Ama daha makbul olan budur ki: “Niyet ettim bu sabah (namazının) sünnetini veya öğle veya ikindi veya akşam veya yatsı (namazının) sünnetini kılmaya.” desin. Ama bil ki, eğer imama uyarsa imama uyduğuna da niyet etmek şarttır. Eğer kendi imam olursa imam olduğuna niyet etmezse de ona uyanların namazı kabul olur. Ama eğer (imama) uyanlarda kadın olursa imam, o **101^b** kadının imamlığına niyet etmediyse o (imama) uyan kadının namazı kabul olmaz. Fakat Hülasa’da: “Eğer cuma namazında ya da bayram namazında kadınların (kendisine) uyduğuna niyet etmediyse bile (imama) uyan kadınların namazı kabul olur.” der. Ama bil ki hoş olan budur; imam olan imamlığına niyet etsin, ayrıca kadın (imama) uymuş olursa kadının uyduğuna da niyet etsin. Eğer cuma ya da bayram namazını kılsa da... Eğer sabah namazını kılsa: “Niyet ettim

102^a işte bu sabah vaktinin farz namazını kılmaya, imam olarak erkeklerden ve kadınlardan bana uyanlara.” desin. Öyle ki kadınlardan da uymuş olursa namazı kabul olur ve geri kalan vakit namazlarına da buna göre niyet etsin. Eğer kazaya kalmış namaz olursa hangi vakit kazası olduğuna da niyet etsin. Ama sayısını bilmeyecek kadar kazaya kalmış namazları çok olursa; mesela, sabah namazı kaç vakit kazaya kaldı veya ikindi namazı veya yatsı namazı kaç vakit kazaya kalmıştır bilmesin. **102^b** Makbul olan budur; her vaktin kazasını kılarken öncesine ve sonrasına niyet etsin. Mesela, sabah namazı kazalarını kılarken desin ki: “Niyet ettim kazaya kalmış sabah namazlarının öncesini kılmaya.” yahut “Sonrakini kılmaya.” desin ve geri kalan kazalarda da bu düzene (göre) niyet etsin. Zira, Kadı Han fetvasında böyle demiştir. Fakat bil ki, farzlarda, sünnetlerde ve kazaya kalmış namazlarda eğer kaç rekât namaz kılsa (böylece) niyet etse daha iyidir.

103^a Ama kişi namaz kılmaya niyet ettiğinde, namaz kılmaya elini kaldırdığı vakit niyet etmesi gerektiğini bil. Ama eğer evinden çıktığında veya abdest alırken namaz kılmaya niyet ettiyse, gelip kılarken niyet etmeyip, o niyet ile kılsa da kabul olur. Fakat niyet ettiği an ile namaza durduğu an arasında dünya işlerini işlediyse ya da dünya sözünü, kelâmını etti ise o ettiği niyet bozulur. İkinci kez niyet etmek gerek. Doğrusu budur ki, namaza durduktan sonra niyet etmek doğru değil. **103^b** Ama Hidaye Şerhi Nihaye’de ve Kınaya’da: “Oruca sabah olduktan sonra niyet etmek kabul olduğu gibi namaza durduktan sonra da (niyet etmek) kabul olur.” der. Ama bazılarının nazarında ‘subhâneke’ okuyuncaya kadar kabul olur ve bazılarının

nazarında rükûya varıncaya kadar (niyet etmek) kabul olur, ondan sonra kabul olmaz. Fakat bil ki, ihtiyat ve sahih budur; (kişi) namaza durduktan sonra diliyle niyet etmediğini fark etmişse demek ki akli başka yerdeymiş ve elini çözsün, ikinci kez niyet etsin.

104^a Bu beş şartı bildirdiğimizden sonra namazın içindeki rükünleri, vacipleri ve sünnetleri bildirelim. Bil ki, namazın şartlarından ya da içindeki rükünlerinden birisi terk edilse namaz kabul olmaz. Eğer vaciplerini bilerek terk etse, namazı eksik olur ve kendi günahkâr olur. Ama eğer vacipleri unutup terk etse selam verdikten sonra iki kez secdeye varıp, kalkıp, oturup, Tahiyat (suresini) okuyup selam verse; öyle ki, o eksiği tamamlanmış olsa gerektir **104^b** ve namazın eksiği giderilmiş olur ve namazı noksan olmaz. Aşağıda sehiv secdesi ne yapılırsa vacip olur ve nasıl (sehiv secdesi) etmek gerek Allah'ın izniyle bildirelim. Eğer sünnetleri terk etse namazı eksik olur. Ama (sünnetleri) terk ettiği için (ona) azap olmaz. İyi bil ki, namazın rükünleri altıdır. İlki, namazın öncesinde elini bağlarken 'Allahu ekber' demektir. İkincisi, Kur'an okurken ayakta durmaktır. Üçüncüsü, ayakta dururken Kur'an okumaktır. Dördüncüsü, rükûya varmaktır ve beşincisi, secde etmektir. Altıncısı, namazın sonunda oturmaktır; Tahiyat'ı

105^a abdühü ve resulühü'ye kadar okumasına gerek yoktur. Bu altı (şarttan) sonra bir farz da İmam-ı Ebu Hanife *-Allah ona rahmet etsin-* nazarında: Namazı tam kıldıktan sonra namazdan kendi isteğiyle çıkmaktan sıkça kaçan bir kişi namazın sonunda 'abdühü ve resulühü'ye kadar otursa da aniden abdesti bozulsa ya da gün doğsa namazı tamamlanmamış olur. İmam-ı Ebu Yusuf nazarında da İmam-ı Şafi nazarında da *-Allah onlara rahmet etsin-*: Rükûya ve secdeye vardığında yine rükûdan kalktığında veya önce secdeden kalktığında iyice **105^b** sabit, kararlı kalmaktır. Bunları bildikten sonra bu rükünleri nasıl yaptığında yerine gelir, kabul olur onu bildirelim. Namaz öncesinde elini kaldırdığın zaman 'Allahu ekber' demek doğru (olduğunu) bil. Ama eğer 'Allahu'r-rahmânu' ya da 'Allahu'l-azîmu' dese ya da 'Subhâna'llâhi' veya 'Elhamdüli'llâhi' dese ya da 'Lâ ilâhe illa'llâhu' dese yahut 'Elhamdüli'llâhi' dese namazı kabul olur. Münyetü'l-Müsalli'de der: 'Allahu ekber' dediğinde baştaki hemzeyi uzun okumak, çoğu ulemanın nazarında namazı batıl eder. Eğer 'ekber'in b'sini uzatsa

106^a namazı fasit olur. Ayakta durmakta da farz olan şöyle durmaktır; kimse belini eğmesin. (Bunu) gören kişi: "Onu eğilmiş, ayakta durmuyor." demesin. Kur'an okumakta da farz olan, bir uzun ayet ya da üç kısa ayet okumaktır. Rükû etmekte de farz olan şu kadardır ki, bakan kişi ayakta duruyor demesin. Secde etmekte de farz olan, burnunu ve alnını yere değdirmektir. Ama (şunu) bil, secde ederken ayaklarını yerden kaldırırsa namazı kabul olmaz.

Hülâsa'da (der ki): **106^b** “Namazında ‘lemyekün’ suresinden aşağıdaki surelerden okusun.” Bundan sonra namazın müstehaplarını bildirelim: Müstehap odur ki, onu yapmak Hak Teâlâ nazarında hoş olsun. O namazda müstehap olanın birisi: Ayakta durduğunda, secde ettiğinde yere bakmaktır. Secde ettiğinde yüzünün dizlerine bakması ve rükûya vardığında ayağının ucuna bakmaktır ve birisi, Tahiyat okurken ‘eşhedüen lâ ilâhe illâ’llâh’ dediğinde sağ elinin parmağını kaldırmaktır. Ama Vakıat’ta ve Hülâsa’da

107^a (şöyle) demiştir: “Parmağını kaldırmamak doğrudur.” Zira, namazın tertibi sükûn üzerinedir. Birisi, esnemesi geldiğinde ağzını açmamaktır. Eğer kendine hâkim olamayıp ağzını açarsa elinin tersiyle ağzını kapatmaktır. Birisi de gücü yettiği kadar öksürüğünü önlemektir, öksürmemektir. Birisi de müezzin ‘hayya ‘ale’s-salâh’ dediğinde namaz kılmaya kıyam edip hemen hazırlık yapmaktır. İkinci Bölüm: Bundan anla ki; namazın farzları, sünnetleri, vacipleri ve edepi **107^b** yerine geldiğinde kişinin halk nazarında görünürde namazı doğru olur. Ama Allahu Teâlâ’nın kullarının gönlüne baktığını bil. Bu yüzden kişinin gönlü Hak Teâlâ hazretine yönelmediğinde namaz kılarken edepsizlik ve küstahlık olur, namazı doğru ve makbul olmaz. (Bu durum) şuna benzer ki: Fakir, horlanan bir kişi, büyük bir sultanın hizmetine girmeye izin istedi. Gerçi o horlanan, cimri kişi o büyük sultana hizmetine girmeye layık değildi. Fakat o ulu sultan; lütufta

108^a bulunup, o fakir halk katında kabul edilmeyip değersiz olan kişiyi hizmetine kabul etti. “Gelsin bize hizmet eden beyler ve büyüklere karışsın ve katımıza ne zaman gerekirse girsin çıksın. Ne ihtiyacı varsa kendi istesin kabul edelim.” dedi. Bu değersiz kişi o ulu sultanın katına girdi ve sultana sırtını döndü ve ayağını uzatıp oturdu. Bu sebepten bu kişinin ayıbı ve edepsizliğinin ne kadar olduğunu bilsen... Bil ki, kişi elini bağlayıp, **108^b** gözünü secdesinin yerine dikip, kibleye karşı durup namaz kılmaya başlasa ve gönlü dünya endişesiyle meşgul olsa, o edepsizlikten yüz bin derece fazla edepsizlik ve ayıplı iş yapmış olur. Allah dostlarının nazarında yalancılık ve maskaralık yapmış olduğunu bil. Nitekim Hasan-ı Basri -*Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun*- dedi: “Her kim namazdayken gönlü Hak Teâlâ’nın büyüklüğü düşüncesinde olmayıp, dünya endişesiyle namaz kılsa, kişiyi

109^a kıymet ve sevap elde etmekten daha çok azaba yaklaştırır. Şimdi bil ki; namaz kılarken gönlün dünya endişesiyle dolmamasının çaresi budur; kişide dünyayı çağrıştıran sebepler az olsun ve kimseye gönlünde haset ve düşmanlık barındırmasın. Zira, herkesin koyunu ve bağı yok. (Koyunu ve bağı olmayan kişinin) namaz kılarken gönlüne koyun ve bağ endişesi düşmez. Bir kimseyle çekişmesi ve işi olmayan kimsenin gönlüne intikam ve iş kaygısı düşmez. Bunun dışında kalan (dünya) endişelerini de buna göre kıyasla. **109^b** Bir kişi bu dünya

galesinin sebebini önlemeye gücü yetmese, her defasında namaz kılmaya başlayınca nefisini korkutarak (kendine) öğüt vermesi gerek, sana vacip olan buydu ki: Daima o seni besleyen, nimetler verip afetlerden koruyan ve her gün bunca suçlarını görüp affedici, merhameti çok ve yüce padişah sana lütfedip: “Gece ve gündüz yirmi dört saattir. On dokuz saatini kendi işlerin için sana ve beş saatini benim işlerimde geçirmen için sana bağışladım.” dedi. Şimdi

110^a ey uğursuz nefis! Sakın beş saati de boşa geçirip onun merhameti ve lütfunun karşılığına sıkıntı ve edepsizlik yapma. Ne zaman ki böyle deyip himmetini bunun üzerine sağlamlaştırıp namaz kılmaya başlasan, bazen gönlün dünya düşüncesine yönelirse de tekrar bu şeyi anıp Hak Teâlâ hazretine yöneltirsin. Zira, kişinin dünya düşüncesini aklına bırakmamak elinden gelmezse; gönlünü onun üzerine sağlamlaştırmamak elinden gelir. Eğer gönlüne dünya endişesi **110^b** düşse namaz kılarken (dünya endişesini) hemen geri çek (namazın) sonuna kadar muhafaza et. Eğer Kur’an’ın anlamını, tespihlerin anlamını bilersen onun fikrinde olasın ve eğer bunların anlamını bilmezsen Hak Teâlâ’nın; azametini, büyüklüğünü ve ulu padişahlığını sana hazır ve nazır olduğunu aklından çıkarmayasın. Bir zaman sonra nasıl ki kişi (Allah’ın) yardımı ve isteğini böyle yapıp; nefsi terbiye ve ıslah etmenin ne miktar (gerekli) olduğunun peşinde olsa, zahmet çekse, çalışsa Hak Teâlâ (ona) yardım eder. Nefsi, ona itaat eder. Bu kez şöyle olur ki;

111^a Gönlüne Allah sevgisi düşer. Gönlü; ona yönelmekten, ona kulluk etmekten lezzet (alır) ve rahat olur, dünya düşüncesinden iğrenir. Nitekim, dünyalık kimseleri seven kişileri görürsün ki; diğer namaz kılanlar gittikten sonra bir süre de kendileri (namazda) ayakta durup birkaç söyledikleri söz ile övünürler. Lezzetlerin tamamından onu fazla görürler. (Namazdan erken giden) halkın tamamı da onları tek kaldıkları için “Allah dostlarıdır.” diye yüceltirler. Hak Teâlâ’nın; keremini, lütfunu, azametini bilen, ona kulluk edenin dünyada ve ahirette **111^b** aziz olduğunu bilen, (içinde) onun sevgisi olan, ona kulluk etmekten, gönlünü onun o yüce dergâhına yöneltmekten nasıl lezzet almasın? Özellikle bilsin ki, namaz kılmak ulu padişah ile duadır. Gönlünü o vakitte ondan nasıl uzaklaştırsın? Buna benzer sözleri tekrar edip çok söylememizden kasıt budur ki: Şayet işitip katı gönüller yumuşasın ve o ulu padişaha edepsizlik edip, keremini ve lütfunu unutup kulluğundan dönenler (ona geri) yönelsin. Bizim gibi ömrünü gaflet ile

112^a geçirip aldanmış olmasın. Hüccetü’l-İslam, İmam-ı Gazali -*Allah’ın rahmeti üzerine olsun*- der: “ve Lutfetü’l-Mütevâlî Kitâb-ı Erba’in’de şöyle buyurmuştur: ‘Bu namaz kılmak, bir ulu padişaha kulluk iletmek gibidir. Eğer bu erkanları yerli yerince yapsa, o hâlde ne zaman ki o namazın rükûyu, sücûdu, kıyâmı, kuudu gerekli olmasa, aceleyle olsa o

hizmetkârın; eli, ayağı, gözü, kulağı olmaması gibidir. Fakat o okuduğu Kur'an'ı, zikirleri ve tespihleri güzel okumasa, diliyle okusa ve gönlü okuduğundan habersiz olsa **112^b** ve o hizmetkârın gözü olup görmemesi, kulağı olup işitememesi, eli, ayağı olup tutmaması gibidir. Ama namazın rükûsu ve sücûdu, kıyâmını ve kuudunu, Kur'an'ı ve zikirlerini güzel yapsa ama gönlü Hak Teâlâ hazretine yönelmese o hizmetkârın canı olmamış gibidir. Şimdi bundan anla ki: Bir padişaha; elsiz, ayaksız, gözsüz, kulaksız hediye veren; ya gözü görmez, kulağı işitmez, eli ayağı tutmaz; ya da cansız gövdeyi armağan

113^a eden kişi o ulu padişahı ki, (onun) iklimleri çok, kulları çok ve sonsuzdur, (ona) saygı göstermiş mi olur yoksa çok edepsizlik yapıp alaya mı almış olur? Anla ki bunun gibi hediye ileten, o ulu padişahın hışmına ve kahrına layık olur.” Anladın ki gönlünü dünya endişesine yöneltip namaz kılan yahut tamamıyla baştan savma namaz kılan (kişiler için) Hasan-ı Basri'nin söylediği gibi: “Allah'ın hışmına ve azabına layık olur.” Bu şeyin böyle olduğuna delâlet **113^b** eder. Kur'an ayetleri ve peygamber hadisleri çoktur. Nitekim Hak Teâlâ buyurur: ‘kad eflaha'l-mü'minîne' llezînehüm fî salavâtihim haşi'ûne'. Anlamı budur ki: Namazlarında Tanrı Teâlâ hazretinden korkan o müminler, azaptan ve zahmetten kurtuldu. Yani gönüllerini Hak Teâlâ hazretine yönelttiler. Çünkü gönlün Hak Teâlâ hazretine dönmesinin sebebi Hak Teâlâ'yı ulu sayıp korkmaktı ki, korkmuşlardı. Bundan sonra tekrar buyurdu ki: ‘vellezînehüm ‘alâ salavâtihim

114^a yühâfizûne'. Anlamı da budur ki: Namazlarını sürekli ve güzel kılan müminler azaptan da kurtuldu. Bazen kılıp bazen terk etmediler. Aceleyle (namaz) nasıl olursa (olsun deyip) kılmadılar. Şimdi bu ayetten anlaşıldı ki; kişiyi azaptan kurtaran gönül hazırlığıyla ve Tanrı Teâlâ'yı yüceltmek için kılınan namazmış. Aceleyle halkın ayıplamasından kurtulmak için kılmasın. Bazen kılıp bazen terk edilmesin ve tekrar **114^b** bir yerde de buyurur ki: ‘feveylün lilmüsallîne ellezîne hüm ‘an salâtihim sâhûn ellezînehüm yürâ'ûne’. Manası budur ki: Mahvolma ve cehennem şunun gibi namaz kılanlarıdır ki; namazlarını gaflet ile kılsınlar. Bazı vakit kılsınlar ve bazı vakit terk etsinler. Zira, böyle yapan kişiler namazlarını Tanrı için kılmış olmaz. Halk için, riyâ için kılmış olurlar. Bu ayet aslında münafıklar üzerine inmiştir. Ama bu söz herkes için geçerlidir, özel hüküm olmaz. Genel hükme

115^a engel olmayınca onun içindir ki Keşşaf'ın sahibi bu ayeti (sadece) münafıklara tahsis etmemiştir. Hz. Peygamber -*Selam onun üzerine olsun*- buyurmuştur ki: ‘leyse ⁽⁴⁾ min salâtike illâ mâ ğaflete’. Anlamı budur: Namazlarından sana sevap ve fayda gelmez. Ancak şu gönül hazırlığıyla kıldığın namazdan sevap gelir. Hz. Peygamber *as.* hızlı hızlı namaz kılan bir Arap gördü. Selam verdikten sonra: “Kalk, iki defa kıl. (Sen) namaz kılmadın.” dedi. O Arap

115^b üç kez kıldı. Hz. Peygamber *as.* kıldığını caiz bulmadı ve tekrar kıldırdı. Yüzüne dedi ki: ‘küm fesallî feinneke lem tusallî’. Anlamı budur: (Namazı) kılmadığın için kalk, tekrar kıl. O vakit, o Arap, Hazreti Peygamberin huzuruna geldi: “Yâ Resulallah! Nasıl kılayım ki namazım doğru olsun?” dedi. O vakit Hz. Peygamber *as.* ona namazın farzlarını öğretti ve bazı sahabeler sordular: “Ya Resulallah! Namazı ne için doğru olmadı?” dediler.

116^a “Gönlü namazdan gafil olduğu için, (kendisi) de hazır olmadığı için kabul olmadı.” dedi. (Sahabeler) dediler: “Neden gönlü gafildir dediniz?” (Hz. Peygamber) dedi ki: ‘Lev haşa’ a kalbuhü lehaşa’at cevarihuhü’. Anlamı budur ki: Ve eğer gönlü korksaydı ve Hak Teâlâ hazretine yönelseydi dış organları bile korkardı. (Namazı) aceleyle kılıp gözü secde yerinden başka yere bakmamalıydı. Bu bölümde ayet, hadis, şeyhlerin sözleri çoktur. Ama sözü uzatmayalım. İnkâr eden kişinin inkârını ortaya çıkarmaya ve hüküm vermeye iki tanık yeter. Fakat bu nasihati duymandan sana gelecek olan fayda **116^b** şeytana uyamamandır. Diyesin ki: “Çünkü gönül hazırlığıyla kılınan namaz kabul olmazmış.” “Ben gönlümü çok hazırlayamıyorum bari namaz kılmayayım, gururla zahmet çekmeyeyim.” deme. Belki fayda bu olur: Şimdiye kadar gafillik ile kıldığın namazlara pişman olup, hasretle vah edip, ağlayana kadar kusurlarını bilip kabul ettiğin sebeple Hak Teâlâ; edepsizliğini, bilmezliğini, yanlışlıkla yaptığın (hatalarını) ve suçlarını bağışlasın. Bundan sonra

117^a Hak Teâlâ hazretinden yardım iste ve (sana layık göreceği) ihsanını da şöyle söyle ki namazlarını da gönül hazırlığıyla kıl. Ne zaman böyle yapsan Hak Teâlâ gönlüne huzur getirir, ibadetinde gönül hazırlığını sağlar. Nitekim Hak Teâlâ kelâmında buyurur: ‘vellezîne ⁽⁶⁾ câhedû finâ lenehdiyennehüm subülenâ sultânü’s-sâlikine’. Ebu Aliyyi’ d-Dakkâku bu ayetin anlamını şöyle açıklamıştır: “Hak Teâlâ dedi ki: ‘Şunlar (namazı gönül hazırlığıyla kılmak isteyen kimseler) çalıştılar, dış görünüşlerini de düzelttiler, bize yöneldiler ve (bu yüzden) Allah da biz de onların **117^b** gönüllerini ve içlerini ıslah ederiz, bize doğru yöneltiriz.’” Sonra Hak Teâlâ böyle buyurdu: “Sen de çalış. Dış görünüşünü, elini, ayağını, gözünü, kulağını, dilini, dudağını Hak Teâlâ’nın kulluğuna yönelt.” Hak Teâlâ hazretine yalvar, yardım iste ki gönlünü kendi kulluğuna yöneltsin. Zira, bu ibadet padişahlara iletilen bir hediye gibidir ki ve onun vesilesiyle bir ihtiyacını dileyip yardım isterler. Nitekim Hak Teâlâ

118^a sana öğretti. Dedi ki: ‘İyyâke na’budu ve iyyâke ⁽²⁾ nesta’in’. Anlamı şöyle söyleriz: “İbadetimizi ve kulluğumuzu yalnız sana yaparız ve senden iyilik ve yardım isteriz.” İbadet etmeyi şimdi böyle anla ki, ondan yardım olmazsa ibadet ile iş bitmezmiş. Nitekim Hz. Peygamber *as.* buyurdu ki: “Hiç kimse kendi ibadeti ile cennete girmez.” Dediler: “Yâ Resulallah! Siz de ibadetinizle (cennete) girmez misiniz?” Dedi: “Ben dahi ibadetimle (cennete)

giremem. Ancak Hak Teâlâ'nın **118^b** fazileti ve rahmeti ile girerim.” Zira anladın ki (ey) insan, bin yıl ihlas ile ibadet etsen; bir günlük sağlığının şükürünü yerine getirmesen, Hak Teâlâ fazilet ve rahmet etmeyince ibadet ile cennete giremezsin. Ama Allah söz verdi. “İbadet edenleri cennete koyarım, ahirette aziz ederim” dedi. Elbette fazileti ve sözüyle cennete koyacak. Zira (Allah) kerimdir, sözünde durur ama ne zaman namazın dış görünüşte ve iç görünüşte, halk

119^a katında (gösteriş için), Hak Teâlâ hazretinin (yanında) nasıl eksiksiz olduğunu, kabul olduğunu bilirsen. Üçüncü bölüm, namazı bozan şeyleri beyan eder ve bundan sonra namaz ne ile bozulur onu bildirelim. Namazı bir daha ikinci kez kılmanın gerekliliği namazın fasit olmasıdır. Şimdi, namaz içinde konuşmanın namazı bozduğunu bil. Eğer yanlışlıkla ya da (namazda) uyurken söylediye de (namazın) içinde; gülmek, kendi işitecek derecede şükredip ‘elhamduli’llâhi’ demek, öfkelenip ‘subhâna’llâhi’ demek ya da bir nesneyi tuhaf bulup **119^b** ‘lâ ilâhe illa’llâhu’ demek yahut su içmek ya da yemek yemek oruç bozacak derecede namazı bozar ve avazıyla ağlamak yahut “Âh!” demek ya da inlemek namazı bozar. Ama (bunları) günahını hatırlayıp veya cehennem korkusundan (bunlar) yaparsa bu şeyler namazı bozamaz. (Namazda) Kur’an-ı Kerim’e bakıp okumak İmam-ı Azam nazarında namazı bozar. (Öksürme) gereksinimi olmadan öksürmek namazı bozar. Ama (öksüren kişi) imam olsa ve boğazına balgam gelse, onu gidermek için öksürse namazı bozulmaz. Namaz kılan kişi

120^a imamdan başkası (bir) kişinin yanlışını (doğru yapması için) ikaz ederse namazı bozulur. Hülâsa’da: “Namazı kılmayan kişi, imama yanlışını söyleyiverse bil ki, imamın namazı batıl olacak ve imam, namazı doğru olacak derecede Kur’an okumaya devam ettiğinde aklına Kur’an gelmezse, durmayıp rükûya varması gerek. Eğer rükûya varmasa, uyan kişilerden bir kişi (eksikliğini) söyleyiverse, imam da onun ağzından (ayeti) alsın okusa bazıları: ‘Söyleyen kişinin namazı bozulur ve imamın namazı bozulmaz.’” der. Bazıları: **120^b** “İkisinin de bozulur.” der ve bazıları: “İkisinin de bozulmaz.” der. Doğrusu budur ki: Bozulmaz. Ama yine Hülâsa’da: “İmam yanılrsa, bir başka ayete geçse, okurken de uyan kişilerden birisi düzeltiverse, imam da o kişinin ağzından alıp okusa imamın namazı da bozulur.” der. Namaz içindeyken namaza aykırı bir iş yapsa bazıları: “O işi iki eliyle yapsa namazı bozulur.” demiş.

121^a Bazıları: “Üç kez yapsa bozulur.” demiş. Şimdi eğer namaz içinde; üç adım yürüse ya üç kez bir nesneye vursa ya da üç kez tülbentin altından (elini) kaldırırsa namazı bozulur. Bazıları: Namaz kılan kişi, (namazı kendine) çok görse namazı bozulur.” demiş ve bazıları: “Namazı kendisine çok gören kişinin namazını gören kimse, onun namazının geçerli olmadığını düşünen kişinin de namazı bozulur.” demiş. İmam Azam mezhebine bu görüş yakındır. Hülâsa’da: “Namaz kılan (kişi) yazı yazılmış bir nesneye baksın ve içindekini anlasın İmam

Muhammed nazarında namazı bozulur.” der. Fakih **121^b** Ebu'l-Leys mezhebi bunu kabul etti. Ama İmam Ebî Yusuf nazarında bozulmaz ve geri kalan âlimler de bu mezhebin görüşünü kabul etti. “Bir kişi sünnet kılsa ve ardından bir şey yese, içse ya da bir şey satın alsın, satsa kıldığı sünnet kabul olmaz. Tekrar ikinci defa sünneti kılıp ondan sonra farza başlamak gerekir. Ama eğer bir lokma yiyecek yese ya da bir kez su içse namaz bozulmaz.” der. Ardından: “Bu mesele zordur.” demiş.

122^a Açıklamasında da “Zor olan budur ki; sünnetin bozulduğuna rivayet yoktur.” demiş. Ama Ebu Hanîfe -Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun- şöyle (bir) rivayet vardır demiş: “Bir kişi ağzına bir parça şeker koysa ve namaza dursa ve şeker erise, boğazından aşağıya geçse, şeker tadını alsın namazı kabul olmaz.” demiş. “Yahut ağzını açsa ve ağzına yağmur yağsa, (yağmur suyunu) yutarsa namazı bozulur.” demiş. Bundan sonra, saf arasında yol olsa, **122^b** halk gelip geçtiğinde ve eğer yolun genişliği bir kağıt geçemeyecek kadarsa cemaatin namazının kabul olmadığını bil. Ama imama uyanlar safi uzaktan tutsa, saf ile imam arasında yol olmasa cemaatin namazı bozulmaz. Fakat imam ile cemaat arasında cemaatin bakıp imamı göremeyeceği kadar yüksek bir duvar olsa cemaatin namazı kabul olmaz. O duvar arasında kapı olsun ve o cemaatin bazıları (kapıya yakın olanlar) bakıp imamın ve cemaatin durumunu bilsin.

123^a Sözüün kıyası; imama uyan kişinin imamın hâlini bilmesi gerek. (Namaz kılanların namazı) ancak imamı görmeye ya da müezzin sesini duymakla kabul olur. Eğer imamın durumunu bilmez ise namazı kabul olmaz. Hülâsa'da şöyle demiştir: “Ve bundan sonra namazı mekruh eden (şeyleri) bildirelim: Kaftanı giyip uygun şekilde (üstüne) geçirmeyip kılmanın ya da secdeye inerken kaftanını toplamanın, kaftanla ya da gövdesindeki bir şeyle oynamanın namazı mekruh ettiğini bil. Saçını; açmak ya da örmek, tülbentine sokmak **123^b** (namazı) mekruh eder. Namaz kılariken parmaklarını çıtlatmak yahut boynunu dönerek çevreye bakmak namazı mekruh eder. Eğer göğsü dönecek kadar bakarsa namazı bozulur. Ondan sonra namaz içinde elini; yanına koymak yahut secde edeceği yerden taş ya da dikenini atmak (için hareket ederse) bir kereden fazlası namazı mekruh eder ve üç kez yaparsa namazı bozulur. Ağzını açıp esnemek ve iki topuğunun üzerine oturmak, secdeye vardığında kollarını

124^a yere döşemek ve Tahiyat'a oturduğunda, özrü olmadan bağdaş kurup oturmak mekruhtur.” Münyetü'l-Müsallî'de: “Tülbentinin birazını sarkıtıp çenesinin altından almak da (tülbentin) ucunu başına yüzünün çevresi görünmeyecek kadar sarma da (namazı) mekruh eder. Cemaat, bakıp imamı göremeyeceği şekilde imam mihraba girse yahut imam yüksek yerde dursa, cemaatin hepsi aşağıda dursa; ya da imam aşağıda dursa, cemaatin hepsi o yüksek yerde dursa **124^b** mekruhtur. Eğer imam ile birkaç kişi bile (imamın yanında namaza) dursa mekruh

olmaz.” der. Fakih Ebû Cafer: “O yerin yüksekliği eğer bir arşından eksik olursa namazı mekruh olmaz. Eğer bir kişi saf aralığında yer var iken saf arkasında dursa mekruhtur.” der. Hülâsa’da: “Ramazan’dan başka zamanda vitir namazını cemaat ile kılmak mekruhtur.” der. Sahib Kudûri: “Mekruh değil. Zira, cemaat ile nafîle kılmak için birbirini

125^a çağırarak, (namaz) kılmaya anlaştıkları vakit mekruhtur.” der. Sadrü’ş-Şehîde: “Eğer (birbirlerini) beklemeden, kamet getirmeden bir mescit köşesinde kılarlarsa mekruh değildir.” der. Şemsi Halvâyi: “Eğer imamdan ayrı iki kişi olursa mekruh değil. Eğer üç dört kişi olursa doğrusu budur ki, mekruhtur. Eğer önünde, yanlarında ya da tepesi üzerinde canlı sureti olsa mekruhtur. Ayak altına döşenmiş döşekte (suret) olsa ve üzerine secde etmese yahut ufacak **125^b** suret olsa bakıp görünmese veya o suretlerin başı kesilmiş olsa mekruh olmaz. Eğer şu sedirlerde koydukları büyük yastıklarda ya da giydiği kaftanda suret olsa namazı mekruh olur ve de insan suretine karşı namaz kılsa mekruhtur. Eğer aralıkta insan oturuyor olsa da bil ki; namazı başı açıkken kılmak veya normal giydiği giysisini çıkarıp, iş yapacağı ya da eve gelip oturduğunda giydiği giysisini veya tülbentini giyerek yada sarınarak kılması

126^a mekruhtur. Zira, namaza küçümsemiş ve kıymet olur, (bu yüzden) mekruhtur. Eğer, tevazu göstermek için namazı kılarken göğe bakmak, secde ederken tülbentini sıyırap alınına yere dokundurmamak mekruhtur ve namazın tespihlerini ya da Kur’an ayetlerini saymak (için) parmaklarını kımıldatmak da mekruhtur.” der. Hülâsa’da: “Ne zaman bir kişi mescide imamlık yapsa, uyan cemaatin hepsi kadın olsa namazı mekruh olmaz. Eğer mescitten başka yerde imamlık **126^b** yapsa mekruhtur. Uyan kadınlarda imamın topluluğu kadın olmalı. Şunun gibi cemaati kan bağı olanlardan olsun ki, imama nikah düşmeyip dürüst olmasın.” ve bazı fetvada demiş ki: “Hamamda namaz (kılmak) mekruh değil.” İmam-ı Serahsi: “Mekruh.” demiş. Bazıları: “Namazın (hamamda) mekruh olmasının (sebebi), halkın yıkanması, su dökülmesinden ötürüdür.” demiş. Şimdi mekruh olması ondan ötürü olacak (ki), temiz yerde olsun ve temiz yerde kılmak kabul olsun, mekruh olmasın. Bazıları der: “(Hamam) şeytan kavminin

127^a evi olduğu için namaz mekruhtur.” Mekruhluk ondan (başka) sebeple de olacak ki; temiz yerde olsa bile (hamamda) namaz kılmak da mekruh olacak. Nafîle namazlarda Kur’an’ı her rekâta beraber okumak gerek. Fakat birinci rekâta uzun okusa mekruh olmaz. İkinci (rekâta) Kur’an’ı üç ayet kadar uzun okumak, birinci rekâta (ve) her namazda mekruhtur. Kınıya’da: “İlk rekâta bir sure okusa sonraki rekâta onun üzerindeki sureyi okusa mekruhtur.” der. Bazıları: “Farz namazda **127^b** mekruhtur, nafîle namaz mekruh değil.” der. Bazılarının nazarında ‘Fatiha’dan sonra bir surenin ortasından aşağısını okusa mekruhtur. Bir rekâta bir

sure okusa ve sonraki rekâta başka bir sure okusa; eğer o sure ile birinci surenin ortasına iki sure koysa namazı mekruh olur. Eğer üç sure koysa mekruh olmaz. Bazıları: “İki sure olursa da mekruh olmaz.” der. Bazıları: “O aradaki atladığı sure ya da ayetler ilk

128^a rekâta okuduğu ve sonraki rekâta okuduğu Kur’an’da uzunsa mekruh olmaz.” der. Şimdi bu uyuşmazlığı anlarsan, arasını kesmeyip birleştirip okumak daha iyidir. İki rekât namazda, iki surenin başını ya da sonunu okusa veya ikisinde de bir surenin sonunu okusa mekruhtur. İki rekâta da bir sureyi (okumak) çoğu ulemanın nazarında mekruhtur. Bazılarına göre mekruh değil. Bazıları: “Farz namazda mekruhtur, nafilâ namazda mekruh değil.” der. **128^b** Hülâsa’da: “Bir sureyi iki rekâta okuması mekruh değil, doğrusu budur. Ama daha iyisi, her rekâta başka sure okumasıdır. Bir rekâta okuduğu surelerin arasına bir şey koysa mekruhtur, ama unutsa ve koysa mekruh değildir. İmam Kur’an’ı uyurken okusa doğrusu; imam Kur’an okumuş olmaz ve namazı kabul olmaz.” der. İmama uyan kişi Kur’an okusa bazıları: “Eğer imam Kur’an’ı gizli okursa namaz ise mekruh değil.” der. Zira Peygamber *as.* hazretinin

129^a dokuz sureyi bir rekâta okuduğu rivayet edilir. İmam Ebu Hanife’den şöyle rivayet edilmiş: “İki sureyi bir rekâta okumayı ben sevmem.” demiş. Tuvalet ihtiyacı gelmişken namaz kılmak, namaz kılariken gözünü yummak ya da (namaz kılanın) önünde uyumak veya konuşan kişi olmak bil ki mekruhtur. Bazıları: “Eğer namaz kılan kişinin (zihnini) karıştırmayacak şekilde yavaş konuşursa mekruh olmaz. (Namaz kılan kişinin) önünde tandır ya da ocağın yanması, elinde para ya da altının olması (namazı) mekruh eder **129^b** ve eğer önünde kandil ya da çıra yansa (namazı) mekruh olmaz. İmam olan kişinin, birinin gelip katılması için namazı uzatması haramdır.” der. Bazıları: “Küfürdür.” der ve bazıları: “Belli bir kişi için uzatmasa da belki cemaatin gelip katılması ve çoğalması için uzatsa bil ki mekruh olmaz.” der. Hülâsa’da: “Namaz kıldıktan sonra yerinde kibleye karşı oturup kalmak mekruhtur.” der. Peygamber *as.* buna: “Bidat.” dedi. İmam sabah namazından sonra gün

130^a doğuncaya kadar cemaatinden tarafa dönüp oturup, Kur’an okumak ya da zikir (ile) meşgul olmak isterse iyidir, müstehaptır. Birinin sürülmüş veya ekilmiş yerinde izinsiz namaz kılmak mekruhtur. Eğer aralarında dostluk olduğu belliyse o şey için o kişi incinmez. Gün doğuyorken, batıyorken ve günün ortasında kazaya kalmış namazı kılmak doğru değil ve kalan namazı kılmak mekruhtur. Günün doğmak üzere olması; güneşin doğmasına bir süngü boyu (gölge) kalmamış olmasıdır **130^b** ve güneşin batması da güneşin batmasına bir süngü boyu (gölge) kalmış olmasıdır. Ama güneş batarken o günün ikinci namazını kılmak mekruh değildir. Sabah namazı vakti girdikten ve ikinci namazını kıldıktan sonra kazaya kalmış namazı (kılmak mekruhtur). Tilâvet secdesinden ve cenaze namazından sonra fazladan namaz kılmak

mekruhtur ve cuma günü hutbe okunurken, bayram namazından önce ve akşam namazından önce nafile kılmak mekruhtur. Tuhfe’de böyle etraflı olarak anlatmış ama bu vakitlerde kazaya kalmış

131^a namaz kılmak, adak ya da vacip olmuş namazı kılmak mekruh değildir. Nafile namazı gündüz kılındığında dört rekâta bir selam ile kılmak ve gece kılındığında sekiz rekâta bir selam ile kılmak doğrudur ve bundan bir fazla selamla kılmak mekruhtur. İmam Ebu Hanife -Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun- nazarında: “Gece ve gündüz (vaktinde) dört rekâta bir selam ile kılmak (ve) mekruh olan namazı ikinci defa kılmak daha iyidir.” Bundan sonra dördüncü bölümde bildirelim ki namazda **131^b** Kur’an okuyan kişi, nasıl yanıldığında namazı fasit ve nasıl yanıldığında namazı mekruh olur. Bunu bilmek kesinlikle gereklidir. Zira Kur’an okuyan kişi namazda çok yanılır. Bundan önce Kur’an okumaya dair birkaç mesele bildirelim: Ne zaman Kur’an okuyan kişi bir ara okurken yanılrsa, başka bir yere geçse, bir ayet kadar okumadıysa, geri dönüp o okuduğu düzene göre okuması gerektiğini bil. Eğer iki ayet kadar başka yerden okuduysa geri dönmeyip o aradan okumak gerek.

132^a Bazıları: “Her şartta geri dönüp ilk yerden okumak gerek.” der. Zira Enes: “Namazda okurken bir sureden bir sureye geçirdi.” der. Hz. Peygamber *as*. “Başladığın sureyi bitirmeyinceye (kadar) başka sureye geçme.” dedi. İmam, Kur’an’ı sesli okuyacağı yerde Fatiha suresini yavaş (içinden) okusa, Fatiha’dan sonra okuyacağı Kur’an’ı sesli okusun, Fatiha suresini geri döndürüp sesli okumasın. İlk rekâta bir sure okusa, ikinci rekâta yanılrsa, **132^b** onun üzerindeki sureyi okusa, birkaç kelime okuduktan sonra hatırlarsa mekruhtur. O sureyi okumayı sonraya bıraksın, yanındaki sureyi okusun. Bazıları: “O başladığı sureyi okusun, terk etmesin.” der. Bir kişinin dişi ağrırsa, ağzında diş ağrısı için bir şey tutsa (ve) o ağzındaki şeyi çıkarıp sonuna kadar Kur’an okumaya gücü yetmese eğer vaktin sonuna kadar beklesin, diş ağrısı geçmezse namazını kılsın. Bir şey okumazsa da endişe etmeye gerek olmaz. Bir kişi namaz kılmaya başlasa ‘Eûzü

133^a bi’llâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm’ dedikten sonra Sübhaneke okumadığı aklına gelse dönüp Sübhaneke okumasın. Zira (onu) okuyacak vakit geçti. Eğer Kur’an okumaya başlasa, ondan sonra ‘subhaneke eûzü bi’llâhi bismi’llâhi’ okumadığını hatırlarsa dönüp onları okumasın. (Bunun için) sehiv secdesi de gerekmez. Bunları (okumayı) bıraktıktan (sonra) sure okumaya başlasa ve Fatiha okudu mu okumadı mı bilmese sure okusun, ama Fatiha okumasın. Bazıları: “Sureyi bıraksın, **133^b** ‘Fatiha’ okusun, ondan sonra sure okusun.” der. Her rekâtın öncesinde ‘bismillâhi’r-rahmâni’r-rahîm’ deyip sonra Fatiha okumak hoştur. İmam Ebu Hanife’den -Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun- sahih rivayet böyledir. Ama başka kitaplarda

'bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm'i ilk rekâtta okumak gereklidir. İmam Ebu Hanife nazarında: "Ancak..." demiş ve "namazda Fatiha okumak vaciptir. Bir sureye, üç ayetle okumak vaciptir. Ama Fatiha okumanın vacipliği kuvvetlidir." Nihayetinde: "Fatiha okumadığın namazı iki defa

134^a kılmak gerekir." derler. İmam Muhammet'ten şöyle rivayet edilmiştir: "Namazda ayakta durmak, çok oyalanmak; rekâtları çok kılıp rükûyu, sücudu çok yapmaktan daha iyidir." Peygamber *as.* hazretinden de şöyle rivayet edilmiştir: "İmam olan (kişinin) namazı uzatmaması gerek. Zira, uyan kişilerde; güçsüz, hasta ve yaşlı kişiler yahut acelesi olan kişiler olur. Namazı uzattığında; üşenirler, cemaate gelmezler, cemaat azalır. Çünkü halk, ahiret işine üşenir; dünya işine **134^b** üşenmez. Bu yüzden dünyadan ötürü ahiretten mahrum kalmasınlar diye (namazı) daha hızlı kılmak gerek." diye onun için dedik. Ama namazı (tek) başına kıldığında ne kadar isterse uzatsın. Kur'an'ı, rükûyu, sücudu, tespihleri ne kadar lazımsa uzatsın, çok okusun. Ama Kur'an'ı ve tespihleri rekâtlarda beraber okumak gerektiğini bil. Kur'an'ı birlikte okumakta önemli kelimeler nedir, ayetleri ne değildir? Mesela, 'hadîd sebbih' okusa ardından 'izâ veka'ati'l-vâki'atü' okusa beraber okumuş olur. Fakat 'izâ veka'ati' doksan yedi ayettir ve 'hadîd sebbih'

135^a yirmi dokuz ayettir. Zira 'hadîd sebbih' ayetleri uzundur, 'iza veka'at' ayetleri kısadır, ama kelimeleri birbiriyle beraberdir. Sabah namazında ilk rekâtta uzun sure okusa sünneti terk etmiş olmaz. Bir kişi dilsiz olsa ya da Kur'an (okumayı) bilmese ve (namaz) kılsa bazı âlimler: "Dilini ve dudağını tepretmek gerek, tıpkı (birinin) yüzüne (karşı) okunur gibi." dediğini bil ve bazı âlimler: "Dilini ve dudağını tepretmek gerekli değil." der. Bazıları: "Dilsiz olan Kur'an harflerinin mahrecini bilirse dilini tepretmeyen tepretmesin." der. **135^b** Namazda Kur'an okusa ya da namazdan (sonra) tahta Kur'an'ı tertibine uygun okursa iyidir. Zaman zaman sevapları çok (olan) ayetleri okumadan önce bu zamana kadar yazdığımız mesele Kınıya'dandır. Hülâsa'da: "Bir kişi Kur'an okumak istese istenilen davranış budur; elbiselerinin iyisini giysin, başına tülbentini örtsün ve kibleye karşı dönsün. Kur'an'a dokunmak için abdest alsın sonra okusun. Eğer yatarken döşğinde Kur'an okumak istese ayaklarını toplayıp sonra okusun." der ve Kur'an'ı okumak ve öğrenmek; nafilâ namaz kılmaktan iyidir.

136^a Ama namazda okuyacak kadar Kur'an öğrendikten sonra Kur'an'ın geri kalanını okumayı öğrenmek; fıkıh öğrenmekten iyidir. Bir kişi bir zaman fıkıh kitabı üzerine düşünse yahut yazarsa, bir kişi yanında Kur'an okusa; (fıkıh) üzerine düşünen ve yazan kişi dinlemese; günahı Kur'an okuyan kişi üzerinedir. Eğer mescitte insanlar yatmış olsa, bir kişi dursa, sesli sesli Kur'an okusa, onlar durup dinlemese, günah o okuyan kişi üzerine olur. Bir kişi işini yaparken **136^b** Kur'an okusa, eğer o yaptığı iş gönlünü Kur'an okumaktan uzaklaştırırsa

(Kur'an'ı) okumaması gerek. Eğer uzaklaştırmazsa okusun. Namaz kıldıktan sonra her bir kişiye durup ihtiyacı (olan kişi) için “Bir Fatıha okuyun.” demek mekruhtur. Zira (bunu) çok kişi dediğinde cemaat için ağır gelir. Hamamda sesli sesli Kur'an (okumak) mekruhtur. Kur'an'a yastık gibi yaslanmak mekruhtur. Eğer yola gitmiş olsa, (Kur'an'ı) korumak için yaslansa (mekruh değildir). Bundan sonra kişi Kur'an'ı namazda yanlış okuduğunda namazı nasıl fasit olur ve nasıl fasit olmaz

137^a onu bildirelim. Bil ki, kişinin Kur'an okurken yanlış okuması beş türdür: Birisi; bir harfe ya da bir kelimeye, bir ayet ya da fazla başka bir harf, farklı bir kelime ya da farklı bir ayet yerine okumasıdır. Birisi de; okuduğu harfi, kelimeyi, ya da ayeti sonra okumasıdır. Birisi de şudur; uzatmayacak yerde uzatsa yahut şedde ile okuyacağı yerde şeddesiz okuması ya da şeddesiz yerde şedde ile okumasıdır. Birisi de ulayarak okuyacağı yerde kesmesi, keseceği yerde ulayarak okumasıdır. **137^b** Beşincisi; yerine göre harf değişimini ya da telaffuzunu yanlış okumasıdır. Ne zaman bazı şeyleri diğerinin yerine okusa, ya arttırsa ya eksiltse ya harf değişimini yanlış okusa; eğer arttırdığı yerde ya başka harf ya da başka kelime yerine okuduğu (şey) Kur'an'da varsa ve anlam değişimi olmazsa tüm ulemanın nazarında namazın fasit olmadığını bil. Eğer o farklı kelime yerine okuduğu ya da arttırdığı Kur'an'da yoksa İmam-ı Ebu Yusuf nazarında namazı fasit olur. İmam-ı Ebu Hanife ve İmam-ı Muhammed

138^a -Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun- nazarında, eğer anlam değişimi olmadıysa fasit olmaz. Eğer okuduğu (şey) Kur'an'da olmasa, anlam değişimi olsa tüm imamların nazarında namazı fasit olur. Ama okuduğu Kur'an'da olsa, ama anlam değişimi de olsa İmam Ebu Yusuf nazarında, namazı fasit olmaz ve geri kalan imamlara göre, anlam değişimi olacağı (için) fasit olur, eğer okuduğu Kur'an'da olsa bile. Bu dediğimiz sözleri Hülasa'nın sahibi, Sadri Şehid'ten böyle rivayet etmiş. Kınıya'da: “Bazı âlimler dedi ki: ‘Namazda Kur'an okurken nasıl ki mecburiyetten **138^b** yanılma namazı fasit olmaz.’ Bazıları: ‘Eğer yanılıp okuduğu şey Kur'an'da olursa fasit olmaz.’ der. Sadri Şehid sözü üzerine ‘inne'l-müslimîne’ yerine ‘inne'l-müslimûne’ okusa namazı çoğu imamların nazarında bâtil olmaz. Zira anlam değişimi olmaz. Hem ‘müslimûne’ kelimesi Kur'an'da var. Eğer ‘kavvâmîn’ yerine ‘kayyâmîn’ okusa, ‘tevvâbîn’ yerine ‘teyyâbîn’ okusa İmam Ebî Yusuf nazarında namazı kabul olmaz. Zira ‘kayyâmîn’, ‘teyyâbîn’ Kur'an'da yoktur. İmam-ı Ebî Hanife ve Muhammed -Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun- nazarında namazı kabul olur. Zira anlam

139^a değişimi olmaz. Eğer Kur'an'da yoksa bile ayet yerine başka ayet okusa; önceki ayette bağışlayıp dursa namazı fasit olmaz. Mesela ‘inne'l-insâne lefî husrin ille'lezîne âmenû ve ‘amilu's-sâlihâti’ dese dursa ondan sonra ‘inne'l-ebrâra lefî na'îmin’ dese namazı fasit

olmaz. Eğer durmadan ulayarak okusa anlam değişimi olduğundan namazı fasit olur. Şunun gibi ki: ‘vücûhun yevme’izin ‘aleyhâ ğaberate terhekuhâ kateratün ulâ’ike hümü’l-mü’minûne’desin. Hülâsa’da: “Eğer Kur’an okurken harf artarsa ‘yudhilhü’ diyecek **139^b** yerde ‘yudhilhüm’ dese ‘raddûhu’ diyecek yerde ‘radidûhu’ dese bir kelimeye ulasa şunun gibi: ‘iyyâke na’budu’ yerine ‘kena’budu’ dese eğer Kur’an’ın anlamı değişirse namazı fasit olur, değişmezse fasit olmaz.” der. Eğer bir kelime artırsa mesela dese: ‘fihâ fâkîhetün ⁽⁶⁾ ve nahlün ve tuffâhun ve rummânun’ dese İmam-ı Ebî Yusuf nazarında namazı fasit olur. Zira ‘tuffâh’ Kur’an’da yoktur ve İmam-ı Muhammed nazarında namazı fasit olmaz. Çünkü anlam değişimi olmaz. Eğer bir kelimeyi bir kelimedenden önce okusa anlamı

140^a değişirse namazı fasit olur. Şunun gibi: ‘aynen yeşrabu bihâ’ yerine ‘bihâ aynen yeşrabu’ okusun. Eğer anlam değişmezse fasit olmaz. Şunun gibi: ‘lehüm fihâ zafîrun ve şehîkun’ yerine ‘şehîkun ve zafîrun’ okusun. Eğer uzatacağı yerde uzatmasa Kur’an’ın anlamı değişirse namazı fasit olur. Şunun gibi: ‘duâen ve nidâen’ yerine ‘duân ve nidân’ okusun. Ama sonra: “Doğrusu, uzatacak yerde uzatmamak ile namaz fasit olmaz. Nitekim şeddeyi terk etmekle fasit olmaz, eğer anlam değişirse bile...” **140^b** demiş. Şimdi anlam değiştiğinde namazın fasit olması gerekirdi. Namazın fasit olmaması için engelleri, sıkıntıları def etmek gerekir. Zira herkes uzatmaları ve şeddeleri gözetemez. Eğer bir harfi bir harften önce okursa, anlam değişirse namazı fasit olur. Eğer değişmezse fasit olmaz, değişen fasit olur. ‘keasfin mekûlin’ yerine ‘keasfin mekûdin’ okumak gibi eğer demese, durulmayacak yerde dursa, Kur’an’ın anlamı çok değişirse namazı fasit olur. Eğer çok değişmezse fasit olmaz. Çok farklılaşması

141^a şunun gibidir: ‘şehîda’llâhu ennehu lâilâhe’ der ve durur. Ondan sonra başlasa, ‘illâ hüve ve’l-melâiketü ve ulü’l-ilmî kâimen bi’l-kıstî’ desin. Eğer özne ile yüklem ortasında dese ya da sıfat ile nitelenen ortasında dursa namazı fasit olmaz. Lakin Kur’an’ı hatalı ve kusurlu okumuş olur ve eğer kelimenin son harekesini yanlış okursa, Kur’an anlamı çok değişirse namazı fasit olur, değişmezse fasit olmaz. Değişmesi şunun gibidir: ‘ve asâ âdemu rabbuhu’ yerine ‘ve asâ âdemu rabbuhu’ okumasıdır; değişmemesi şunun gibidir: ‘lâ terfa’û **141^b** asvâteküm’ yerine ‘asvâtiküm’ okumasıdır. Eğer bir harfin telaffuzu birbirine yakın olmazsa ‘sâdilâtâ’nın telaffuzu gibi birbirinin yerine okusa namazı fasit olur. (Mesela): ‘sâlihât’ yerine ‘tâlihât’ gibi... Eğer o iki harfin telaffuzu birbirine yakın olursa ‘zâd’ telaffuzu ile ‘zâd’ telaffuzu gibi, ‘sîn’ telaffuzu ile ‘sâd’ telaffuzu gibi o iki harfi birbirinin yerine okusa çoğu âlimin nazarında namazı fasit olmaz. Daha sonra: “‘liyağîza’ yerine ‘liyağîsa’ okusa ya da ‘liyağîze’ okusa namazı fasit olmaz.” demiş. “‘El-mağzûbi’ yerine ‘mağ’zûb’

142^a okusa namazı fasit olur.” demiş. “‘tazlîl’ yerine ‘tezlîl’ okusa namazı fasit olmaz.” demiş. “‘Tazlîl’ okusa fasit olur.” demiş. “‘nahfidu’ yerine ‘nahfisu’ okursa (namazının) fasit olmaması gerekir.” demiş. “‘Ve lâ ilâhe ğayruke’ yerine ‘hayrûke’ okusa namazın fasit olmasında ulemalar anlaşmazlık yaşadılar.” demiş. Bundan sonra bazı harflerin telaffuzları birbirine yakındır. Birkaç şekil getirmiş: “Bazı (harfleri) bazılarının yerine okursa namaz fasit olmaz.” demiş. Şunun gibi: ‘mestûr’ yerine ‘mestûr’ okusa. **142^b** ‘mestûrin’ okursa anlam değişimi olur,(bu durumda) fasit olması gerektiğini bil. Nitekim bir yerde de ‘şudûr’ yerine ‘sudûr’ okusa namazı fasit olur.” demiş. Şimdi o dediğimiz kurala uymak iyidir. Eğer tamamı değişen şekillerde, anlam değişirse İmam-ı Ebî Hanife ve İmam-ı Muhammed -*Allah’ın rahmeti onların üzerine olsun*- nazarında namazı fasit olur. Ama İmam-ı Ebî Yusuf -*Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun*- nazarında o yanılıp okuduğu kelimeler Kur’an’da varsa namazı fasit olmaz. Eğer anlam değişirse dahi İmam-ı Ebî Yusuf mezhebinin

143^a mensubu geniştir. Ama (bu telaffuz konusunun) tedbiren, İmam-ı Ebi Hanife ve İmam-ı Muhammed mezhebine uyarlar. Bundan sonra, yanlış okuduğunda namazın fasit olan yerlerin şekilleri ve meseleleri çoktu, ama hepsini (dile) getirmediğimizi bil. Zira namazın fasit olduğunu bilmek, Kur’an’ın anlamını bilmeye bağlıdır. Eğer Kur’an anlamını bilen kişi olursa yanıldığında namazın fasit olduğunu bilir, iki defa kılar. Eğer Kur’an anlamını bilmez ise durumu zor olur. Çünkü namazda yanılrsa, namazı batıl **143^b** oldu sansa, ikinci defa ameli geçersiz olur. Eğer namazı fasit olmamış sansa, ikinci kez kılmassa, hakikatte anlam değişip namazı fasit olmuş olsa namazı kılmamış (gibi) olur, günahkâr olur. Herkesin namazda okuduğu Kur’an’ı ezberlemesi, tekrar etmesi vaciptir. Telaffuzların ve uzatmaların durağını ve vurgularını iyi öğrensin. Bilir kişiye ezberlediğini dinletsin. Eğer yanlış varsa öğrensin. Ta ki namazda hata yapmaktan korunsun. Eğer bir kişinin dili Kur’an okumaya meyilli değilse; eğer şöyle olursa ne denli

144^a çabalarsa (çabalasın) dili meyletmez, mazur olur. Abartılı nağmeyle okursa bile namazı doğru olur. Eğer öğrenmek (için) çabalasa peşinde olsa öğrenirdi. Ama hızlıca öğrenmediği için peşini bırakmak nasıl gerekirse okur, namaz kılar. Şöyle yanlış okusa; anlam değişimi olsa namazı kabul olmaz. Şimdi çabalayıp namazda okuduğunda; Kur’an’ı, Tahiyat’ı, kunutu, tespihleri, zikirleri öğrenmek gerek, ta ki güzel okusun, namazını fasit etmesin. Namazın geri kalan şartını ve rükünlerini **144^b** de öğrenmek gerektiğini bil. Öğrenmeden yanlış kılarrsa namazı kabul olmaz. Çünkü kişi Müslümanlık olsa da elbette dine fayda sağlayan gerekli şeyi öğrenmesi vaciptir. Âlimler ne kadar uzak olursa (olsun) gidip sorup öğrenmek gerekir. “Yanımızda danışman yoktu, öğrenmedik.” demek özür olmaz. Ama bazı

âlimler demiş: “Şu şeyler dinin zaruretindedir. Yani şu şeyler gibi onsuz Müslümanlık tam olmaz. Namaz gibi, zekât gibi, oruç gibi, hac hükümleri gibi ve küfür etmek

145^a de kişinin ibadetini bozan, yaramaz sıfatlardır, sakınmak gerek. Bunları Müslüman olan kişinin öğrenmesi farzdır. Eğer öğrenmezse ibadetini fasit eder. O ibadet ile borç ödenmez. Farz olan ibadetlerin (borcunu) ödemeyince (ona) azap ederler. Ama eğer o öğrenmediği mesele ince meselelerden ise, onu herhangi bir kişi bilmezse onu bilmemekte mazur olur. Beşinci bölüm: Bundan sonra sehiv secdesi neden vacip olur onu bildirelim. Ne zaman bir kişi namazın vacip **145^b** olan (kurallarını) unutup terk etse ya da yerinden ayrılrsa sehiv secdesinin vacip olduğunu bil. Namazı tamamlanana kadar secde etmesi gerek. Ama o vacip olan şeyleri bilerek terk etse ya da yerinden ayrılırsa sehiv secdesi vacip olmaz. Ama namazı eksik olur. Sehiv secdesine şunu derler; kişi iki yanına selam verdikten sonra iki kez secde eder, ondan sonra Tahiyat’a oturur, Tahiyat’ı ikinci defa sonuna kadar okur. Bazı âlimlerin nazarında; bir tarafa selam verdikten sonra sehiv secdesini

146^a eder. İmam olan kişinin böyle yapması iyidir. Çünkü iki yanına selam verdikten sonra (secde) ederse, şayet cemaatten bazısı durur, (bazısı) gider yahut namazı fasit edecek iş yapar. Hülâsa’da: “Sehiv secdesinden sonraki Tahiyat’a oturmak farz değildir.” der. Eğer oturmasa da namazı kabul olur. Ne zaman bir kişi Kur’an okumadan rükû etse ya da üç kez secde etse sehiv secdesinin vacip olduğunu bil. Ne zaman farz namazların üçüncü rekâta ya da dördüncü rekâta Fatiha’dan **146^b** başka bir uzun ayet kadar Kur’an okursa sehiv secdesi gerekir. Hülâsa’da: “Bir Fatiha okusa peşinden bir sure okusa geri dönüp unutup bir Fatiha daha okusa sehiv secdesi gerekmez.” der. Mukaddime şerhinde: “Namazı kılan kişi namazın içindeki farzlarından birisini unutsa, sonra hatırlasa, eğer ödemekle telafi edilirse ödesin sonra sehiv secdesi etsin. Eğer ödemekle telafi edilmezse namazı bâtil olur, namazı ikinci kez kılmak gerek.” der. Mesela, bir rekâta Kur’an okumayı unutsa, eğer secdeye inmeden hatırlarsa Kur’an okusun, ondan sonra

147^a secdeye varsın, sonra sehiv secdesi etsin. Eğer secdeye vardıktan sonra Kur’an okumadığını hatırlarsa secdeden kalkıp Kur’an okumak olmaz. Şimdi o Kur’an farzını tedarik etmek mümkün olmadı (ise) namazı bâtil olur. Eğer rükû etmeyi unutsa, o unuttuğu rükûyu ikinci secdeden önce hatırlarsa kalkıp, rükû etsin, ondan sonra iki kez secde etsin. Çünkü önce ettiği secdeyi iki defa (secde) etmek gerek. Ondan sonra sehiv secdesini yapsın. Ama eğer iki secdeyi de etse, rükû **147^b** etmediğini ondan sonra hatırlasa rükûyu ikinci kez ödemek kabul olmaz, namazın fasit olduğunu bil. Ne zaman önceki Tahiyat’ta: ‘ve resulühü’ dedikten sonra hatırlarsa, üçüncü rekâta kalkmayı geciktirse sehiv secdesi etmek gerek. İçinden okuyacağı

yerde bir uzun ayet ya da iki kısa ayet kadar dışından okusa sehiv secdesi etmek gerekir. Hülâsa'da: "Ne kadar az okunsa sehiv secdesi etmek gerek. Önceki Tahiyyat'a oturmayı unutup üçüncü rekâta kalksa eğer dizleri doğrulduysa

148^a kalksın, oturmasın. Çünkü önceki Tahiyyat'a oturmak vaciptir, üçüncü rekâta kalkmak farzdır. Kalkmaya yakın olduğunda otursa vacip terk etmemek için farzı terk etmiş olur. Bazıları onun için (şöyle) demiştir: "Kalkmaya yakın olduktan sonra otursa namazı bâtil olur." Onun için: "Farzı bırakması vaciptir." der. Eğer kalkmaya niyet etse dizleri yerden kalkmazsa otursun, sehiv secdesi etmesin. Bazıları etsin ama Tahiyyat'a oturmadan kalktıktan (sonra) sehiv secdesi etmek gerek. Eğer ikinci Tahiyyât'a **148^b** oturmayı unutup beşinci rekâta kalkarsa eğer secde etmeden (yanlışını) hatırlarsa; dönsün, Tahiyyat'a otursun, sehiv secdesi etsin. Eğer beşinci rekâtın secdesini ettikten sonra ikinci Tahiyyat'a oturmadığını hatırlarsa; secdeden kalksın, Tahiyyat'a otursun, selam versin. Kıldığı namaz nafil olur. Bir rekât daha eklemek vacip değildir. Çünkü beşinci rekâta bilerek başlamadı. Eğer bir rekât daha katıp altı rekât ederse de iyidir. Ama farzı ikinci kez kılmak gerek.

149^a Eğer ikinci Tahiyyat'a oturduktan sonra yanılıp beşinciye kalksa secde etmeden hatırlarsa; dönsün, Tahiyyat'a otursun, selam versin, sehiv secdesi etsin. Zira selam vermek vaciptir. Yerinde (secde) etmedi (ise) eğer beşinci rekâtın secdesini ettikten sonra hatırlarsa; bir rekât daha katsın, altı rekât olsun, Tahiyyat'a otursun, selam versin. Dört rekât farz olur, iki rekât nafil olur. Ondan sonra ne zaman kalkacak yerde otursa, oturacak yerde kalksa; farzın önceki iki rekâtında ve sünnetlerin her rekâtında Fatiha **149^b** okumayı ya da Fatiha'dan sonra sureyi okumayı unutsa ya da Fatiha suresini iki kez okusa ya da önce sure okusa ondan (sonra) Fatiha okusa sehiv secdesi etmek gerekir. Eğer ayaktaiken Tahiyyat okusa ya da önceki Tahiyyat'ı 'abdühü ve resulühü'den başka okusa sehiv secdesi etmek gerekir. Münyetü'l-Müsalli'de: "Ebu Hanife'den rivayet edilir: Bir harf kadar 'abdühü ve resulühü'den başka sehiv secdesi etmek gerek." der. Ama başka kitaplarda: "Allâhümme salli alâ muhammedin' diyecek kadar uzatmayınca sehiv secdesi vacip olmaz." der. Eğer kunut

150^a okumayı unutsa rükûdayken hatırlarsa doğrusu budur: Kalkıp kunut okumasın, namazını tamamlasın, sonra sehiv secdesi etsin. Eğer rükûdan kalktıktan sonra kunut okumadığını hatırlarsa, kunutu okumamak gerek. Secdeye inip sonra sehiv secdesi etmek gerek. Eğer rükûdayken sure ya da Fatiha okumadığını hatırlarsa kalksın, okusun. Bazılarının nazarında o rükûyu ikinci kez yapsın. Bazıları nazarında (rükû) etmesin, namazını tamamlasın. Kınıya'da: **150^b** "Sure okumayı unutsa, rükûya vardığında hatırlarsa, kalksa, okusa o ettiği rükû bozulur. Eğer o rükûyu tekrar etmese namazı bozulur, kabul olmaz." der. Bazıları: "İmam-ı Züfer

nazarında namazı kabul olmaz.” der. Ama bizim imamlarımız nazarında namazı doğru olur. Sehv secdesi etsin. Eğer rükûda ya da secde yanılrsa da “Tekrar rükû ya da secde etmek (gerekli) değildir.” dediyse unuttuğunu hatırlamak için düşünse sehv secdesi etmek gerek. Bir kişi imama uysa, imam bir rekat kıldıktan sonra imam sehv secdesi etse eğer imam...

4. SÖZLÜK VE DİZİN

4.1. Sözlük ve Dizin

A/°A/Ā/°Ā

ābdest [< Fa.] abdest.

ābdest al- abdest almak: 103^a/3

ābdest şın- abdest bozmak: 105^a/6

ā. 103^a/3, 135^b/6

ā.+i 105^a/6

[=3]

‘aceble- tuhaf bulmak.

‘a.-yüp 119^a/9

[=1]

aç- (ağız) açmak, kapalı durumda iken açık duruma getirmek.

a.-arsa 107^a/3

a.-mamağdur 107^a/3

a.-sa 122^a/7

a.-up 123^b/8

[=4]

açuk örtüsü olmayan, açık.

a.+iken (açuğiken) 125^b/6

[=1]

‘adāvet [< Ar.]

‘adāvet bağla- haset ve düşmanlık barındırmak

‘a. 109^a/5

[=1]

ādem [< Ar. < İbr.] insan

a. 125^b/4, 125^b/6, 129^a/6

[=3]

adım adım.

a. 121^a/2

[=1]

adla- atlamak, es geçmek, sureyi okumadan geçmek.

a.-duğı 127^b/9

[=1]

āfet [< Ar.] felaket.

ā.+lerden 109^b/4

[=1]

‘afv [< Ar.]

‘afv edici affeden, bağışlayan (Allah)

‘a. 109^b/5

[=1]

ağır

ağır gel- yapılması güç gelmek.

a. 136^b/5

[=1]

ağırla- ağırlamak, konuğa saygı göstererek onun rahatını sağlamak.

a.-mamış 126^a/1

[=1]

ağız ağız, organ: 107^a/2

ağızından al- birinin söylemekte
olduğu bir şeyi bitirtmemek: 120^b/6

a. +ın (ağzın) 107^a/2, 107^a/3, 122^a/7,
123^b/8

a. +ına (ağzına) 107^a/4, 122^a/4,
122^a/7

a. +ında (ağzında) 132^b/5

a. +ındağı (ağzındağı) 132^b/6

a. +ından (ağızından) 120^a/8, 120^b/6

[=11]

ağla- ağlamak, gözyaşı dökmek.

a. -mağ 119^b/3

a. -yasın 116^b/7

[=2]

ağrı ağrı, acı, sancı.

a. +sı 132^b/8

a. +sıçün 132^b/5

[=2]

ağrı- ağrımak, acı vermek.

a. -sa 132^b/5

[=1]

āh [*< Ar. ~ Fa.*] ah, sesin tonuna göre duygu
belirten bir söz.

ā. 119^b/3

[=1]

āhır [*< Ar.*] sonra.

ā. 110^b/1, 132^b/7

ā. +in 102^b/4, 128^a/5, 128^a/6

ā. +inde 104^b/9, 105^a/4

ā. +ine 102^b/1, 132^b/7, 145^b/8

[=10]

āhıret [*< Ar.*] ahiret, öteki dünya.

ā. 134^a/9

ā. +de 111^a/9, 118^b/6

ā. +den 134^b/1

[=4]

ağşam [*< Eski İran dillerinden*] akşam.

a. 101^a/5, 130^b/7

[=2]

akçe madeni para.

a. 129^a/9

[=1]

al- 1. almak: 124^a/4 2. erkek, kadınla
evlenmek: 126^b/3.

→ **ābdest al-**, **ağızından al-**, **lezzet
al-**, **şatun al-**

a. -a 135^b/6

a. -mağ 124^a/4, 126^b/3

a. -maya 111^b/3

a. -mışmı 113^a/3

a. -sa 120^a/8, 120^b/6, 121^b/5

a. -urken 103^a/3

[=9]	<i>a.</i> 104 ^b /9
alın yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.	[=1]
<i>a. +ın (alın)</i> 106 ^a /7, 126 ^a /4	altun altın.
[=2]	<i>a.</i> 129 ^a /9
‘ālim âlim, bilge kişi.	[=1]
<i>‘ā. +ler</i> 121 ^b /3, 135 ^a /5, 138 ^a /9, 144 ^b /4, 144 ^b /6, 145 ^b /8	‘ām [< Ar.] genel, umuma açık.
<i>‘ā. +lerüñ</i> 141 ^b /7	<i>‘ā.</i> 114 ^b /9
[=7]	[=1]
Allāh Allah.	‘amel [< Ar.] dinî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, fiil.
<i>A.</i> 117 ^a /9	<i>‘a.</i> 143 ^b /1
[=1]	[=1]
Allāhu ekber “Allah birdir.” anlamına gelen Arapça bir söz.	ammā [< Ar.] ama.
<i>A.</i> 104 ^b /6, 105 ^b /3, 105 ^b /7	<i>a.</i> 101 ^a /3, 101 ^a /5, 101 ^a /9, 101 ^b /2, 101 ^b /5, 102 ^a /6, 102 ^b /7, 103 ^a /1, 103 ^a /2, 103 ^a /5, 103 ^b /1, 103 ^b /4, 103 ^b /7, 103 ^b /8, 104 ^a /6, 104 ^b /3, 105 ^b /4, 106 ^a /8, 106 ^b /9, 107 ^b /2, 107 ^b /9, 112 ^a /7, 112 ^b /3, 112 ^b /4, 113 ^b /7, 114 ^b /8, 115 ^a /8, 116 ^a /8, 116 ^a /9, 118 ^b /5, 119 ^b /4, 119 ^b /7, 120 ^b /3, 121 ^b /1, 121 ^b /7, 122 ^a /3, 122 ^b /3, 122 ^b /5, 127 ^a /4, 128 ^b /2, 128 ^b /5, 130 ^b /1, 130 ^b /9, 133 ^b /4, 133 ^b /8, 134 ^b /2, 134 ^b /5, 135 ^a /2, 135 ^a /3, 136 ^a /1, 138 ^a /4, 140 ^a /6, 142 ^b /7, 143 ^a /1, 143 ^a /4, 144 ^a /3, 144 ^b /6, 145 ^a /5, 145 ^b /3, 145 ^b /4, 147 ^a /9, 148 ^a /8, 148 ^b /9, 149 ^b /7, 150 ^b /4
[=3]	
alt bir şeyin yere bakan yanı.	
<i>a. +ında</i> 125 ^a /8	
<i>a. +ından</i> 121 ^a /3, 124 ^a /3	
[=3]	
altı rakam.	
<i>a.</i> 148 ^b /8, 149 ^a /5	
<i>a. +dan</i> 105 ^a /1	
<i>a. +dur</i> 104 ^b /5	
[=4]	
altıncı altıncı.	

[=65]

ancağ ancak, fakat, lakin.

a. 115^a/7, 133^a/9, 133^b/6

[=3]

andan ondan.

a. 103^b/6, 111^b/5, 115^b/4, 115^b/6,
118^a/5, 121^b/7, 123^b/4, 126^b/7,
127^a/2, 133^a/4, 133^b/1, 133^b/2,
135^b/7, 135^b/8, 139^a/4, 141^a/1,
145^b/7, 146^b/9, 147^a/7, 147^a/8,
147^b/1, 149^a/7, 149^b/2

[=23]

anı onu.

a. 105^b/2, 106^a/3, 106^b/3, 111^a/6,
119^a/4, 119^b/8, 121^a/5, 126^b/3,
137^a/1, 145^a/6, 145^a/7, 145^a/9

[=12]

anlar onlar.

a. 136^a/8

a.+ı 111^a/7, 133^a/6

a.+uğ 117^a/9

[=4]

ansuz onsuz.

a. 144^b/7

[=1]

anuç onun.

a. 110^a/2, 110^a/8, 110^b/3, 110^b/4,
111^b/1, 111^b/2, 117^b/8, 120^a/7,
127^a/8, 132^b/1

a.+içün 115^b/4, 115^b/9, 134^b/2,
148^a/4, 148^a/5

a.+içündür 115^a/1

[=16]

ağ- anmak, hatırlamak.

a.-arısı 146^b/9, 147^a/2, 147^a/6,
148^b/2, 148^b/4, 149^a/2

a.-mağičün 150^b/7

a.-sa 132^b/2, 133^a/5, 146^b/6, 147^b/1,
149^a/5, 150^a/1, 150^a/3, 150^a/7,
150^b/1

a.-up 110^a/6, 119^b/4

[=18]

ağa ona.

a. 110^b/9, 111^a/1, 111^a/2, 111^a/9,
111^b/1, 115^b/7, 145^b/5

[=7]

ağıl yavaş, sessiz.

a. 132^a/6, 147^b/5

[=2]

ağla- anlamak, idrak etmek.

a.-ğıl 112^b/6, 118^a/4

a.-sa 121^a/9

[=3]

ağlan- anlaşılmak.

<i>a.-dı</i> 114 ^a /5	<i>a.+ında (aralığında)</i> 124 ^b /5
<i>a.-sa</i> 147 ^b /4	[=2]
[=2]	ard ard, arka.
aşuz ansızın, aniden.	<i>a.+ın</i> 108 ^a /7
<i>a.+da</i> 105 ^a /5	<i>a.+ınca</i> 110 ^b /8, 121 ^b /4, 121 ^b /9,
[=1]	134 ^b /8, 144 ^a /3, 144 ^a /4, 146 ^b /2
aşulcaş yavaş, sessiz.	<i>a.+ında</i> 124 ^b /5
<i>a.</i> 129 ^a /7	[=9]
[=1]	arı temiz.
ara iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, boşluk, mesafe.	<i>a.</i> 127 ^a /2
<i>a.+da</i> 136 ^a /3	[=1]
<i>a.+dağı</i> 127 ^b /9	arıca temizce.
<i>a.+dan</i> 131 ^b /5, 131 ^b /9, 135 ^b /2,	<i>a.</i> 126 ^b /8, 126 ^b /8
135 ^b /2	[=2]
<i>a.+sın</i> 128 ^a /3	armağān [< Fa.]
<i>a.+sında</i> 122 ^a /9, 122 ^b /4, 122 ^b /5,	armağān ēlet- hediye etmek, aramğān etmek.
122 ^b /8, 128 ^b /4	<i>a.</i> 112 ^b /9
<i>a.+ya</i> 135 ^b /3	[=1]
[=13]	arşā arka.
Arab Arap.	<i>a.+sın</i> 107 ^a /4
‘A. 115 ^a /9, 115 ^b /4	[=1]
‘A.+ı 115 ^a /7	arşun arşın, uzunluk ölçü birimi.
[=3]	<i>a.+dan</i> 124 ^b /3
aralıq 1. koridor: 125 ^b /5 2. ara, iki şeyin arasındaki mesafe: 124 ^b /5	[=1]
<i>a.+da</i> 125 ^b /5	artuq fazla.

a. 108^b/3, 111^a/6, 123^b/7, 124^b/7,
126^a/9, 130^b/4, 130^b/5, 130^b/6,
131^a/5, 137^a/3, 146^b/1, 149^b/5,
149^b/7

[=13]

artur- artırmak, çoğaltmak.

a.-duğı 137^b/4, 137^b/8

a.-mayınca 149^b/9

a.-sa 137^b/3, 139^a/9, 139^b/5

[=6]

aşağa aşağı, bir şeyin altı.

a. 104^b/1, 106^b/1, 122^a/6, 124^a/8,
124^a/8, 132^b/3

a.+sin 127^b/2

[=7]

avām [< Ar.] halk.

a. 143^a/1

[=1]

āvāz ses.

ā.+ıla 119^b/2

ā.+ın 123^a/2

[=2]

‘avrat [< Ar.] kadın.

‘a. 101^a/9, 101^b/1, 101^b/6, 101^b/7,
126^a/8, 126^b/2

‘a.+dan 102^a/2

‘a.+lar 101^b/4

‘a.+larda 126^b/1

‘a.+lardan 102^a/2

‘a.+laruñ 101^b/4

‘a.+uñ 101^b/2

[=12]

ayağ ayak: 117^b/3

ayağın ser- ayağını uzatmak: 108^a/7

a. (*ayağ altında*) 125^a/8

a.+ı (*ayağı*) 106^b/7, 112^a/7, 112^b/2,
112^b/9

a.+ın (*ayağın*) 108^a/7, 111^a/5

a.+ların 106^a/8, 135^b/8

a.+uñı (*ayağınuñı*) 117^b/3

[=10]

ayaqsuz ayağı olmayan, ayaksız.

a. 112^b/7

[=1]

‘ayb [< Ar.] ayıp, kusur.

‘a.+ı 108^a/8

[=1]

‘ayblu ayıplı, kusurlu.

‘a. 108^b/4

[=1]

āyet [< Ar.] ayet.

ā. 106^a/4, 106^a/5, 114^b/7, 116^a/7,
120^b/4, 127^a/6, 131^b/6, 131^b/8,

133^b/7, 137^a/3, 137^a/4, 139^a/1,
139^a/2, 146^b/1, 147^b/6, 147^b/6

ā.+de 139^a/2

ā.+den 114^a/5

ā.+dür 134^b/9, 135^a/1

ā.+i 115^a/2, 137^a/5

ā.+ler 127^b/9, 135^b/3

ā.+leri 113^b/1, 134^b/7, 135^a/1,
135^a/2

ā.+lerin 126^a/6

ā.+üñ 117^a/7

[=30]

ayru ayrı, farklı.

a. 125^a/4

[=1]

ayruk başka, farklı.

a. 103^b/9, 116^a/6, 120^a/1, 120^b/4,
127^b/4, 128^b/3, 131^b/6, 131^b/8,
132^a/5, 133^b/4, 137^a/3, 137^a/4,
137^a/4, 137^b/4, 137^b/5, 137^b/7,
139^a/2, 149^b/7

[=18]

ayruksı- değişmek, farklılaşmak.

a.-maduğı 141^a/9

a.-mazısa 140^b/9

a.-mazsa 139^b/4, 140^a/2, 140^b/5,
141^a/7

a.-rısa 139^b/4, 140^a/1, 140^a/5,
140^a/9, 140^b/4, 140^b/8, 141^a/6

a.-yıcağ 140^b/1

[=14]

ayruksu- farklılaşmak, değişmek.

a.-duğı 140^b/9, 141^a/7

[=2]

ayrusu- değişmek.

a.-duğı 140^b/6

[=1]

az az, nitelik ya da nicelik bakımından eksik.

a. 109^a/4, 147^b/7

[=2]

a'zā [< Ar.] organ, vücudu meydana getiren organlar.

a.+ları 116^a/5

[=1]

'azāb [< Ar.] azap, işkence.

'a. 104^b/4, 145^a/5

'a.+a 109^a/1

'a.+dan 113^b/4, 114^a/1, 114^a/5

[=6]

azal- azalmak, eksilmek.

a.-ur 134^a/9

[=1]

'azamet [< Ar.] büyüklük, ululuk.

'a.+in 110^b/4, 111^a/9

[=2]

[=2]

'aziz [*< Ar.*]

'aziz *ét-* değerini yükseltmek:
118^b/7

'aziz *ol-* değeri yükselmek, Allah'ın
sevgili kulu hâline gelmek: 111^b/1

'a. 111^b/1, 118^b/7

[=2]

B

bâb [*< Ar.*] bölüm, kısım.

b.+da 116^a/6

[=1]

bâğ [*< Fa.*] bağ, bahçe.

b. 109^a/6

b.+ı 109^a/6

[=2]

bağdaş

bağdaş kur- sağ ayağı sol uyluğun,
sol ayağı sağ uyluğun altına alarak
oturmak.

b. 124^a/1

[=1]

bağışla- 1. karşılık beklemeden birine bir
şey vermek: 109^b/8 2. affetmek:

116^b/9

b.-dum 109^b/8

b.-ya 116^b/9

bağla-

→ 'adâvet bağla-, el bağla-

b.-duğı 103^a/6

b.-duğından 103^b/2

b.-duğdan 103^a/9, 103^b/7

b.-maya 109^a/5

b.-riken 104^b/6

b.-yup 108^a/9

[=7]

balğam ağızdan dışarı atılan sümüksü
madde.

b. 119^b/8

[=1]

bağa bana

b. 102^a/2

[=1]

bağ- bakmak, bakışı bir şey üzerine
çevirmek.

b.-an 106^a/6

b.-ıp 119^b/5

b.-mağ 123^b/2, 126^a/3

b.-mağdur 106^b/5, 106^b/6, 106^b/7

b.-mayaydı 116^a/6

b.-sa 121^a/8, 123^b/3

b.-up 122^b/7, 122^b/9, 124^a/6, 125^b/1

[=14]

bār [< Fa.] hiç olmazsa, bari.

b. 116^b/3

[=1]

barmağ parmak.

b. +ın (barmağın) 106^b/9, 107^a/1

b. +larının 123^b/1, 126^a/6

[=4]

baş 1. kafa: 125^b/2 2. bireysel, tek başına:

134^b/3

b. +ı 125^b/2, 125^b/6

b. +ına 124^a/4, 134^b/3, 135^b/6

[=5]

başla- bir işe girişmek, harekete geçmek.

b. -duğı 132^b/4

b. -duğuş 132^a/4

b. -madı 148^b/7

b. -mağ 121^b/7

b. -sa 108^b/2, 132^b/9, 133^a/4, 133^a/7

b. -sağ 110^a/4

b. -ya 141^a/2

b. -yıcak 109^b/2

[=11]

bat- Güneş'in ufkun altına inmesiyle batmak.

→ **gün bat-**

b. -a 130^a/6, 130^a/9, 130^b/1

b. -mağa 130^b/1

[=4]

bāṭıl [< Ar.]

bāṭıl ol- geçersiz, hükümsüz olmak.

b. 105^b/9, 120^a/3, 138^b/4, 143^a/9, 146^b/7, 147^a/4, 148^a/5

[=7]

bāṭın [< Ar.] bir şeyin içi, iç.

b. +da 118^b/9

b. +larının 117^b/1

[=2]

bayrām [< Eski İrani dillerinden] bayram, sevinçle kutlanan özel gün.

b. 101^b/3, 101^b/8, 130^b/7

[=3]

ba'z [< Ar.] bazı.

b. 114^a/3

[=1]

ba'zı [< Ar.] 1. bazen, kimi vakit: 110^a/5. 2. birtakımı, kimisi: 122^b/9.

b. 110^a/5, 114^a/4, 114^a/8, 114^a/9, 114^b/5, 114^b/5, 115^b/8, 126^b/4, 135^a/5, 137^b/3, 137^b/3, 138^a/9, 142^a/6, 142^a/8, 144^b/6, 145^b/8

b. +lar 103^b/4, 103^b/5, 120^a/8, 120^a/9, 120^b/1, 120^b/8, 121^a/1, 121^a/4, 121^a/5, 126^b/5, 126^b/9, 127^a/9, 127^b/3, 127^b/7, 127^b/8, 128^a/7, 128^a/8, 128^b/7, 129^a/6, 129^b/3, 129^b/4, 132^a/1, 132^b/3,

133^a/9, 135^a/7, 135^a/8, 138^b/1,
148^a/4, 148^a/7, 150^a/7, 150^a/8,
150^b/3

b. +sı 122^b/9, 146^a/3

b. +sın 142^a/7

[=51]

becid [< Fa.] hızlıca, çabuk, hemen.

b. 107^a/7

[=1]

beg bey.

b. +ler 108^a/3

[=1]

bekle- beklemek.

b. -medin 125^a/2

[=1]

belki [< Fa.] muhtemel, ihtimal.

b. 116^b/4, 129^b/4

[=2]

bellü belli.

b. 129^b/4, 130^a/5

[=2]

ben ben.

b. 116^b/3, 118^a/9, 129^a/3

b. +üm 109^b/9

[=4]

beñze- andırmak, ortak nitelikler
bulundurmak, gibi görünmek,
sanısını uyandırmak.

b. -r 107^b/6, 111^b/5

[=2]

berāber [< Fa.] beraber, birlikte.

b. 127^a/4, 134^b/6, 134^b/6, 134^b/8

b. +dür 135^a/2

[=5]

berkit- tahkim etmek, yoğunlaştırmak,
odaklamak

→ **gönül berkit-**

b. -memek 110^a/8

b. -üp (berkidüp) 110^a/4

[=2]

bes [< Fa.] sonra; öyleyse, şu hâlde.

b. 104^b/4, 105^a/4, 107^b/3, 108^a/8,
110^a/3, 110^a/9, 110^b/6, 111^a/8,
113^a/4, 114^a/5, 117^b/2, 118^a/4,
118^b/3, 119^a/5, 121^a/2, 126^b/7,
127^a/1, 128^a/2, 134^b/1, 137^b/2,
142^b/3, 143^b/4, 144^a/6, 145^b/5,
146^a/6, 147^a/3, 147^a/4, 147^b/2

[=28]

beyān [< Ar.]

beyān ét- söylemek, bildirmek,
anlatmak.

b. 119^a/3

b.-dügümüzden 104^a/1
b.-elüm 104^a/2, 105^b/2, 106^b/2,
119^a/4, 123^a/6, 131^a/9, 131^b/4,
137^a/1, 145^a/9
b.-evüz 104^b/2
[=11]

bile da, de, dahi.

b. 101^b/7, 102^a/6, 102^b/9, 111^b/3,
120^b/1, 120^b/2, 124^b/2, 130^a/5,
133^b/7
[=9]

bilmezlik bilememe durumu.

b.+üñi (bilmezligüñi) 116^b/8
[=1]

bīnihāyet [< Fa.] sonsuz.

b.+dür 113^a/2
[=1]

biḡ bin, doğal sayı: 118^b/2

→ **yüz biḡ**

b. 108^b/3, 118^b/2
[=2]

bir bir.

b. 105^a/2, 105^a/4, 106^a/4, 107^b/6,
107^b/6, 108^a/9, 109^b/1, 110^b/6,
111^a/4, 111^a/5, 112^a/3, 112^a/4,
112^b/7, 114^b/1, 115^a/7, 117^b/7,
117^b/8, 118^b/2, 119^a/9, 120^a/7,
120^b/4, 121^a/3, 121^a/8, 121^b/3,

121^b/7, 121^b/8, 122^a/4, 122^a/4,
122^b/2, 123^a/8, 123^b/6, 124^b/3,
124^b/4, 125^a/2, 126^a/7, 127^a/8,
127^b/2, 127^b/3, 127^b/4, 127^b/4,
128^a/5, 128^a/6, 128^b/1, 128^b/3,
128^b/3, 129^a/1, 129^a/3, 129^b/4,
130^a/9, 130^b/1, 131^a/3, 131^a/4,
131^a/5, 131^a/7, 131^b/4, 131^b/5,
131^b/6, 131^b/6, 132^a/2, 132^a/3,
132^a/9, 132^b/1, 132^b/4, 132^b/9,
133^b/7, 135^a/4, 135^b/4, 136^a/3,
136^a/3, 136^a/4, 136^a/7, 136^a/9,
136^b/3, 136^b/4, 137^a/2, 137^a/3,
137^a/3, 137^a/3, 137^a/4, 137^a/4,
139^b/2, 139^b/5, 139^b/9, 139^b/9,
140^b/4, 140^b/4, 141^b/1, 142^b/2,
143^b/8, 145^a/9, 145^b/9, 146^a/6,
146^b/1, 146^b/2, 146^b/3, 146^b/3,
146^b/8, 147^b/6, 148^b/6, 148^b/8,
149^a/5, 149^b/6, 150^b/8, 150^b/8
[=104]

biraz biraz.

b. 136^a/7

b.+in 124^a/3

[=2]

birbiri birbiri.

b. 141^b/6

b.+n 124^b/9

b.+ne 135^a/2, 141^b/2, 141^b/5

[=5]

biri 1. bir tanesi: $106^b/4$ **2.** herhangi biri,
birisi: $120^b/5$

b. +si $104^a/4, 106^b/4, 106^b/7, 107^a/2,$
 $107^a/4, 107^a/6, 120^b/5, 137^a/2,$
 $137^a/4, 137^a/6, 137^a/8, 141^b/3$

b. +sin $141^b/2$

b. +sini $146^b/5$

[=14]

biribiri birbirini.

b. +ne $142^a/6$

[=1]

birle ile.

b. $103^a/5, 111^a/5, 111^b/4, 111^b/9,$
 $116^b/5, 116^b/8, 117^b/8, 118^a/5,$
 $118^a/7, 118^b/1, 118^b/4, 118^b/7,$
 $119^a/5, 124^b/9, 131^a/3, 131^a/4,$
 $131^a/5, 131^a/7, 140^a/7, 140^a/8,$
 $141^a/4, 145^a/4$

[=22]

birkaç birkaç.

b. $124^b/1, 142^a/7$

[=2]

bit- sonlanmak, tamamlanmak.

b. -mezimiş $118^a/5$

[=1]

biz biz.

b. $117^a/9$

b. +den $117^b/1$

b. +e $108^a/2, 117^a/9$

b. +iim $150^b/4$

[=5]

bizcileyin biz gibi, bizim gibi.

b. $111^b/9$

[=1]

boğaz gırtlak, boğaz.

b. +ina $119^b/8$

b. +ından $122^a/5$

[=2]

borç [< Soğd.] birine karşı bir şeyi yerine
getirme yükümlülüğü.

b. $145^a/4$

[=1]

boy boy, uzunluk.

b. +ı $130^a/9, 130^b/1$

[=2]

boyun kafayla omuzları bağlayan bölüm.

b. +ı (boynu) $123^b/2$

[=1]

bozıl- iyi ve değerli niteliğini kaybetmek.

b. -ur $103^a/8, 150^b/2, 150^b/3$

[=3]

bögür yan taraf.

b. +ine $123^b/5$

[=1]

böyle bunun gibi, böyle, buna benzer.

b. 102^b/6, 110^a/3, 110^b/7, 114^b/6,
117^a/3, 117^b/2, 123^a/4, 130^b/9,
134^a/2, 138^a/8, 146^a/1

b. +dür 133^b/4

b. +yidiğine 113^a/9

[=13]

bu bu

b. 102^b/5, 104^a/1, 105^a/1, 105^b/1,
108^a/5, 108^a/8, 109^b/1, 110^a/1,
110^a/6, 110^b/9, 112^a/3, 112^a/4,
113^a/9, 114^a/5, 114^b/7, 115^a/2,
116^a/6, 116^a/9, 116^b/1, 116^b/5,
117^a/7, 117^b/7, 119^b/5, 121^a/7,
121^b/3, 121^b/9, 128^a/2, 130^b/9,
135^b/3, 138^a/7, 143^a/3

b. +dur 101^a/3, 101^b/5, 102^b/1,
103^a/8, 103^b/7, 109^a/3, 111^b/6,
113^b/4, 114^a/1, 114^b/3, 115^a/4,
115^b/3, 116^a/3, 118^a/2, 120^b/2,
122^a/1, 125^a/6, 128^b/2, 128^b/6,
130^a/9, 130^b/1, 135^b/5, 140^a/7,
150^a/1

b. +ndan 106^b/2, 107^a/8, 112^b/6,
113^b/9, 116^b/9, 118^a/4, 119^a/3,
122^a/8, 123^a/5, 131^a/5, 131^a/9,
131^b/3, 136^b/8, 141^b/7, 142^a/5,
143^a/2, 145^a/8

b. +nu 131^b/2

b. +nları 105^b/1, 133^a/7, 145^a/2

b. +nları 110^b/3

b. +nu 110^a/4, 113^a/4

b. +na 101^a/2, 102^a/4, 109^a/9,
111^b/5, 129^b/8

b. +yıldı 109^b/3

[=85]

bucağ köşe.

b. +ında (bucağında) 125^a/3

[=1]

bunca epey, çok.

b. 109^b/5

[=1]

burun burun, koklama organı.

b. +ın (burnın) 106^a/7

[=1]

buyur- söylemek, demek, düşüncesini bildirmek.

b. -dı 113^b/9, 117^b/2, 118^a/6

b. -muşdur 112^a/3, 115^a/3, 117^a/7

b. -ur 113^b/2, 114^b/1, 117^a/5

[=9]

büri- sarmak, örtmek, kaplamak.

b. -mek 124^a/4

[=1]

C

câ'iz [< Ar.] din, yasa, töre vb. bakımından yapılmasında sakınca olmayan.

c. 115 ^b /2	c. 122 ^b /5, 122 ^b /6, 122 ^b /9, 124 ^a /6,
[=1]	124 ^a /8, 124 ^a /9, 124 ^b /8, 129 ^b /5,
cān [< Fa.] hayat, yaşam.	134 ^a /8, 136 ^b /5
c. + <i>t</i> 112 ^b /6	c. + <i>den</i> 146 ^a /2
[=1]	c. + <i>e</i> 134 ^a /8
cānavar [< Fa.] canlı, ruhu veya canı olan.	c. + <i>ile</i> 124 ^b /7
c. 125 ^a /7	c. + <i>inden</i> 130 ^a /1
[=1]	c. + <i>üñ</i> 122 ^b /2, 122 ^b /4, 122 ^b /7,
cānlu canlı, canı olan.	122 ^b /9, 126 ^a /8
c. 125 ^a /7	[=19]
[=1]	cenāze [< Ar.] kefenlenip tabuta konulmuş
cānsuz cansız, canı olmayan.	insan ölüsü.
c. 112 ^b /9	c. 130 ^b /5
[=1]	[=1]
cefā [< Ar.] sıkıntı, zulüm.	cimri [< Fa.] para harcamaya kıyamayan eli
c. 110 ^a /3	sıkı kişi.
[=1]	c. 107 ^b /8
cehd [< Ar.]	[=1]
cehd ét- çabalamak, gayret etmek.	cum‘a [< Ar.] haftanın beşinci günü.
c. 144 ^a /1, 144 ^a /6	c. 130 ^b /6
[=2]	[=1]
cehennem [< Ar. < İbr.] cehennem.	cuma‘a [< Ar.]
c. 114 ^b /3	cuma‘a namāzı Cuma günü öğle
[=1]	vaktinde cemaatle kılınan namaz.
cemā‘at [< Ar.] bir imama uyup namaz	c. 101 ^b /3, 101 ^b /8
kılan kişiler.	[=2]
	Ç
	çāre [< Fa.] çare, çözüm yolu.

<i>ç. +si</i> 109 ^a /3	<i>ç. -sun</i> 108 ^a /4
[=1]	[=3]
çatlat- çitlatmak, bir şeyden ‘çit’ sesi çıkarmak.	çıkar- giysi gibi nesnelere vücuttan ayırmak, soyamak.
<i>ç. -mak</i> 123 ^b /1	<i>ç. -up</i> 125 ^b /7, 132 ^b /6
[=1]	[=2]
çek- uzatmak: 105 ^b /8	çırak [< Fa.] çıra, ateş.
→ gèrü çek-, zahmet çek-	<i>ç. 129^b/1</i>
<i>ç. 110^b/1</i>	[=1]
<i>ç. -e</i> 137 ^a /6	çoğal- artmak, sayıca artışta olmak.
<i>ç. -ecek</i> 140 ^a /4, 140 ^a /7	<i>ç. -magiçün</i> 129 ^b /5
<i>ç. -memek</i> 140 ^a /7	[=1]
<i>ç. -mese</i> 140 ^a /4	çok sayıca çok, fazla.
<i>ç. -meyecek</i> 137 ^a /6	<i>ç. 102^a/6, 109^b/6, 111^b/6, 113^a/2,</i>
<i>ç. -meyem</i> 116 ^b /4	<i>113^a/2, 131^b/3, 134^a/3, 134^a/3,</i>
<i>ç. -se</i> 105 ^b /8, 105 ^b /9, 110 ^b /8	<i>134^a/4, 134^b/4, 135^b/2, 136^b/5,</i>
[=11]	<i>140^b/8, 140^b/9, 140^b/9, 141^a/6</i>
çekişik anlaşmazlık.	<i>ç. +dur</i> 113 ^b /1, 116 ^a /7
<i>ç. +i (çekişigi)</i> 109 ^a /7	<i>ç. +ı (çoğı)</i> 105 ^b /8, 128 ^a /7, 141 ^b /7
[=1]	<i>ç. +ıdı (çoğıdı)</i> 143 ^a /4
çevre bir şeyin yakını, etraf.	[=22]
<i>ç. 123^b/2, 124^a/5</i>	çoğsın- çok görmek, yadırgamak.
[=2]	<i>ç. -sa</i> 121 ^a /5, 121 ^a /6
çık- içeriden dışarıya gitmek, bir yerden ayrılmak.	[=2]
<i>ç. -duğı</i> 103 ^a /3	çünkü [< Fa.] çünkü.
<i>ç. -makdan</i> 105 ^a /4	<i>ç. 113^b/7, 116^b/2, 117^b/2</i>
	[=3]

D

dahı da, de, bile.

d. 101^a/1, 101^a/6, 101^a/8, 101^b/4,
101^b/6, 101^b/8, 102^a/2, 102^a/4,
102^b/5, 102^b/9, 103^a/5, 103^b/1,
103^b/2, 105^a/2, 105^a/5, 105^a/7,
105^a/8, 106^a/1, 106^a/4, 106^a/5,
106^a/7, 107^a/4, 107^a/6, 108^a/6,
109^a/4, 109^a/9, 110^a/1, 110^a/6,
111^a/4, 111^a/7, 114^a/1, 114^b/1,
115^a/7, 116^a/5, 117^a/9, 117^b/3,
117^b/6, 117^b/8, 118^a/3, 118^a/8,
118^a/9, 119^a/7, 119^a/7, 119^a/8,
119^b/5, 119^b/9, 120^a/5, 120^a/7,
120^b/1, 120^b/2, 120^b/4, 120^b/6,
120^b/7, 120^b/7, 121^b/3, 122^a/5,
122^a/5, 122^a/7, 123^b/8, 124^a/4,
125^b/4, 125^b/6, 126^a/3, 126^a/5,
127^a/3, 127^b/4, 127^b/8, 128^a/5,
128^a/6, 129^a/4, 129^a/5, 129^a/8,
130^a/3, 130^b/3, 130^b/6, 132^b/9,
133^a/6, 133^a/8, 134^a/1, 135^a/5,
137^a/3, 137^a/4, 137^a/6, 137^a/8,
138^a/4, 138^a/7, 139^a/1, 140^a/9,
142^b/2, 142^b/9, 144^a/2, 144^b/1,
145^a/1, 146^a/5, 146^b/3, 147^a/9,
148^b/6, 148^b/8, 148^b/9, 149^a/5,
150^b/6, 150^b/9

[=102]

dā'im [< Ar.]

dā'im ol- sürekli olmak, devam etmek.

d. 114^a/2

[=1]

dāimā [< Ar.] sürekli, sonsuz, daima.

d. 109^b/4

[=1]

dānişmend [< Fa.] danışman, rehber, yol gösteren.

d. 144^b/5

[=1]

def-i ħarac engelleri, sıkıntıları def etmek.

d. 140^b/2

[=1]

degin dek, -e kadar.

d. 103^b/5, 103^b/6, 105^a/1, 105^a/5,
116^b/5, 130^a/1, 132^b/7, 132^b/7,
135^b/3, 145^b/8

[=10]

degme her, herhangi bir.

d. 140^b/3, 145^a/6

[=2]

degül değil.

d. 103^a/9, 122^b/2, 124^b/8, 125^a/3,
125^a/5, 126^b/5, 127^b/1, 128^a/8,
128^a/9, 128^b/2, 128^b/5, 128^b/9,
130^a/7, 130^b/2, 134^b/7, 135^a/8,
144^a/4

d.+di 107^b/9

d.+dür 103^b/6, 116^a/1, 131^a/2,
146^a/5, 148^b/7, 150^b/7

[=24]

degür- değdirmek.

d.-mekdür 106^a/8

[=1]

delâlet [< Ar.]

delâlet ét- göstermek.

d. 113^a/9

[=1]

deñli ‘kadar’ anlamında üstünlük derecesini
belirten söz.

d. 147^b/7

[=1]

deñlü ‘kadar’ anlamında üstünlük
derecesini belirten söz.

d. 119^a/8, 119^b/2, 120^a/4, 134^b/3,
134^b/4, 136^a/1, 143^b/9, 144^b/4

[=8]

depe tepe.

d.+si 125^a/7

[=1]

depredebil- tepretebilmek, hareket
ettirebilmek.

d.-meyen 135^a/9

[=1]

depret- tepretmek, hareket ettirmek.

d.-mek 126^a/6, 135^a/6, 135^a/7

d.-meyer 135^a/9

[=4]

derece [< Ar.] derece, ölçü.

d. 108^b/3

[=1]

dergâh [< Fa.] dergâh, huzur, kat.

d.+ina 111^b/2

[=1]

destür [< Fa.] izin, müsaade.

d. 107^b/7

[=1]

destürsuz izinsiz.

d. 130^a/3

[=1]

dê- demek, söylemek.

d.-di 108^a/5, 109^b/9, 115^a/9, 115^b/6,
116^a/1, 118^b/7, 129^b/9, 132^a/5

d.-diler 115^b/9

d.-düginden 133^a/1

d.-dügümüz 138^a/7

d.-dük 134^b/2

d.-dükden 147^b/3

d.-dünüz 116^a/2

d.-megil 116^b/4

d.-mek 105^b/3, 119^a/8, 119^a/9,
119^b/1, 119^b/3, 136^b/4, 144^b/6

d.-mekdür 104^b/6

d.-meye 106^a/3, 106^a/6

d.-miş 121^b/9, 122^a/2, 122^a/3,
122^a/7, 122^a/8, 126^b/7, 129^a/4,
133^b/6, 140^a/8, 140^a/9, 140^b/1,
141^b/9, 142^a/1, 142^a/2, 142^a/2,
142^a/3, 142^a/5, 142^a/8, 142^b/3

d.-mişdür 102^b/6, 123^a/4

d.-r 146^a/5, 148^a/6

d.-rise 101^a/3, 150^b/7

d.-rler 145^b/5

d.-se 105^b/5, 105^b/5, 105^b/6, 105^b/6,
139^a/4, 139^a/5, 139^b/1, 139^b/2,
139^b/3, 139^b/6, 141^a/3

d.-ye 101^a/5, 139^a/8, 141^a/1

d.-yecek 139^a/9, 139^b/1, 149^b/8

d.-yicek 105^b/7, 106^b/8, 107^a/6,
136^b/5

d.-yü 134^b/2

d.-yüp 110^a/3, 111^a/7, 133^b/2

[=76]

dëgil değil.

d. 105^a/1

[=1]

dërşür- toplamak, bir araya getirmek.

d.-mek 123^a/7

[=1]

dëvşür- toplamak, bir araya getirmek.

d.-üp 135^b/8

[=1]

dik- sabitlemek.

d.-ip 108^b/1

[=1]

diken diken, sivri uçlu bitkinin ya da hayvanın parçası.

d. 123^b/6

[=1]

dil konuşmaya ve tat almaya yarayan organ.

d.+i 143^b/9, 144^a/1

d.+in 135^a/6, 135^a/7, 135^a/9

d.+iyile 103^b/8, 112^a/9

d.+üñi 117^b/4

[=8]

dile- istemek, dilemek.

d. 117^b/6

d.-di 107^b/7

d.-se 129^b/9

d.-sün 108^a/5

d.-yüp 117^b/9

[=5]

dilek istek.

d.+ile (dilegile) 105^a/4

[=1]

dilsüz dili olmayan, dilsiz.

<i>d.</i> 135 ^a /4, 135 ^a /8	<i>d.-mamaḳ</i> 126 ^a /4
[=2]	[=1]
d̄in [< Ar.] inanç.	dost [< Fa.] arkadaş.
<i>d.</i> 144 ^b /3	<i>d.+ları</i> 108 ^b /5
[=1]	[=1]
d̄iniyye [< Ar.] dine ait olan, dine dair.	dostlḳ dost olma durumu.
<i>d.+dendür</i> 144 ^b /7	<i>d.</i> 130 ^a /5
[=1]	[=1]
d̄igle- dinlemek, işitmek, duymak.	dök- saçmak, serpmek: 123 ^a /9
<i>d.-mese</i> 136 ^a /6, 136 ^a /8	su dök-
[=2]	<i>d.-esi</i> 129 ^a /4
d̄iglet- dinletmek, işittirmek, duyurmak.	<i>d.-mek</i> 123 ^a /9
<i>d.-e (d̄iglede)</i> 143 ^b /7	[=2]
[=1]	dökül- sıvı bir şeyi bulunduğu kaptan başka bir yere boşaltmak.
d̄iṣ dış, besinleri öğütmeye yarayan organ.	<i>d.-d̄üginden</i> 126 ^b /6
<i>d.+i</i> 132 ^b /4, 132 ^b /5, 132 ^b /8	[=1]
[=3]	dölen- sabit, kararlı olmak.
d̄ivār [< Fa.] duvar.	<i>d.-mekdür</i> 105 ^b /1
<i>d.</i> 122 ^b /6, 122 ^b /8	[=1]
[=2]	dön- 1. yönelmek: 108 ^a /7 2. sapmak: 111 ^b /9
diz kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.	3. kendi eksenini üzerinde hareket etmek veya başka bir şey çevresinde hareket etmek: 123 ^b /2 4. geri gelmek: 149 ^a /2
<i>d.+leri</i> 147 ^b /9, 148 ^a /7	→ ḡerü dön-
<i>d.+lerine</i> 106 ^b /6	<i>d.-di</i> 108 ^a /7
[=3]	
doḳundur- dokundurmak, temas ettirmek.	

d.-e 123^b/2, 123^b/4, 130^a/1, 135^b/6,
148^b/2, 149^a/2

d.-enler 111^b/9

d.-megün 113^b/7

d.-meyüp 131^b/9

d.-üp 131^b/7, 132^a/1, 133^a/2, 133^a/6,
146^b/3

[=15]

dönder- muhafaza etmek, düzene koymak,
yönetmek.

d.-esin 110^b/1

[=1]

döndür-

→ **gêrü döndür-**

d.-üp 132^a/8

[=1]

dördünci dördüncü

d. 104^b/8

[=1]

dört dört: 131^a/3

→ **yigirmi dört**

d. 109^b/7, 125^a/5, 131^a/3, 131^a/7,
149^a/6

[=5]

dörtünci dördüncü.

d. 146^a/9

[=1]

döşe- yerleştirmek.

d.-mek 124^a/1

[=1]

döşek yatak.

d.+de 125^a/8

d.+inde (*döşeginde*) 135^b/7

[=2]

döşen- serilmek, yayılmak.

d.-miş 125^a/8

[=1]

döy- gücü yetmek, tahammül etmek.

d.-mese 109^b/2

[=1]

dudağ dudak.

d.+ın (*dudağın*) 135^a/6, 135^a/7

d.+uñı (*dudağın*) 117^b/4

[=3]

dur- 1. hareketsiz durumda olmak,
beklemek, dikilmek: 124^a/7 2. ara
vermek: 139^a/4

→ **namāz kıılmağa dur-, örü dur-**

d.-a 146^a/3, 147^a/6, 148^a/1, 150^a/7

d.-acağ 149^a/8

d.-dısa 148^b/1

d.-duğdan 148^a/8

d.-madın 139^a/5

d.-mağa 148^a/2, 148^a/4, 148^a/6

d.-mağı 147^b/4

d.-mağ 148^a/2

d.-mağda 106^a/1

d.-mağdur 106^a/2

d.-mayacak 140^b/7

d.-mayup 120^a/5

d.-sa 122^a/5, 124^a/7, 124^a/8, 124^a/9,
124^a/9, 124^b/2, 124^b/5, 136^a/7,
139^a/4, 140^b/7, 141^a/4, 147^b/9,
149^a/8

d.-up 150^a/2

d.-urken 104^b/7, 149^b/3

[=33]

dut- 1. iş görebilmek: 112^b/2 2.
desteklemek, uygun bulmak: 115^b/2
3. herhangi bir durumda
bulundurmak: 122^b/4

d.-madı 115^b/2

d.-mamağ 112^b/2

d.-maz 112^b/9

d.-sa 122^b/4, 132^b/5

[=5]

duy- duyularla algılamak, hissetmek.

d.-sa 122^a/6

[=1]

düket- bitirmek, sonlandırmak.

d.-meyince 132^a/4

[=1]

dülbend [< Fa.] başörtüsü, tülbent.

d.+in 121^a/3, 125^b/9, 126^a/4, 135^b/6

d.+ine 123^a/9

d.+iniñ 124^a/3

[=6]

dünyā [< Ar.] dünya.

d. 103^a/6, 103^a/7, 108^b/2, 108^b/9,
109^a/2, 109^a/4, 109^b/1, 110^a/5,
110^a/7, 110^a/9, 111^a/2, 111^a/3,
113^a/6, 134^a/9

d.+dan 134^b/1

[=15]

dünye [< Ar.] dünya.

d.+de 111^a/9

[=1]

düriş- çalışmak, çabalamak.

d. 117^b/3

d.-se 110^b/8

[=2]

dürlü türlü, çeşitli.

d.+dür 137^a/2

[=1]

dürüst [< Fa.] doğru, düzgün, nizami.

d. 101^a/8, 101^b/2, 101^b/5, 102^a/3,
103^a/9, 103^b/3, 103^b/6, 104^a/4,
105^b/6, 106^a/9, 115^b/6, 115^b/9,
120^a/4, 122^a/6, 122^b/3, 122^b/7,
123^a/3, 123^a/4, 126^b/3, 126^b/8,

128^b/7, 130^a/7, 138^b/7, 138^b/9,
144^a/2, 144^a/5, 144^b/2, 146^a/6,
147^b/2, 150^b/3, 150^b/3, 150^b/5

d.+dür 103^a/5, 103^b/2, 103^b/5,
103^b/6, 131^a/4

[=37]

dürüş- çalışmak, çabalamak.

d.-diler 117^a/8

d.-se 144^a/3

[=2]

düş- uğramak, bir fikre kapılmak: 109^a/7

→ **öğine düş-**

d.-er 111^a/1

d.-mez 109^a/7, 109^a/9

d.-se 110^b/1, 133^a/2

[=5]

düzen düzen, sistem, kural

d.+e 102^b/5

[=1]

E

Ebî Yūsuf Ebi Yusuf.

E. 121^b/2, 138^b/7

[=2]

Ebū ‘Aliyyi’**d-Daqqāku** Ebu
Aliyyiddakkaku.

E. 117^a/7

[=1]

Ebū Ca’fer Ebu Cafer.

E. 124^b/2

[=1]

Ebū Ḥanīfe Ebu Hanife.

E. 122^a/3

e.+den 149^b/6

[=2]

Ebu’l-Leys Ebu’l-Leys.

E. 121^b/1

[=1]

edeb [< Ar.] edep, terbiye.

e. 135^b/5

e.+leri 107^a/9

[=2]

edebble- terbiye etmek.

e.-mek 110^b/7

[=1]

edeb̄süzlik terbiyesizlik.

e. 107^b/4, 108^b/4, 110^a/3, 111^b/8

e.+den 108^b/3

e.+i (edeb̄süzligi) 108^a/8

e.+üñi (edeb̄süzligüñi) 116^b/8

[=7]

eg- eğmek, bükmek.

e.-meye 106^a/2

[=1]

eger [< Fa.] eğer, şayet.

e. 101^a/2, 101^a/6, 101^a/7, 101^a/9,
101^b/3, 101^b/8, 101^b/9, 102^a/4,
102^b/8, 103^a/3, 104^a/4, 104^a/6,
104^b/3, 105^b/4, 105^b/9, 107^a/3,
110^b/2, 110^b/3, 112^a/4, 116^a/4,
120^a/6, 121^a/2, 121^b/7, 122^b/1,
122^b/5, 123^a/3, 123^b/3, 123^b/7,
124^b/1, 124^b/3, 124^b/4, 125^a/2,
125^a/4, 125^a/5, 125^a/6, 125^b/2,
126^a/9, 127^b/5, 127^b/6, 128^b/8,
129^a/6, 129^b/1, 131^b/8, 132^b/7,
133^a/4, 135^b/7, 136^a/6, 136^b/1,
136^b/2, 137^b/4, 137^b/7, 138^a/1,
138^a/2, 138^a/3, 138^b/1, 138^b/5,
139^a/1, 139^a/2, 139^a/5, 139^a/9,
139^b/3, 139^b/5, 139^b/9, 139^b/9,
140^a/2, 140^a/4, 140^b/4, 140^b/5,
140^b/7, 140^b/9, 141^a/3, 141^a/5,
141^b/1, 141^b/4, 142^b/4, 143^a/6,
143^a/8, 143^b/1, 143^b/7, 143^b/8,
143^b/9, 144^a/2, 145^a/3, 145^a/5,
146^a/5, 146^b/6, 146^b/7, 146^b/9,
147^a/1, 147^a/4, 147^a/5, 147^a/9,
147^b/9, 148^a/6, 148^a/9, 148^b/2,
148^b/3, 148^b/8, 149^a/1, 149^a/2,
149^a/4, 149^b/3, 149^b/9, 150^a/3,
150^a/5, 150^b/2, 150^b/5, 150^b/9

[=108]

egerçi 1. gerçi, aslında: 107^b/8 2. eğer:

119^a/6 3. fakat, ama: 134^b/9

e. 107^b/8, 114^b/8, 119^a/6, 134^b/9,
138^a/6, 139^a/1, 140^a/9, 142^b/8

[=8]

egil- (insan) bir iş yapmak için belden yukarısını aşağı eğer, eğerilmek.

e.-miş 106^a/3

[=1]

egis- eksiltmek.

e.-se 137^b/3

[=1]

eglen- oyalanmak.

e.-mek 134^a/3

[=1]

ehl [< Ar.] bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

e.+in 111^a/3

[=1]

ekil- ekme işi yapılmak.

e.-miş 130^a/3

[=1]

eksük eksik, noksan.

e. 124^b/4

e.+i (eksügi) 104^a/9

[=2]

el el, organ: 106^b/9

el bağla- namaza durmak: 103^a/6

elinden gel- yapabilmek: 110^a/8

e. 103^a/6, 103^b/2, 103^b/7

e.+i 107^a/4, 112^a/7, 112^b/2, 112^b/9

<i>e. +in</i> 103 ^a /2, 103 ^a /9, 103 ^b /9, 104 ^b /5, 105 ^b /3, 108 ^a /9, 123 ^b /5	<i>e.</i> 112 ^b /7 [=1]
<i>e. +inden</i> 110 ^a /8, 110 ^a /8	endişe [< Fa.] endişe, kaygı, düşünce
<i>e. +inün</i> 106 ^b /9	<i>e. +leri</i> 109 ^a /9
<i>e. +iyle</i> 120 ^b /9	<i>e. +si</i> 109 ^a /6, 109 ^a /8, 110 ^a /9
<i>e. +ünjü</i> 117 ^b /3	<i>e. +sin</i> 110 ^a /7
[=19]	<i>e. +sinde</i> 108 ^b /9
elbette [< Ar.] elbette, şüphesiz, kuşkusuz.	<i>e. +sinden</i> 111 ^a /3
<i>e.</i> 118 ^b /7, 144 ^b /3, 148 ^a /8	<i>e. +sine</i> 108 ^b /2, 109 ^a /3, 110 ^a /5, 113 ^a /6
[=3]	[=11]
el-faşlu'l-ḥamse beşinci bölüm	Enes Enes.
<i>e.</i> 145 ^a /7	<i>E.</i> 132 ^a /2
[=1]	[=1]
el-faşlu'r-rābi'ü dördüncü bölüm	eṅek çene.
<i>e.</i> 131 ^a /9	<i>e. +i (eṅegi)</i> 124 ^a /3
[=1]	[=1]
el-faşlu's-şālišü üçüncü bölüm	er erkek.
<i>e.</i> 119 ^a /2	<i>e. +den</i> 102 ^a /2
[=1]	[=1]
el-faşlu's-şānī ikinci bölüm	eri- erimek, katı maddenin sıvı hâle geçmesi.
<i>e.</i> 107 ^a /8	<i>e. -se</i> 122 ^a /5
[=1]	[=1]
el-ḥāşıl [< Ar.] kısacası.	erkān [< Ar.] esas, temel.
<i>e. +ı</i> 123 ^a /1	<i>e. +da</i> 112 ^a /8
[=1]	<i>e. +ları</i> 112 ^a /4
elsüz eli olmayan, elsiz.	

<i>e. +ların</i> 115 ^b /7	<i>e. +indeki</i> 105 ^b /8
[=3]	<i>e. +ine</i> 102 ^b /1
esbāb [< Ar.] sebepler.	[=16]
<i>e. +ı</i> 109 ^a /4	evvelki [< Ar.] önceki.
[=1]	<i>e.</i> 104 ^b /5, 127 ^a /4, 127 ^a /6, 127 ^b /5,
esne- esnemek.	132 ^a /1, 139 ^a /2, 147 ^b /3, 147 ^b /8,
<i>e. -mek</i> 123 ^b /8	148 ^a /1, 149 ^a /9, 149 ^b /4
<i>e. -yesi</i> 107 ^a /2	[=11]
[=2]	eyit- söylemek, demek, buyurmak.
ev ev.	<i>e. -di</i> 109 ^b /7, 115 ^a /9, 115 ^b /2, 115 ^b /5,
<i>e. +e</i> 125 ^b /8	116 ^a /2, 118 ^a /1, 118 ^a /9, 132 ^a /4,
<i>e. +i</i> 127 ^a /1	138 ^a /9
<i>e. +inden</i> 103 ^a /3	<i>e. -diler</i> 116 ^a /1, 118 ^a /8
[=3]	<i>e. -dügünleyin</i> 113 ^a /8
eveden tümüyle, büsbütün, iyice.	<i>e. -dügümüz</i> 142 ^b /3
<i>e.</i> 105 ^a /9	<i>e. -e (eyde)</i> 101 ^b /9, 102 ^b /3, 102 ^b /4,
[=1]	141 ^a /2
evlā [< Ar.] daha iyi, yeğ.	<i>e. -en (eyden)</i> 120 ^a /8
<i>e.</i> 101 ^a /3, 102 ^b /1	<i>e. -enüñ (eydenüñ)</i> 120 ^b /6
[=2]	<i>e. -esin (eydesin)</i> 116 ^b /1
evvel [< Ar.] önce, geçmiş, ilk.	<i>e. -evüz (eydevüz)</i> 118 ^a /2
<i>e.</i> 105 ^a /9, 127 ^a /7, 127 ^b /9, 132 ^a /8,	<i>e. -ivërse (eydivërse)</i> 120 ^a /3, 120 ^a /7,
133 ^b /5, 135 ^a /3, 147 ^a /7, 149 ^b /2	120 ^b /5
<i>e. +den</i> 135 ^b /3	<i>e. -miş</i> 120 ^b /8, 121 ^a /4, 122 ^a /1,
<i>e. +in</i> 102 ^b /4, 128 ^a /4	126 ^b /4, 129 ^a /3, 141 ^b /8, 142 ^a /7,
<i>e. +inde</i> 104 ^b /5, 105 ^b /3, 133 ^b /2	144 ^b /6
	<i>e. -mişdür</i> 148 ^a /4
	<i>e. -se</i> 139 ^b /5

e.-üp (eydüp) 133^b/9
e.-ür (eydür) 101^b/3, 103^b/1, 105^b/7,
112^a/2, 117^a/8, 120^a/2, 120^a/8,
120^a/9, 120^b/1, 120^b/3, 121^a/7,
121^b/3, 124^a/3, 124^b/3, 124^b/6,
124^b/8, 125^a/1, 125^a/4, 126^a/7,
126^b/9, 127^a/7, 127^a/9, 127^b/7,
127^b/9, 128^a/8, 128^b/1, 128^b/8,
129^a/6, 129^b/3, 129^b/4, 129^b/6,
132^a/1, 132^a/2, 132^b/3, 133^a/9,
135^a/5, 135^a/7, 135^a/8, 135^b/4,
138^a/8, 138^b/1, 139^a/8, 146^a/4,
146^b/2, 146^b/4, 147^b/7, 149^b/6,
149^b/8, 150^a/8
[=84]

eyle- yapmak, kılmak, etmek: 126^a/8

→ **niyyet eyle-, secde eyle-, rivāyet**

eyle-, terk eyle-, zāyi‘ eyle-

e.-me 110^a/3

e.-mekdür 104^b/9

e.-mese 125^a/9

e.-miş 138^a/8

e.-rken 126^a/4

e.-se 126^a/8, 126^b/1, 145^b/3

e.-ye 102^b/2, 102^b/5, 145^b/7

e.-yüp 110^a/2

[=12]

eyt- söylemek, demek, buyurmak.

e.-di 108^b/7

e.-miş 121^a/1, 121^a/5, 121^b/9,
126^b/5, 140^a/6, 150^b/3

e.-mişdür 107^a/1

[=8]

eyü iyi.

e.+dür 130^a/2

e.+sin 135^b/5

[=2]

ezberle- akılda tutmak, ezber etmek.

e.-dügin 143^b/7

e.-ye 143^b/5

[=2]

É

édici

→ ‘**afv édici**

é. 109^b/5

[=1]

élet-

→ **armağān élet-, kullık élet-,
tuħfe élet-**

é.-en (éleden) 112^b/8, 113^a/1, 113^a/4

é.-mek 112^a/4

[=4]

élt- iletmek.

é.-ürler 117^b/8

[=1]

énlük genişlik, uzaklık, en.

é.+i (énlügi) 122^b/1

[=1]

éřiř- varmak, ulaşmak.

é.-megiçün 129^b/3, 129^b/5

[=2]

érte sabah.

érte namāzi sabah namazı.

é. 101^a/4, 101^b/9, 102^a/1, 102^a/7,
102^b/2, 102^b/3, 103^b/3, 129^b/9,
130^b/3, 135^a/3

[=10]

éřit- duymak, işitmek.

*é.-dügün*den 116^a/9

é.-ecek (éřidecek) 119^a/8

é.-megile 123^a/2

é.-memek 112^b/2

é.-mez 112^b/8

é.-üp (éřidüp) 111^b/7

[=6]

ét- yapmak, kılmak, uygulamak: 104^b/2

→ ‘**azīz ét-**, **beyān ét-**, **cehd ét-**,
delālet ét-, **fahr ét-**, **fāsīd ét-**, **fīkr**
ét-, **hük̄m ét-**, **ıřlāh ét-**, **ihtiyār ét-**,
‘ināyet ét-, **ıkrār ét-**, **i‘tibār ét-**,
kıyās ét-, **maḥşūş ét-**, **men‘ ét-**,
muḥ‘ ét-, **müḥāla‘a ét-**, **niyyet ét-**,
ri‘āyet ét-, **rukū‘ ét-**, **secde ét-**,

tafşīl ét-, **taḥşīř ét-**, **tamām ét-**,
tedārük ét-, **vaḥf ét-**

é.-di 121^b/1, 121^b/3

é.-diler 142^a/5

é.-dise 103^a/4

é.-dügi 103^a/7, 147^a/8, 150^b/2

é.-dügiçün 104^b/4

é.-dügile 103^a/6, 133^a/7

é.-dügün 116^b/7

é.-dügünji 116^b/9

é.-dükden 148^b/4, 149^a/5

é.-düm 101^a/3, 101^a/4, 101^b/9,
102^b/3

é.-e (éde) 101^a/2, 101^b/6, 101^b/7,
102^a/4, 102^a/6, 103^b/9, 146^a/1,
146^b/7, 147^a/1, 147^a/6, 147^a/7,
147^a/9, 148^a/8, 148^b/3, 149^a/3,
150^a/2, 150^a/3, 150^a/8, 150^b/5

é.-ecek (édecek) 106^b/5, 123^b/6,
146^a/3, 150^b/6

é.-eler (édeler) 114^b/5, 125^a/1

é.-emezem (édemezem) 116^b/3

é.-en (éden) 114^b/6, 119^a/3, 136^a/5

é.-enleri (édenleri) 118^b/6, 123^a/5

é.-enün (édenün) 111^a/9

é.-er (éder) 110^b/9, 110^b/9, 113^b/1,
119^a/3, 119^a/6, 119^b/2, 119^b/4,
119^b/6, 119^b/7, 123^a/8, 123^b/1,

123^b/3, 123^b/7, 124^a/5, 129^a/6,
129^a/9, 136^a/4, 145^a/3

é.-erem (éderem) 118^b/7

é.-erise (éderise) 119^b/5

é.-erken (éderken) 106^a/8

é.-erler (éderler) 111^a/6, 145^a/5

é.-erse (éderse) 123^b/7, 129^a/7,
144^a/1, 146^a/2, 148^b/8

é.-erüz (éderüz) 118^a/4

é.-evüz (édevüz) 118^a/3

é.-gil 109^a/9, 117^a/2

é.-icek (édicek) 103^a/1, 105^b/2,
106^b/6

é.-medi 149^a/4

é.-mediler 114^a/4

é.-medin 148^b/2, 149^a/2

é.-medise 101^b/1, 101^b/4

é.-medügin 147^b/1

é.-mege 116^a/8, 147^a/5

é.-megiçün 140^b/2

é.-mek 101^a/6, 103^a/2, 103^a/8,
103^a/9, 103^b/3, 104^b/2, 110^b/7,
140^a/8, 142^b/4, 146^a/1, 147^a/4,
147^a/8, 147^b/5, 147^b/7, 147^b/8,
148^a/9, 149^b/3, 149^b/5, 149^b/7,
150^a/5, 150^b/8

é.-mekde 106^a/5, 106^a/7

é.-mekden 111^a/2, 111^b/2, 134^a/4,
143^b/8

é.-mekdür 107^a/5, 143^a/2

é.-memegiçün 148^a/3

é.-memiş 103^b/8

é.-memişdür 115^a/2

é.-mese 150^b/2

é.-meye 132^b/4, 144^a/9, 148^a/7,
150^a/8

é.-meyüp 103^a/4

é.-mez 119^b/5

é.-mezise 101^a/8

é.-miş 108^b/4, 108^b/6, 130^b/9,
135^a/4, 148^a/4

é.-se 102^b/9, 104^a/5, 104^a/7, 104^b/3,
112^a/5, 112^b/4, 145^b/1, 145^b/2,
146^a/7, 146^a/7, 147^a/9, 148^a/6,
150^b/7, 150^b/9

é.-sey 117^a/3

é.-üp (édüp) 109^b/6, 111^b/6, 111^b/8,
113^a/3, 116^b/6, 119^a/8, 139^a/2,
144^a/6

[=163]

év- acele etmek.

é.-er 134^a/7

[=1]

évedi acil, acele.

é.+yle 113^a/7, 114^a/4, 114^a/8, 116^a/5

[=4]
évedü acil, acele.

é. +yile 112^a/6

[=1]

éy ey

é. 110^a/1

[=1]

F

faḥr [< Ar.]

faḥr ét- övünmek.

f. 111^a/6

[=1]

fā'ide [< Ar.] fayda, yarar.

f. 115^a/5, 116^a/9, 116^b/5

[=3]

faḳīh [< Ar.] unvan çeşidi.

f. 121^a/9, 124^b/2

[=2]

faḳr [< Ar.] yoksul, fakir.

f. 107^b/6, 108^a/1

[=2]

farza [< Ar.] farz.

f. 146^a/8

f.+nuḡ 149^a/8

[=2]

farz [< Ar.] yapılması mecburi olan Allah'ın emri.

farz ol- yapması kaçınılmaz olmak:
106^a/1

f. 102^a/1, 105^a/2, 106^a/1, 106^a/4,
106^a/5, 106^a/7, 127^a/9, 128^a/8,
145^a/4, 146^a/5, 149^a/6

f.+a 121^b/7

f.+dur 145^a/3, 148^a/2

f.+ı 148^a/3, 148^a/6, 148^b/9

f.+ın 147^a/3

f.+larda 102^b/7

f.+ları 107^a/9

f.+larından 146^b/5

[=21]

farza [< Ar.] farz.

f.+sın 101^a/1

[=1]

fāsīd [< Ar.] bozulmuş, bozuk: 147^b/2

fāsīd ét- (namazı) bozmak, geçersiz hâle getirmek: 119^b/5

fāsīd ol- (namazı) bozulmak, geçersiz olmak: 106^a/1

f. 106^a/1, 119^a/2, 119^a/4, 119^a/4,
119^a/6, 119^b/2, 119^b/3, 119^b/5,
119^b/6, 119^b/7, 119^b/9, 120^a/2,
120^a/9, 120^a/9, 120^b/1, 120^b/2,
120^b/2, 120^b/6, 120^b/7, 120^b/9,
121^a/1, 121^a/4, 121^a/5, 121^a/6,

121^a/9, 121^b/2, 121^b/6, 121^b/8,
122^a/2, 122^a/8, 122^b/5, 123^b/4,
123^b/8, 131^b/1, 136^b/9, 136^b/9,
137^b/7, 137^b/9, 138^a/1, 138^a/3,
138^a/5, 138^a/6, 138^b/1, 138^b/2,
139^a/3, 139^a/5, 139^a/6, 139^b/4,
139^b/4, 139^b/7, 139^b/8, 140^a/1,
140^a/3, 140^a/5, 140^a/8, 140^a/9,
140^b/1, 140^b/2, 140^b/5, 140^b/5,
140^b/6, 140^b/8, 140^b/9, 141^a/4,
141^a/7, 141^a/7, 141^b/3, 141^b/7,
141^b/9, 142^a/1, 142^a/2, 142^a/2,
142^a/3, 142^a/4, 142^a/8, 142^b/1,
142^b/3, 142^b/6, 142^b/8, 143^a/3,
143^a/5, 143^a/7, 143^b/2, 143^b/3,
144^a/8, 145^a/3, 146^a/3, 147^b/2

[=88]

Fātiḥa [< Ar.] Kur'an'ın ilk suresi.

F. 132^a/6, 132^a/7, 133^a/8, 133^a/9,
133^b/1, 133^b/3, 133^b/6, 133^b/8,
133^b/9, 136^b/4, 146^b/2, 146^b/3,
149^a/9, 149^b/1, 149^b/3, 150^a/6

f.+dan 127^b/2, 132^a/7, 146^a/9,
149^b/1

[=20]

fāzil [< Ar.] fazilet, iyilik.

f. 118^b/5

f.+ı 118^b/1, 118^b/7

[=3]

fetevā [< Ar.] fetva, İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına

göre çözümünü açıklayan beyan ya da belge.

f.+da 126^b/4

f.+sında 102^b/6

[=2]

fıkh [< Ar.] fıkıh, İslam hukukunda din ve dünya işleri ile ilgili ana kaynaklardan yararlanarak konulmuş olan kuralların bütünü.

f. 136^a/3, 136^a/3

[=2]

fıkr [< Ar.] görüş, düşünce.

fıkr ét- düşünmek: 150^b/7

f. 150^b/7

f.+inde 108^b/8, 110^b/3

[=3]

G/Ġ

gāfilh yapılması gerekeni fark edemeyip gerektiği gibi davranamama durumu, gaflet içinde olma durumu.

g. 116^b/5

[=1]

geç- 1. söylemeden veya bitirmeden atlamak: 120^b/4 2. bulunduğu yeri veya konumu değiştirmek: 122^a/6 3. zamanı aşmak: 133^a/3

g.-di 133^a/3

g.-erdi 132^a/3

g.-me 132^a/5

g.-se 120^b/4, 122^a/6, 131^b/6

[=6]

geçür-1. herhangi bir durumu yaşamış olmak: 112^a/1 **2.** giymek, giyinmek: 123^a/6

g.-meyüp 123^a/6

g.-üüp 112^a/1

[=2]

gel- 1. ulaşmak, varmak: 115^b/5 **2.** -esi biçiminde kullanılan sıfat-fiil eklerinden sonra geldiğinde önceki fiille ilgili olarak pekiştirilmiş bir istek ve sürerlik bildirir: 107^a/2

→ **ağır gel-, elinden gel-, yèrine gel-**

g.-di 115^b/5

g.-e 104^a/9

g.-icek 107^a/2, 107^b/1

g.-ip 103^a/4, 122^b/1, 125^b/8, 129^b/2, 129^b/5

g.-mese 120^a/5

g.-mezler 134^a/8

g.-mişiken 129^a/4

g.-se 119^b/8

g.-sün 108^a/2

g.-ür 105^b/2, 110^a/9, 136^b/5

[=17]

gelime- gelememek.

g.-zse 110^a/8

[=1]

gerek icap, lüzum.

g. 103^a/2, 103^a/8, 104^a/9, 104^b/2, 109^b/3, 120^a/6, 121^b/7, 123^a/1, 127^a/4, 131^b/7, 131^b/9, 132^a/1, 134^a/6, 134^b/2, 134^b/6, 135^a/6, 136^b/2, 140^b/1, 142^a/3, 142^b/1, 144^a/8, 144^b/1, 144^b/5, 145^a/2, 145^b/2, 146^b/8, 147^a/8, 147^b/5, 147^b/7, 147^b/8, 148^a/9, 148^b/9, 149^b/3, 149^b/5, 149^b/7, 150^a/4, 150^a/5, 150^b/8

g.+dür 133^b/5, 134^a/1

g.+ise 108^a/4

g.+se 134^b/3, 134^b/4, 138^a/9, 144^a/4

[=45]

gerekli yapılması, olması veya bulunması uygun olan, yerinde olan, lüzumlu, zaruri.

g. 112^a/6, 144^b/3

g.+dür 131^b/2

[=3]

getür- anlatmak, ifade etmek, açıklamak, örneklendirmek: 143^a/5

→ **gönlini şalâhiyyet getür-, kâmet getür-, yèrine getür-**

g.-medin 125^a/2

g.-medük 143^a/5
g.-meyesin 118^b/3
g.-miş 142^a/7
g.-ür 117^a/4
[=5]
gevde gövde.
g.+yi 112^b/9
[=1]
gey- giymek.
g.-dügi 125^b/3, 125^b/8
g.-üp 123^a/6, 125^b/9
[=4]
geycek elbise, giysi.
g.+in (geyecegin) 125^b/7
[=1]
geyesi giysi, elbise.
g.+sin 125^b/9
[=1]
gece gece.
g. 109^b/7, 131^a/3
g.+de 131^a/6
[=3]
gécikdür- geciktirmek, gecikmesine sebep olmak.
g.-se 147^b/4
[=1]

gêç- bir yerden başka bir yere gitmek.

g.-ecek 122^b/1, 122^b/2

[=2]

gêrü tekrar, yeniden.

gêrü çek- geri almak, vazgeçmek:
110^b/1

gêrü dön- geldiği yere gitmek:
131^b/9

gêrü döndür- başa döndürmek,
baştan olmak: 132^a/8

gêrü kal- arkada kalmak: 102^a/3

g. 101^a/1, 102^a/3, 102^b/4, 109^a/9,
110^a/6, 110^b/1, 113^b/9, 114^a/9,
115^b/2, 115^b/4, 120^b/3, 121^b/2,
121^b/6, 131^b/7, 131^b/9, 132^a/1,
132^a/8, 132^b/3, 136^a/2, 138^a/5,
144^a/9, 146^b/3, 150^b/2, 150^b/6

[=24]

gêy- giymek.

g.-e 135^b/5

[=1]

gibi gibi.

g. 113^a/4, 114^b/3, 126^b/2, 135^a/7,
139^a/7, 139^b/2, 140^a/1, 140^a/3,
140^a/5, 140^b/7, 141^a/1, 141^a/8,
141^a/9, 141^b/2, 141^b/3, 141^b/4,
141^b/5, 141^b/6, 142^a/8, 144^b/8,
144^b/8, 144^b/9, 144^b/9

g.+dür 112^a/4, 112^a/7, 112^b/2,
112^b/6, 117^b/7

[=28]

gider- ortadan kaldırmak, yok etmek.

→ **öginden gider-**

g.-mege 116^a/8

g.-megiçün 119^b/9

g.-mek 123^b/6

g.-meyesin 110^b/6

[=4]

gir- girmek.

g.-di 108^a/6

g.-dükden 130^b/3

g.-em 118^b/1

g.-mege 118^b/4

g.-mez 118^a/7

g.-mezem 118^a/9

g.-mezmisiz 118^a/8

g.-se 124^a/6

g.-sün 108^a/4

[=9]

git- 1. bir yere doğru yönelmek: 111^a/4 **2.**

bir durumun etkisi azalamak: 132^b/8

g.-dükden 111^a/4

g.-e (gide) 146^a/3

g.-mese 132^b/8

g.-miş 136^b/7

[=4]

gögüs göğüs.

g.+i (gögsi) 123^b/4

[=1]

gök gökyüzü.

g.+e (göge) 126^a/3

[=1]

göñül gönül: 103^b/8

göñlini şalâhiyyet getir- gönlüne huzur vermek, gönlünü mutmain kılmak: 117^a/3-4.

göñül berkit- gönül bağlamak, gönül kaptırmak: 110^a/8

g. 113^b/7, 115^a/6, 116^b/2, 117^a/2, 117^a/4

g.+i (göñli) 103^b/8, 107^b/3, 108^b/2, 108^b/8, 111^a/1, 112^a/9, 112^b/4, 114^a/6, 116^a/1, 116^a/2, 116^a/4

g.+in (göñlin) 109^a/2, 110^a/8, 111^b/2, 111^b/4, 113^a/6, 136^b/1

g.+inde (göñlinde) 109^a/4

g.+ine (göñline) 109^a/6, 109^a/8, 111^a/1

g.+inedür (göñlinedür) 107^b/3

g.+ler 111^b/7

g.+lerin 117^b/1

g.+lerini 113^b/6

g.+ümi (göñlümi) 116^b/3

<i>g. +ünj (gönlünj)</i> 110 ^a /5	<i>g.</i> 144 ^a /8
<i>g. +üne (gönlüne)</i> 110 ^a /9	[=1]
<i>g. +üni (gönlünj)</i> 117 ^a /3, 117 ^b /6	göster- görülmesini sağlamak, göstermek.
[=35]	<i>g.-megičün</i> 126 ^a /3
gör- görmek.	[=1]
<i>g.-di</i> 115 ^a /7	gövde gövde.
<i>g.-en</i> 106 ^a /2, 121 ^a /5	<i>g.+sinde</i> 123 ^a /8
<i>g.-megile</i> 123 ^a /2	[=1]
<i>g.-memek</i> 112 ^b /1	göz göz: 117 ^b /4
<i>g.-mese</i> 122 ^b /7, 124 ^a /7	gözden sav- baştan savmak,
<i>g.-mez</i> 112 ^b /8	gereken önemi göstermemek: 113 ^a /7
<i>g.-üp</i> 109 ^b /5	<i>g.</i> 116 ^a /6
<i>g.-ürler</i> 111 ^a /6	<i>g.+den</i> 113 ^a /7
<i>g.-ürsin</i> 111 ^a /4	<i>g.+i</i> 112 ^a /7, 112 ^b /1, 112 ^b /8
[=11]	<i>g.+in</i> 108 ^b /1, 129 ^a /5
göre göre.	<i>g.+üni</i> 117 ^b /4
<i>g.</i> 101 ^a /2, 102 ^a /4, 109 ^a /9	[=8]
[=3]	gözsüz gözü olmayan.
görin- görünür hâlde olmak.	<i>g.</i> 112 ^b /7
<i>g.-mese</i> 125 ^b /1	[=1]
<i>g.-meye</i> 124 ^a /5	güç
[=2]	güci yet- üstesinden gelebilir olmak.
görklü güzel, gösterişli, görkemli.	<i>g.+i (güci)</i> 107 ^a /4, 132 ^b /6
<i>g.</i> 112 ^a /9, 112 ^b /4, 114 ^a /3	[=2]
[=3]	gül- gülmek.
görüklü görünür, gösterişli, görkemli.	<i>g.-mek</i> 119 ^a /7

[=1]

gün bir günlük zaman dilimi: 130^b/6

gün bat- güneş batmak, akşam olmak: 130^b/1

gün doğ- güneş doğmak, sabah olmak: 105^a/6

→ **her gün**

g. 105^a/6, 109^b/5, 129^b/9, 130^a/6, 130^a/6, 130^a/8, 130^b/1, 130^b/6

g. +*üj* 130^b/2

[=9]

günāh [< Fa.] Allah'ın emirlerine aykırı davranış.

g. +*ı* 136^a/8

g. +*ın* 119^b/4

[=2]

günāhkār [< Fa.]

günāhkār ol- günaha girmek.

g. 104^a/6, 143^b/4

[=2]

gündüz gündüz.

g. 109^b/7

g. +*de* 131^a/6

g. +*in* 131^a/2

[=3]

günlük belli bir gün içinde olan.

g. 118^b/2

[=1]

güy- beklemek.

g.-e 132^b/7

[=1]

ġāfil [< Ar.] çevresinden ve gerçeklerden habersiz, dikkatsiz ve düşüncesiz kimse.

ġāfil ol- gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak: 112^a/9

ġ. 112^a/9

ġ. +*dür* 116^a/1, 116^a/2

[=3]

ġaflet [< Ar.] çevresinde olanları farkedememe.

ġ. 111^b/9

ġ. +*ile* 114^b/4

[=2]

ġāyet [< Ar.] gayet, çok, pek çok.

ġ. 113^a/3

[=1]

H/Ĥ/Ħ

ħaber [< Ar.] haber, nakledilen bilgi.

ħ. 141^a/3

[=1]

ħac [< Ar.] Kâbe'nin belli usullere göre ziyaret edilmesi şeklindeki farz ibadet.

ħ. 144^b/9

[=1]
h̄acet [< Ar.] ihtiyaç, gerek duyulan şey.

h. 117^b/8

h. +i 108^a/4

[=2]

h̄acetmend [< Fa.] ihtiyaçlı olan kişi.

h. 136^b/3

[=1]

h̄ad [< Ar.] derece, mertebe.

h. +e (hadde) 133^b/9

[=1]

h̄adiş [< Ar.] Hz. Muhammed'in s̄ozleri ve davranışları.

h. 116^a/7

h. +leri 113^b/1

[=2]

h̄al [< Ar.] h̄al, durum.

h. 143^a/9

h. +de 132^a/2

h. +in 122^b/9, 123^a/1, 123^a/3

[=5]

h̄alk [< Ar.] insan topluluğu, halk.

h. 107^b/1, 108^a/1, 111^a/7, 114^a/8,
114^b/7, 118^b/9, 122^b/1, 126^b/6,
134^a/9, 136^a/7

h. +ı 111^a/4

[=11]

h̄amām [< Ar.] yıkanılan yer, hamam.

h. +da 136^b/5

[=1]

h̄ammām [< Ar.] yıkanılan yer, hamam.

h. +da 126^b/4

[=1]

H̄ağ [< Ar.] Allah.

H. 106^b/3, 107^b/2, 107^b/3, 108^b/5,

108^b/8, 110^a/6, 110^b/4, 110^b/8,

111^a/1, 111^a/8, 112^b/5, 113^a/8,

113^b/2, 113^b/6, 113^b/7, 113^b/8,

116^a/4, 116^b/8, 117^a/1, 117^a/3,

117^a/5, 117^a/8, 117^b/2, 117^b/4,

117^b/5, 117^b/9, 118^a/9, 118^b/5,

118^b/5, 119^a/1

H. +ında (H̄ağkında) 114^b/8

[=31]

h̄ağir [< Ar.] fakir.

h. 107^b/6, 107^b/8, 108^a/5

[=3]

h̄arām [< Ar.] dinin yasakladığı hareket veya davranış.

h. +dur 129^b/3

[=1]

h̄arf [< Ar.] harf.

h. 137^a/3, 137^b/5, 139^a/9, 149^b/6

h. +den 140^b/4

h. +e 137^a/2

<i>h. +i</i> 137 ^a /5, 140 ^b /4, 141 ^b /6	<i>h.</i> 110 ^b /5, 116 ^a /1, 116 ^b /3
<i>h. +lerinüñ</i> 135 ^a /9, 137 ^b /1	[=3]
<i>h. +lerüñ</i> 142 ^a /6	hâzırılığ hazırlanmak için gereken şey veya durumların bütünü.
<i>h. +üñ</i> 141 ^b /1, 141 ^b /4	<i>h. +ıla</i> (hazırlığıla) 116 ^b /2
[=14]	<i>h. +ın</i> (hazırlığın) 117 ^a /4
Ĥasan-ı Başrı Hasan-ı Basri	<i>h. +ıyıla</i> (hazırlığıyla) 114 ^a /6
<i>H.</i> 108 ^b /6, 113 ^a /7	<i>h. +ıyyla</i> (hazırlığıyla) 115 ^a /6, 117 ^a /2
[=2]	[=5]
ĥased [< Ar.] haset, kötülük.	ĥâzret [< Ar.] yüce kabul edilen kimselerin adlarının yanına saygı amacıyla getirilen unvan.
<i>h.</i> 109 ^a /4	<i>h. +i</i> 115 ^a /3, 115 ^a /7, 115 ^b /1, 115 ^b /7, 118 ^a /6, 132 ^a /3
[=1]	<i>h. +inde</i> 119 ^a /1
ĥâşıl [< Ar.]	<i>h. +inden</i> 113 ^b /5, 117 ^a /1, 128 ^b /9, 134 ^a /4
ĥâşıl ol- ortaya çıkmak.	<i>h. +ine</i> 107 ^b /4, 110 ^a /6, 112 ^b /5, 113 ^b /6, 113 ^b /7, 116 ^a /4, 117 ^b /5
<i>h.</i> 109 ^a /1	<i>h. +inüñ</i> 115 ^b /5
[=1]	[=19]
ĥasta [< Fa.] hasta.	helâklik helak olma, yok olma.
<i>h.</i> 134 ^a /6	<i>h.</i> 114 ^b /3
[=1]	[=1]
ĥâşıye [< Ar.] bir eserin içindekileri açıklamak üzere yazılan kitap.	hem [< Fa.] hem, bağlaç.
<i>h. +sinde</i> 122 ^a /1	<i>h.</i> 138 ^b /5
[=1]	[=1]
ĥařâ [< Ar.] hata, yanlış, yanlışlık.	hemze [< Ar.] kesinti izlenimi veren ünsüz.
<i>h.</i> 141 ^a /5, 143 ^b /8	
[=2]	
ĥâzır [< Ar.] belli bir işi yapacak duruma getirmiş olma.	

<i>h. +yi</i> 105 ^b /8	<i>h.</i> 116 ^b /3
[=1]	[=1]
her [< Fa.] teker teker hepsi, birer birer hepsi: 102 ^b /1	hor [< Fa.] değersiz, hakir.
her gün her zaman, sürekli olarak.	<i>h.</i> 108 ^a /1
<i>h.</i> 102 ^b /1, 102 ^b /8, 108 ^b /7, 109 ^a /5, 109 ^a /7, 109 ^b /2, 109 ^b /5, 127 ^a /4, 127 ^a /7, 128 ^b /3, 132 ^a /2, 133 ^b /1, 136 ^b /3, 143 ^b /4, 149 ^a /9	[=1]
[=15]	horla- küçük görmek, hor görmek.
hışm [< Fa.] öfke, kızgınlık.	<i>h. -miş</i> 126 ^a /1
<i>h. +ına</i> 113 ^a /5, 113 ^a /8	[=1]
[=2]	Hucetü'l-İslâm İmam-ı Gazali için kullanılan "İslam'ın delili" anlamında söz.
hiç [< Fa.] hiç.	<i>H.</i> 112 ^a /1
<i>h.</i> 118 ^a /7	[=1]
[=1]	Hulâşa [< Ar.] Hülâsa.
Hidâye eser adı.	<i>H. +da</i> 101 ^b /2, 106 ^a /9, 106 ^b /9, 120 ^a /2, 120 ^b /3, 121 ^a /7, 123 ^a /4, 124 ^b /6, 126 ^a /7, 128 ^b /1, 129 ^b /6, 135 ^b /4, 139 ^a /8, 146 ^a /4, 146 ^b /2, 147 ^b /7
<i>H.</i> 103 ^b /1	[=16]
[=1]	huşuş [< Ar.] konu, iş, madde.
himmet [< Ar.] yardım.	<i>h. +a</i> 111 ^b /3
<i>h. +in</i> 110 ^b /6	[=1]
<i>h. +üni</i> 110 ^a /4, 117 ^a /1	huţbe [< Ar.] minberde yapılan dinî konuşma.
[=3]	<i>h.</i> 130 ^b /7
hizmetkâr [< Fa.] hizmet eden kişi.	[=1]
<i>h. +uñ</i> 112 ^a /6, 112 ^b /1, 112 ^b /5	hüküm [< Ar.] hüküm, karar, yargı: 114 ^b /9
[=3]	
hod [< Fa.] kendi.	

hüküm **ét-** hükmetmek: 116^a/8

h. 116^a/8

h.+e 115^a/1

h.+i 114^b/9

[=3]

hüküm [**< Ar.**] hüküm, karar, yargı.

h.+leri 144^b/9

[=1]

I

ır- uzaklaştırmak.

ı.-arsa 136^b/2

ı.-mazısa 136^b/2

ı.-sa 145^b/1, 145^b/4

[=4]

ıra- uzaklaştırmak.

ı. 111^b/5

[=1]

ıraq uzak.

ı. 144^b/4

ı.+dan 122^b/3

[=2]

ıslāh [**< Ar.**]

ıslāh ét- düzeltmek.

ı. 110^b/7

[=1]

î, ‘î

‘ibādet [**< Ar.**] ibadet.

‘i. 117^b/7, 118^a/4, 118^a/5

‘i.+i 118^a/7

‘i.+ümile 118^a/9

‘i.+ümüzi 118^a/2

‘i.+ünjde 117^a/4

‘i.+ünüzile 118^a/8

[=8]

ibṭāl [**< Ar.**] hükümsüz bırakma, bozma.

i. 143^b/1

[=1]

iç bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı.

i.+inde 119^a/6, 119^a/7, 121^a/2, 123^b/5, 144^b/2, 145^a/2

i.+indeki 104^a/1, 104^a/3, 146^b/5

i.+indekin 121^a/8

i.+indeyiken 120^b/7

[=11]

iç- içmek.

i.-mek 119^b/1

i.-se 121^b/5

[=2]

içün için.

i. 114^b/7, 136^b/4

[=2]

ihfā [**< Ar.**] gizli.

i.+yile 128^b/8

[=1]

ihlāş [< Ar.] samimi bağlılık, gönülden bağlılık.

i.+ıla 118^b/2

[=1]

ihtilāf [< Ar.] anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i. 142^a/5

i.+ı 128^a/2

[=2]

ihtiyār [< Ar.]

ihtiyār ét- kabul etmek.

i. 121^b/1, 121^b/3

[=2]

ihtiyāt [< Ar.] tedbirli ve ölçülü davranma.

i. 103^b/7, 143^a/1

[=2]

iki iki.

i. 104^a/7, 116^a/9, 120^b/9, 123^b/8,
125^a/4, 127^b/6, 127^b/8, 128^a/4,
128^a/4, 128^a/6, 128^b/1, 129^a/3,
131^b/8, 141^b/4, 141^b/6, 145^b/6,
145^b/6, 146^a/1, 147^a/7, 147^a/9,
147^b/6, 149^a/7, 149^a/9, 149^b/2

i.+sinde 128^a/5

i.+sinüy 120^b/1, 120^b/2

[=27]

ikileyin iki kez, iki defa.

i. 103^a/8, 103^b/9, 115^a/9, 119^a/5,
121^b/6, 131^a/8, 133^b/9, 143^a/8,
143^b/1, 143^b/2, 145^b/8, 146^b/8,
147^a/8, 147^b/1, 148^b/9, 150^a/7

[=16]

ikinci ikinci.

i. 104^b/6, 127^a/5, 132^a/9, 147^a/6,
148^a/9, 148^b/4, 149^a/1

[=7]

illā [< Ar.] mutlaka, ille.

i. 115^a/5

[=1]

imām [< Ar.] imam.

i. 101^a/7, 101^a/7, 101^a/9, 101^b/6,
102^a/1, 119^b/7, 120^a/4, 120^a/7,
120^b/3, 120^b/6, 120^b/7, 121^b/1,
122^b/4, 124^a/5, 124^a/7, 124^a/8,
126^b/3, 128^b/5, 129^b/2, 129^b/9,
132^a/5, 134^a/5, 138^b/7, 142^b/6,
146^a/1, 150^b/8, 150^b/9, 150^b/9

i.+a 101^a/6, 101^a/6, 120^a/3, 122^b/3,
123^a/1, 128^b/7, 150^b/8

i.+dan 120^a/1, 125^a/4

i.+ı 122^b/7, 123^a/2, 124^a/7, 128^b/8

i.+ıla 122^b/5, 124^b/1

i.+lar 138^a/2, 138^a/5, 138^b/4

i.+larumuz 150^b/4

i.+uğ 120^a/3, 120^a/9, 123^a/1, 123^a/3,
126^b/2

[=52]	[=2]
İmām Ebū Ḥanīfe İmam Ebu Hanife.	İmām-ı Ğazzālī İmam-ı Gazali
<i>İ.</i> 131 ^a /6, 133 ^b /3, 133 ^b /6	<i>İ.</i> 112 ^a /1
<i>i.+den</i> 129 ^a /2	[=1]
[=4]	İmām-ı Muḥammed İmam-ı Muhammed.
İmām Ebū Yūsuf İmam Ebu Yusuf.	<i>İ.</i> 137 ^b /9, 139 ^b /7, 143 ^a /2
<i>İ.</i> 138 ^a /4	[=3]
[=1]	İmām-ı Serāhsi İmam-ı Serahsi.
imāmetlik imamlık yapma durumu.	<i>İ.</i> 126 ^b /5
<i>i.</i> 126 ^a /7, 126 ^a /9	[=1]
<i>i.+ına (imametliğina)</i> 101 ^b /1	İmām-ı Şāfi İmam-ı Şafi.
[=3]	<i>İ.</i> 105 ^a /7
İmām-ı A‘zam İmam-ı Azam.	[=1]
<i>İ.</i> 119 ^b /6, 121 ^a /7	İmām-ı Züfer İmam-ı Züfer.
[=2]	<i>İ.</i> 150 ^b /4
İmām-ı Ebī Ḥanīfe İmam-ı Ebi Hanife.	[=1]
<i>İ.</i> 138 ^b /8, 142 ^b /5, 143 ^a /1	imāmlık imamlık.
[=3]	<i>i.+ına (imamlığina)</i> 101 ^b /6
İmām-ı Ebī Yūsuf İmam-ı Ebi Yusuf.	[=1]
<i>İ.</i> 139 ^b /6, 142 ^b /7, 142 ^b /9	İmām Muḥammed İmam Muhammed.
[=3]	<i>İ.</i> 121 ^a /9
İmām-ı Ebū Ḥanīfe İmam-ı Ebu Hanife.	<i>İ.+den</i> 134 ^a /1
<i>İ.</i> 105 ^a /2, 137 ^b /9	[=2]
[=2]	imdi şimdi.
İmām-ı Ebū Yūsuf İmam-ı Ebu Yusuf.	<i>i.</i> 109 ^a /2, 109 ^b /9, 112 ^b /6, 137 ^b /2,
<i>İ.</i> 105 ^a /7, 137 ^b /8	140 ^b /1, 142 ^a /9

[=6]
in- 1. gönderilmek: 114^b/8 2. bulunduğu yerden aşağıya doğru gelmek: 150^a/5
i.-erken 123^a/7
i.-medin 146^b/9
i.-mişdür 114^b/8
i.-üüp 150^a/5
[=4]

‘ināyet [< Ar.] yardım.

‘ināyet ét- iyilik ve yardım etmek: 109^b/6

‘ināyet kıl- iyilik ve yardımda bulunmak: 107^b/9-108^a/1

i. 107^b/9, 109^b/6, 117^b/9, 118^a/3, 118^a/5

[=5]

ince ince.

i. 145^a/6

[=1]

incin- incinmek.

i.-mez 130^a/6

[=1]

inkār [< Ar.] kabul etmeme, ret.

i.+ı 116^a/8

[=1]

inşā'allāh [< Ar.] inşaallah.

i.+u 104^b/2

[=1]

intiḳām [< Ar.] intikam, ölç alma.

i. 109^a/8

[=1]

iḡen pek, gayet

i. 116^a/7

[=1]

iḡile- inlemek, ses çıkarmak.

i.-mek 119^b/3

[=1]

‘iḳāb [< Ar.] azap, eziyet.

i.+ına 113^a/9

[=1]

iḳlīm [< Ar.] iklim.

i.+leri 113^a/1

[=1]

iḳrār [< Ar.]

iḳrār ét- kabul etmek.

i. 116^b/7

[=1]

i'rāb [< Ar.] Arapça kelimelerin sonunda bulunan harekelerin ve bazı harflerin cümledeki duruma göre değişikliğe uğraması.

i.+ın 137^b/1, 137^b/4, 141^a/6

[=3]

isde- istemek.

i.-se 135^b/8

[=1]

iste- istemek.

i.-gil 117^a/1

i.-rler 117^b/9

i.-se 135^b/5

[=3]

iş iş, uğraş.

i. 108^b/4, 118^a/5, 120^b/8, 125^b/8,
136^b/1, 146^a/3

i.+i 120^b/9

i.+in 103^a/6, 136^a/9

i.+ine 134^a/7, 134^a/9, 134^a/9

[=12]

işbu işte bu.

i. 101^a/4, 102^a/1

[=2]

işle- yapmak.

i.-dise 103^a/7

i.-dügi 136^b/1

i.-mek 106^b/3

i.-rken 136^a/9

i.-se 120^b/8, 120^b/9, 121^a/1

i.-ye 146^a/3

i.-yecek 125^b/8

[=9]

i'tibār [< Ar.] önem verme, dikkate alma

i'tibār êt- önemsemek, değer vermek, dikkate almak: 142^b/4

i. 134^b/6, 142^b/4

[=2]

ittifāk [< Ar.] anlaşma, uyuşma.

i. 125^a/1

[=1]

K, K

kābin [< Fa.]

kābin kıy- nikāh kıymak.

k. 126^b/3

[=1]

qabūl [< Ar.]

qabūl qıl- kabul etmek: 108^a/2

qabūl ol- geçerli sayılmak, uygun görülmek, doğru sayılmak: 115^b/9

k. 108^a/2, 108^a/5, 115^b/9, 116^b/2,
119^a/1

[=5]

qaç kaç, ne kadar, nice.

k. 102^a/8, 102^a/9, 102^b/8, 111^a/5,
131^b/4, 132^b/1

[=6]

qaç- geri durmak, yapmayı istememek.

k.-an 105^a/4

[=1]

kaçan ne zaman.

k. 110^a/3, 110^a/9, 110^b/6, 112^a/5,
117^a/3, 118^b/9, 126^a/7, 131^b/5,
137^b/3, 145^a/9, 146^a/6, 146^a/8,
147^b/3, 149^a/7

[=14]

kadâr [< Ar.] kadar, ölçüde, derecede.

k. 107^a/5, 122^b/6, 123^b/2, 123^b/3,
124^a/4, 124^a/6, 127^a/6, 130^a/5,
131^b/8, 146^b/1, 147^b/6, 147^b/6,
149^b/6, 149^b/8

k. +*dur* 106^a/6

k. +*ı* 131^b/6

[=16]

Ķadı Ķān

k. 102^b/6

[=1]

Ķadr [< Ar.] değer, kıymet.

k. 109^a/1

[=1]

Ķaftān [< Fa.] kolları geniş hırka, kaftan.

k. +*da* 125^b/3

k. +*ı* 123^a/6

k. +*ıla* 123^a/7

k. +*ın* 123^a/7

[=4]

Ķahr [< Ar.] üzüntü, keder, sıkıntı.

k. +*ına* 113^a/5

[=1]

Ķa'ide [< Ar.] kural.

k. +*ye* 142^b/3

[=1]

Ķal- kalmak.

→ **ęerü Ķal-, maĶrüm Ķal-**

k. -*an* 101^a/1, 102^a/3, 102^b/5, 109^a/9,
121^b/2, 130^a/8, 138^a/5, 144^a/9

k. -*anın* 136^a/2

k. -*dı* 102^a/8

k. -*maĶ* 129^b/7

k. -*masunlar* 134^b/1

k. -*miş* 102^a/5, 102^a/6, 102^b/3,
102^b/8, 130^a/7, 130^b/1, 130^b/4,
130^b/9

k. -*mişdur* 102^a/9

[=21]

Ķaldur- kaldırmak, bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

k. -*duğı* 103^a/2, 105^b/3

k. -*mamak* 107^a/1

k. -*maĶdur* 106^b/9

k. -*sa* 106^a/9, 121^a/4

[=6]

Ķalk- oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak.

→ rukū‘dan kalk-	[=1]
<i>k.-a</i> 148 ^b /5	kapu kapı.
<i>k.-dukdan</i> 150 ^a /3	<i>k.</i> 122 ^b /8
<i>k.-ıcağ</i> 105 ^a /9, 105 ^a /9	[=1]
<i>k.-ıp</i> 104 ^a /8, 147 ^a /2	kağı- öfkelenmek, kızmak.
<i>k.-mamış</i> 130 ^a /9	<i>k.-yup</i> 119 ^a /9
<i>k.-masa</i> 148 ^a /7	[=1]
<i>k.-sa</i> 149 ^a /2	karıl- karışmak.
[=9]	<i>k.-sun</i> 108 ^a /3
kāmet [< Ar.]	[=1]
kāmet getir- farz namazına durmak için iç ezan okumak.	karşu karşı.
<i>k.</i> 125 ^a /2	<i>k.</i> 108 ^b /1, 115 ^b /2, 125 ^b /5, 129 ^b /7, 135 ^b /6
[=1]	[=5]
kaṃu [< Soğd.] halkın tamamı.	kaşd [< Ar.] niyet, istek, amaç, gaye.
<i>k.+sı</i> 124 ^a /8, 124 ^a /9, 126 ^a /8	kaşd ét- bir amaç güderek bir işe başlamak: 148 ^a /6
<i>k.+sin</i> 143 ^a /5	<i>k.</i> 148 ^a /6
[=4]	<i>k.+ıla</i> 104 ^a /5, 145 ^b /3, 148 ^b /7
kandīl [< Ar.] kandil, aydınlatma aracı.	<i>k.+ın</i> 110 ^b /7
<i>k.</i> 129 ^b /1	[=5]
[=1]	kat makam, huzur, yan.
kanqı hangi.	<i>k.+ına</i> 115 ^b /5
<i>k.</i> 102 ^a /5	<i>k.+ında</i> 128 ^a /7
[=1]	[=2]
kaṃlı kağrı, öküz arabası.	kat- eklemek, ilave etmek.
<i>k.</i> 122 ^b /2	<i>k.-a</i> 149 ^a /5

k.-mağ 148^b/6

k.-up 148^b/8

[=3]

ğatı 1. kesinlikle: 131^b/2 **2.** merhametsiz:
111^b/7 **3.** sesli: 132^a/5

k. 111^b/7, 131^b/2, 132^a/5, 132^a/7,
132^a/8, 136^a/8, 136^a/8, 136^b/6,
136^b/6, 147^b/5

[=10]

ğavm [< Ar.] insan topluluğı.

k.+i 126^b/2, 126^b/2

[=2]

ğayur- endişelenmek, tasalanmak.

k.-maz 132^b/9

[=1]

ğazā [< Ar.] zamanında kılınmayan
namazın, tutulmayan orucun şeriatın
gerektirdiğı kurallara uygun olarak
sonradan kılınması ve tutulması.

k.+larda 102^b/5

k.+ların 102^b/2

k.+sıduğına 102^a/5

k.+sın 102^b/1

k.+ya 102^a/5, 102^a/6, 102^a/8, 102^a/9,
102^b/3, 102^b/7, 130^a/7, 130^b/4,
130^b/9

[=13]

ğelām [< Ar.] kelim, söz, ifade.

k.+ında 117^a/5

[=1]

ğeleci [< Mo.] söz.

k. 111^a/5, 129^a/6, 129^a/7

k.+leri 111^b/5

k.+sin 103^a/7

[=5]

ğelime [< Ar.] kelime, sözcük.

k. 137^a/4, 137^b/5, 137^b/7, 139^b/5

k.+den 139^b/9

k.+ye 137^a/3, 139^b/2

k.+yi 137^a/5, 139^b/9

[=9]

ğendözi kendi.

k.+n 107^a/3

[=1]

ğendü kendi.

k. 101^a/7, 104^a/6, 105^a/3, 108^a/5,
109^b/8, 117^b/6, 118^a/7, 119^a/7

k.+ler 111^a/5

[=9]

ğerem [< Ar.] kerem, lütuf, iyilik.

k. 107^b/9

k.+i 109^b/6, 110^a/2

k.+in 111^a/8, 111^b/8

[=5]

kerim [< Ar.] büyük, ulu, yüce.

k. +dür 118^b/8

[=1]

kes- akışı durdurmak.

k.-e 137^a/9

k.-ecek 137^a/9

k.-mege 109^b/1

k.-meyüp 128^a/3

[=4]

kesil- bölünmek, parçalara ayrılmak.

k.-miş 125^b/2

[=1]

key [< Soğd.] iyi.

k. 143^b/6

[=1]

kez defa, sefer, kere.

k. 104^a/7, 109^b/2, 110^b/9, 115^b/1,
121^a/1, 121^a/2, 121^a/3, 121^b/8,
123^b/7, 145^b/6, 146^a/7, 147^a/7,
149^b/2

k. +den 123^b/6

[=14]

kıble [< Ar.] Kâbe'nin bulunduğu yön.

k. +ye 108^b/1, 129^b/7, 135^b/6

[=3]

kıgır- çağırarak, seslenmek.

k.-alar 125^a/1

[=1]

kııl- yapmak, etmek, gerçekleştirmek:
110^b/7

→ 'ināyet kııl-, kıabül kııl-, kıullık
kııl-, kıulluk kııl-, namāz kıılmağa
dur-, namāz kıılmağa tur-, rahmet
kııl-

k. 115^a/9, 115^b/4

k.-a 126^a/3, 132^b/8, 143^b/5

k.-alar 114^b/4, 114^b/5

k.-alum 108^a/5

k.-an 108^a/3, 113^a/6, 113^a/7, 119^b/9,
121^a/4, 121^a/8, 129^a/7, 146^b/5

k.-anların 114^b/4

k.-asın 117^a/2

k.-ayım 115^b/6

k.-dı 108^a/2, 115^b/1, 118^b/6

k.-dılar 114^a/3

k.-duğı 121^b/6, 148^b/6

k.-duğın 115^b/1

k.-duğın 115^a/6, 116^b/6

k.-duğdan 105^a/3, 129^b/6, 130^b/4,
136^b/3, 150^b/9

k.-ıcağ 131^a/2, 131^a/4, 134^b/3

k.-ıp 116^a/5

k.-madılar 114^a/5

k.-madın 115^a/9, 115^b/4

k.-maġa 101^a/1, 101^a/3, 101^a/5,
102^a/1, 102^b/4, 102^b/4, 103^a/1,
103^a/1, 103^a/4, 107^a/7, 107^b/7,
108^b/2, 109^b/2, 110^a/4, 118^a/4,
122^a/5, 125^a/1, 132^b/9

k.-mamış 143^b/3

k.-mak 107^b/8, 108^b/9, 111^b/4,
112^a/3, 119^a/5, 123^a/7, 124^b/7,
124^b/9, 125^b/7, 125^b/9, 126^b/8,
127^a/3, 129^a/5, 130^a/4, 130^a/7,
130^a/8, 130^b/2, 130^b/6, 130^b/8,
131^a/1, 131^a/2, 131^a/3, 131^a/4,
131^a/5, 131^a/7, 131^a/8, 134^a/1,
134^b/2, 146^b/8, 148^b/9

k.-mağdan 135^b/9

k.-masa 143^b/2

k.-maya 114^a/8

k.-mayam 116^b/4

k.-mayan 120^a/2

k.-mayınca 118^b/5

k.-miş 114^b/6, 114^b/7

k.-sa 121^b/4, 125^b/5, 135^a/5

k.-sañ 118^b/2

k.-up 108^a/1, 110^b/7, 114^a/3, 114^a/9,
121^b/6, 134^a/3

k.-ur 102^b/8, 115^a/8, 115^a/8, 121^a/6,
143^a/8, 144^a/5

k.-urken 102^b/1, 102^b/2, 103^a/4,
107^b/4, 109^a/2, 109^a/6, 110^b/1,
123^b/1, 126^a/3, 129^a/5

k.-urlarısa 125^a/3

k.-ursa 101^a/2, 101^b/8, 101^b/9,
103^a/5, 144^b/1

[=129]

kıldur- (namaz) kıldırmak.

k.-dı 115^b/2

[=1]

kılın- namaz eda edilmek.

k.-a 114^a/7, 114^a/7

k.-mayan 116^b/2

[=3]

kınyā kitap ismi.

k.+da 103^b/1, 127^a/7, 138^a/8, 150^a/8

k.+dandur 135^b/4

[=5]

kısa ayrıntılı, uzun olmayan.

k. 106^a/4, 147^b/6

k.+dur 135^a/2

[=3]

kıy-

→ **kābin kıy-**

k.-ıp 126^b/3

[=1]

kıyām [< Ar.] namazda ayakta durma.

k.+ı 112^a/5

k.+ın 112^b/3

[=2]				134 ^a /5, 135 ^a /4, 137 ^a /1, 137 ^b /2,
kıyās [< Ar.]				138 ^a /9, 142 ^a /9, 143 ^a /3, 144 ^a /9,
				145 ^b /5, 145 ^b /5, 146 ^a /6, 147 ^b /2
kıyās	ét-		kıyaslamak,	
			karşılaştırmak.	[=32]
<i>k.</i> 109 ^a /9				kim (I) kim, hangi kimse.
[=1]				<i>k.</i> 108 ^b /7
kıyı yan, nazar, bakış açısı.				[=1]
<i>k.</i> +muzda 144 ^b /5				kim (II) ki, bağlaç.
<i>k.</i> +na 108 ^a /6				<i>k.</i> 101 ^b /5, 101 ^b /5, 101 ^b /9, 102 ^a /2,
<i>k.</i> +nda 103 ^b /4, 103 ^b /5, 105 ^a /2,				102 ^a /7, 102 ^b /3, 102 ^b /7, 103 ^a /1,
105 ^a /7, 105 ^a /7, 105 ^b /8, 106 ^b /4,				103 ^a /8, 103 ^b /7, 103 ^b /7, 103 ^b /8,
107 ^b /1, 108 ^a /1, 108 ^b /5, 108 ^b /5,				104 ^a /3, 104 ^a /9, 105 ^b /2, 106 ^a /2,
111 ^a /7, 119 ^a /1, 119 ^b /6, 121 ^a /9,				106 ^a /6, 106 ^b /3, 107 ^b /6, 109 ^a /3,
121 ^b /2, 127 ^b /3, 128 ^a /7, 131 ^a /6,				109 ^a /5, 109 ^b /3, 109 ^b /3, 110 ^b /9,
133 ^b /6, 136 ^a /5, 137 ^b /6, 137 ^b /8,				111 ^b /3, 111 ^b /6, 112 ^a /3, 112 ^b /6,
138 ^a /1, 138 ^a /3, 138 ^a /5, 138 ^a /5,				113 ^a /1, 113 ^a /5, 113 ^b /4, 113 ^b /5,
138 ^b /4, 138 ^b /7, 138 ^b /9, 139 ^b /7,				113 ^b /9, 114 ^a /1, 114 ^a /2, 114 ^a /5,
139 ^b /8, 141 ^b /7, 142 ^b /6, 142 ^b /7,				114 ^a /6, 114 ^b /1, 114 ^b /3, 114 ^b /4,
145 ^b /8, 150 ^a /7, 150 ^a /8, 150 ^b /4,				115 ^a /1, 115 ^a /3, 115 ^a /4, 115 ^a /7,
150 ^b /4				115 ^b /2, 115 ^b /3, 115 ^b /4, 115 ^b /9,
[=42]				116 ^a /2, 116 ^a /2, 116 ^a /3, 116 ^b /1,
kıyı yan, nazar, bakış açısı.				116 ^b /1, 116 ^b /1, 116 ^b /5, 116 ^b /7,
<i>k.</i> +muza 108 ^a /3				117 ^a /2, 117 ^a /7, 117 ^a /8, 117 ^b /6,
[=1]				117 ^b /7, 118 ^a /1, 118 ^a /2, 118 ^a /4,
ki [< Fa.] ki, bağlaç.				118 ^a /6, 118 ^a /9, 118 ^b /1, 119 ^a /4,
<i>k.</i> 101 ^a /3, 101 ^a /5, 102 ^b /8, 104 ^b /4,				119 ^a /5, 120 ^b /2, 122 ^a /1, 122 ^a /4,
107 ^a /8, 107 ^b /2, 108 ^a /9, 108 ^b /4,				122 ^b /6, 122 ^b /8, 123 ^a /3, 123 ^a /6,
109 ^a /2, 109 ^a /7, 111 ^a /4, 113 ^a /4,				123 ^b /2, 123 ^b /3, 124 ^a /4, 124 ^a /6,
115 ^b /6, 120 ^a /4, 122 ^a /9, 125 ^a /6,				124 ^b /9, 125 ^a /9, 125 ^b /5, 125 ^b /6,
129 ^a /4, 131 ^a /9, 131 ^b /5, 134 ^a /1,				126 ^a /2, 126 ^b /2, 126 ^b /4, 128 ^a /3,
				128 ^b /2, 128 ^b /2, 128 ^b /6, 129 ^a /1,
				129 ^a /2, 129 ^a /7, 129 ^b /9, 130 ^a /4,

130^a/5, 130^a/9, 130^b/1, 132^b/2,
133^a/2, 133^a/5, 133^b/9, 134^a/2,
134^b/5, 135^a/6, 135^b/5, 137^a/2,
137^a/5, 137^a/6, 137^a/8, 137^b/1,
138^b/2, 139^a/7, 139^b/2, 140^a/1,
140^a/3, 140^a/5, 140^a/6, 140^a/7,
140^b/1, 141^a/1, 141^a/8, 141^a/9,
141^b/3, 142^a/6, 142^a/8, 143^b/4,
143^b/7, 143^b/9, 144^a/2, 144^a/5,
144^a/8, 144^b/6, 144^b/7, 145^a/6,
145^a/9, 145^b/2, 149^b/6, 150^a/1

[=140]

kimse herhangi bir kişi.

k. 118^a/7, 129^b/2

k. +nüj 130^a/3

k. +ye 109^a/4

k. +yile 109^a/7

[=5]

kindü ikinci vakti: 130^b/3

kindü namāzı ikinci namazı: 102^a/8

k. 101^a/4, 102^a/8, 130^b/2, 130^b/3

[=4]

kişi insan, kimse, kişi.

k. 103^a/1, 105^a/4, 106^a/2, 106^a/6,
107^b/6, 107^b/8, 108^a/2, 108^a/6,
108^a/9, 109^b/1, 110^a/7, 110^b/6,
113^a/1, 118^b/1, 119^b/9, 120^a/2,
120^a/7, 121^a/4, 121^a/6, 121^b/3,
122^a/4, 123^a/1, 124^b/1, 124^b/4,
125^a/4, 125^a/5, 126^a/7, 128^b/7,

129^b/2, 131^b/1, 131^b/3, 131^b/5,
132^b/9, 135^a/4, 135^b/4, 136^a/3,
136^a/4, 136^a/5, 136^a/6, 136^a/7,
136^a/9, 136^a/9, 136^b/3, 136^b/5,
136^b/8, 137^a/1, 140^b/3, 143^a/7,
143^b/4, 144^b/2, 145^a/2, 145^a/6,
145^a/9, 145^b/6, 146^a/1, 146^a/6,
146^b/5, 150^b/8

k. +çün 129^b/4

k. +de 109^a/3

k. +ler 114^b/6, 134^a/6, 134^a/7, 134^a/7

k. +lerde 134^a/6

k. +lerden 120^a/7, 120^b/5

k. +leri 111^a/3

k. +nüj 107^b/1, 107^b/3, 108^a/8,
109^a/5, 109^a/7, 120^a/8, 132^b/4,
143^b/8, 145^a/1

k. +ye 120^a/1, 129^a/7, 143^b/6

k. +yi 108^b/9, 114^a/5

[=82]

kişilik kişilik.

k. 125^b/7

[=1]

kitāb [< Ar.] kitap.

k. +ı 112^a/2

k. +ına 136^a/3

k. +larda 149^b/8

k. +lardan 133^b/4

[=4]	[=1]
ko- koymak, bırakmak.	korqu korku, kaygı, endişe.
<i>k.-dı</i> 148 ^a /6	<i>k.+sından</i> 119 ^b /4
<i>k.-dukları</i> 125 ^b /3	[=1]
<i>k.-mak</i> 123 ^b /5	koy- koymak, bırakmak.
<i>k.-mağdur</i> 107 ^a /4	<i>k.-aram</i> 118 ^b /6
<i>k.-sa</i> 127 ^b /6, 127 ^b /7, 128 ^b /4, 128 ^b /5	<i>k.-sa</i> 122 ^a /4
<i>k.-ya</i> 132 ^b /3, 133 ^a /9	<i>k.-usar</i> 118 ^b /8
[=10]	[=3]
koca yaşlı, ihtiyar.	koyun koyun, hayvan.
<i>k.</i> 134 ^a /7	<i>k.</i> 109 ^a /6
[=1]	<i>k.+ı</i> 109 ^a /5
kol kol.	[=2]
<i>k.+ların</i> 123 ^b /9	kul Tanrı'ya göre insan.
[=1]	<i>k.+ları</i> 113 ^a /2
koru- korkmak.	<i>k.+larınun</i> 107 ^b /2
<i>k.-ayıdı</i> 116 ^a /5	[=2]
[=1]	kulağ kulak.
koru- korkmak.	<i>k.+ı (kulağı)</i> 112 ^a /7, 112 ^b /1, 112 ^b /8
<i>k.-dılar</i> 113 ^b /6	<i>k.+unı (kulağunı)</i> 117 ^b /4
<i>k.-dılardı</i> 113 ^b /8	[=4]
<i>k.-mağdı</i> 113 ^b /8	kulağsuz kulağı olmayan.
<i>k.-sa</i> 116 ^a /4	<i>k.</i> 112 ^b /7
[=4]	[=1]
korut- korkutmak.	kullık hizmet, taat, ibadet: 117 ^b /5
<i>k.-up (korutudup)</i> 109 ^b /2	kullık eilet- hizmet etmek: 112 ^a /4

ķullık ķıl- hizmet etmek, hizmetine girmek, emrine tabi olmak: 107 ^b /7	133 ^a /4, 135 ^a /5, 135 ^a /8, 135 ^b /1,
<i>ķ.</i> 107 ^b /7, 108 ^a /2, 111 ^a /2, 111 ^a /9,	135 ^b /1, 135 ^b /4, 135 ^b /8, 136 ^a /1,
111 ^b /1, 112 ^a /4	136 ^a /5, 136 ^a /6, 136 ^a /8, 136 ^b /1,
<i>ķ.</i> + <i>a</i> (<i>ķullıĝa</i>) 108 ^a /2	136 ^b /1, 136 ^b /6, 137 ^a /1, 138 ^a /9,
<i>ķ.</i> + <i>ına</i> (<i>ķullıĝına</i>) 117 ^b /5, 117 ^b /6	139 ^a /9, 140 ^a /5, 141 ^a /6, 143 ^a /7,
[=9]	143 ^a /8, 143 ^b /9, 146 ^a /7, 146 ^b /1,
	146 ^b /8, 146 ^b /9, 147 ^a /2, 147 ^a /3,
	147 ^a /3
ķulluk hizmet, taat, ibadet: 111 ^b /8	<i>Ķ.</i> + <i>da</i> 128 ^a /1, 137 ^b /5, 137 ^b /8,
ķulluk ķıl- hizmet etmek, hizmetine girmek, emrine tabi olmak: 107 ^b /8	138 ^a /2, 138 ^a /3, 138 ^a /7, 138 ^b /2,
<i>ķ.</i> 107 ^b /8	138 ^b /5, 138 ^b /8, 139 ^a /1, 139 ^b /7,
<i>ķ.</i> + <i>ından</i> (<i>ķulluĝından</i>) 111 ^b /8	142 ^b /8
<i>ķ.</i> + <i>umuzı</i> (<i>ķulluĝumuzı</i>) 118 ^a /2	<i>Ķ.</i> + <i>ı</i> 112 ^a /8, 127 ^a /3, 128 ^b /5, 128 ^b /8,
[=3]	132 ^a /5, 132 ^a /7, 134 ^b /3, 134 ^b /5,
	134 ^b /6, 135 ^b /9, 136 ^b /8, 141 ^a /5,
	143 ^b /5, 144 ^a /6
ķunūt [< Ar.] yatsı namazından sonra vitir namazında okunan dua.	<i>Ķ.</i> + <i>ın</i> 112 ^b /4
<i>ķ.</i> 149 ^b /9, 150 ^a /4	<i>Ķ.</i> + <i>uĝ</i> 136 ^a /2, 139 ^b /3, 140 ^b /8, 143 ^a /6
<i>ķ.</i> + <i>ı</i> 144 ^a /7, 150 ^a /4	[=76]
[=4]	ķurtar- kurtarmak.
	<i>ķ.</i> - <i>an</i> 114 ^a /6
ķur-	[=1]
→ baĝdaş ķur-	ķurtıl- kurtulmak.
<i>ķ.</i> - <i>ıp</i> 124 ^a /1	<i>ķ.</i> - <i>dı</i> 113 ^b /4, 114 ^a /1
[=1]	<i>ķ.</i> - <i>maĝiĉün</i> 114 ^a /8
	[=3]
Ķur'ān Kur'an.	ķu'ūd [< Ar.] namazın oturarak kılınan kısmı.
<i>Ķ.</i> 104 ^b /6, 104 ^b /7, 106 ^a /3, 110 ^b /2,	<i>ķ.</i> + <i>ı</i> 112 ^a /6
113 ^b /1, 120 ^a /5, 126 ^a /5, 127 ^a /6,	
128 ^b /6, 128 ^b /7, 130 ^a /1, 131 ^b /1,	
131 ^b /3, 131 ^b /4, 131 ^b /5, 132 ^b /6,	

<i>k. +ın</i> 112 ^b /3	lâkin [< Ar.] ama, ancak, fakat.
[=2]	<i>l.</i> 141 ^a /5
 kuvvetlü gücü, kuvveti olan.	[=1]
<i>k. +dür</i> 133 ^b /8	lâyık [< Ar.] uygun, münasip, yaraşır.
[=1]	<i>l.</i> 107 ^b /9, 113 ^a /5
 kuvvetsüz gücü, kuvveti olmayan.	[=2]
<i>k.</i> 134 ^a /6	lâzım [< Ar.] gerekli, lüzumlu: 135 ^a /8
[=1]	lâzım ol- gerekli olmak: 146 ^b /2
küfür [< Ar.] Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmeme.	<i>l.</i> 119 ^a /5, 133 ^a /6, 135 ^a /8, 146 ^b /2, 146 ^b /4
<i>k.</i> 144 ^b /9	[=5]
<i>k. +dür</i> 129 ^b /3	lezzet [< Ar.] zevk, haz: 111 ^a /6
[=2]	lezzet al- hoşlanmak, haz almak, zevk almak: 111 ^b /3
küstâhlık küstah olma durumu.	<i>l.</i> 111 ^a /2, 111 ^b /3
<i>k.</i> 107 ^b /5	<i>l. +lerden</i> 111 ^a /6
[=1]	[=3]
L	
lafz [< Ar.] ağızdan çıkan veya yazılan söz.	loğma [< Ar.] ağza götürülen yiyecek parçası.
<i>l.</i> 132 ^b /1	<i>l.</i> 121 ^b /7
<i>l. +ı</i> 114 ^b /8, 138 ^b /5	[=1]
<i>l. +lar</i> 142 ^b /8	luğf [< Ar.] iyi muamele, lütuf.
<i>l. +ları</i> 134 ^b /7, 135 ^a /2	<i>l. +ı</i> 110 ^a /2
[=6]	<i>l. +ın</i> 111 ^a /8, 111 ^b /8
lahn [< Ar.] ahenkli ses, nağme.	[=3]
<i>l.</i> 136 ^b /8, 137 ^a /1, 144 ^a /1	Luğfetü'l Mütevâlî Lutfetü'l Mütevâlî.
[=3]	<i>l.</i> 112 ^a /2

[=1]

M

mağbūn [< Ar.]

mağbūn ol- kanmış, kandırılmış olmak.

m. 112^a/1

[=1]

maḥrec [< Ar.] telaffuz.

m.+i 141^b/1, 141^b/2, 141^b/4, 141^b/5, 141^b/6

m.+ile 141^b/5, 141^b/6

m.+in 135^a/9, 137^b/2

m.+leri 142^a/6

m.+lerin 143^b/5

[=11]

maḥrūm [< Ar.]

maḥrūm ḳal- iyi ve güzel birşeyden yoksun olmak.

m. 134^b/1

[=1]

maḥşūş [< Ar.]

maḥşūş ol- birine özgü olmak: 114^b/9

maḥşūş ét- birine özel muamele etmek: 118^a/3

m. 114^b/9, 118^a/3

[=2]

māni^c [< Ar.] bir işin yapılmasını önleyen, engel.

m. 114^b/9, 137^b/6, 138^a/1, 138^a/2, 138^a/4, 138^a/6, 138^b/4, 138^b/9, 139^b/8, 140^a/2, 140^a/9, 140^b/1, 140^b/4, 142^b/1, 142^b/5, 142^b/9, 143^b/3, 144^a/5

m.+si 113^b/3, 114^a/1, 114^b/3, 115^a/4, 115^b/3, 116^a/3, 118^a/2, 139^a/6, 139^b/3, 139^b/9, 140^a/5, 140^b/8, 141^a/6

m.+sin 110^b/2, 110^b/2, 110^b/3, 143^a/6, 143^a/7, 143^a/8

m.+sinde 117^a/7

[=38]

maḳbūl [< Ar.]

maḳbūl ol- kabul edilmek.

m. 107^b/5, 108^a/1

[=2]

maḳşūd [< Ar.] maksat, amaç, kastedilen.

m. 111^b/6

[=1]

maḣaralīḳ maskaralık.

m. 108^b/6

m.+a (*maḣaralīḳa*) 113^a/3

[=2]

maḣlahat [< Ar.] fayda sağlayan şey.

m.+ına 144^b/3

<i>m.+uma</i> 109 ^b /9	126 ^b /9, 127 ^a /3, 127 ^a /5, 127 ^b /1,
<i>m.+uğa</i> 109 ^b /8	127 ^b /6, 127 ^b /7, 127 ^b /8, 128 ^a /2,
[=3]	128 ^a /6, 128 ^a /8, 128 ^a /9, 128 ^b /2,
ma^çzür [< Ar.]	128 ^b /5, 128 ^b /8, 129 ^a /8, 129 ^a /9,
ma^çzür ol- özü bulunmak.	129 ^b /1, 129 ^b /6, 130 ^b /2, 131 ^a /2,
<i>m.</i> 144 ^a /1, 145 ^a /7	131 ^a /8, 131 ^b /2, 141 ^a /5
[=2]	<i>m.+dur</i> 124 ^b /1, 124 ^b /6, 124 ^b /7,
mecmū^ç [< Ar.] bütün, hep, cümle.	124 ^b /9, 125 ^a /6, 125 ^a /8, 125 ^b /5,
<i>m.</i> 111 ^a /6, 111 ^a /7, 137 ^b /6, 138 ^a /2,	126 ^a /1, 126 ^a /2, 126 ^a /5, 126 ^b /1,
138 ^b /4, 142 ^b /4	127 ^a /1, 127 ^a /7, 127 ^a /9, 127 ^b /1,
[=6]	127 ^b /3, 128 ^a /7, 128 ^a /9, 128 ^b /4,
med [< Ar.] uzatma, çekme.	129 ^a /6, 129 ^b /8, 130 ^a /4, 130 ^a /8,
<i>m.+leri</i> 140 ^b /3	130 ^b /6, 130 ^b /8, 131 ^a /5, 132 ^b /2,
<i>m.+lerin</i> 143 ^b /6	136 ^b /4, 136 ^b /6, 136 ^b /6
[=2]	[=73]
meger [< Fa.] meğer, oysa ki.	mekrūhlik mehruh olma durumu.
<i>m.</i> 118 ^a /9, 122 ^b /8, 125 ^b /5, 126 ^a /2,	<i>m.</i> 127 ^a /2
126 ^b /1, 130 ^a /4, 136 ^b /7	[=1]
[=7]	meleke [< Ar.] doğuştan var olan güçlerden biri, yeti.
mekrūh [< Ar.] İslam dininde haram olmadığı hâlde hoş görülmeyen veya yapılması yasaklanan durum, davranış.	<i>m.</i> 143 ^b /5
<i>m.</i> 123 ^a /5, 123 ^a /8, 123 ^b /1, 123 ^b /3,	[=1]
123 ^b /7, 124 ^a /2, 124 ^a /5, 124 ^b /2,	men^ç [< Ar.]
124 ^b /4, 124 ^b /8, 125 ^a /3, 125 ^a /5,	men^ç ét- engellemek, önlemek.
125 ^b /2, 125 ^b /4, 126 ^a /6, 126 ^a /9,	<i>m.</i> 107 ^a /5
126 ^b /4, 126 ^b /5, 126 ^b /6, 126 ^b /7,	[=1]
	mescid [< Ar.] mescit.
	<i>m.</i> 125 ^a /2
	<i>m.+de</i> 136 ^a /7

m.+den 126^a/9

m.+e 126^a/7

[=4]

meşelâ [< Ar.] mesela, örnek olarak.

m. 102^a/7, 102^b/2, 134^b/7, 139^a/3,
139^b/5, 146^b/8

[=6]

mes'ele [< Ar.] mesele, konu, durum.

m. 121^b/9, 131^b/4, 135^b/3, 145^a/6

m.+lerden 145^a/6

[=5]

meşâyiḥ [< Ar.] şeyhler.

m. 116^a/7

[=1]

meşḡul [< Ar.]

meşḡul ol- bir şeyle uğraşmak.

m. 108^b/2, 130^a/2

[=2]

mevḡuf [< Ar.] meydana gelmesi bir başka

şeye bağlı olan şey

m.+dur 143^a/6

[=1]

mevḡuf [< Ar.] nitelenen, tamlanan isim

m. 141^a/4

[=1]

mezheb [< Ar.] bir dinde farklı anlayış ve görüşlerden doğan kollardan her biri.

m.+i 121^b/1, 121^b/3, 142^b/9

m.+in 143^a/2

m.+ine 121^a/7

[=5]

miḡrâb [< Ar.] kible duvarında bulunan, cemaatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu zeminden biraz yüksek, girintili yer.

m.+a 124^a/6

[=1]

miḡdâr [< Ar.] bir şeyin ölçüsü.

m.+duḡın 108^a/8, 110^b/7

[=2]

miḡâl [< Ar.] örnek.

m.+leri 143^a/4

[=1]

miskinlik miskin olma durumu.

m. 126^a/2

[=1]

mu'âmele [< Ar.] davranış biçimi, tutum.

m. 109^a/8

m.+si 109^a/8

[=2]

muḡâl [< Ar.] gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkânsız.

m. +dür 118^b/9
[=1]
muḥālefet [< Ar.] karşı olma, karşı çıkma.
m. 118^b/8
[=1]
muḥālif [< Ar.] karşı çıkan, karşı koyan.
m. 120^b/8
[=1]
Muhammed İmam Muhammed.
m. 138^b/9, 142^b/6
[=2]
muḫābele [< Ar.] bir işin gerektirdiği karşı davranış, karşılık.
m. +sine 110^a/2
[=1]
Muḫaddime Şerḫi eser ismi.
M. +inde 146^b/4
[=1]
muḫarreb [< Ar.] dost.
m. +ler 108^b/5
m. +lerdür 111^a/7
[=2]
muḫḫaf [< Ar.] Kur'an-ı Kerim.
m. 136^b/6
m. +a 119^b/5, 135^b/7
[=3]

muḫīc [< Ar.]
muḫīc ét- itaat eden olmak.
m. 110^b/9
[=1]
mübtedā [< Ar.] isim cümlelerinde fail durumunda bulunan kelime veya kelime öbeği.
m. +yile 141^a/3
[=1]
mü'ezzin [< Ar.] ezan okuyan kişi.
m. 107^a/6, 123^a/2
[=2]
mü'min [< Ar.] iman sahibi kimse.
m. +ler 113^b/5, 114^a/2
[=2]
mümkın [< Ar.]
mümkın ol- imkân bulunmak.
m. 147^a/4
[=1]
münācāt [< Ar.] Allah'a yalvarma, dua etme, yakarış.
m. +dur 111^b/4
[=1]
münāfık [< Ar.] içi başka, dışı başka olan, iki yüzlü.
m. +lar 114^b/8
m. +lara 115^a/2

[=2]
Münyetü'l-Müşallî Münyetü'l-Müsallî
m.+de 105^b/7, 124^a/2, 149^b/5
[=3]
müstaḥab [< Ar.] dine göre makbul davranışlar.
m. 106^b/3, 106^b/4
m.+dur 130^a/2
m.+ların 106^b/2
[=4]
müstaḥik [< Ar.]
müstaḥik ol- hak etmek, müstahak olmak.
m. 113^a/9, 118^b/4
[=2]
müsülmānlık müslümanlık.
m. 144^b/2, 144^b/8, 145^a/2
[=3]
müşkil [< Ar.] halledilmesi güç mesele, durum: 121^b/9
müşkil ol- zor, çetin, güç olmak: 143^a/9
m. 122^a/1, 143^a/9
m.+dür 121^b/9
[=3]
müṭāla'a [< Ar.]
müṭāla'a ét- etraflıca düşünmek.

m. 136^a/4, 136^a/5

[=2]

müte'allik [< Ar.] ilgili, alakalı.

m. 131^b/4

[=1]

N

nāfile [< Ar.] Allah'ın rızasını kazanmak için farz dışında kılınan namaz.

n. 124^b/9, 127^a/3, 127^b/1, 128^a/9, 130^b/8, 131^a/2, 148^b/6, 149^a/7

n.+ler 101^a/2

[=9]

namāz [< Fa.] İslam dininde günde beş vakit yapılması farz olan ibadet: 101^a/3

→ **cuma'a namāzı, érte namāzı, kindü namāzı, yatsu namāzı**

namāz kıлмаğa dur- namaza başlamak, namaz için ayağa kalmak, dikilmek: 122^a/5

namāz kıлмаğa tur- namaza başlamak, namaz için ayağa kalmak, dikilmek: 107^a/7

n. 101^a/3, 102^a/5, 102^b/8, 103^a/1, 103^a/1, 103^a/4, 104^a/4, 105^b/2, 107^a/7, 107^b/4, 108^b/1, 108^b/7, 108^b/9, 109^a/2, 109^a/6, 109^b/2, 110^a/4, 110^b/1, 111^b/3, 112^a/3, 113^a/6, 113^a/7, 114^a/6, 114^b/4, 115^a/8, 115^a/9, 116^b/2, 116^b/4,

118^b/9, 119^a/3, 119^a/4, 119^a/5,
119^a/6, 119^b/9, 120^a/3, 120^b/7,
121^a/2, 121^a/4, 121^a/6, 121^a/8,
121^b/8, 122^a/5, 123^b/1, 123^b/5,
125^b/5, 126^b/4, 127^a/1, 127^a/3,
129^a/4, 129^a/5, 129^a/7, 129^b/6,
130^a/4, 130^a/7, 130^b/6, 131^a/1,
131^a/2, 132^b/9, 135^b/9, 136^b/3,
140^a/7, 140^b/1, 142^a/8, 143^a/3,
143^a/5, 143^b/3, 144^a/4, 144^b/8,
148^b/6

n. +a 103^a/6, 120^b/8

n. +da 106^b/4, 127^a/7, 127^a/9,
127^b/1, 128^a/4, 128^a/8, 128^a/9,
131^a/9, 131^b/3, 132^a/3, 132^a/5,
133^b/6, 134^a/2, 135^b/1, 136^a/1,
136^b/8, 138^a/9, 143^a/9, 143^b/5,
143^b/8, 144^a/6

n. +dan 105^a/3, 115^a/6, 116^a/1,
130^b/4, 135^b/1

n. +i 101^a/8, 101^b/2, 101^b/5, 102^a/3,
102^a/7, 102^a/8, 102^a/9, 102^b/2,
104^a/5, 104^b/1, 104^b/3, 105^a/6,
105^b/6, 105^b/8, 106^a/1, 106^a/9,
107^b/1, 107^b/5, 115^b/8, 119^a/2,
119^a/6, 119^b/2, 119^b/3, 119^b/5,
119^b/6, 119^b/7, 119^b/9, 120^a/1,
120^a/2, 120^a/4, 120^a/9, 120^a/9,
120^b/5, 120^b/7, 120^b/9, 121^a/4,
121^a/5, 121^a/6, 121^a/9, 121^b/2,
122^a/6, 122^a/8, 122^b/2, 122^b/5,
122^b/7, 123^a/4, 123^a/5, 123^a/8,
123^b/3, 123^b/4, 123^b/7, 123^b/8,

124^b/4, 125^b/4, 125^b/6, 126^a/1,
126^a/3, 126^a/8, 126^b/6, 127^b/6,
128^b/6, 129^b/2, 130^a/8, 130^b/3,
131^a/2, 131^a/8, 131^b/1, 131^b/2,
133^b/9, 134^a/8, 134^b/2, 136^b/9,
136^b/9, 137^b/6, 137^b/9, 138^a/3,
138^a/5, 138^a/6, 138^b/1, 138^b/4,
138^b/7, 138^b/9, 139^a/3, 139^a/5,
139^a/6, 139^b/4, 139^b/7, 139^b/8,
140^a/1, 140^a/5, 140^b/5, 140^b/8,
141^a/4, 141^a/7, 141^b/3, 141^b/7,
141^b/9, 142^a/1, 142^a/2, 142^a/4,
142^b/2, 142^b/6, 142^b/8, 143^a/7,
143^a/9, 143^b/1, 143^b/3, 144^a/2,
144^a/5, 144^b/1, 145^b/2, 145^b/4,
146^a/3, 146^a/6, 146^b/4, 146^b/7,
147^a/4, 147^b/2, 148^a/5, 150^b/3,
150^b/3, 150^b/5

n. +in 101^b/8, 101^b/9, 102^a/1, 105^a/3,
124^b/7, 130^b/2, 130^b/3, 132^b/8,
134^a/5, 144^a/8, 150^a/2, 150^a/8

n. +inda 101^b/3, 101^b/3, 106^b/1,
135^a/3

n. +indan 129^b/9, 130^b/5, 130^b/7,
130^b/8

n. +inuy 101^a/1

n. +isa 128^b/8

n. +lara 116^b/6

n. +larda 102^b/8, 127^a/3

n. +lari 102^a/6, 114^a/2

n. +larin 114^a/3, 114^b/4, 114^b/6

n. +larına 102^a/4

n. +larında 113^b/5

n. +larınınu 102^b/3

n. +larınu 146^a/8

n. +larından 115^a/5

n. +larınu 117^a/2

n. +um 115^b/6

n. +unu 104^a/1, 104^a/3, 104^b/4,

104^b/5, 104^b/9, 105^a/4, 106^b/2,

107^a/1, 107^a/9, 112^a/5, 112^b/3,

115^b/7, 126^a/5, 144^a/9, 145^a/9,

146^b/5

[=272]

nāqış [< Ar.]

nāqış ol- eksik olmak.

n. 104^a/5, 104^b/1, 104^b/3, 145^b/5

[=4]

naşihat [< Ar.] nasihat, öğüt.

n. +i 116^a/9

[=1]

nazar [< Ar.] nazar, bakış açısı.

n. +ı 107^b/2

[=1]

nāzır [< Ar.] bakan, nazar eden.

n. +duğın 110^b/5

[=1]

ne ne, neden, nasıl.

n. 108^a/3, 108^a/4, 108^a/8, 110^b/7,

134^b/3, 134^b/4, 134^b/7, 143^b/9,

144^b/4, 147^b/7

n. +dür 134^b/7

n. +yiçün 115^b/8

n. +yile 104^b/1, 119^a/1, 119^a/3,

145^a/8

[=16]

neden neden, niçin.

n. 116^a/2

[=1]

nefs [< Ar.] nefis, öz varlık, kişilik.

n. 110^a/1

n. +i 110^b/9

n. +in 110^b/7

n. +ini 109^b/2

[=4]

nesne eşya, obje.

n. 113^a/9, 121^b/4, 121^b/4, 121^b/5,

121^b/5, 128^b/4, 132^b/5, 132^b/8,

138^b/2

n. +ler 119^b/5, 144^b/6, 144^b/7

n. +leri 119^a/3, 145^b/3

n. +ye 121^a/8

n. +yi 110^a/6, 119^a/9, 121^a/3, 132^b/6,

137^b/3, 144^b/3

n. +yiçün 130^a/5

n. +yile 123^a/8

[=23]
neẓr [< Ar.]
neẓr ol- adak adamak.
n. 131^a/1
[=1]
néce nasıl.
n. 104^b/2, 105^b/2, 111^b/3, 114^a/4,
115^b/6, 131^b/1, 131^b/1, 136^b/9,
136^b/9, 138^a/9, 144^a/4
[=11]
Nihāye eser adı
N.+de 103^b/1
[=1]
ni‘met [< Ar.] nimet, rızık.
n.+ler 109^b/4
[=1]
nite nasıl.
n. 111^b/5
[=1]
nitekim gerçekten, nasıl ki...
n. 108^b/6, 111^a/3, 113^b/2, 117^a/5,
117^b/9, 118^a/6, 140^a/8, 142^b/2
[=8]
niyyet [< Ar.] namaz, oruç gibi ibadetlere
başlarken bu ibadeti yapmaya karar
verdiğini söz ile söyleme: 103^a/8
niyyet ét- karar vermek,
niyetlenmek: 103^a/9

niyyet eyle- karar vermek,
niyetlenmek: 102^b/2
n. 101^a/2, 101^a/3, 101^a/4, 101^a/6,
101^a/8, 101^b/1, 101^b/4, 101^b/6,
101^b/7, 101^b/9, 102^a/4, 102^a/6,
102^b/2, 102^b/3, 102^b/5, 102^b/9,
103^a/1, 103^a/2, 103^a/4, 103^a/4,
103^a/5, 103^a/5, 103^a/8, 103^a/8,
103^a/9, 103^b/3, 103^b/8, 103^b/9
[=28]

O

ocağ ısınma, pişirme vb. işlerde kullanmak
üzere ateş yakılan yer.
o. 129^a/8
[=1]
ol o, üçüncü tekil şahıs zamiri ve işaret
sıfatı.
o. 101^a/9, 101^b/1, 103^a/5, 103^a/7,
104^a/9, 106^b/4, 107^b/7, 107^b/8,
107^b/9, 108^a/1, 108^a/6, 108^b/3,
109^b/4, 111^b/2, 111^b/5, 111^b/7,
112^a/5, 112^a/6, 112^a/7, 112^b/1,
112^b/5, 113^a/1, 113^a/4, 115^a/9,
115^b/4, 120^b/5, 120^b/6, 120^b/9,
122^a/2, 122^b/8, 122^b/8, 124^a/9,
124^b/3, 125^b/1, 126^b/1, 127^b/5,
127^b/9, 127^b/9, 130^a/5, 130^a/6,
130^b/2, 131^b/7, 131^b/8, 131^b/9,
132^b/2, 132^b/4, 132^b/6, 136^a/9,
136^b/1, 137^b/7, 141^b/4, 141^b/6,
142^b/3, 142^b/7, 145^a/3, 145^a/5,

145^b/3, 147^a/3, 147^a/5, 147^a/7,
150^a/7, 150^b/2, 150^b/2

o.+dur 106^b/3, 119^a/4, 128^b/2,
137^a/2, 137^a/5, 137^a/6, 137^a/8,
137^b/1

o.+ımiş 114^a/6

[=72]

ol- 1. bulunmak, var olmak: 109^a/4 **2.** bir şeyin vasfını taşımak: 113^a/2 **3.** meydana gelmek, gerçekleşmek: 148^a/3

→ ‘**aziz ol-, bāṭıl ol-, dā’im ol-, dürüst ol-, fāsıd ol-, farz ol-, ğāfil ol-, günāhkār ol-, ḥāşıl ol-, qabūl ol-, lāzım ol-, maġbūn ol-, maḥşūş ol-, maq̄būl ol-, ma^çzūr ol-, meşġul ol-, mümkin ol-, müstaḥik ol-, nākış ol-, nezr ol-, peşimān ol-, rāḥat ol-, rivāyet ol-, taġyir ol-, tamām ol-, vācib ol-**

o.-a 102^a/3, 106^b/4, 109^a/4, 113^a/2,
113^a/3, 115^b/6, 119^a/5, 122^b/8,
123^a/3, 125^b/6, 126^b/2, 126^b/2,
126^b/8, 126^b/9, 127^a/3, 130^a/2,
130^a/5, 130^a/9, 130^b/1, 136^b/7,
140^b/3, 142^b/1, 144^a/5, 145^b/2,
149^a/6

o.-acağ 120^a/4

o.-an 101^b/6, 106^a/1, 106^a/4, 106^a/5,
106^a/7, 108^a/2, 109^b/3, 111^b/1,
129^b/2, 131^a/8, 134^a/5, 135^a/8,

142^b/4, 143^a/4, 145^a/2, 145^a/4,
145^b/3, 146^a/1

o.-anların 145^b/1

o.-anuş 106^b/5

o.-asın 110^b/3

o.-aydı 140^b/2

o.-dı 143^b/1

o.-dılar 114^a/2

o.-duğı 122^a/1, 126^b/6, 126^b/7

o.-duġın 111^b/1, 119^a/1, 119^a/2,
143^a/5, 143^a/8

o.-duġına 101^a/7, 122^a/2

o.-duġında 142^a/5

o.-duġından 103^b/3

o.-duġınlayın 103^b/4

o.-duġiçün 127^a/1

o.-duğdan 148^a/5

o.-ıban 102^a/1

o.-ıcağ 114^b/9, 126^b/8, 127^a/2,
136^b/9, 136^b/9, 144^b/2, 148^a/3

o.-madan 119^b/7

o.-madı 115^b/9, 115^b/9, 147^a/4

o.-madın 124^a/2

o.-madısa 138^a/1

o.-maduğı 140^b/2

o.-mamağ 112^a/7

o.-mamış 112^b/6, 143^b/2

o.-mak 118^b/9, 119^a/4, 129^a/6,
129^a/9

o.-mağdan 109^a/1

o.-masa 112^a/6, 122^b/4, 138^a/2,
141^b/2

o.-maya 104^b/1, 112^a/1, 116^b/1,
126^b/3, 126^b/9, 129^a/8, 142^a/3

o.-mayınca 114^b/9, 118^a/5

o.-mayup 108^a/1, 108^b/8

o.-maz 101^b/2, 104^a/4, 104^b/4,
105^a/6, 106^a/9, 107^b/5, 114^b/7,
114^b/9, 115^a/5, 118^b/4, 119^b/9,
120^a/9, 120^b/2, 120^b/3, 121^b/2,
121^b/8, 122^a/7, 122^b/3, 122^b/5,
122^b/7, 123^a/4, 124^b/2, 124^b/4,
125^b/2, 126^a/9, 127^a/5, 127^b/7,
127^b/8, 128^a/2, 128^b/6, 128^b/7,
129^a/8, 129^b/1, 129^b/6, 133^a/6,
135^a/4, 136^b/9, 137^b/7, 138^a/1,
138^a/5, 138^b/1, 138^b/2, 138^b/4,
138^b/5, 138^b/7, 139^a/1, 139^a/3,
139^a/5, 139^b/4, 139^b/8, 139^b/8,
140^a/3, 140^a/8, 140^a/9, 140^b/5,
140^b/9, 141^a/5, 141^a/7, 141^b/7,
141^b/9, 142^a/2, 142^a/8, 142^b/8,
144^a/6, 144^b/2, 144^b/6, 144^b/8,
145^b/4, 146^b/4, 147^a/3, 147^b/2,
149^b/9, 150^b/3, 150^b/4

o.-mazısa 137^b/6

o.-mazmış 116^b/3

o.-miş 131^a/1, 131^a/1, 143^b/3

o.-muşdur 129^a/2, 134^a/2

o.-sa 104^a/4, 108^b/3, 108^b/7, 110^b/8,
112^a/6, 112^a/9, 119^b/8, 122^a/9,
122^b/2, 122^b/6, 122^b/6, 125^a/7,
125^a/9, 125^b/1, 125^b/2, 125^b/4,
126^a/8, 135^a/5, 136^a/4, 136^a/4,
136^a/7, 138^a/2, 138^a/4, 138^a/4,
143^b/3, 144^a/3, 145^a/6

o.-sun 116^b/1, 116^b/5

o.-ucağ 138^a/6, 139^a/6

o.-up 108^b/9, 112^b/1, 112^b/2, 112^b/2,
116^b/6, 143^b/3

o.-ur 101^a/8, 101^b/5, 104^a/5, 104^a/6,
104^b/2, 104^b/3, 105^b/7, 105^b/9,
106^a/1, 107^b/2, 107^b/5, 107^b/6,
108^b/4, 108^b/6, 110^b/9, 111^a/2,
113^a/5, 113^a/9, 115^a/6, 119^a/4,
120^a/2, 120^a/3, 120^a/9, 120^b/1,
120^b/6, 120^b/7, 120^b/9, 121^a/1,
121^a/4, 121^a/5, 121^a/6, 121^a/9,
121^b/6, 122^a/8, 123^b/4, 123^b/8,
125^b/4, 126^a/1, 126^a/2, 127^b/6,
131^b/1, 131^b/2, 134^a/7, 134^a/7,
134^b/8, 136^a/9, 136^b/9, 137^b/9,
138^a/3, 138^a/6, 138^b/9, 139^a/6,
139^b/4, 139^b/7, 140^a/1, 140^a/5,
140^b/5, 140^b/8, 141^a/5, 141^a/7,
141^b/3, 142^a/1, 142^a/2, 142^b/1,
142^b/3, 142^b/6, 143^a/9, 143^b/1,
143^b/4, 143^b/4, 144^a/1, 144^a/2,
145^a/7, 145^a/8, 145^b/2, 145^b/5,
146^a/6, 146^a/8, 146^b/2, 146^b/7,

147^a/4, 148^a/4, 148^a/5, 148^b/6,
149^a/7, 149^a/7, 150^b/5

o.-urısa 101^a/9, 125^a/4, 125^a/5

o.-urlar 114^b/7

o.-ursa 101^a/7, 101^b/7, 102^a/3,
102^a/5, 102^a/7, 114^a/4, 124^b/4,
127^b/8, 138^a/7, 138^b/2, 141^b/5,
142^b/5, 142^b/9, 143^a/7, 143^b/9,
144^a/2, 144^b/4

[=329]

olun-

→ **rivāyet olun-, terk olun-**

o.-maya 114^a/9

o.-mişdur 134^a/5

[=2]

on

on toköz on dokuz.

o. 109^b/8

[=1]

oñar- düzeltmek, ıslah etmek.

o.-dılar 117^a/9

o.-uruz 117^b/1

[=2]

oķı- okumak.

o.-duĝu 128^b/8

o.-maķ 119^b/6

o.-maķdur 106^a/5

o.-masa 112^a/9

o.-miş 141^a/5

o.-sa 112^a/9, 127^a/8, 127^a/9, 127^b/3,
127^b/3, 127^b/5, 128^b/6, 132^a/6,
132^b/1

o.-ya 106^b/2, 128^b/3, 132^a/7, 132^b/3,
132^b/4, 133^b/1, 137^a/4, 137^a/8,
137^b/1, 137^b/2, 141^b/1

o.-yacaķ 105^a/1, 132^a/6, 132^a/7,
136^a/1, 136^b/8, 137^a/5, 143^b/5

o.-yan 131^b/5, 136^a/9

o.-yınca 103^b/5

o.-yup 104^a/8

[=36]

oķu- okumak.

o.-dımı 133^a/8

o.-dısa 131^b/8

o.-duĝı 112^a/8, 128^a/1, 128^a/1,
128^b/4, 131^b/7, 137^a/2, 137^b/5,
137^b/7, 138^a/2, 138^a/3, 138^a/6,
138^b/2, 142^b/8

o.-duĝından 112^a/9

o.-duķdan 132^b/1

o.-madı 133^a/2, 133^a/5

o.-madımı 133^a/8

o.-madın 146^a/7

o.-madısa 131^b/6

o.-maduĝın 147^a/2, 150^a/4, 150^a/6

o.-mağa 130^a/2, 131^b/4, 132^b/6,
133^a/4, 133^a/7, 143^b/9, 146^b/8,
150^b/1

o.-mağı 129^a/3, 149^b/1, 149^b/1,
150^a/1

o.-mamağ 136^b/2, 150^a/4

o.-mağ 127^a/4, 127^a/6, 128^a/3,
131^b/7, 131^b/9, 132^a/1, 133^b/3,
133^b/5, 133^b/7, 133^b/7, 133^b/8,
134^b/6, 135^b/2, 135^b/4, 135^b/8,
135^b/9, 136^a/2, 140^b/7, 147^a/3

o.-mağda 106^a/3, 134^b/6

o.-mağdan 135^b/3, 136^b/2

o.-mağdur 104^b/8

o.-maya 132^a/8, 133^a/3, 133^a/6,
133^a/9, 150^a/2

o.-mayıcağ 133^b/9

o.-mazısa 132^b/8

o.-miş 128^b/6, 129^a/2, 134^b/8

o.-ıj 136^b/4

o.-r 144^a/4

o.-rken 104^b/7, 106^b/8, 120^b/4,
131^b/6, 132^a/2, 137^a/1, 138^a/9,
139^a/9

o.-rsa 140^b/4, 144^a/2, 146^b/1

o.-sa 120^a/5, 120^a/8, 120^b/7, 127^a/5,
128^a/5, 128^a/5, 128^a/6, 128^b/1,
128^b/7, 132^a/9, 134^b/7, 134^b/8,
135^a/3, 135^b/1, 135^b/1, 136^a/5,

136^a/8, 136^b/1, 137^b/3, 137^b/4,
138^b/4, 138^b/6, 138^b/7, 139^a/2,
139^a/6, 139^b/9, 141^a/6, 141^b/3,
141^b/7, 141^b/8, 141^b/9, 142^a/1,
142^a/1, 142^a/2, 142^a/3, 142^a/4,
142^a/8, 142^a/9, 142^b/1, 142^b/2,
144^a/5, 146^b/2, 146^b/3, 146^b/3,
147^b/6, 147^b/7, 149^b/2, 149^b/2,
149^b/3, 149^b/4, 149^b/5, 150^b/1

o.-sun 134^b/5

o.-ya 133^a/8, 133^b/1, 135^b/7, 135^b/8,
136^b/3, 137^a/5, 137^a/7, 137^a/9,
140^a/2, 140^a/4, 140^a/6, 144^a/8,
145^b/8, 146^b/9, 150^a/7

o.-yacağ 133^a/3, 137^a/7, 137^a/9,
141^a/9, 144^a/6, 147^b/5

o.-yan 131^b/1, 131^b/3, 136^a/6

o.-yıcağ 143^a/3

[=164]

oğun- seslendirilmek, yüksek sesle
söylenmek.

o.-ur 135^a/7

o.-urken 130^b/7

[=2]

orta eşit uzaklıktaki yer, orta.

o. 130^a/7

o.+larında 130^a/4

o.+sında 103^a/6, 127^b/6, 141^a/3,
141^a/4

o.+sından 127^b/2

[=1]

[=7]

oruç [< Eski İrani dillerden] oruç.

o. 119^b/2, 144^b/9

o.+a (oruca) 103^b/2

[=3]

otur- oturmak.

o.-a 130^a/1, 145^b/7, 148^a/7, 148^b/2,
148^b/5, 149^a/2, 149^a/6

o.-acağ 125^b/8, 149^a/8

o.-dı 108^a/7

o.-duğdan 149^a/1

o.-ıcağ 124^a/1

o.-madın 148^a/8

o.-maduğın 148^b/5

o.-mağı 147^b/8, 148^b/1

o.-mağ 123^b/9, 146^a/5, 148^a/1

o.-mağdur 104^b/9

o.-masa 146^a/5

o.-maya 148^a/1

o.-sa 105^a/5, 148^a/3, 148^a/5, 149^a/8

o.-up 104^a/8, 124^a/2, 129^b/7

o.-ur 125^b/6

[=30]

oyna- oynamak.

o.-mağ 123^a/8

Ö, ‘Ö

öde- bir işin, bir görevin karşılığını vermek.

ö.-mege 146^b/6, 146^b/7

ö.-mek 147^b/1

ö.-ye 146^b/6

[=4]

öden- bir işin, bir görevin karşılığını verme işine konu olmak.

ö.-meyince 145^a/5

ö.-mez 145^a/4

[=2]

ög akıl: 120^a/5

öğine düş- hatırlamak, aklına gelmek: 110^a/7

öğinden gider- unutmak, aklından çıkarmak: 110^b/5-6

ö.+ine 110^a/7, 120^a/5, 133^a/2

ö.+ünden 110^b/5

[=4]

ögredivèr- öğretivermek.

ö.-se 120^a/1

[=1]

öğren- öğrenmek.

ö.-dükden 136^a/1

ö.-e 143^b/6, 143^b/7

ö.-medin 144^b/1

ö.-medügi 145^a/5

ö.-medügiçün 144^a/4

ö.-mek 135^b/9, 136^a/3, 144^a/3,
144^a/8, 144^b/1, 144^b/3, 144^b/5,
145^a/2

ö.-mekden 136^a/2

ö.-mez 144^a/1

ö.-mezise 145^a/3

ö.-ürdi 144^a/3

[=18]

öğrenime- öğrenememek.

ö.-dük 144^b/5

[=1]

öğret- öğretmek.

ö.-di 115^b/7, 118^a/1

[=2]

öğütle- öğütlemek, nasihat vermek.

ö.-mek 109^b/3

[=1]

ökçe topuğun altına gelen yüksek kısım.

ö.+si 123^b/9

[=1]

öksür- öksürmek.

ö.-mek 119^b/7

ö.-memekdür 107^a/5

ö.-se 119^b/8

[=3]

öksürük öksürük.

ö.+in (öksürüğün) 107^a/5

[=1]

‘ömr [< Ar.] ömür, hayat, yaşam.

‘ö.+in 111^b/9

[=1]

öñ ön, ileri taraf.

ö.+inde 125^a/6, 129^a/5, 129^a/8,
129^b/1

[=4]

öñdin önce.

ö. 130^b/7, 130^b/8, 131^b/3, 139^b/9,
140^b/4, 147^a/6

[=6]

ör- 1. saçı bölümlere ayırıp içe içe geçirerek

örgü durumuna getirmek: 123^a/9 **2.**

(başı) örtmek, kapatmak: 135^b/6

ö.-e 135^b/6

ö.-mek 123^a/9

[=2]

örü

örü dur- ayakta durmak: 104^b/7

örü tur- ayakta durmak: 106^a/3

ö. 104^b/7, 104^b/7, 106^a/1, 106^a/3,
106^a/6, 106^b/5, 134^a/2, 149^b/3

[=8]

ötrü bir şeyden dolayı, bir şeyin sebebiyle.

ö. 134^b/1
[=1]

ötürü bir şeyden dolayı, bir şeyin sebebiyle.

ö. 126^b/7, 127^a/2

ö. +dür 126^b/7

[=3]

öyle öyle, onun gibi.

ö. 101^a/4

[=1]

özr [< Ar.] özür, mazeret.

ö. 144^b/6

ö. +i 124^a/2

[=2]

P

pādişāh [< Fa.] hükümdâr, padişah.

p. 109^b/6, 111^b/4

p. +a 111^b/7, 112^a/3, 112^b/7

p. +ı 113^a/1

p. +lara 117^b/8

p. +uŋ 113^a/5

[=8]

pādişāhlik padişah olma durumu.

p. +ın (*padişahlığın*) 110^b/5

[=1]

pāre [< Fa.] parça.

p. 122^a/4

[=1]

pes [< Fa.] kâfi, yeterli.

p. 112^a/

[=1]

peşimān [< Fa.]

peşimān ol- pişman olmak.

p. 116^b/6

[=1]

peygāmbēr [< Fa.] (mec.) Hz. Muhammed.

p. 113^b/1, 115^a/2, 115^a/7, 115^b/1,
115^b/5, 115^b/7, 118^a/6, 128^b/9,
129^b/8, 132^a/3, 134^a/4

[=11]

R

rāḥat [< Ar.]

rāḥat ol- sıkıntılı bir durumda olmamak.

r. 111^a/2

[=1]

raḥmet [< Ar.] Allah'ın yarattıklarına gösterdiği merhamet: 118^b/1

raḥmet kıl- merhamet etmek:
118^b/5

r. 118^b/5

r. +i 118^b/1

[=2]

ramazān [< Ar.] ramazan ayı.

r.+dan 124^b/6

[=1]

rek'at [< Ar.] namazdan bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

r.+da 127^a/5, 127^a/6

[=2]

reke'at [< Ar.] namazdan bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

r. 128^a/4, 148^b/6, 148^b/7, 148^b/8, 148^b/8, 149^a/5, 149^a/5, 149^a/6, 149^a/7, 150^b/8

r.+a 147^b/9, 148^a/2, 148^b/1

r.+da 127^a/4, 127^a/7, 127^a/8, 127^b/4, 127^b/4, 128^a/1, 128^a/1, 128^a/6, 128^b/1, 128^b/3, 128^b/3, 129^a/1, 129^a/3, 131^a/3, 131^a/4, 131^a/7, 132^a/8, 132^a/9, 133^b/5, 135^a/3, 146^a/9, 146^a/9, 146^b/8, 147^b/4

r.+ında 149^a/9, 149^a/9

r.+larda 134^b/5

r.+ları 134^a/3

r.+uñ 133^b/1, 148^b/3, 149^a/4

[=44]

Resûlallah Allah'ın elçisi, Hz. Muhammed.

R. 115^b/8

R.+i 115^b/5, 118^a/8

[=3]

ri'âyet [< Ar.]

ri'âyet ét- uymak, bağlı kalmak.

r. 143^a/2

[=1]

rike'at [< Ar.] namazdan bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

r.+ise 102^b/9

[=1]

rivâyet [< Ar.] nakledilen haber, söz: 122^a/2

rivâyet eyle- ağızdan ağıza anlatılmak: 138^a/8

rivâyet ol- ağızdan ağıza anlatılmış olmak: 129^a/2

rivâyet olun- ağızdan ağıza anlatılmak: 134^a/5

r. 122^a/2, 122^a/3, 129^a/2, 133^b/4, 134^a/2, 134^a/5, 138^a/8

r.+dür 129^a/1, 149^b/6

[=9]

riyâ [< Ar.] iki yüzlülük.

r.+yiçün 114^b/7

[=1]

rukûc [< Ar.] namaz kılarken diz kapaklarını ellerle kavrayacak şekilde eğilme: 112^b/3

rukū' ét- namaz kılariken diz kapaklarını ellerle kavrayarak öne doğru eğilmek: 106^a/5

rukū'dan kalk- namaz kılariken diz kapaklarını ellerle kavrayarak yukarı doğrulmak: 105^a/9

rukū'a var- namaz kılariken diz kapaklarını ellerle kavrayarak öne doğru eğilmek: 103^b/5

r. 106^a/5, 146^a/7, 147^a/5, 147^a/6, 147^a/9, 150^b/6

r.+a 103^b/5, 104^b/8, 105^a/8, 106^b/6, 120^a/5, 120^a/6, 150^b/1

r.+da 150^a/3, 150^b/5

r.+dan 105^a/9

r.+dayiken 150^a/1, 150^a/5

r.+ı 112^a/5, 112^b/3, 134^a/3, 134^b/3, 147^a/5, 147^b/1, 150^a/7, 150^b/2, 150^b/2

[=27]

rükün [< Ar.] namazın tam ve doğru olarak edâ edilebilmesi için gereken temel ve esaslardan her biri.

r.+ler 105^b/1

r.+leri 104^b/5

r.+lerin 104^a/2, 144^a/9

r.+lerinden 104^a/3

[=5]

S/Ş

sā'at [< Ar.] saat.

s.+dür 109^b/7

s.+i 110^a/1

s.+in 109^b/8, 109^b/9

[=4]

saç saç.

s.+ını 123^a/9

[=1]

Şadri Şehîd Sadri Şehid.

Ş.+den 138^a/8

[=1]

Şadru Şehîd Sadru Şehid.

Ş. 138^b/3

[=1]

Şadru's-Şehîde Sadru's-Şehîde.

Ş. 125^a/1

[=1]

şaf [< Ar.] cemaatle namaz kılan kişilerin yan yana dizilerek meydana getirdikleri sıralardan her biri.

ş. 122^a/9

ş.+ı 122^b/3

ş.+ıla (saffila) 122^b/4

[=3]

şaff [< Ar.] Cemaatle namaz kılan kişilerin yan yana dizilerek meydana getirdikleri sıralardan her biri.

ş. 124^b/5, 124^b/5
[=2]
sağ sağ taraf, yön.
s. 106^b/8
[=1]
sağış sayı.
s. +*ın* 102^a/7
[=1]
sağlık sağlık, sıhhat, esenlik.
s. +*uñ* (*sağlıgıñ*) 118^b/3
[=1]
şaḥābe [< Ar.] Hz. Muhammed'in
sohbetinde bulunmuş müslümanlar.
s. +*ler* 115^b/8
[=1]
şāḥib-i Ḥulāṣa Hülasa'nın sahibi.
s. 138^a/7
[=1]
şāḥib-i Keşşāf Keşşāf'ın sahibi.
s. 115^a/1
[=1]
şāḥib Kudūri Kuduri'nin sahibi.
s. 124^b/8
[=1]
şahih [< Ar.] gerçek, doğru, hakiki.

ş. 103^a/8, 103^b/7, 120^b/2, 125^a/6,
128^b/2, 128^b/6, 133^b/4, 140^a/7,
150^a/1
[=9]
şalāhiyyet [< Ar.]
→ **göñlini şalāhiyyet getir-**
ş. 117^a/4
[=1]
san- sanmak, zannetmek.
s. -*masa* 121^a/6
s. -*sa* 143^b/1, 143^b/2
[=3]
saña sana.
s. 109^b/3, 109^b/6, 109^b/8, 110^b/5,
115^a/5, 118^a/1, 118^a/3, 118^a/4
[=8]
saḳın- sakınmak, uzak durmak, kaçınmak.
s. 110^a/1
s. -*maḳ* 145^a/1
[=2]
saḳla- bir şeyin zarar görmemesi için emin
yere koymak, kaldırmak.
s. -*maḡiçün* 136^b/7
[=1]
saḳlan- bozulmadan kalması sağlanmak.
s. -*a* 143^b/8
[=1]

sağlayıcı saklayan, koruyan, esirgeyen.

s. 109^b/5

[=1]

sağlayuma- gözetememek.

s.-z 140^b/3

[=1]

sarın- tülbent gibi eşyaları üzerine dolamak, üzerine sarmak.

s.-up 125^b/9

[=1]

sarkıt- yukarıdan aşağıya doğru sarkıtmasını sağlamak..

s.-up (sarkıdup) 124^a/3

[=1]

sat- bir şeyi bir bedel karşılığında başkasına devretmek.

s.-sa 121^b/5

[=1]

şatun

şatun al- satın almak.

ş.-un 121^b/5

[=1]

sav-

→ **gözden sav-**

s.-ma 113^a/7

[=1]

say- arka arkaya söylemek, sıralamak.

s.-mak 126^a/6

[=1]

sebeb [< Ar.] bir şeyin olmasına yol açan şey.

s. 116^b/8

s.+i 113^b/7

s.+in 109^b/1

[=3]

secde [< Ar.] namazda alını, eli, dizleri ve parmmakları yere getirerek alınan durum.

secde ét- secde etmek.

secde eyle- secde etmek.

s. 104^b/8, 106^a/7, 106^a/8, 106^b/5, 106^b/6, 123^b/5, 125^a/9, 126^a/4, 145^b/2, 145^b/7, 146^a/7, 147^a/7, 148^b/2, 149^a/2, 150^b/6

s.+de 150^b/6

s.+den 105^a/9, 147^a/2, 147^a/6, 148^b/5

s.+si 108^b/1, 116^a/6

s.+sin 148^b/4, 149^a/4

s.+ye 104^a/8, 105^a/8, 123^a/7, 123^b/9, 146^b/9, 147^a/1, 147^a/1, 150^a/4

s.+yi 147^a/8, 147^a/9

[=34]

secde-i seh hata secdesi, namaz kılariken yapılan bir hatadan dolayı Allah'tan

af dilemek maksadıyla yapılan secde.

s. 104^b/1, 133^a/6, 145^a/8, 145^b/1, 145^b/4, 145^b/5, 146^a/8, 146^b/1, 146^b/4, 146^b/7, 147^a/1, 147^b/5, 147^b/6, 147^b/8, 148^a/7, 148^a/8, 148^b/3, 149^a/3, 149^b/3, 149^b/5, 149^b/7, 149^b/9, 150^a/2, 150^a/5, 150^b/5, 150^b/8, 150^b/9

s.+den 146^a/4

s.+in 145^b/9, 147^a/8

[=30]

secde-i tilāve Kur'an'daki secde ayetlerinden birini okuyan ve dinleyen kimselerin yapmak zorunda oldukları secde.

s.+den 130^b/5

[=1]

sedir [< Ar.] minder ve yastıklarla döşenmiş divan.

s.+lerde 125^b/2

[=1]

sehv [< Ar.] kasten yapılmayan, yanlışlıkla yapılan hata.

s.+ile 116^b/9, 119^a/6

[=2]

sekiz sekiz.

s. 131^a/4

[=1]

selām [< Ar.] başını sağ ve sol omuzlarına çevirerek namazı bitirme durumu: 131^a/3

selām vēr- başını sağ ve sol omuzlarına çevirerek namazı bitirmek:115^a/8

s. 104^a/7, 104^a/9, 115^a/8, 131^a/3, 131^a/4, 131^a/5, 131^a/7, 145^b/6, 145^b/9, 146^a/2, 148^b/5, 149^a/3, 149^a/3, 149^a/6

[=14]

sen sen.

s. 117^b/3

s.+den 118^a/3

s.+i 109^b/4

[=3]

ser-

→ **ayağın ser-**

s.-di 108^a/7

[=1]

sev- sevmek.

s.-en 111^a/3

s.-mezin 129^a/3

[=2]

şevāb [< Ar.] sevap.

s. 109^a/1, 115^a/5, 115^a/6

s.+ları 135^b/2

[=4]

sevgü sevgi.

[=1]

s.+si 111^a/1, 111^b/1

soğra sonra.

[=2]

s. 103^a/9, 103^b/2, 103^b/3, 103^b/6,

sevgülü hoş giden, sevilen, sevgili.

103^b/8, 104^a/1, 104^a/7, 105^a/2,

s. 101^b/5, 106^b/4

105^a/3, 105^b/1, 106^b/2, 111^a/4,

s.+dür 133^b/3

113^b/9, 115^a/8, 116^b/9, 119^a/3,

[=3]

122^a/9, 123^a/5, 123^b/4, 127^b/2,

sı- bozmak.

128^a/1, 129^b/7, 129^b/9, 130^b/3,

s.-yacak 119^b/2

130^b/4, 131^a/9, 132^a/7, 132^b/2,

[=1]

133^a/1, 133^a/4, 133^b/1, 136^a/2,

şıfat

136^b/3, 136^b/8, 137^a/5, 139^a/4,

ş. 141^a/4

140^a/6, 141^a/1, 141^b/8, 142^a/5,

ş.+lardur 145^a/1

143^a/3, 145^a/8, 145^b/6, 145^b/7,

[=2]

145^b/9, 146^a/2, 146^b/6, 146^b/6,

şın-

146^b/9, 147^a/1, 147^a/2, 147^a/7,

→ **âbdest şın-**

147^a/8, 147^b/1, 147^b/3, 148^a/5,

ş.-sa 105^a/6

148^b/4, 149^a/1, 149^a/5, 149^a/7,

[=1]

149^b/1, 150^a/2, 150^a/3, 150^a/5,

sıyır- çekerek kaldırmak.

150^b/9

s.-up 126^a/4

[=65]

[=1]

soğrağı sonraki.

s. 127^a/8, 127^b/4, 146^a/4

siz siz.

[=3]

s. 118^a/8

sor- sormak.

s.-dılar 115^b/8

[=1]

s.-up 144^b/4

soğ- içine ya da arasına girmesini sağlamak.

[=2]

s.-mağ 123^a/9

söyle- söylemek, anlatmak.

s.-dise 103^a/7, 119^a/7

s.-düğümüzden 111^b/6

s.-dükleri 111^a/5
s.-mek 119^a/6, 144^b/9
[=6]
söz ağızdan çıkan kelime ya da kelime dizisi.

sözi uzat- lafı uzatmak, bir konuyu uzun süre anlatmak:116^a/8

s. 121^a/7

s.+i 116^a/8, 138^b/3

s.+leri 116^a/7, 138^a/7

[=5]

su su.

su dök- tuvalet ihtiyacını gidermek: 129^a/4

s. 119^b/1, 126^b/6, 129^a/4

s.+yı 121^b/8

[=4]

suç günah.

s.+laruñ 109^b/5

s.+laruñı 116^b/9

[=2]

sulṭān [< Ar.] hükümdar, padişah.

s. 107^b/9, 108^a/6

s.+a 107^b/7, 107^b/8, 108^a/7

[=5]

sūre [< Ar.] Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

s. 127^a/8, 127^b/3, 127^b/5, 127^b/6, 127^b/7, 127^b/8, 127^b/9, 128^b/3, 132^a/9, 133^a/7, 133^a/8, 133^b/1, 135^a/3, 146^b/3, 149^b/2, 150^a/6, 150^b/1

s.+den 132^a/2

s.+lerden 106^b/1

s.+lerüñ 128^b/4

s.+nüñ 127^b/2, 127^b/5, 128^a/4, 128^a/5

s.+sin 132^a/6, 132^a/8, 149^b/2

s.sinden 106^b/1

s.+ye 132^a/3, 132^a/5, 133^b/7

s.+yi 127^a/9, 128^a/6, 128^b/1, 129^a/1, 129^a/3, 132^a/4, 132^b/1, 132^b/2, 132^b/3, 132^b/4, 133^a/9, 149^b/1

s.+yile 127^b/5

[=44]

şūret [< Ar.] yüz, çehre.

ş. 125^b/1, 125^b/3

ş.+e 135^a/6

ş.+i 125^a/7

ş.+ine 125^b/4

ş.+ler 125^b/1, 142^a/7

ş.+lerde 142^b/5

ş.+leri 143^a/4

[=9]

sücūd [< Ar.] secde.

s. +ı 112^a/5, 112^b/3, 134^a/4, 134^b/4
[=4]

sükün [< Ar.] sessizlik.
s. 107^a/2
[=1]

sünnet [< Ar.] Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleri ve davranışları.
s. 121^b/4, 121^b/6, 122^a/2
s. +i 135^a/4
s. +in 101^a/4, 101^a/5
s. +ler 104^b/3
s. +lerde 101^a/2, 102^b/7
s. +leri 107^a/9
s. +lerin 104^a/2
s. +lerüñ 149^a/9
[=12]

süñü süngü.
s. 130^a/9, 130^b/1
[=2]

sür- içinde bulunup yaşamak, geçirmek.
s. 109^b/9, 109^b/9
[=2]

sürül- toprağı ekilebilir duruma getirmek.
s. -miş 130^a/3
[=1]

Ş

şart [< Ar.] şart, koşul.
ş. +dur 101^a/7
ş. +ı 104^a/1
ş. +ın 144^a/9
ş. +larından 104^a/3
[=4]

şāyed [< Fa.] şayet, eğer.
ş. 111^b/7
[=1]

şāyet [< Fa.] şayet, eğer.
ş. 146^a/2
[=1]

şeker [< Fa.] şeker.
ş. 122^a/4, 122^a/5, 122^a/6
[=3]

Şemsi Halvāyi Şemsi Halvāyi.
ş. 125^a/3
[=1]

şerh [< Ar.] bir kitabı, metni ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama.
ş. +i 103^b/1
[=1]

şeş- iç içe geçen iki şeyi birbirinden ayırarak çözmek.
ş. -e 103^b/9
[=1]

şeytān [< Ar.] şeytan.

ş. 127^a/1

ş.+a 116^b/1

[=2]

şimdi şimdi, şu an.

ş.+ye 116^b/5

[=1]

şol şu, o.

ş. 106^a/6, 113^b/4, 114^a/2, 115^a/5,
122^b/6, 123^b/2, 123^b/3, 124^a/4,
124^a/6, 124^b/9, 125^b/2, 125^b/7,
142^a/6, 144^b/6, 144^b/7

[=15]

şom [< Ar.] uğursuzluk.

ş. 110^a/1

[=1]

şöyle şöyle, şu şekilde.

ş. 106^a/2, 110^b/9, 112^a/3, 117^a/1,
117^a/7, 122^a/3, 129^a/1, 129^a/2,
134^a/5, 143^b/9, 144^a/2, 144^a/5

[=12]

şu şu.

ş.+nlar 117^a/8

ş.+nuş 114^b/3, 126^b/2, 139^a/7,
139^b/2, 140^a/1, 140^a/3, 140^a/5,
141^a/1, 141^a/8, 141^a/9, 141^b/3,
142^a/8

ş.+ya 107^b/6

[=14]

şükr [< Ar.] minnet, şükür.

şükr ét- şükretmek: 119^a/8

ş. 119^a/8

ş.+in 118^b/3

[=2]

T/Ṭ

tā [< Fa.] söze mübalağa katar.

t. 102^a/2, 104^a/9, 110^b/1, 116^b/7,
123^a/3, 133^b/9, 135^a/6, 143^b/7,
144^a/8, 145^b/2

[=10]

ṭā'at [< Ar.] ibadet, takva.

t. 118^b/2, 118^b/4, 118^b/6, 145^a/4

t.+in 145^a/1, 145^a/3

t.+leri 145^a/4

[=7]

tafşil [< Ar.]

tafşil ét- bir şeyi bütün ayrıntılarıyla açıklamak.

t. 130^b/9

[=1]

tağil- takılmamak, kalbini gereksiz hislerle doldurmamak.

t.-mamağ 109^a/3

[=1]

tağyir [< Ar.] değiştirme, başka şekle sokma.

tağyīr ol- değişmek: 137^b/6

[=8]

t. 137^b/6, 138^a/1, 138^a/2, 138^a/4,
138^a/6, 138^b/5, 139^a/1, 139^a/6,
139^b/8, 142^b/1, 142^b/4, 142^b/5,
142^b/9, 143^b/3, 144^a/5

[=15]

taḥiyyāt [< Ar.] namazda okunan dua.

t. 104^a/8, 106^b/7, 146^a/4, 149^b/4

t.+a 124^a/1, 145^b/7, 147^b/8, 148^a/1,
148^a/8, 148^a/9, 148^b/2, 148^b/4,
148^b/5, 149^a/1, 149^a/2, 149^a/6

t.+da 147^b/3

t.+ı 104^b/9, 144^a/7, 145^b/8, 149^b/4

[=21]

taḥşīş [< Ar.]

taḥşīş ét- bir şeyi bir kişiye ayırmak,
mahsus kılmak.

t. 115^a/2

[=1]

ṭaleb [< Ar.]

ṭaleb ét- istemek, dilemek.

t. 118^a/4

[=1]

tamām [< Ar.] tam, eksiksiz: 105^a/3

tamām ol- tamamlanmak: 105^a/6

tamām ét- tamamlamak: 150^a/2

t. 105^a/3, 105^a/6, 107^b/1, 107^b/5,
119^a/1, 144^b/8, 145^b/2, 150^a/2

tamāmla- eksiksiz bir şekilde bir işi
yapmak, tamamlamak.

t.-ya 150^a/8

[=1]

ṭamu [< Soğd.] cehennem.

t. 119^b/4

[=1]

ṭa'n [< Ar.] kınama, ayıplama, yeme.

t.+ından 114^a/8

[=1]

ṭanuḳ tanık, görgü şahidi.

t. 116^a/9

[=1]

Ṭaęrı Tanrı.

T. 113^b/5, 114^a/7

T.+yiçün 114^b/6

[=3]

taḳsīrlıḳ kabahatli, suçlu olma durumu.

t.+uğ (*taḳsīrlıęuę*) 116^b/7

[=1]

ṭaş taş.

t. 116^a/5, 123^b/6

[=2]

ṭaşra taşra, merkezin dışında kalan yerler.

t. 135^b/1

[=1]

taṭavvuˆ [*< Ar.*] farz ve vaciplere ek olarak nâfile ibadet yapma.

t. 135^b/9

[=1]

te‘âlâ [*< Ar.*] Allah, Hak, Tanrı sözlerinden sonra kullanılan yüceltme sıfatı.

t. 104^b/2, 106^b/3, 107^b/3, 110^a/6, 110^b/4, 110^b/8, 111^a/1, 112^b/5, 113^b/2, 113^b/5, 113^b/6, 113^b/7, 116^a/4, 116^b/8, 117^a/1, 117^a/3, 117^a/5, 117^a/8, 117^b/2, 117^b/4, 117^b/5, 117^b/9, 118^b/5, 118^b/5, 119^a/1

t.+nuḡ 107^b/2, 108^b/5, 108^b/8, 111^a/8, 113^a/8, 118^a/9

t.+yıl 113^b/8, 114^a/7

[=33]

tedârük

tedârük ét- hazır etmek, sağlamak, araştırıp elde etmek.

t. 147^a/3

[=1]

teḥassür [*< Ar.*] çok istenen ve ele geçirilmeyen bir şey için yanıp yakılma.

t. 116^b/6

[=1]

tekrâr [*< Ar.*]

tekrâr ét- tekrarlamak.

t. 111^b/6

[=1]

tennür [*< Ar.*] fırın, ocak, tandır.

t. 129^a/8

[=1]

terk [*< Ar.*]

terk ét- terketmek: 132^b/4

terk eyle- terketmek: 145^b/3

terk ol- terketmek: 104^a/4

terk olun- terkedilmek: 114^a/9

t. 104^a/4, 104^a/5, 104^a/7, 104^b/3, 104^b/4, 114^a/4, 114^a/9, 114^b/5, 132^b/4, 133^a/7, 135^a/4, 140^a/8, 145^b/1, 145^b/3, 148^a/3, 148^a/4

[=16]

tertibce düzene uygun olarak, sırasıyla.

t. 131^b/7, 135^b/2

[=2]

tesbîḥ [*< Ar.*] namaz sonunda “Sübhanallah, elhamdülillah, Allahu ekber” sözlerini otuz üçer defa söylemek.

t.+ler 110^b/2

t.+leri 112^a/8, 134^b/4, 134^b/5, 144^a/7

t.+lerin 126^a/5

[=6]

teşdîd [< Ar.] Arap alfabesinde, üzerine konduğu harfi iki defa okutan işaret, şedde.

t. 140^a/8

t.+ile 137^a/7, 137^a/8

t.+leri 140^b/3

t.+lerin 143^b/6

[=5]

teşdîdsüz şeddesiz.

t. 137^a/7, 137^a/7

[=2]

teşvîş [< Ar.] insan zihninin meşgul eden şey, karışıklık, gâile.

t. 129^a/7

t.+lerinün 109^b/1

[=2]

tevâzu^c [< Ar.] alçak gönüllülük.

t. 126^a/2

[=1]

têz [< Fa.] hızlı, çabuk.

t. 110^b/1, 115^a/8, 115^a/8

[=3]

têzcek hızlıca.

t. 144^a/3

[=1]

têzrek daha hızlı.

t. 134^b/2

[=1]

toğ-

→ **gün toğ-**

t.-a 130^a/6, 130^a/8

t.-incaya 130^a/1

t.-sa 105^a/6

[=4]

toğrul- doğrulmak, dikey konuma gelmek.

t.-dışa 147^b/9

[=1]

ton elbise.

t.+larının 135^b/5

[=1]

toğşan

toğşan yedi doksan yedi.

t. 134^b/9

[=1]

toğuz dokuz, rakam.

→ **on toğuz, yigirmi toğuz**

t. 109^b/8, 129^a/1, 135^a/1

[=3]

tuğfe [< Ar.] hediye: 117^b/7

tuğfe èlet- hediye etmek: 112^b/8

t. 112^b/8, 113^a/4, 117^b/7

t.+de 130^b/8

[=4]

tır- 1. beklemek, dikilmek: 111^a/5 2.

konusurken ya da okurken susmak,
kesinti yapmak, ara vermek: 115^a/9

→ **namāz kılmāğa tır-**, **örü tır-**

t. 115^a/9, 115^b/4

t.-a 141^a/1

t.-acağın 143^b/6

t.-dışa 139^a/2

t.-ıcağ 106^b/5

t.-mağ 134^a/2

t.-mağdur 104^b/7

t.-maz 106^a/3

t.-sa 150^b/1

t.-up 107^a/7, 108^b/1, 111^a/5, 136^a/8,
136^b/3

t.-ur 106^a/6

t.-urlar 133^b/9

[=17]

U/‘U

u [< Fa.] “ve” bağlacı

u. 118^b/5

[=1]

uç tülbent gibi uzun bir nesnenin incelererek

biten son ve sivri noktası.

u.+ına (ucına) 106^b/7

u.+unı (ucunı) 124^a/4

[=2]

uçmak [< Soğd.] cennet.

u.+a (uçmağa) 118^a/7, 118^b/4,
118^b/6, 118^b/8

[=4]

uğrat- uğramasına sebep olmak.

u.-mağa 109^a/1

[=1]

ulaştır- ulamak, eklemek, katmak.

u.-u 137^a/8

[=1]

ulaştır- ulamak, eklemek, katmak.

u.-dı 128^a/3

u.-ı 137^a/9, 139^a/6

u.-sa 139^b/2

[=4]

‘ulemā [< Ar.] bilginler.

‘u. 137^b/6, 142^a/5

‘u.+nuḡ 105^b/8, 128^a/7

[=4]

ulu büyük, yüce.

u. 107^b/6, 107^b/7, 107^b/9, 108^a/6,
109^b/6, 110^b/4, 111^b/4, 111^b/7,
112^a/3, 113^a/1, 113^a/4

u.+lara 108^a/3

u.+sı 126^b/9

[=13]

ulula- yüceltmek.

<i>u.-mağičün</i> 114 ^a /7	[=6]
<i>u.-mışmı</i> 113 ^a /2	ur- vurmak.
<i>u.-rlar</i> 111 ^a /8	<i>u.-sa</i> 121 ^a /3
<i>u.-yup</i> 113 ^b /8	[=1]
[=4]	uvacuğ ufacık, küçücük.
ululuğ büyüklük.	<i>u.</i> 125 ^a /9
<i>u.+ı (ululuğı)</i> 108 ^b /8	[=1]
<i>u.+ın (ululuğın)</i> 110 ^b /4	uy- uymak, tabi olmak, bağlı kalmak.
[=2]	<i>u.-an</i> 101 ^b /1, 101 ^b /4, 120 ^a /6, 120 ^b /4, 123 ^a /1, 126 ^a /8, 126 ^b /1, 128 ^b /7, 134 ^a /6
‘umüm [< Ar.] herkes, halk.	<i>u.-anlar</i> 122 ^b /3
<i>‘u.+ı</i> 115 ^a /1	<i>u.-anlara</i> 102 ^a /2
[=1]	<i>u.-anlarda</i> 101 ^a /9
unıd- unutmak.	<i>u.-anlaruğ</i> 101 ^a /8
<i>u.-sa</i> 128 ^b /5	<i>u.-anuğ</i> 120 ^b /5
[=1]	<i>u.-arsa</i> 101 ^a /6
unıt- unutmak.	<i>u.-asın</i> 116 ^b /1
<i>u.-up (unıdup)</i> 104 ^a /7, 111 ^b /8, 145 ^b /1, 146 ^b /3, 147 ^b /9, 148 ^b /1	<i>u.-duğına</i> 101 ^a /6, 101 ^b /4, 101 ^b /7
[=6]	<i>u.-mış</i> 101 ^b /7, 102 ^a /3
unud- unutmak.	<i>u.-sa</i> 150 ^b /8
<i>u.-sa</i> 146 ^b /6, 147 ^a /5	[=22]
[=2]	uyu- uyumak.
unut- unutmak.	<i>u.-r</i> 129 ^a /5
<i>u.-duğı</i> 147 ^a /5	<i>u.-riken</i> 128 ^b /6
<i>u.-duğın</i> 150 ^b /7	<i>u.-rken</i> 119 ^a /7
<i>u.-sa</i> 146 ^b /9, 149 ^b /1, 150 ^a /1, 150 ^b /1	[=3]

uzat- bir işi yapma süresini artırmak: 129^b/2

[=4]

→ **sözi uzat-**

u.-ıcaḳ (*uzadıcak*) 134^a/8

u.-mamaḳ 134^a/5

u.-maḳ 129^b/2

u.-masa 129^b/4

u.-mayalum 116^a/8

u.-sa 129^b/5

u.-sun 134^b/3, 134^b/4

[=8]

uzun uzun.

u. 106^a/4, 127^a/5, 127^a/6, 135^a/3,
146^b/1, 147^b/6

u.+dur 135^a/1

u.+ısa 128^a/2

[=8]

Ü

ü [< Fa.] “ve” bağlacı

ü. 109^a/1

[=1]

üç üç.

ü. 106^a/4, 115^b/1, 121^a/1, 121^a/2,
121^a/2, 121^a/3, 123^b/7, 125^a/5,
127^a/6, 127^b/7, 133^b/7, 146^a/7

[=12]

üçünci üçüncü.

ü. 104^b/7, 147^b/4, 147^b/9, 148^a/2

üçüncü üçüncü.

ü. 146^a/9

[=1]

üşen- üşenmek, bir işi yapmaya niyet edip yapmamak.

ü.-mez 134^b/1

ü.-ür 134^a/9

ü.-ürler 134^a/8

[=3]

üzer niyet, şartıyla, bir işin yakında gerçekleşecek olduğunu bildirir.

ü.+e 136^b/5

ü.+inde 108^b/7, 125^a/7

ü.+indeki 127^a/8, 132^b/1

ü.+ine 110^a/4, 110^a/8, 114^a/2,
123^b/9, 125^a/9, 136^a/9, 138^b/3

ü.+inedür 107^a/2, 136^a/6

[=14]

V

vâcib [< Ar.] Farzdan sonra yapılması zarûrî olan: 104^a/2

vâcib ol- şart olmak: 145^b/2

v. 104^b/1, 109^b/3, 131^a/1, 145^a/8,
145^a/9, 145^b/2, 145^b/3, 145^b/4,
146^a/8, 148^a/3, 148^b/7, 149^b/9

v.+dür 133^b/7, 133^b/8, 143^b/4,
144^b/3, 148^a/1, 148^a/6, 149^a/3

v. + <i>leri</i> 104 ^a /6, 107 ^a /9	[=1]
v. + <i>lerin</i> 104 ^a /2	vāki' [< Ar.] olan, meydana gelen, vuku bulan.
v. + <i>lerini</i> 104 ^a /5	v. + <i>de</i> 143 ^b /2
[=23]	[=1]
vāciblik vacip olma durumu.	vaqt [< Ar.] vakit, zaman.
v. + <i>ı</i> (<i>vacibliği</i>) 133 ^b /8	v. 102 ^a /4, 102 ^a /5, 102 ^a /8, 102 ^a /9,
[=1]	103 ^a /2, 103 ^a /3, 105 ^b /3, 108 ^a /3,
va'de [< Ar.] söz, sözleşme.	110 ^a /5, 114 ^a /3, 114 ^a /4, 114 ^a /9,
v. 118 ^b /6	114 ^a /9, 114 ^b /5, 114 ^b /5, 124 ^b /9,
v. + <i>si</i> 118 ^b /7	132 ^b /7, 133 ^a /3
v. + <i>sinde</i> 118 ^b /8	v. + <i>de</i> 111 ^b /5, 132 ^b /7
[=3]	v. + <i>i</i> 130 ^b /3
vāh [< Ar.]	v. + <i>lerde</i> 101 ^a /1, 130 ^b /9
vāh ét- vah etmek, sızlanmak, feryat etmek.	v. + <i>üj</i> 102 ^a /1, 102 ^b /1
v. 116 ^b /6	[=25]
[=1]	var mevcut olan, var olan şey.
vaḳār [< Ar.] temkin.	v. + <i>dur</i> 122 ^a /3, 138 ^b /5
v. + <i>ıla</i> 116 ^b /4	v. + <i>ısa</i> 108 ^a /4, 137 ^b /5, 142 ^b /8, 143 ^b /9
[=1]	v. + <i>iken</i> 124 ^b /5
vaḳf	[=7]
vaḳf ét- bağışlamak, adamak.	var- belli bir yere ulaşmak: 147 ^a /1
v. 139 ^a /2	→ rukū'a var-
[=1]	v. - <i>a</i> 147 ^a /1
Vāki'āt Vāki'ât.	v. - <i>duḳdan</i> 147 ^a /1
v. + <i>da</i> 106 ^b /9	v. - <i>ıcaḳ</i> 105 ^a /8, 105 ^a /8, 106 ^b /7,
	123 ^b /9, 150 ^b /1
	v. - <i>ıncaya</i> 103 ^b /5

v.-mağ 120^a/6

v.-mağdur 104^b/8

v.-masa 120^a/6

v.-up 104^a/8, 144^b/4

[=13]

vaz' [< Ar.] tertip, biçim.

v.+ı 107^a/1

[=1]

ve [< Ar.] “ve” bağlacı.

v. 101^a/1, 102^a/2, 102^a/3, 102^a/4,

102^b/4, 102^b/7, 102^b/7, 103^b/2,

103^b/5, 103^b/7, 103^b/9, 104^a/2,

104^a/2, 104^a/6, 104^b/1, 104^b/2,

104^b/8, 105^a/5, 105^a/8, 105^b/1,

106^a/7, 106^b/6, 106^b/6, 106^b/7,

106^b/9, 107^a/9, 107^a/9, 107^b/5,

107^b/5, 107^b/9, 108^a/3, 108^a/3,

108^a/7, 108^a/8, 108^b/2, 108^b/4,

108^b/6, 109^a/5, 109^a/6, 109^a/6,

109^a/8, 109^b/4, 109^b/5, 109^b/6,

109^b/7, 109^b/9, 110^a/3, 110^b/3,

110^b/4, 110^b/4, 110^b/5, 110^b/7,

110^b/7, 111^a/2, 111^a/8, 111^a/9,

111^b/7, 111^b/8, 112^a/2, 112^a/5,

112^a/5, 112^a/6, 112^a/7, 112^a/7,

112^a/7, 112^a/8, 112^a/8, 112^a/9,

112^b/1, 112^b/1, 112^b/2, 112^b/3,

112^b/3, 112^b/3, 112^b/4, 112^b/4,

112^b/7, 112^b/7, 112^b/8, 112^b/9,

113^a/2, 113^a/5, 113^b/1, 113^b/4,

114^a/3, 114^a/9, 114^b/3, 114^b/5,

115^a/5, 115^b/2, 115^b/8, 116^a/4,

116^a/7, 116^a/7, 116^a/8, 116^b/4,

116^b/8, 116^b/9, 116^b/9, 117^a/1,

117^a/9, 117^b/1, 117^b/1, 117^b/3,

117^b/4, 117^b/4, 117^b/4, 117^b/4,

118^a/2, 118^b/1, 118^b/7, 118^b/9,

119^a/3, 119^b/2, 120^a/4, 120^a/9,

120^b/1, 120^b/5, 121^a/5, 121^b/2,

121^b/4, 122^b/1, 122^b/8, 123^a/5,

123^b/7, 123^b/8, 124^a/1, 125^b/4,

126^a/4, 126^b/4, 126^b/8, 129^b/1,

129^b/2, 129^b/4, 129^b/5, 130^a/6,

130^a/7, 130^a/8, 130^a/8, 130^a/9,

130^b/5, 130^b/6, 130^b/7, 131^a/3,

131^a/5, 131^a/6, 133^b/6, 134^a/6,

134^a/7, 134^b/3, 134^b/4, 134^b/4,

134^b/5, 134^b/9, 135^a/6, 135^a/7,

135^a/7, 135^b/6, 135^b/9, 135^b/9,

136^a/5, 136^b/9, 137^a/2, 137^b/6,

137^b/9, 138^a/5, 138^b/9, 139^b/7,

140^b/3, 141^a/5, 141^a/5, 142^b/6,

143^a/2, 143^a/4, 143^b/6, 143^b/6,

144^a/7, 144^a/7, 144^a/7, 144^a/7,

144^a/9, 144^b/9, 144^b/9, 144^b/9,

149^a/9

[=185]

vesîle [< Ar.] aracı, vesile.

v.+si 117^b/8

[=1]

vêr- başışlamak, nasip etmek.

→ **selâm vêr-**

v.-düginden 104^a/7, 115^a/8

v.-*dükden* 145^b/6, 145^b/9, 146^a/2

v.-*e* 148^b/5, 149^a/3, 149^a/6

v.-*mek* 149^a/3

v.-*se* 104^a/9

v.-*üp* 109^b/4

v.-*ür* 117^a/5

[=12]

vitir [< Ar.] yatsı namazından sonra kılınan

namaz.

v. 124^b/7

[=1]

vüs'at [< Ar.] geniş, bolluk.

v.+*dür* 143^a/1

[=1]

Y

yā [< Ar.] ya, ya da, veya.

y. 101^a/2, 101^a/4, 101^a/4, 101^a/5,

101^a/5, 101^b/3, 101^b/8, 102^a/8,

102^a/9, 102^b/1, 103^a/3, 103^a/7,

104^a/3, 105^a/6, 105^a/9, 105^b/4,

105^b/5, 105^b/5, 105^b/5, 106^a/4,

115^b/5, 115^b/8, 118^a/8, 119^a/7,

119^b/1, 119^b/4, 121^a/2, 121^a/3,

121^b/4, 121^b/5, 121^b/5, 121^b/8,

123^a/2, 123^a/7, 123^a/8, 123^a/9,

123^a/9, 123^b/6, 125^a/6, 125^a/7,

125^b/3, 125^b/8, 125^b/9, 125^b/9,

126^a/5, 127^b/9, 128^a/5, 128^a/5,

128^b/4, 129^a/5, 129^a/6, 129^a/9,

129^a/9, 129^b/1, 130^a/2, 130^a/3,

131^a/1, 131^a/1, 135^a/5, 135^b/1,

137^a/3, 137^a/3, 137^a/4, 137^a/4,

137^a/5, 137^a/5, 137^a/7, 137^b/1,

137^b/3, 137^b/3, 137^b/4, 137^b/4,

137^b/5, 137^b/8, 141^a/4, 141^b/8,

145^b/1, 145^b/4, 146^a/7, 146^a/9,

147^b/6, 149^a/8, 149^a/8, 149^b/1,

149^b/1, 149^b/2, 149^b/4, 150^a/6,

150^b/6, 150^b/6

[=90]

yağ- kar, yağmur, dolu vb. gökten düşmek.

y.-*sa* 122^a/8

[=1]

yağmur yağmur.

y. 122^a/8

[=1]

yāḥod [< Fa.] yahut, veya.

y. 102^b/4, 105^b/6, 112^b/8, 112^b/9,

113^a/7, 119^a/9, 119^b/1, 119^b/3,

119^b/3, 122^a/7, 123^b/2, 123^b/5,

124^a/7, 124^a/8, 125^a/9, 125^b/1,

125^b/7, 129^a/8, 134^a/7, 136^a/4,

137^a/7, 146^a/3

[=22]

yalancılık yalancı olma durumu.

y. 108^b/6

[=1]

yalvar- yalvarmak.

y. 117^b/5

[=1]

yan nazar, bakış açısı.

y. +ı 124^a/5

y. +ına 145^b/6, 145^b/9, 146^a/1

y. +ındağı 132^b/3

y. +larında 125^a/6

[=6]

yan- ısı ve ışık verir durumda olmak.

y. -mağ 129^a/9

y. -sa 129^b/1

[=2]

ya'ni [< Ar.] anlatılmak istenen hükümden

önce gelir.

y. 113^b/6, 144^b/7

[=2]

yaña taraf, yön.

y. 117^b/1, 123^b/2, 130^a/1

[=3]

yañıl- aldanmak, hata yapmak.

y. -ıcağ 131^b/1, 131^b/1, 143^a/7

y. -ıp 138^b/1, 142^b/7, 149^a/1

y. -sa 120^b/4, 131^b/6, 132^a/9, 138^b/1,
143^a/9, 150^b/6

y. -ur 131^b/3

[=13]

yañlış hata, kusur, yanlış.

y. 120^a/1, 137^a/2, 137^b/1, 137^b/2,
137^b/4, 141^a/6, 143^a/3, 144^a/5,
144^b/1

y. +ı 143^b/7

y. +ın 120^a/3

[=11]

yapış- dokunmak.

y. -mağičün 135^b/7

[=1]

yağın aralarında sıkı ilişki bulunan.

y. 141^b/2, 141^b/5, 148^a/2, 148^a/5

y. +dur 121^a/7, 142^a/6

[=6]

yağın- dert yanmak.

y. -ır 109^a/1

[=1]

yağış- uygun olmak, yerinde olmak.

y. -masa 143^b/9

y. -maz 144^a/1

[=2]

yara- faydalı olmak.

y. -maz 145^a/1

y. -mazsa 146^b/7

y. -rsa 146^b/6

[=3]

yaramazlık yaramaz olma durumu.

y. 113^a/3

[=1]	y. 101 ^a /5, 102 ^a /9
yaraqlan- hazırlık yapmak.	[=2]
y.- <i>mağdur</i> 107 ^a /7	yayқан- yıkanmak.
[=1]	y.- <i>duğı</i> 126 ^b /6
yardım kendi gücünü ve imkânını başkasının iyiliği için kullanmak:	[=1]
117 ^a /1	yaz- yazmak, yazıya dökmek.
yardım êt- yardım etmek:110 ^b /9	y.- <i>an</i> 136 ^a /5
y. 110 ^b /9, 117 ^a /1, 117 ^b /5, 118 ^a /3	y.- <i>ar</i> 136 ^a /4
[=4]	y.- <i>duğumuz</i> 135 ^b /3
yasdan- yaslanmak, bir yere temas edecek şekilde durmak.	[=3]
y.- <i>mağ</i> 136 ^b /6	yazıl- yazılmak, yazıya dökülmek.
[=1]	y.- <i>miş</i> 121 ^a /8
yasduқ yastık.	[=1]
y.+ <i>larda</i> 125 ^b /3	yazu yazıya dökülen düşünce.
[=1]	y. 121 ^a /8
yastan- yaslanmak, bir yere temas edecek şekilde durmak.	[=1]
y.- <i>a</i> 136 ^b /7	yazuқ günah.
[=1]	y.+ <i>ı</i> (<i>yazuğı</i>) 136 ^a /6
yat- yatmak, uyumak.	[=1]
y.- <i>miş</i> 136 ^a /7	yek tek, bir tane.
y.- <i>urken</i> 135 ^b /7	y. 111 ^a /7
[=2]	[=1]
yatsu yatsı vakti.	yê- besini yiyerek tüketmek, yemek.
yatsu namāzı yatsı namazı: 102 ^a /9	y.- <i>mek</i> 119 ^b /2
	y.- <i>se</i> 121 ^b /4, 121 ^b /8
	[=3]

yédi

→ **tokşan yédi**

y. 134^b/9

[=1]

yég iyi, üstün görülen, daha çok beğenilip tercih edilen.

y. +*dür* 105^b/4, 107^a/1, 128^a/4,
131^a/7, 131^a/8, 134^a/3, 135^b/2,
135^b/9, 136^a/3, 142^b/4, 146^a/1,
148^b/9

[=12]

yégin uygun şekilde, münasip olarak.

y. 123^a/6

[=1]

yégrek daha iyi, daha üstün, daha çok beğenilen.

y. +*dür* 102^b/9

y. +*i* (*yégregi*) 128^b/2

[=2]

yéñ kol, el

y. +*inde* 129^a/9

[=1]

yéñ- hâkim olmak, kontrolünde olmak.

y. -*meyüp* 107^a/3

[=1]

yér 1. durum, konum, vaziyet: 103^b/9 **2.**

toprak parçası, yerküre: 106^a/9

yérine gel- yapılmak, olmak: 104^a/9

yérine getür- istenileni, gerekeni yapmak: 118^b/3

→ **yêrlü yérince**

y. 124^b/5

y. +*de* 114^b/1, 124^a/7, 124^a/9, 124^b/7,
126^a/9, 126^b/8, 126^b/8, 127^a/2,
132^a/6, 137^a/6, 137^a/7, 137^a/8,
137^a/9, 137^a/9, 137^b/4, 139^b/1,
139^b/1, 140^a/4, 140^a/7, 140^b/7,
142^b/2, 147^b/5, 149^a/8, 149^a/8

y. +*den* 106^a/9, 123^b/6, 131^b/8,
132^a/1, 148^a/7

y. +*deyiken* 130^a/7

y. +*deyimiş* 103^b/9

y. +*e* 106^a/8, 106^b/5, 116^a/6, 124^a/1,
126^a/4, 131^b/6

y. +*ince* 112^a/5

y. +*inde* 129^b/7, 130^a/4, 149^a/4

y. +*inden* 116^a/6, 145^b/1, 145^b/4

y. +*ine* 104^a/9, 105^b/2, 107^b/1,
108^b/1, 118^b/3, 137^a/4, 137^b/3,
137^b/5, 137^b/7, 138^b/3, 138^b/6,
138^b/6, 139^a/1, 139^b/3, 140^a/2,
140^a/4, 140^a/6, 140^b/6, 141^a/8,
141^b/1, 141^b/3, 141^b/4, 141^b/6,
141^b/8, 141^b/9, 142^a/1, 142^a/3,
142^a/4, 142^a/8, 142^a/9, 142^b/2

y. +*lerüñ* 143^a/4

y. +*üñ* 124^b/3

[=78]

yêrlü

y. +a 136^b/7

yêrlü yêrince uygun, yakışır şekilde.

y. +uŋ 122^b/1

y. 112^a/4-5

[=4]

[=1]

yoŋ mevcut olmayan, bulunmayan.

yêt- yeterli olmak: 101^a/3

y. 109^a/6, 109^a/7, 109^a/8

→ **güci yêt-**

y. +dur 122^a/2, 138^b/8, 139^b/7

y. -dügi 107^a/4

y. +ıdı (yoğıdı) 144^b/5

y. -er 101^a/3, 116^a/9

y. +ısa (yoğısa) 137^b/8, 139^a/1

y. -mese 132^b/6

y. +sa 113^a/3

[=4]

[=10]

yêyecek yiyecek.

yoy- hükümsüz kılmak.

y. 119^b/1, 121^b/7

y. -an 145^a/1

[=2]

[=1]

yıl sene, yıl.

yönel- belli bir yön tutmak, yüzünü belli bir yere yöne çevirmek, yönelmek.

y. 118^b/2

y. -diler 117^a/9

[=1]

y. -e 111^b/9

yigirmi

y. -mekden 111^a/1

yigirmi dört yirmi dört: 109^b/7

y. -mese 112^b/5

yigirmi tokuz yirmi dokuz: 135^a/1

y. -miyecek 107^b/4

y. 109^b/7, 135^a/1

y. -se 116^a/4

[=2]

y. -ürise 110^a/5

yigren- iğrenmek.

[=7]

y. -ür 111^a/3

[=1]

yönelt- belli bir şeye yön vermek, çevirmek, yönelmesini sağlamak.

yol yol.

y. 117^b/5

y. 122^a/9, 122^b/4

y. -diler 113^b/6

<i>y.-e (yönelde)</i> 117 ^b /7	<i>y.</i> 122 ^b /6, 124 ^a /7, 124 ^a /9
<i>y.-mekden</i> 111 ^b /3	[=3]
<i>y.-üp (yöneldüp)</i> 113 ^a /6	yükseklik yükseklik, yukarıda bulunan konum.
<i>y.-ürsin (yöneldürsin)</i> 110 ^a /6	<i>y. +i (yüksekliği)</i> 124 ^b /3
<i>y.-ürüz (yöneldürüz)</i> 117 ^b /2	[=1]
[=7]	yüz (I) çehre, surat.
yöri- yürümek.	<i>y. +in</i> 106 ^b /6
<i>y.-se</i> 121 ^a /2	<i>y. +inüñ</i> 124 ^a /4
[=1]	[=2]
yörü- yürümek.	yüz (II)
<i>y.-mek</i> 130 ^a /8, 130 ^a /9	yüz biñ yüz bin.
<i>y.-rken</i> 130 ^a /6, 130 ^a /6, 130 ^b /1	<i>y.</i> 108 ^b /3
[=5]	[=1]
yud- yutmak.	Z/Z/Ž/Z
<i>y.-sa</i> 121 ^b /8, 122 ^a /8	zāhir [< Ar.] meydana olan, görünen, belli olan.
[=2]	<i>z. +de</i> 107 ^b /1, 118 ^b /9
yum- kapalı duruma getirmek.	<i>z. +lerin</i> 117 ^a /8
<i>y.-mak</i> 129 ^a /5	<i>z. +üñi</i> 117 ^b /3
[=1]	[=4]
yumşan- yumuşamak.	zahmet [< Ar.] sıkıntı, eziyet, zorluk: 113 ^b /4
<i>y.-a</i> 111 ^b /7	zahmet çek- sıkıntıya uğramak, güçlkle karşılaşmak: 110 ^b /8
[=1]	<i>z.</i> 110 ^b /8, 116 ^b /4
yüce yüce, büyük, ulu.	<i>z. +den</i> 113 ^b /4
<i>y.</i> 111 ^b /2, 125 ^b /3	
[=2]	
yüksek yüksek, yukarıda, üst taraf.	

[=3]
zamān [< Ar.] zaman, vakit, süre.
z. 110^b/6, 111^a/4
[=2]
zarūret [< Ar.] mecburiyet, zorunluluk.
z. 119^b/6
z. +i 144^b/7
[=2]
zayī^c [< Ar.]
zayī^c **eyle-** boşa geçirmek, boşa
harcamak.
z. 110^a/2
[=1]
zekāt [< Ar.] İslam dininin beş şartından
biri olarak, sahip olunan ve belli bir
miktarı aşan mal ve paranın
yoksullara dağıtılması gereken
kırkta biri ve bunun yoksullara
dağıtılması işi.
z. 144^b/8

[=1]
zikir [< Ar.] Allah'ın isimlerini anarak
yapılan ibadet.
z. +leri 112^a/8, 144^a/7
z. +lerin 112^b/4
[=3]
zıkr [< Ar.] Allah'ın isimlerini anarak
yapılan ibadet.
z. +e 130^a/2
[=1]
zīrā [< Ar.] çünkü, şundan dolayı.
z. 102^b/6, 107^a/1, 109^a/5, 110^a/7,
114^b/5, 117^b/7, 118^b/1, 118^b/8,
124^b/8, 126^a/1, 128^b/9, 131^b/2,
132^a/2, 133^a/3, 134^a/6, 134^a/9,
135^a/1, 136^b/4, 138^b/4, 138^b/8,
138^b/9, 139^b/7, 139^b/8, 140^b/3,
143^a/5, 143^a/9, 144^b/2, 146^a/1,
147^a/7, 148^a/1, 148^b/7, 149^a/3
[=32]

5. ARAPÇA İBARELER

5.1. Arapça İbareler

‘abdühü ve resülühü	<i>a.</i> 141 ^b /1
<i>‘a.+den</i> 149 ^b /4, 149 ^b /7	[=1]
<i>‘a.+ye</i> 105 ^a /1	‘ayneⁿ yeşrabu bihā
[=3]	<i>‘a.</i> 140 ^a /1-2
‘aleyhi	[=1]
<i>‘a.</i> 118 ^a /6	bī
[=1]	<i>b.+sin</i> 105 ^b /9
‘aleyhi’s-selām	[=1]
<i>‘a.</i> 115 ^a /3, 128 ^b /9, 129 ^b /8, 132 ^a /4, 134 ^a /4	bihā ‘ayneⁿ yeşrabu
[=5]	<i>b.</i> 140 ^a /2
Allāhu’l-‘ aẓīmu	[=1]
<i>A.</i> 105 ^b /4	bi-smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
[=1]	<i>b.</i> 133 ^b /2
Allāhu’r-raḥmānu	<i>b.+i</i> 133 ^b /5
<i>A.</i> 105 ^b /4	[=2]
[=1]	celle ve ‘alā
Allāhümme ṣalli ‘alā muḥammedⁱⁿ	<i>c.</i> 117 ^a /3
<i>A.</i> 149 ^b /8	[=1]
[=1]	dad
‘alv	<i>d.+in</i> 122 ^a /6
<i>‘a.</i> 115 ^a /7, 115 ^b /1, 115 ^b /7	[=1]
[=3]	du^{‘ā}en ve nidā^{en}
aşvātiküm	<i>d.</i> 140 ^a /6
	[=1]

du‘āⁿ ve nidāⁿ

d. 140^a/6

[=1]

ekber

e. +üñ 105^b/9

[=1]

el-ḥamdu li’llāhi

e. 105^b/5, 105^b/6, 119^a/8

[=3]

el-mağzūbi

e. 141^b/9

[=1]

eşhedü en lā ilāhe illā’llāh

e. 106^b/8

[=1]

e‘üzü bi’llāhi bi-smi’llāhi

e. 133^a/5

[=1]

e‘üzü bi’llāhi mine’s-şeyṭāni’r-racīm

e. 132^b/9-133^a/1

[=1]

feveylüⁿ lilmüşallīne ellezīne hüm ‘an

şalātihim sähün ellezīnehüm

yürā’üne

f. 114^b/1-2

[=1]

fīhā fākihēt^{ün} ve naḥl^{ün} ve tuffāḥ^{ün} ve

rummān^{ün}

f. 139^b/5-6

[=1]

ḥadīd sebbiḥ

h. 134^b/7, 134^b/9, 135^a/1

[=3]

ḥayrūke

h. 142^a/4

[=1]

ḥayya ‘ale’ş-şalāḥ

h. 107^a/6

[=1]

illā hüve ve’l-melā’iketü ve ulü’l-‘ilmi

ḳāimeⁿ bi’l-ḳıstı

i. 141^a/2-3

[=1]

inne’l-ebrāra lefī na‘īmiⁿ

i. 139^a/5

[=1]

inne’l-müslimīne

i. +ine 138^b/3

[=1]

inne’l-insāne lefī ḥusrⁱⁿ ille’llezīne āmenü

ve ‘amilu’s-şālihāti

i. 139^a/3-4

[=1]

inne'l-müslimüne

k. 138^b/6, 138^b/8

i. +une 138^b/3

[=2]

[=1]

ke'aşfin me'külün

ıyyāke na'budu

k. 140^b/6

i. 139^b/3

[=1]

[=1]

ke'aşfin me'küdin

ıyyāke na'budu ve ıyyāke nesta'in

k. 140^b/6-7

i. 118^a/1-2

[=1]

[=1]

kena'budu

ızā veķa'at

k. 139^b/3

i. 135^a/2

[=1]

[=1]

küm feşallı feinneke lem tuşallı

ızā veķa'ati

k. 115^b/3

i. 134^b/9

[=1]

[=1]

lā ilāhe illa'llāhu

ızā veķa'ati'l-vāki'atü

l. 105^b/5-6, 119^b/1

i. 134^b/8

[=2]

[=1]

lā terfa'ü aşvāteküm

ķad eflaķa'l-mü'mināne' llezinehüm fı

l. 141^a/9-141^b/1

şalavātihim ħaşı'üne

[=1]

k. 113^b/2-3

[=1]

lehüm fıhā zafır^{um} ve şehik^{um}

l. 140^a/3

ķavvāmın

[=1]

k. 138^b/6

[=1]

lemyekün

l. 106^b/1

ķayyāmın

[=1]

lev ḥaşa‘a ḳalbuḥü leḥaşa‘at cevarihühü

[=1]

l. 116^a/2-3

mestürⁱⁿ

[=1]

m. 142^b/1

leyse min şalātike illā mā ğaflete

[=1]

l. 115^a/3

müslimüne

[=1]

m. 138^b/5

liyaġişa

[=1]

l. 141^b/8

naḥfidu

[=1]

n. 142^a/3

liyaġiża

[=1]

l. 141^b/8

naḥfişu

[=1]

n. 142^a/3

liyaġize

[=1]

l. 141^b/8

rāddūhu

[=1]

r. 139^b/1

maġ‘zūb

[=1]

m. 141^b/9

radidūhu

[=1]

r. 139^b/1

el-maġzūbi

[=1]

e. 141^b/9

raḥimehu’llāh

[=1]

r. 131^a/6

mestūr

[=1]

m. 142^a/9

raḥimehu’llāhu

[=1]

r. 105^a/3, 122^a/3, 133^b/3, 138^a/1,
142^b/7

mestūr

m. 142^a/9

[=5]

raḥimehuma'llāhu

[=4]

r. 138^b/9, 142^b/6

[=2]

raḥimehüme'llāhu

r. 105^a/8

[=1]

raḥmetullāhi 'aleyhi

r. 108^b/7, 112^a/2

[=2]

şād

ş. 141^b/6

[=1]

şādilāṭā

ş. 141^b/2

[=1]

şāliḥāt

ş. 141^b/3

[=1]

şīn

s. 141^b/6

[=1]

subḥāna'llāhi

s. 105^b/5, 119^a/9

[=2]

subḥāneke

s. 103^b/4, 133^a/2, 133^a/3, 133^a/5

şudūr

ş. 142^b/2

[=1]

sudūr

s. 142^b/2

[=1]

şehīda'llāhu ennehu lā ilāhe

ş. 141^a/1

[=1]

şehīk^{un} ve zafīr^{un}

ş. 140^a/4

[=1]

ṭāliḥāt

t. 141^b/4

[=1]

taẓlīl

t. 142^a/1, 142^a/2

[=2]

tevvābīn

t. 138^b/6

[=1]

teyyābīn

t. 138^b/6, 138^b/8

[=2]

teẓlīl

t. 142 ^a /1	[=1]
[=1]	vücūh^{un} yevme'izⁱⁿ 'aleyhā ğaberate
ve 'aṣā ādemu rabbuhu	terheḳuhā ḳaterat^{ün} ulā'ike
v. 141 ^a /8, 141 ^a /8	hümü'l-mü'minüne
[=2]	v. 139 ^a /7-8
ve lā ilāhe ğayruke	[=1]
v. 142 ^a /4	yudḥilhü
[=1]	y. 139 ^a /9
vellezīne cāhedū fīnā lenehdiyennehüm	[=1]
subülenā sulṭānū's-sālikine	yudḥilhüm
v. 117 ^a /5-6	y. 139 ^b /1
[=1]	[=1]
vellezīnehüm 'alā ṣalavātihim	zād
yühāfizüne	z. 141 ^b /5
v. 113 ^b /9-114 ^a /1	[=1]
[=1]	zād
ve resülühü	z. 141 ^b /5
v. 147 ^b /3	[=1]

6. SONUÇ

Anadolu Beylikleri döneminde, Mısır, Suriye ve Maveraünnehir şerî ilimlerin öğretildiği dinî merkezlerdi. O dönemde yazılan eserlerin tamamı Arapça ve Farsça idi. Türkçeden başka dil bilmeyen Anadolu halkının İslamiyet’i ahlak, inanç ve ibadet konusunda anlama ihtiyacından dolayı Anadolu’da Türkçe ilmihâl yazma geleneği başlamıştır.

Kutbeddin İznikî’nin kaleme aldığı Mukaddime adlı eser, hem Anadolu’daki Türkçe ilk ilmihâl olması hem de Eski Anadolu Türkçesinin zengin söz varlığını yansıtması açısından oldukça önemlidir. Mukaddime, müellif nüshası değil, müstensih nüshasıdır. Eserin içeriği didaktik, ama üslubu sohbet türünün özelliğini taşımaktadır. Öyküleme yönteminin de kullanılması sebebiyle metinde *buyurdu kim, dedi kim* gibi kaynaşık cümleler yoğunluktadır.

Eserdeki söz varlığı, Eski Anadolu Türkçesinin klasik dil özelliklerini taşımaktadır. Kelimelerde sık sık dudak uyumu bozulur, ama bazı kelimelerde *eyü/eyi, okı-/oku* gibi hem eski hem yeni fonetik form kullanılmıştır. Bu durum bize metnin müstensihinin Eski Anadolu Türkçesinin son döneminde bu eseri çoğalttığı fikrini vermektedir.

İznikî’nin Mukaddime’de atıfta bulunduğu eserlere baktığımızda onun iyi seviyede Arapça bildiği kanısına varmaktayız. O kaynaklardan aktarma yaparken Arapça ve Farsçayı okuyucuları için anlaşılabilirlik kaygısı güderek sadeleştirmiştir. Fakat Arapça ve Farsça imlânın etkisinde kalarak yer yer Türkçe kelimelerde şedde kullanmıştır. Metindeki *kaçan kim, çün kim* gibi yapılar da Farsçanın etkisini göstermektedir.

Sonuç olarak; Kutbeddin İznikî’nin Mukaddime adlı eseri, Anadolu’daki Türkçe ilmihâl yazma geleneğini, Türkçe kelimelerin geçirdiği fonetik, morfolojik ve semantik değişimlerini, Arapça ve Farsçanın dilimize etkisini inceleme fırsatı vermiştir.

KAYNAKÇA

- Avşar, B.** (2019). *Kutbeddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (51a-100b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Aydın, E.** (2017). *Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Baktır, M.** (2005). “Anadolu’da Yazılan İlk Türkçe İlmihal Kitaplarından İznikî'nin Mukaddimesi” [Bildiri], Ali Erbaş (Ed.); *Uluslararası İznik Sempozyumu 5-7 Eylül 2005*, İznik Belediye Başkanlığı: İznik, s.431-442.
- Clauson, G.** (1972). *An Etimological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London: Oxford University Press.
- Çetin, O.** (1990). *Anadolu’da İslâmiyet’in Yayılışı*, İstanbul: Marifet Yayınları.
- Devellioğlu, F.** (2008). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C.** (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B.** (2012). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ.
- Ergin, M.** (1972). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gökbilgin, M. T.** (1973). “İtalya Kütüphanelerinde Bazı İslâmî ve Türkçe Yazmalar III”, *İTED*, V/1-4 (1973), s. 115-116.
- Gülsevin, G.** (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kanar, M.** (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Say Yayınları.
- Karahan, L.** (2011). *Türk Dili Üzerine İncelemeler*, Ankara: Akçağ.
- Köktekin, K.** (2008). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Fenomen Yayıncılık.
- Kubbealtı Lugatı** (2005). Sözlük. [Erişim: 14.07.2021, <http://lugatim.com/>]
- Meninski, F. M.** (2000). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae-Arabicae-Persicae. Lexicon Turcico-Arabico-Persicum*, I-VI, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.
- Mutçalı, S.** (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Dağarcık Yayınları.

- Nişanyan, S.** (2002). *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Öksüz, Y. Z.** (1978). “Kutbuddin b. Muhammed İznikî ve Mukaddime-i Kutbuddin”, *Prof. M. Tayyib Okiç Armağanı*, Ankara 1978, s. 225-249.
- Öngören, R.** (2002). “Kutbüddin İznikî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C:26, 485-486), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Özkan, M.** (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Redhouse, S. J. W.** (1992). *Turkish and English Lexicon Shewing in English the Significations of the Turkish Terms*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Sami, Ş.** (2009). *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Steingass, F. J.** (2005). *A Comprehensive Persian-English Dictionary. Including the Arabic Words and Phrases to be Met with in Persian Literature*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şahin, H.** (2018). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Taş, İ.** (2015). *Kıyamet Alametleri (Eski Anadolu Türkçesi)*, İstanbul: Ofis 2005 Yayınevi.
- Taş, İ.** (2019). *Şeyyād Hamza, Yūsuf ve Zelîhā [Gramer-Metin-Çeviri-Notlar-Sözlük-Dizin-Tıpkıbası]*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tekin, T.** (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: Simurg Yayınları.
- Tietze, A.** (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati / Sprachgeschichtliches und etymologisches Wörterbuch des Türkei-Türkischen I (A-E)*, İstanbul-Wien: Simurg.
- Tietze, A.** (2009). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati / Sprachgeschichtliches und etymologisches Wörterbuch des Türkei-Türkischen II (F-J)*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Tietze, A.** (2016). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati IV (K-L)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Tietze, A.** (2018). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati V (M-N)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Tietze, A.** (2018). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati VI (O-R)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Tietze, A. (2019). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati IX (Y-Z)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Tietze, A. (2019). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati VII (S-Ş)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Tietze, A. (2019). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati VIII (T-V)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Tietze, A. (2020). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati X (Dizin)*, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Türk Dil Kurumu (1963-1977). *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklariyle Tarama Sözlüğü*, I-VIII, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (1963-1982). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, I-XII, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2011). Sözlükler. [Erişim: 14.07.2021, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türk, V., Doğan, Ş. & Şerifoğlu, Y. (2015). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, 2. Baskı, Kesit Yayınları: İstanbul.

Üstünova, K. (2016). *Kutbe'd-dîn İznikî Mukaddime Giriş-İnceleme-Metin Sözlük* (Şahâbe'd-dîn Kudsî Nüshası), İstanbul: Sentez Yayıncılık.

نمازنگ فرضسن قلنا وگرو قلدن و قناروی
 بکاره نیت اده اگر سست کرده یا نالفا قلنا
 نیت اتمه نماز قلنا در پسا پسا اما اولی بدر
 نیت اتمه اشبوارت سنت یا الله یا کند
 یا خشم یا نیت سنت قلنا یا اما بکاره
 اگر امام او پسا امام ایغنا دخی نیت اتمه
 شرط در اکثر کذا اما فر اولسا امام اولفا
 نیت ایغنا دخی اوینکر کل نماز درست اولر
 اما اگر اوینکرده عورت اولسا امام اولر

عورت امام ایغنا نیت اتمه سا اول اوین
 عورت نماز درست اولر اما خا لاصده
 ایدر اگر جمعه نمازده یا بیرام نمازده
 عورتلر ایغنا نیت اتمه سا دخی اوین عورت
 نماز درست اولر اما بکاره سولوبند کور
 امام اوکن امام ایغنا نیت اتمه دخی عورت
 اویش اولر سا عورت ایغنا لای نیت اده
 اکثر جمعه یا بیرام نمازین قلوب سا دخی
 اکثر اتمه نمازین قلوب سا ایدر کور نیت اتمه

102
اَوْ بَدْرَه وَتَنگَ قَضَايِ فَلَکِن اَوْلَانَا اِخْرَا
نِيَتِ اَلْمَلِکَا مَسَا اِرْتَه مَازَ قَضَا لِرِن فَلَکِن
اَيَا کَرِيْبِيَتِ اَنْدَمُ قَضَايِ فَلَکِن اِرْتَه مَازَ لِرِن
اَوْلِن قَلْنَا يَا خُوْدُ اَيَه اَخْبِرِن قَلْنَا وَاکِر
فَلَا نَ قَضَا کَرْدَه دَخِي بُوْدُ رَنَابِيَتِ اَلْمَلِکَا
زِيْرَا **قاضي حسان** فَوَسَا سِنْدَه بِيْلَا دَمِيَشْدُر
اَمَّا بَلْکَل کَرْمَ فَرْضَا کَرْدَه وَسَنَنَا کَرْدَه وَقَضَايِ
قَلِيَش مَازَ کَرْدَه اَكْرَه مَازَ کَرْدَه قَلْجَا
رَكْعَتِ اَسَا بَلَابِيَتِ اِسْلَامِ دَخِي يَكْرَ کَرْدَه

اِسْبَوَارْتَه وَتَنگَ فَوْضَ مَازِنِ قَلْنَا اِمَامِ اَوْلِيْن
اَرْتَه وَعَوْرَتِيَتِ بَکَا وَايَنگَرَه نَا کَرْمَ عَوْرَتِيَتِ دَخِي
اَوَيْشِن اَوْلَسَا نَهَا دَر دُرُسْتِ اَوْلَا وَاکِر وَاکِر
وَقْتِ مَازَ لِرِنَا دَخِي بَکَا کَرْدَه بِيَتِ اِدَه وَاکِر
قَضَايِ قَلِيَش مَازَا اَوْلَسَا قَلِيَش وَقْتِ قَضَايِ مَعَا
بَلَابِيَتِ اِدَه اَمَّا قَضَايِ قَلِيَش مَازَ لِرِن چَوِيَتِ
اَوْلَسَا کَرْمَ سَاغِيَشِن بِيْلَا مَسَا اِرْتَه مَازَ
قَاجَ وَقْتِ قَضَايِ قَلِيَش يَه کَرْدَه مَازَ
يَا بَسُو مَازَ قَاجَ وَقْتِ قَضَايِ قَلِيَش دَر بِيْلَا

اَوْلَانَا

أَمَّا بَلِّغْ كَرْمِي تَمَّاز فَلَمَّا نَيْتِ اِرْدِكْ تَمَّاز فَلَمَّا
الْبِن قَلْدَر دَخِي وَتَيْتِ نَيْتِ اِتْهَال كَر كَر اَمَّا
اَكْر اَوْتَرْدَنْ جَقْدُغ وَتَيْتِ يَا بَدَسْتِ الْوَكْرُ
تَمَّاز فَلَمَّا نَيْتِ اِرْدَسَا كَلْبِ فَلَمْ كَر نَيْتِ اِتْسِبْ
اَوَّل نَيْتِ بَرْلَه فَلَمْ دَخِي دَرُسْتَدَلْ اَمَّا نَيْتِ
اِتْر كَلَا تَمَّاز اَلْ بَمَلْدَغِي اَرْتَسْنَدَه دُنْيَا اِسْتِنْ
اِسْتَدْرَسَا يَا دُنْيَا كَلْبِي سِيْلَدَسَا اَوَّل اِتْدَكْ
نَيْتِ نُوْر كَر اِكْلَبِي نَيْتِ اِتْهَال كَر صَحِيحْ بَدَرْم
الْبِن بَمَلْدَقْدَنْ صَكْرَه نَيْتِ اِتْهَال دَرُسْتِ دَكْلُ

بَدَرْم
بَدَرْم
بَدَرْم

أَمَّا هَدَايَه سَحْر فَمَا يَه دَخِي قَيْتِه اَيْلَه
اَلْ بَمَلْدَغِي غَمْدَنْ صَكْرَه دَخِي دَرُسْتَدَر وَاوْتَا
اِرْتَه اَوَّل غَمْدَنْ صَكْرَه نَيْتِ اِتْهَال دَرُسْتِ
اَوَّل غَمْدَلْبِي اَمَّا بَعْضِي كَر قَيْتِه سَحْر اَلْ
اَيْتِيَا دَكْنِ دَرُسْتَدَر وَبَعْضِي كَر قَيْتِه كَرُوْع وَرِيحَا
دَكْنِ دَرُسْتَدَر اَنْدَرَنْ صَكْرَه دَرُسْتِ دَكْلَدَر
اَمَّا بَلِّغْ كَر اِحْتِيَاظ وَصَحِيحْ بَدَرْم اَلْ بَمَلْدَقْدَنْ
صَكْرَه بِلَسَا كَر نَيْتِ اِتْهَال مَشْرِ وِلَسَا اَمَّا كَوَلْ
اَيْرُقْ بَرْمِيشِ وَالْبِن شَسْتَا اِكْلَبِي نَيْتِ اِرْدَه 66

وَمَا زَانًا فِضًا وَوَلِيًّا اشْعَا حَيْدَةً سَهْوِيًّا لَوْلَا حُبُّ
 اَوْلَا وَنِيحَهُ اَيْمَانُ كَلَّكَ بَلَدٌ وَوَرَاثَتَا اَللّٰهِ تَمَّا
 اَكْرَمُ سَتَلْتَرُ تَرْكُ اَيْمَانًا تَمَّا زَانًا فِضًا اَوْلَا اَمَّا
 تَرْكُ اَنْدَاجِيحُورُنْ عَذَابٌ اَوْلَمَزْبَسُ بِلُغْلُكِهِ تَمَّا تَرْكُ
 رُكْنَتَرِي اَنْتَدَنْ اَوْلَمَكِي تَمَّا تَرْكُ اَوْلَدِيهِ اَلْبِنِ
 بِنَالِدِكِي اَللّٰهُ اَكْبَرُ دَمَكْدَرُ اَكْبَرِي وَرَاتِ
 اَوْلَمَكِي اَوْلَمَطَمَقْدَرُ اَجْمَعِي اَوْلَمَزَرْكِي وَرَاتِ
 اَمَقْدَرُ دَرُجِي رُكُوعٌ وَرَمَقْدَرُ وَشَحْمِي حَيْدَةً
 اَيْلَمَكْدَرُ اَلنَّجْمِي تَمَّا تَرْكُ اَخْرِيهِ اَوْلَمَزَمَقْدَرُ وَنِيحَاتِ

بُيُوشِ شَرْطٌ بَلَدٌ زَكْرُوتٌ مَكْدَرُ تَمَّا تَرْكُ اَجْمَعِي
 رُكْنَتَرِي وَوَاَجْمَعِي وَرَسْمَتَرِي بَلَدَلُومُ
 بَلْغَلْمُ تَمَّا تَرْكُ شَرْطَلْمُ تَدَنْ يَا اَجْمَعِي رُكْنَتَرِي
 بَرِي تَرْكُ اَوْلَمَا تَمَّا زَرْسْتِ اَوْلَمَزَاكْرُ
 وَاجْمَعِي قَصْدِيهِ تَرْكُ اَيْمَانًا تَمَّا زَانًا فِضًا اَوْلَا
 وَكَنْدَكِنَاهُ كَارَا اَوْلَا اَمَّا اَكْرَا وَاجْمَعِي
 اَنْدَبِي تَرْكُ اَيْمَانًا سَلَامُ وَرَمَزِي كَنْدَتِ مَكْدَرُ اَلْبِي كَنْدُ
 حَيْدَةً رَمَزِي قَلْبِي اَوْلَمَزَبُ حَيْثُ اَنْبِي
 سَلَامُ وَرَمَزَاكْرُ تَمَّا تَرْكُ اَوْلَا كُمْ كَيْ بَرِي تَمَّا كَلَا

بُيُوشِ شَرْطٌ

عبد رسوله يدركني ايقا حتى دخلوا التذرت
صكك بروض دخی امام **ابو حنیفه** قینه
بما الله نمازین تمام قلذذرت صكك نماز ذرت
دلا كلا حقیقتدن بس خین برکشی نماز اخره
عبد رسوله يدركني او ترسا دخی اکثره
ابدست صینسا یا کن طنسا نماز تمام اولتر
امام **ابو یوسف** قینه دخی امام **شافعی** قینه
رحم ما الله زکوع ورجی ورجی ورجی دخی
رکوعدن قلینی یا اول سجده دن قلینی اولتر

نماز

دلتككذرت بلوری بلذرت صكك و بوزكك
بجا دیکل بریا کلا انی بلذرتو بلککیم نماز
اولده الین قلذذرت وقت **الله اکبر** دمک
یکرت اما اگر **الله الرحمن** یا **الله العظيم**
دسا یا سبحان الله یا الحمد لله دسا یا لا اله
الا الله دسا یا خود **الحمد لله** دسا نماز درسته
اولتر **منیة المصلیة** ایدر **الله اکبر** دیکر
اولتر کی همز چکسا علما تا چوغ قینه نماز
کامل اولتر اگر **اکبر** بی سن چکسا

تَمَّازِنَهُ **لَمْ يَكُنْ** سَوْرَسْبَدَنْكَ اَسْنَا سَوْرَسْبَدَنْ
اَيَا بَنْدَن صَنَكُو تَمَّازَكْ مُسْتَجَابَكْ بَلَدَلُومْ
مُسْتَجَابْ اَوْلَدَكِيمْ اِنِي شَيْكَلَكْ حَقْ تَمَّازَكْ
قَبِيكْ سَوَكَلُو اَوْلَا **بِرْسِي** اَوْلَد تَمَّازَدَه مُسْتَجَابْ
اَوْلَا كَلْ اَوْلَطْرِبْجِي سَجْدَه اِدْجَلْ يَلَا بَقِيصَقَدَه
وَسَجْدَه اِدْجَلْ يُوْرِيَنْ دَرْ لَوْنَا بَقِيصَقَدَه وَرُكُوْعْ
وَرِيحِي اَيِي وَجِنَا بَقِيصَقَدَه **وَبِرْسِي** سَجْدَتْ
اَوْتِكُنْ **اَسْهَدَا اَنَّ لَه اِلَّا اللهُ** وَجِيكْ صَاغْ
الْبَلَدْ بَرِيْمَنْ قَلْدَرَسَقَدَه اَمَّا **وَاقْصَانَدَه** خَلَاصَه

تَمَّازِنَا سَبَدَا لَوْنَا اَوْرُوْدَرَسَقَدَه دِي فَوْضِ الْكَلْمِ
شَيْكَلَا دَرَسَقَدَه كِيْمَرْ بِيْنِ اَكْتِمَا كُوْرِيَنْ كِيْمَرْ
اِنِي اَكْتِمَا اَوْرَطْرِبْزَدِيْمَا قَرَاَنْ اَقْتَقَدَه
دِي فَوْضِ اَوْلَكِنْ يُوْرُوْرِيَنْ اَيْتْ يَا اَوْجْ قَبِيَا
اَيْتْ اَقْتَقَدَه دَرُكُوْعْ اَقْتَقَدَه دِي فَوْضِ الْكَلْمِ
سَوَلَقَدَرْدَرْدَكِيمْ بَقِيصْ كِيْمَرْ اَوْرَطْرِبْزَدِيْمَا
سَجْدَه اَقْتَقَدَه دِي فَوْضِ اَوْلَكِنْ بَرِيْمَنْ وَالَّذِي
يُوْرُوْرِيَنْ دَرُكُوْعْ اَمَّا بَلَكَلْ سَجْدَه اِدْرَكِي اَيَقْلَارْ
يُوْرُوْرِيَنْ قَلْدَرَسَقَدَه تَمَّازِنَا دَرُورَسْتْ اَوْلَكِنْ **خَلَاصَه**

ایتمش در بر زمین قدامش بگذرد بر تمام آن وضع
سکون آوردند بر **بسی** استیلا بی گناه آنرا
آچا مقدر اگر کذرت بکیمب آنرا آنرا
الی رتسین آنرا مقدر **بسی** دخی کجی ندی
قدرا کسین منع آنرا کسرتا مکند
بسی دخی مؤذن **حی علی الصلاح** و یجک
نماز فلما طرب بر فلما مقدر **بسی** بدت صحتی
بیکله **الفصل الثانی** بدت بکله
فمازل **فصل** و ستنکر و ادب کرد اجید کرد

بجزا

بر نا کجک کیشک خلق قیسه ظاهره نماز تمام
اولر اما بکله حق تعالی نال نظری فلذک
کوکلنا در **بسی** کیشک کوکل حق تعالی
حضرتنا یونلیجک نماز فلذک ادبستزل
و کستا خلق اولر نماز تمام و مقبول اولر
شما بکوز اولر کوز بر نصیب حضرت کیشی بر اولر
سنان قلو فلما دستور دلدی اول اولر
سنان اولر خیر بر کیشی قلو قلو کجه
لایق دکولدی اما اول اولر سنان کرم و عیال

کزین عجبی بر ناکب فیکما تشو طرب نماز
 فلما بئلسا وکل کل دنیا اندیش مسنا مشغول
 اولسا اول اندیش لکان یوز بیل درجه ارتقا
 آدبسنر کل و عیب اولیش ایش اولر بلکله
 معایر قینده حق ناک ناک دستلاری قینده
 یکنایق و مستحق ایش اولر تیا کوه **حسرت**
 رحمة الله علیه آیتدی هر کم نماز از زنده اولسا
 کوی حل حق ناک اولی فکریه اولی
 دنیا آدبسنر اول نماز قلیق کشتی

قلب اول فقیر خلق قینه مقبول اولی عجز
 اولن کشتی فلما قبول قلدی کلسون براتلاق
 فلن بکار اولر اولر لیسون و قیومنه نه وقت
 کک کلسا کرسون چنسون نه حاجت ولایا
 کندد لاسون قبول قلا لوم بریدی بوخبر
 کشتی کردی اول اولو سلطان قینا دخی
 اردن سلطان دندی و یاغی سر دی اولر دی
 بیس بوکسینک عیب و آدبسنر لکی نه مقدار
 دخی بئلسا **بلکله** برکتی کن بئلسا

کوه حسرت

بر کشتی بود تا آسودیش که نک سببش کسبها
 دیمسا هرگز نماز قیامتا بشنای حق نفسی فرزند
 او کون کمال کس که سکا واجب اولن بودیم
 دایما اولس بیسکه و نعمتانه ورب آنتا در
 سفلی و هر کون بجه سجا کون کون عفو اوجی
 کرم چون اولو باد شاه سکا عیایت ارب
 ایدی بجه و نندد کجیم دزد ساعت
 اون طفر ساعت سکا کسکادم کند مصیبتا
 سر و پیش ساعت بنومصحتا ستردی بودی

عذاب اعرضا یقیر قدر ثواب حاصل اولمقدت
 ایدی بیک که نماز قیامت کونکن دنیا
 اندیشینا لعنالمی چارس بودد کون کیشه
 دنیا اسباب آزا اولدخی کیشیا کونکده حسد
 وعکارت نیکمنا زیر هر کیشنگ کون فوین
 و باغ یوق نماز قیامت کونکنا فوین و باغ اندیشه
 دشمن هر کیشنگ که کیشیلا کیشنگی یوق
 نما مکی یوق کونکنا انتقام و معامله اندیشی
 دشمن کون و کون اندیشاری دخی بکا کون قیاس تکلم

دشمن

دشمنانما ز قلوب کن کز تر چل آخر تا دندلین
اکر قرآن معنی سن سب چکار معنی سن بر سکار
انگ و کز نه اول سن و اگر بنکر معنی سن
بکار سکار حق تا کی عظمتن انکار اولو لغین اولو
پادشاه لغین سکار حاضر و ناظر لغین او کو کردن
کدر دمیاسین بس بر زمان چن کشتی همتن
وقصدن بیلا قلب نفسن ادبک و اصلاح بمل
اردیجا اولسا رحمت جگلسا در سلسا حق تا کی
بر دم او نفسن اکا طبع او بر بکر شیلا اولر کیم

ای سوم نفس سقین بوبش ساعت دخی
صایع ایلیب اکل کرم لطف مکار بسنا
جفا و ادب سر کل ایما بس چن بیلا دیب
همتی بونگ از نا بر کردن تا ز قننا بستلار
بعضی وقت کو کلک دنیا اندیشینا یونلو رسا
دخی کبر بوستناء اکب حق تا کی حضریا بیلدر
سین زیر کشتی دنیا اندیشین او کجا بر قامق
الدن کلر سا کو کلن اکل از نا بر کتا کل کوزن
کلوز بس چن کو کلک دنیا اندیشی

وَأُولَئِكَ خَدَمْتُمْ كَأَن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ آيَاتٌ وَمَا تَعْلَمُونَ
 وَأُولَئِكَ أَشْتَمَأَمَلُ وَاللَّي آيَاتِي أُولَئِكَ دَمَمَاتِي كَيْفِي
 أَمَّا تَمَأَمَزُ كَرُوحٍ وَبِجُودٍ وَبِقِيَامِي وَبِقُورِي
 وَقِرَائِي وَبِذِكْرِي كَرُوحِي أَمَّا كَوَكَلِي
 حَقِّي كَالْحَضْرِي تَأْيُوتِي أَمَّا خَدَمْتُمْ كَأَن لَّمْ
 يَكُن لَّكُمْ آيَاتٌ وَمَا تَعْلَمُونَ بِنَدَانِ كَلَمَاتِي
 بِرِيَادِ شَاهَا أَلَسْرِي أَيْسَرِي وَكُورِي وَفَلَسْرِي
 تَحْفَةُ الدَّنِّ يَا خُوذُ كُورِي كُورِي وَفَلَاغِي بِسَبْرِي
 وَاللَّي آيَاتِي دَمَمَاتِي يَا خُوذُ جَانَسْرِي كُورِي أَرَمَاتِي

كَرُوحِي مَعْنُونِ أُولَئِكَ حَسْبُ لَكُمْ أَمَّا عَمَلِي
 أَمَّا رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَطَفَّةُ الْمَوَالِي كِتَابِي أَلَسْرِي
 شَيْلَا بِرِيسْمِي شَدِيدِي بُونَمَا فَلَئِي بِرِي أُولَئِكَ شَاهِ
 بِرِي قَوْلِي أَمَّا كَرُوحِي كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي تَلَوِي
 بِرِي خَاتَمَاتِي بِسَبْرِي أَمَّا كَرُوحِي كَرُوحِي وَبِجُودِي وَبِقِيَامِي
 وَتَعُودِي كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي
 أَمَّا كَرُوحِي وَكُورِي وَفَلَاغِي أَمَّا كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي
 أَمَّا كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي وَبِجُودِي وَبِقِيَامِي
 كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي وَكَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي أَمَّا كَرُوحِي

د

وَأُولَئِكَ خَدَمْتُمْ كَأَن لَّمْ يَكُنْ لَكُمْ آيَاتٌ وَقَالَ عَزَّ
 وَجَلَّ **أُولَئِكَ** إِشْتِمَاءُ كَلِّ **وَأَلَى** الْآيَاتِ **أُولَئِكَ** دَهْمًا مَقِي كَيْفِيَّةٍ
أَمَّا تَمَّا ذَكَرَ **دَكْوَجٌ** **وَسَجُودٌ** **وَقِيَامٌ** **وَقَعُودٌ**
وَقِرَائِنٌ **وَذِكْرٌ** كَرِيمٌ كُرِّهُوا **أَنْتُمْ** **أَمَّا** كَوَيْلِي
 حَقٌّ مَّا لِي **أَخْضَرْتُمْ** **يَوْمَئِذٍ** **أُولَئِكَ** خَدَمْتُمْ كَأَن لَّمْ
يَأْنِ **أُولَئِكَ** سَبِّ **دَرْ** **أَمْرِي** **بِئِنَّ** **أَكَلْتُمْ** **لَيْمٌ**
بِرَادِ **شَاهَا** **الْبَسْرُ** **أَيْقَسْرُ** **وَكُوْرُسْرُ** **وَقَلْقَسْرُ**
تَخْفَةُ **الْبَدَنُ** **يَاخُوْدُ** **كُوْرُ** **كُوْرُ** **وَقَلَاغِي** **سَبْرُ**
وَأَلَى **آيَاتِي** **دَهْمٌ** **يَاخُوْدُ** **جَانَسْرُ** **كُوْدُ** **أَرْمَنَانُ**

كُرِّهُوا مَعْصُورٌ **أُولَئِكَ** **حُجَّتْ** **لَا** **أَمْرٌ** **إِلَّا** **عَمْرٌ**
أَمَّا **دَرْ** **اللَّهِ** **عَلَيْهِ** **وَلَطْفَةُ** **الْمَقَالِ** **حِكْمَاتِي** **أَرْسِيْدَةٌ**
شَيْئًا **يُرْسِيْدَةٌ** **كُرِّهُوا** **فَلَيْقُ** **بِرَادِ** **شَاهٍ**
بِرُقُولَاتِي **الْتِمَلُ** **كَيْدٌ** **أَكْرَبُ** **أَرْكَاتِي** **بِرُلُو**
بِرِيْحَانِي **أَنْتُمْ** **عِيْنٌ** **أُولَئِكَ** **أَكْرَعُ** **وَسَجُودٌ** **وَقِيَامٌ**
وَقَعُودٌ **كُرِّهُوا** **أُولَئِكَ** **أُولَئِكَ** **أُولَئِكَ** **أُولَئِكَ**
أَلَى **وَأَيَاتِي** **وَكُوْرِي** **وَقَلَاغِي** **أُولَئِكَ** **كَيْدٌ** **أَمَّا** **أَنَا** **أُولَئِكَ**
أَرْكَاتِي **أَمَّا** **عِيْنٌ** **قُرَّانٌ** **وَذِكْرٌ** **كَرِيمٌ** **وَسَبْحٌ** **عَجَلِي**
كُرِّهُوا **أُولَئِكَ** **دِهْمًا** **أَنْتُمْ** **كُوْرُ** **أَمَّا** **عِيْنٌ** **عَنْ** **أَمَّا** **أُولَئِكَ**

بر برده دخی بیرون کوه قویا للصالحین الذین هم
عن صلواتهم ساهون الذین هم بر او
معنی بلذکر هلاک کل وجهه شکرک
نماز قلا تملک کدکم نماز کون غفلتلا قلا کون
بعضی وقت قلا کون بعضی وقت ترک ادکون
بیلا ادن کیشاکر نماز کون سکر یچون قلیس
اولتر خلیچون ریایچون قلیس اولر لوبوایت
الکرچه منا نقلر حقیقده افسد اما لفظ
عام اولجی حصر مخصوص اولتر مانع اولتر

یخافون معنی بلذکر دخی علا بدن قولا
شول مؤمنان کیم نماز کون اولر یا ایما اولدک
ونماز کون کر کلوقا کون بعضی وقت قلب
بعضی وقت ترک افسد کون اولر یا ایما اولر
قلد کون بس بو ایتدن اکلذیکر کیشی عتاید
قوتون نماز اولمش کون کلوقا حاصر لغیلا
قلما تنکری مکالی اولوما یچون قلب
اولدیلا خلق طعنیدن قوتلما یچون قلب بعضی
وقت قلب بعضی وقت ترک اولنما کون

بر برده دخی

عموم حکما اینچون در کرم صاحب کسنا
بویات منا فیکره تخصیص اتمامین در پیغامبر
حضرت علیه السلام بفرستد کرم **لیس**
مِرْصَلَتِکَ الْاِمَامَ عَفَلتَ معنی بزرگم
نماز که کون سکا ثواب و قایده اولتر الا سؤل
کو کل حاضر لعیال فلدا عمل نمازون ثواب اولتر
انجی دخی پیغامبر حضرت علم بر عرب کردیم
نماز قلر اما تترت قلر سلام و در کذون صکر
ایتدی طوزا کلین قیل نماز قلدا دیدی اولتر

بجا

۱۱۵
اچکر قلدی پیغامبر حضرت علم قلدغین
جایز دتمدی و کرم قلدردی فرستو ایتدی کرم
نومصلی و اتک لم فصل معنی بزرگم
طکر قل اینچون کرم قلدا کذون اولتر عرب
پیغامبر حضرت نزل متن کلا دی ایتدی یا رسول الله
بجا فلیسر که نماز فر دست اولادیدی اذرت
پیغامبر حضرت علم اکا نماز ک او کانا لکن کوریم
و بعضی صحابله ضرور کرم یا رسول الله نماز اینچون
در دست اولدی دید کرم اینچون کرم قبول اولدی

کوکلی نمازدن غافلده حاضر د کول دردی بیلد
ندن دد کز کوکل غافلده ایتد کز **لو خشم**
قلبه لخمست جوارحه معنی بزرگیم
واکتر کوکل وقتنا حق نماک صرتنا نلسا
طاش اعضا لری دخی قرخایی اود بلا قلب
کوز بجدی برندن ایوق یوه **بمیسیدی بواله**
آیت وکلایت و مشایخ سنلری ایکن چقلد
اما سوز اتمیم انکار کدنگا و حکم انکا
اک طاق پتر انا بو ضیحت ایشید کولدن فایده

سور

بواولسون کرا اولیا کم شیطان ایا سین ایدین
چونکه کوکل حاضر لیسلا قلبیان نماز قبول
اولما ریش بن خود کولکم حاضر د مرم بارک
نماز قلیم و قر که زحمت حکیم و مکمل بلاک
فایده بواولسون کز شیدا کز غافلده بر که
قلد نکل نماز لرا پشیمان اولک خشم و آه اید
اغلیا سن تا کم مقصیر نکل بلب افوازا اذ کول
سبب بر که حق نماک ادب سز لکوی و لکوی
وسهوله اذ کوی و عجلدی بوشلیک بندن صکر

حق نما حضرتان بزم استاخر و همشك شباه
انكل كنه نماز كركي كوكل نماضينمينا فلا سين
چن بيلا اشك حق نما كى جا و علا كوكل كى
صلاحييت كنور عباده نكده كوكل نماضينم
ورزتا كرم حق نما كى كلابنده بيرو والدين
جاهلينا النهديهم سبلنا سطا الشاكر
ابو علي الدقاق بو انك معندينه شيلابيرنده
حق نما كى بيد كوشونكره رنده كونا هجر كرن
او كارد كرم بوزه بونله كرم **الله** بزدخي انكر كرم

نكلا

كوكل كرن و باطن كرن او كارد و زور و برون يك
ينلدر زرين چونكه حق نما كى بيلاه برون
سندخي درش ظاهري **الوكى** و ايا غصبي
و كوزكي و قلا عكى **و دوكى** و **دوا عكى** **حق نما كى**
قللبنا يونت حق نما كى حضرتنا يور برون
ولا كرم كوكل كى دخي كند تالفنا
ينلدر بوزو عبادت بر تخفه كيد كرم
بادشا هلكه الترك دخي انك و سبلس برله بو
ديب عبايت استر كوتا كرم حق نما كى

فَضْلٍ وَرَحْمَةٍ بِرُؤْفَةٍ بِرَبِّكَ لَمْ يَكُنْ
يَسْئَلُ بِسِوَاكَ إِجْلَاصًا لَكَ طَاعَتُ قَلْبِكَ بِرُؤْفَتِكَ
مَنْعًا لَكَ شُكْرًا بِرُؤْفَتِكَ بِرَبِّكَ
طَاعَتُ بِرُؤْفَتِكَ إِجْمَاعًا لَكَ بِرُؤْفَتِكَ
حَقًّا لِي فَضْلًا وَرَحْمَةً فَلْيُنَجِّنَا يَا حَقِيقًا
وَعَنْ قَلْبِي طَاعَتُ إِذْ نَلِكُنِي إِجْمَاعًا بِرُؤْفَتِكَ
عَزِيمًا بِرُؤْفَتِكَ بِرَبِّكَ الْبَيْتُ فَضْلًا وَرَحْمَةً بِرُؤْفَتِكَ
إِجْمَاعًا بِرُؤْفَتِكَ بِرَبِّكَ عَزِيمًا وَرَحْمَةً بِرُؤْفَتِكَ
أَوْلَى حَقِّ الدُّعَا بِرُؤْفَتِكَ يَا ظَاهِرًا وَبَاطِنًا خَلَقَ

كَأَنَّكَ أَيْدِيكُمْ **إِيَّاكَ تَبَدُّوْا يَا لَكَ**
سُبْحَانَ مَنْسُورِكُمْ أَيْدِيكُمْ عِيَادَتِي وَفَلَمُورُ
كَأَنَّكَ مَخْصُوصٌ وَإِيَّادِي سَدَنَ عِيَادَتِي بِرُؤْفَتِكَ
فَلَيْتَ إِذْ رَزَقْتَنَا عِيَادَتَكَ فَلَمَّا سَبَّحْنَا بِكَ كَلِمَاتِكَ
عِيَادَتُ بِرُؤْفَتِكَ يَا مَنْ أَنْزَلَ عِيَادَتِي وَأَلْجَأَ
بِتَابِكُمْ بَيْنًا مَبْرُورًا حَضْرَتِ عَلَيْهِ بِرُؤْفَتِكَ
يَسْئَلُ كَيْفَ كُنْتُمْ عِيَادَتُ بِرُؤْفَتِكَ إِجْمَاعًا
أَيْدِيكُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِرُؤْفَتِكَ عِيَادَتِي وَرُؤْفَتِي
أَيْدِيكُمْ بِرُؤْفَتِكَ عِيَادَتِي وَرُؤْفَتِي

قِيْنِه حَتَّى تَمَّا لِحَضْرَتِن سَيِّدَا تَمَامٍ وَالدُّعَى قَوْلُهُ
أَوْلَدِيْنَ بِلِسَانِكَ **الفصل الثالث** تَارَافَا سِدِّ
إِذَا تَسْتَكْرِي يَأْنِ إِذَا وَبَدَدْتِ سَكْرَةً تَارَافَا سِدِّ
فَأَسِيدَا وَتَرَاوِيْنَ بِلَدْرٍ لَوْ مُمْ **تَارَافَا سِدِّ** أَوْلَدِيْكُمْ
تَارَافَا سِدِّ إِيكَ لَيْنِ قَلْبِي لَأَزِيْمُ أَوْ لَأَسْبِسُ بِإِيكَ لِكْرِي
تَارَافَا سِدِّ سَيِّدَا تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا زَجْرُهُ سَهْوِيْهِ
يَأْتِي كُنْ دَخِي سَيِّدَا سَا دَخِي إِجْنِدْهُ كَمَا لَكَ كُنْدُ
أَشِدْ بَكَ دَكُو دَخِي نَكْرًا دِيْبِ **الحمد لله** دِيْمَا
قِيْبِي **سبحان الله** دِيْمَا يَا حُوْدُ بَرَسْتِي عِيْلِيْبِي

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دِيْمَا يَا حُوْدُ صَوِّجِي كَيْتَ يَا كَيْتَ
بِيْمَا أَرْجُ صِيَا جِي دَكُو تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا وَرَاوِيْهِ
أَعْلُو يَا حُوْدُ آه دِيْمَا يَا حُوْدُ إِكْلِكَ تَمَارَافَا سِدِّ
إِذَا تَمَارَافَا سِدِّ كَيْتَ يَا طَامُو قُرُو سِدِّ كَرْتِ
إِذَا بَسَا بُو سَتَا كَرْتِي تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا تَمَارَافَا سِدِّ مَصْحَفًا بَقِيْبِ
أَتَمُّقِ **إمام اعظم قندهار** تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا دَرُورِيْهِ
أَوْلَدِيْ رَضِي كَسْرِيْمَكَ تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا تَمَامٍ
أَوْلَسَا كَسْرِيْمَا بَعِيْرًا نَأْطَلِمُ بَلْتَمُ كَلَسَا آتِي
كَدَرِيْ كِيْجُوْنِ تَمَارَافَا سِدِّ إِذَا وَرَاوِيْهِ دَخِي تَمَارَافَا سِدِّ كِيْبِي

لَمَّا مَدَنَ أَيْرُقُ كَسِيًّا كَلِّشْ أَكْرَهَ وَرَسَا نَمَازُ
فَاسْتَدَاوَلْتَرُ **خُ** اَصَلَهُ أَتَدُّ نَمَازُ فَلَيْسَ كَسِيٌّ
إِمَامٌ يَكَلِّشْ يَدُورِسَا إِمَامُكَ نَمَازُ بِاطْلَاوَلْتَرُ
بِلِكَلِكْ وَأَمَامُ نَمَازِ دَرُسْتِ أَوْلَاجُ دَكَلُو
أَقْنَا دَخْرَ أَوْصِيْنَا قَتَانُ كَلِّشْ دَمِيبَ رَكُوعُ
وَرَسُو كَرَكْ أَكْرَهَ كُوعُ وَرَسَا أَوْيُنُ
كَسِيَّ كَرْدَنُ بَرِكِشِي يَدُورِسَا إِمَامُ دَخْرِي أَنْكُ
أَغْرِيذَنُ السَّا أَقْنَا مَعْصِي كَرِهْدَنُ آيَدَنُ كَسِيَّكَ
نَمَازُ فَاسْتَدَاوَلْتَرُ وَأَمَامُكَ نَمَازُ فَاسْتَدَاوَلْتَرُ مَعْصِي لِرَبِّكَ

إِكْسِيَنَكْ دَخْرِي بِلَا فَاسْتَدَاوَلْتَرُ وَمَعْصِي كَرِهْدَنُ
إِكْسِيَنَكْ دَخْرِي بِلَا فَاسْتَدَاوَلْتَرُ مَعْصِي كَرِهْدَنُ فَاسْتَدَاوَلْتَرُ
أَوْلْتَرُ أَتَا كَرُو **خُ** اَصَلَهُ أَتَدُّ إِمَامُ
يَكَلِّسَا بِنَايِرُقُ آيَتِ كَجَسَا أَتَدُّ دَخْرِي دَخْرِي
كَسِيَّ كَرْدَنُ بَرِكِشِي يَدُورِسَا وَأَوْلُ أَوِيَنَكْ نَمَازُ
فَاسْتَدَاوَلْتَرُ إِمَامُ دَخْرِي أَوْلُ آيَدَنَكْ أَغْرِيذَنُ السَّا
أَقْنَا إِمَامُ نَمَازِ دَخْرِي فَاسْتَدَاوَلْتَرُ دَخْرِي نَمَازُ إِحْتِيَاكُ
نَمَازُهُ مَخْرَافِشْ إِشْكَا مَعْصِي لِرَبِّكَ
أَوْلُ رِشِي أِكْرِي إِشْكَا نَمَازُ فَاسْتَدَاوَلْتَرُ

بعضی را آیتش اُج کَر زایش کاسا فاسدا و لَر
بش کَر نَمَاز اِجینَه اُج اَدِم بِر ماسا یا اُج کَر
بَر سَنَه اَز سَا یا اُج کَر دَلبَنَدک اَلنَدَن
قَلدَر سَا نَمَاز فاسدا و لَر بعضی کَر آیتش نَمَاز فَر کَر
اَو چَستَنَسَا نَمَاز فاسدا و لَر و بعضی کَر آیتش کَر
کَسَبی چَستَنَسَا نَمَاز فَر صَمَسَا نَمَاز فاسدا و لَر
اِمَام اَعْلَم مَدَهِنَا بُو سَر قَیْدَر خَلاصَه اَیْد
نَمَاز قَلَن بِر یَا زَا اَلشِئِنَسَا بِمَسَا اِجِنَد کَر
اَلکَمَا **اِمَام حَمَد** قَیْنَن نَمَاز فاسدا و لَر فَعَه

121
اَبُو اَللِیْث مَدَهَب اِخْتِیَا اَز اِخْتِیَا اَزَا **اِمَام**
اَبُو یُوْسُف قَیْنَن نَمَاز فاسدا و لَر و کَر و کَر
عَا لِمَلکَر بُو مَدَهَب اِجِنَا اَز اَدِی دَخِی اَبَد بِر کَر
سَن قَلَسَا وَا رُو جَا سَنَا قَلَسَا یَا اَسَنَا
اِجَسَا یَا سَنَا صَوْر اَلسَا یَا سَنَا صَنَسَا
قَلَدِغِی **سَن** فَا سِدَا و لَر کَر و اَلکَلِیْن قَلِب
اَنَدَن فَرَض بَشَلَو کَر کَر اَمَّا اَلکَر بَر لَه بَیْکَر
سِیَا یَا بِر کَر یَد سَا صُو ی نَمَاز فاسدا و لَر
اَر دَخِی اَبَتِش **بُو سَنَه** کَر مَنکَر اَلدَر و مَشَر

122
خَلَقَ كَلْبًا بِحَا جَكَ وَكَرُّوْكَ اِنْ لَوْ لَكَ
بِرِّ قَا كَلْبِي بِحَا جَكَ دَكْلًا وُلَسَا جَمَاعَتُكَ تَارِ
دَرَسْتُ اَوْلَمَنْ اَمَّا اَمَامٌ اَوْ يَلِكْرَصًا فَا رِقَابَةٌ
دُنَسَا صَقْلًا اِمَامٌ اَرَا سِنْدَهُ يُوْلَدُ اَوْلَسَا جَمَاعَتُكَ
نَمَازٌ فَا سِدَا وُلَمَنْ اَمَّا اَكْرَامًا جَاهِلَةٌ جَمَاعَتُ اَرَا سِنْدَهُ
دِيوَارًا وُلَسَا سُوْلٌ قَدَّرَ بِيَسْكَ اَوْلَسَا اِكْرَامُ جَمَاعَتُ
يَقْبُ اِمَامٌ كَرَمًا جَمَاعَتُكَ نَمَازٌ دَرَسْتُ اَوْلَمَنْ
مَكْرَمٌ اَوْلَدُ دِيوَارًا اَرَا سِنْدَهُ قِيَوًا وَاوَلًا وُلَدُ
جَمَاعَتُكَ بَعْضِي يَقْبُ جَمَاعَتُ حَالِيْنَ بِرِّ لَكَ

حَا سِيْسِنَه اَيْمِيْسُ مَشْكُرًا وَاذَعْنِي بَدْرِيْمُ
اَوْلَدُ سِنْتِ فَا سِدَا وَاذَعْنَا رَوَايَتِ يَتَقَدَّرُ مِيْسُ
اَمَّا اَوْ حَنِيْفَه جَمَلًا سَيَلًا رَوَايَتِ وَرَدِيْمِيْسُ
كَمُ بَرِّ كَيْبِي اَغْنِيَا بَرِّ اَبَا رَهْ شَكْرِيْمًا
دَحِي نَمَا قَلْنَا دَرَسَا دَحِي شَكْرًا رَسَا بَرِّ اَبَا
اَسْمَا كَيْبِي شَكْرِيْمًا دِيْنًا دِيْنًا نَمَا رَدَرَسْتُ
اَوْلَمَنْ دَرَسِيْسُ يَخُوْذُ اَعُوْنُ اِكْرَامُ دَحِي اَعْرَبًا
يَمْرِيْمِيْسَا يَدَسَا نَمَازٌ فَا سِدَا وَاذَعْنِي مِيْسُ بَدْرِيْمُ
مَكْرَمٌ بَلِيْكُلِكَ صَا فَا اَرَا سِنْدَهُ يُوْلَدُ اَوْلَسَا

م

مَكْرُونِ اِدْر نَارِ قَلْبِ كَرِيْمٍ بِرِضَاكَ رَنْ جَلْتَقُ
 يَخُوذُ جَوْرَهَ يَكِهْ بِهَقْ شَوْلِ قَدِّ كَرِيْمٍ بُوِيْنِي نَا
 نَارِ **مَكْرُونِ** اِدْر اَكْرَسُو لَقَدَّرِ بَسَا كَرِيْمِ
 كُو كِهِي دَنَا نَارِ فَا سِدَا وُلُو اَنْدَنْ مَكْرِي
 نَارِ اِيْحِنْدَه اِنْ بِيْ كَرِيْمِ نَا قُو يَخُوذُ سَجْدَه
 اِدْ جَاكِ يَرْ دَنْ طَاشِ يَادِ كِنْ كَدَرْمَكِ بُو كَرِيْمِ
 اَرْوَقُ نَارِ **مَكْرُونِ** اِدْر وَا كْرَا وُجْ كَرَا اِدْر نَا
 نَارِ فَا سِدَا وُلُو دِهِي اِيْزَنْ اِحْبِ اسْمَكِ وَا كَرِيْمِ
 اَوْ كَجِيْلِي رَا اَوْ تَرْمَقِ سَجْدَا وَا رَجِيْنِ قَلَا رِيْمِ

الْحَامِلِ اِمَامِ اَوْ يَنْ كَيْفَ اِلْمَامِكِ حَالِ اِيْزَنْ يَلِكِ كَرِيْمِ
 اِمَامِ كَرِيْمِكِلَا اِيْمُوذِيْنِ اَوْ اِيْزَنْ اِشْتِمَكِ كَلَا
 نَا كَرِيْمِ دَرِ سَتِ اَوْ لَا اَكْرَا اِمَامَكِ حَالِ اِيْزَنْ يَلِكِ رَسَا
 نَارِ دَرِ سَتِ اَوْلَمَزْ **خَا اَصَدَه** بِيْلَا دَمِيْشَدِ
 وَبَدَرَنْ مَكْرِي نَارِ **مَكْرُونِ** اِيْدَلِيْمِ
 بِلْدَرِ لَمْ بِلِكِ كَرِيْمِ قَفْتَا يَنْ كِيْبِ كِيْنِ كَرِيْمِ
 قَلْبِ نَا سَجْدَا اِيْزَنْ قَفْتَا يَنْ دَرِ سَتِمَكِ قَفْتَا اِيْلَا
 يَا كُو دَسْتِيْنِ بُوِيْسَنِيْلَا اِيْتَمَقُ نَارِ **مَكْرُونِ** اِيْدَلِيْمِ
 سَا اِيْجِي دَكْمَكِ يَا اَرْمَكِ يَادِ لِيْدَرِ نَا صَقُو

123

مَكْرُوهٌ دُرَّاكَرَامًا هَلْهُ بِرِقَاجٍ كَشِي
 لِلا دُرْسَا مَكْرُوهٌ اَوْلَمَزْ فِقِيه **ابو جعفر**
 اَيَّدَا اَوْلَمَزْ بِكَ سَكَلِي اَكْرَبْرَا شُو نَدَن
 اَكْسَا اَوْلَمَزْ نَا مَزْ مَكْرُوهٌ اَوْلَمَزْ اَكْرَبْرَا شِي
 صَفْتِ اَرْدَنِي دُرْسَا صَفْتِ اَلْاَعْيَنِي بِرَوَا كِي
 مَكْرُوهٌ دُرُو **خا لاصه** اَيَّدَا رَهْضَا نَدَن
 اَرْفُو بُرُوهُ وَتَرَمَا زَن جَمَاعَتَا فَلَمَق مَكْرُوهٌ
صَاحِبِ قَلْبُو اَيَّدَا مَكْرُوهٌ دَكْوَل زَبْر جَمَاعَتِ
 بِلَه نَا فَا لَه قَلَمُو شَوْل وَقْت مَكْرُوهٌ دُرُو كِي بِرَبْرِي

بِرُوهُ دَشَمَك وَتَحْتِ اَوْلَمَزْ جِي بِعَدَلِش قَرِيْب
 اَوْلَمَزْ عَدْرَا وَا لَدَن مَكْرُوهٌ مِيْنَةُ **المصلي**
 اَيَّدَا دَلِيْنِي نَك بِرِيْن صَرَفِيْب اَكَا لَك اَلنَدِيْك
 اَلْمَق دَخِي اَوْلَمَزْ اَبِشْنَا بِرَمَك شَوْل قَدْر كَرِيْبُو نِيْك
 چُوْرَه يَا ن كُوْرِيْمَا مَكْرُوهٌ اَدْرَا **امام**
 مَحْرَاب كَرَسَا شَوْل قَدْر كَرِيْب جَمَاعَتِ بِقِيْب
 اِمَام كَرَسَا يَا خُوْرَا اِمَام بِيَكْسَا بِرُوهُ دُرْسَا
 جَمَاعَتِ قُوْمِي اَشْنَا دُرْسَا يَا خُوْرَا اِمَام اَشْنَا
 دُرْسَا جَمَاعَتِ قُوْمِي اَوْلَمَزْ بِيَكْسَا بِرُوهُ دُرْسَا

قَمَرًا اِتِّقَا وَذَكَرْ قَلَمًا صَدَقَ الشَّهِيدُ اَيُّدُ
اَكْرَبُ كَلِمَاتُ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ بِرُوحِي
بِحَاغِيهِ قَلْبُكَ رَسَا مَكْرُوهٌ دَكَلْ شَحْلُو اِي
اَيُّدُ اَكْرَبُ اَمَّا مَدَنُ اَيُّدُ اِي كِي اُولُو رَسَا
مَكْرُوهٌ دَكَلْ اَكْرَبُ دَرْتُ كِي اُولُو رَسَا
بِحَاغِيهِ مَدَنُ مَكْرُوهٌ دَرْتُ اَكْرَبُ اَيُّدُ اِي
يَدُ دَبِي اَيُّدُ اِي اُولُو رَسَا مَكْرُوهٌ
مَكْرُوهٌ دَرْتُ اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
دَهْ اُولُو رَسَا اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي

صَوْرَتُ اُولُو رَسَا بَقْبُ كَرُوسَا اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
بَا شَرُ كَسَلِسَلُ اُولُو رَسَا مَكْرُوهٌ اُولُو رَسَا
قَدُ قَلْبِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
اُولُو رَسَا اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
قَمَرًا اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي
اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي اَيُّدُ اِي

شیکان اوی اولدیمور نماز مکروره در کس
مکروره هیک اذن اوتور و کین آریده
نماز قیوم کچی مکرور اولما فله نماز کرده قران
هر کعتده بر افرق کتک اقا اولک
رکعتده اذن اقتلا مکرور اولما **کچی**
قران اذن افرق اچ آیت قدا اولک رکعتده
هر نمازده مکرور در **قیه** ایله اول رکعتده
بر سوره اقسا مکرور رکعتده اکل زردکی
سوره اقسا مکرور در بعضی کرایدر قران نمازده

مکرور در فله نمازده مکرور دکول
فایحده مکرور بر سوزنک ارنسندک اشکار
اقسا بعضی کرفینه مکرور در بر سوره اقسا
بر کعتده کچی مکرور رکعتده بر افرق
سوره اقسا اکرا اول سوریه اولک سورنک
ارنسندکی سوره قسا نماز مکرور اول کرا
اچ سوره قسا مکرور اولم بعضی کرایدر
کی سوره اولر سا کچی مکرور اولم بعضی کرایدر
ایله اول ادرغی دلغی سوره یا ایلترا اول اول

128
خاتمه آید بر سوره که رکعت است
صحیح بخیر مکرر و ذکر اما بیکر اولادیم
هر چه رکعت است ایوب سوره آیت بر رکعت
اقدی یا سور کرکن آراستند سننا مشا مکرر
اما اندسا مشا مکرر و ذکر امام قرآن
ایکون انصا صحیح بخیر قرآن امش اولر نماز
درست اولر امام اوین کسری قرآن انصا بعضی
آیدر امام قرآن اخفایلا اقدی نماز مکرر
ذکر زبیریا مبر حضرتین علیه السلام

رکعت است اقدی مکرر رکعت اقدی قرآن
ازینا مکرر و اولر نبس بواختلاف یکسا
بیکر که آرسن کسب اولشد و اقدی
یکبار که رکعت نماز که سورنک اولر
انصا یا آخرن انصا یا کسب دخی بر سوره
آخرن انصا مکرر که رکعت دخی بر سوره
علما ناک چوئی قاشن مکرر و در بعضی اقدی
مکرر و ذکر بعضی آیدر فرض نماز
مکرر و در نایله نماز مکرر و ذکر

مکرر و ذکر

شبهه درایت در کرم طغر سوریه برور کعتنه
اقتنر امام ابوحنیفه دن شبهه درایت اولشدنم
ایتمس کی سوریه برور کعتنه افعی بز سوغرن
دیش دخی بالکله صود کس کلشکر نماز
قلق دخی نماز فلر کون کوزن بیس یا اولنده اوین
یا کل ایز آدم اولق مکروه در بعضی کرا لدر اکر
اکلن کل ایز ساتم نماز فلن کس یا تشویب
اولیا مکروه اولر دخی اولنده سور یا خذ احن
یعنی یا بکنه اقمه یا التون اولق مکروه

۶۰

واکر اولنده قیدیل یا چران یسنا مکروه اولر
وامام اولن کس یا نماز ورتن کمساکلی
ارشیگون حرام در بعضی کرا ایله آید کفر
وبعضی کرا ایله بر بولوشی چون ازتمسا بلکه
جماعت کلی ارشیگون وچون المچون ازتمسا
مکروه اولر خلاصه آید نماز قلده قلدن
مکری برنده او توب قلمو قلیک افرسوی
مکرون در سینا میر علیه السلام بکا بدعت
دردی امام در ساکر ارنه نماز نیدن مکره کون

129

بدرگیم بوسکو بوی قلنس اولیٰ بنما اناک و بنما بوز
اول کتک کیند نمازن قلع صکر و دکول
دخی اتمه نماز وقت کرد کتک صکر کیند نماز
قلد کتک صکر قصابیه قلنس نماز در آتوق
سجده تپه لا و درن آتوق و جگانه نماز درن
آتوق نماز قلع صکر در در و خیمه کن
خطبه اقره کن بیرام نماز درن اول کتک و ختم
نماز درن اول کتک ناله قلع صکر و در و در **خند**
بیله تفصیل آتوق نماز و قکرده قصابیه قلنس

طوبیغیه درن جمانت کتک و کاهه اوتوق و نان
اقنا یا کتک استغول اولیٰ اوتوق مستحیل
دخی در ستور بنما کیند سور لیس یا کتک
بیرن نماز قلع صکر و در و کتک انا کتک
دوستلو اولیٰ بولایم اول قلد کتک
اولیٰ اجمیر کتک بوز کتک و کون بنا بوز کتک
و از تا بوز کتک قصابیه قلنس نماز قلع صکر و در و کتک
و کتک نماز قلع صکر و در و کون نماز بوز کتک
باز کتک بوسکو بوی قلنس اولیٰ و بنما بوز کتک

نماز قلیق به نذر اولمش به واجب اولمش
نماز قلیق مگرون دکلاز تا فله نماز کند ز قلیق
درت رکتند بر سلام بزله قلیق و کجه
قلیق سکر رکتند بر سلام بزله قلیق درت
ویندن آرق بر سلام بزله قلیق مگرون
اقام **ابوجنیه** قین حجه الله کنه و کلازه
درت رکتند بر سلام بزله قلیق کد
مگرون اولن نماز کلین قلیق کد
الفصل الرابع بندن مکن بلدنم که نمازه

و

قرآن اقرین کسی بخاک نماز نما سدا اولن بخاک
نماز مگرون اولن بجای نیک قی کر کلو در زیر
قرآن اقرین کسی نمازه چی بکلر بندن اکر
قرآن اقرین مستعلق بر قاج مستأله بلدنوم
بلکه کچن قرآن اقرین کسی بر آدن
اقرین بکلسا بزیرق بر کجسا بر آیت قدر اقرینا
کر و دنی اول اقرین بر بجیه اقرین کر
اقرین کی آیت قدر اول اقرین بر دن اقرینا
کر و دنی اول اقرین اقرین کر

بعض لیلید کوردی بولمیش اولمیش بوردن اولمیش
هر حالده دیرا **تس ایدک** اولمیش بوردن
بوسوریا کوردی نازده بیضا مبر حضرت
علیه السلام اییدی بشلادنگ سورؤ دنگه
ایرق سوریا کجه ددی امام قران نازده قیت
ایچق بده ناخته سورسین اکل اولمسا
ناختدک منگه ایچق قران قیت ایفا ناخته
سورسین کورد نازد قیت ایفا اولمگته
بوسورده اولمسا **کنجی** رکعتک بکلسا

کوردی بوردن

آنک ازی دنگی سورؤ ایفا بوقام لفظا قد قدرت
صکک اکنایه مگروه دوز اول سوریه
قیاکور اشفا یا نیندی سورؤ ایفا بعض لیلید
اول بشلادنگی سورؤ ایفا تزلک ایما بوشک بوش
ایرسا اعزنده سننا دتسا دیش اغر سچون
اول اعزندی سننه جیبر قران ایفا کجی بوش
ایرورقده دکرکیلا اکروقت آخر اکر
دیشی اغر بی کیمسا نازدین قلا سننا ایفا دتسا
دخی قیومر بوشک نازدین بشلک **اعود**

بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ دِيدُ كَيْدِ صُكْرِهِ
 أَوْ كَيْدِ نَسْتَسَاكِمِ سَخَاكَ أَقْدَى دُنْبِ
 سَخَاكَ أَقْبَا زِيْرًا قِيَا جِقْ وَقْتِ كَجْدِي
 أَكْرُ قُرْآنِهِ أَمْعَا بَيْتَسَاكَ أَذَنْ مَكْرَهُ
 أَكْسَا كِمِ سَخَاكَ أَعُوذُ بِاللَّهِ بِسْمِ اللَّهِ أَقْدَى
 دُنْبِ أَذَى أَقْبَا سَجْدَةٍ سَهْوِ دَخِي لِزَمِ وَأَلْتَرُ
 بِنَلْوِي تَزَلُّهُ أَذَى وَلَا سُورَةَ أَقْتَنَا بَيْتَسَاكَ
 دَخِي فَاقْتَهْ أَقْدَمِ أَقْدِمِ بِلِسَا سُورَةَ أَقْبَا
 الْحُوْرَةَ فَاقْتَهْ أَقْبَا بَعْضُ كَرَاهِيْدِ سُورَةِ قِيَا

فان

فاقته اقبا اذن صكره سورة ايقا هر ككتمك
 اولئك **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** دُنْبِ أَذَى
 فاقته اقوتسوكوودرا امام ابو حنيفة رحمه الله
 صحیح روایت بیكدر اما ایزد كصتا لدره =
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اول ركعتة المؤكدة
 امام ابو حنيفة فینه الحو و مش و نمازه فاقته
 اقوت و الحیب در بر سووره به اوج آیت بلا الحو
 واجدرا اما فاقته اقوت واجبا عنی قوتلو در
 ناحیه ایدب طرد لركو فاقته اقوت قوتلو قوتلو در

نمازده قرآن افسانه نماز درن گشتم قرآن افسا
 ترتیبا اقمی یکبار در دن اردن تو ابله چون
 اینرا اقمقدت اول بقرآن یکبار بزم من مسئله
قید نذر خ ک صدک آید بر کشتی قرآن اقم
 ایستسا ادب بود درم طو نلرنگ آیم سوس کبا
 باشنا دلبندون اوره و قیلا قوشود نا ایدست الا
 مصحف بیستما عجزون اندن ایفا اکو تیرنگ و سنگله
 قرآن اقم ایستسا ایقلرون درو شرب اندر اقمیا
 قرآن و اقم و اگرنگ یکبار درنظوع تا ز قلدت

یکبار طفر آید زینجا حکید سبج اینلر اید
 ازا وقت اینلری قسدا اما لفظلری بربریا برک
 اما اتر نمازده اول رکعتده ارن سور افسا
 سنت تون ایش اولد بلکله بر کوشی دلسر
 اولسا اقرآن بیسا در قیلا بعضا علی لید
 درین و دروغین در تونک کنگ تا کم صورتا
 او فز کب و بعضی کما اید در لر و دروغین
 لارم دک بعضی لیدر دلسنا و کن قرآن
 حرفلرنگ عجزون برلسا دلل دپده بلر زینجا

139

فَوَاقِئًا أَكْرًا وَوَالِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ كَلِمَاتُ
الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ
فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ كَلِمَاتُ
الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا كَانُوا
يَكْفُرُونَ فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ
كَلِمَاتُ الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ
كَلِمَاتُ الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ

فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ كَلِمَاتُ
الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا كَانُوا
يَكْفُرُونَ فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ
كَلِمَاتُ الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ
كَلِمَاتُ الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ فَوَاقِئًا لِكَيْ يَأْتِيَهُمْ
كَلِمَاتُ الْحَقِّ وَأَنْ يَتَذَكَّرُوا لِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ

فَوَاقِئًا

شِخِي اولدو گره اعرابن يك كلس اقا يا حردانك
 مخرجن يك كلس اقا بس امدى بلكلك
 فچن بعض نسته بعض پونا اقسا اا اترنا ااكتنا
 يا اعابن بگلس اقسا اا اتر دعي برده يانوف
 حرف يانوف كلكه پونا اقدعي فدانه وارسا
 ومعي نص پرا واما رسا مجموع على قنينه نماز
 فاسد اولن اكا اول ايرق كلكه پيره اقدج
 ياد تزوج قرانن ميسا امام **ابو يوسف** قنين
 نماز فاسد اولدو امام **ابو حنيفة** و امام **محمد**

ان بلد روم بلكلكه كيشي قان اوزن كمن
 ويكلس اقدج بيش درلودن **برسي** اولدو كجه
 يابركلكه به پرايت به دخی ارق پرا تر حرف
 يابرا يورق كلكه يابرا تر اتم پرا اقا **برسي** دخر
 اولدو كجه ايجي حرف ياكلكه يانته صلكه اقا
برسي دخی اولدو كجه كصميا جك برده چكه
 يا خوند شيدركه ايجي برده شيد رسا اقا شيد
 سز برده شيدركه اوقا **برسي** دخی اولدو كجه اولدو
 اقا جوت برده كسا كجك برده اولدو اقا

شخ

رَجَمَهَا اللَّهُ فَبَدَّلَ نَارًا فَاسِيدًا وَلَمْ يَكُنْ مَعْنَى تَقِيْبٍ لَوْلَا
 أَكْرَهُ لَقَدْ عَيَّ فَرَأَتْهُ أَوْلَمَّا مَعْنَى تَقِيْبٍ بِرَأَوْلَمَّا جَمْعُ
 أَمَا مَاتَرِقِيْنَهُ تَبَارِزًا سِيدًا أَوْلَمَّا أَكْرَهُ لَقَدْ عَيَّ فَرَأَتْهُ
 أَوْلَمَّا أَمَا مَعْنَى تَقِيْبٍ بِرَدْحِي أَوْلَمَّا أَلَمَامُ **أَبُو**
 قِيْبِيْنَهُ نَارًا فَاسِيدًا أَوْلَمَّا وَكَيْ قَلْبَهُ أَمَا مَاتَرِقِيْنَهُ
 مَعْنَى تَقِيْبٍ أَوْلَمَّا جَمْعُ تَبَارِزًا فَاسِيدًا أَوْلَمَّا أَكْرَهُ لَقَدْ عَيَّ
 فَرَأَتْهُ دَحِي أَوْلَمَّا بِنَا بُوْدُ مَكْرَهُ سَنُورِي صَاحِبُ كَلِمَةٍ
صَدْرُ شَهِيْدٍ بِنِيْلًا رَدِيْتِ أَلَمَّا وَكَيْ قَلْبَهُ أَوْلَمَّا
 مَعْنَى تَقِيْبٍ أَوْلَمَّا جَمْعُ تَبَارِزًا فَاسِيدًا أَوْلَمَّا أَكْرَهُ لَقَدْ عَيَّ

عطر

يَكْسِي كَلِمًا نَارًا فَاسِيدًا وَلَمْ يَكُنْ مَعْنَى تَقِيْبٍ لَوْلَا
 أَكْرَهُ لَقَدْ عَيَّ فَرَأَتْهُ أَوْلَمَّا مَعْنَى تَقِيْبٍ بِرَأَوْلَمَّا جَمْعُ
 صَدْرُ شَهِيْدٍ سَنُورِي نَارًا **أَلَمَّا** وَكَيْ قَلْبَهُ أَوْلَمَّا
 أَمَا نَارًا بِنَا بُوْدُ مَكْرَهُ سَنُورِي صَاحِبُ كَلِمَةٍ
 تَقِيْبِيْنَهُ نَارًا فَاسِيدًا أَوْلَمَّا وَكَيْ قَلْبَهُ أَمَا مَاتَرِقِيْنَهُ
قَوَائِمِيْن بِرِيْنًا قَوَائِمِيْنًا قَوَائِمِيْنًا بِرِيْنًا تَقِيْبِيْنًا
 أَمَا أَلَمَامُ **أَبِي** يُوْسُفُ قِيْبِيْنَهُ نَارًا فَاسِيدًا
 رَدِيْتِ أَلَمَّا وَكَيْ قَلْبَهُ أَوْلَمَّا مَعْنَى تَقِيْبٍ بِرَأَوْلَمَّا جَمْعُ
وَمَعْنَى تَقِيْبٍ رَجَمَهَا اللَّهُ فَبَدَّلَ نَارًا فَاسِيدًا وَلَمْ يَكُنْ مَعْنَى

بِرُوحِهِ يَدْعُهُمْ دَسَا دَا دُؤُ دَجَّكَ يَرُدُّه رَا دِرُؤُ
 دَسَا بَرَكِيًّا اَوَّلُ دَسَا شَتَلَن كِب كِم
 اَيَاتُ مَسِيحِيَّةٍ دَسَا اَكْرُو اَنَّا مَعْنِي
 اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ
 اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا فَمَا قَا كِه
 مَخْلُوقَاتُكَ مَرْتَا دَسَا اِمَام اَبِي يُوْسُف
 قِيْلَ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ قِيْلَ دَسَا اَوَّلُ
 مَخْلُوقَاتُكَ مَرْتَا دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ
 اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا فَمَا قَا كِه

مَعْنِي اَوَّلُ اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا
 اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ دَسَا
 اَوَّلُ اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا
 اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ
 اَوَّلُ اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا
 اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ
 اَوَّلُ اَكْرُو كِب اَرْتَسَا مَثَلَا اَيَسَا
 اَيُفْتِيهِمْ دَسَا اَوَّلُ اَيُفْتِيهِمْ

بِرُوحِهِ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطْنِ أُمَّةٍ ثُمَّ حَرَّبَكُمْ فِي أُمْنَانٍ ثُمَّ
 أَنزَلَكُمْ مِنَ الْمَنَافِقِ فَيُخَلِّدُ الَّذِينَ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ
 ذُو انْتِقَامٍ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ
 وَإِذْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهُمُ إِلَىٰ قَوْمِ كَدَّابٍ
 قَبِيحٍ فَفَسَدُوا فِيهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

دمس امدی معنی ایر قسحوق کک رک کم نما فاسد
 اولدی فاسد اولما دمی دفع خرج اتمک چور
 اولما بیزا دکه کبی مد لری و لشدیلدی سقلیق
 اکر بر حریف بر حریف اولان اتمنا معنی اولما
 نماز فاسد اولما کک ایر قسیر سا فاسد اولن
 ایر سدی فاسد **کعصف** **مکول** برنا **کصف**
مکودن اتمک کک دیزیا حق برده درسا
 اولنک معنی چور ایر قسیر سا نماز فاسد اولن
 اکر چور ایر قسیر سا فاسد اولن چور ایر قسیر سا

ایر قسیر سا نماز فاسد اولن سنک کک کم **عیان** **دیز**
بها برنا **بها عیان** **یشرب** اتمنا اکرمندی بر قسیر سا
 فاسد اولن سنک کک کم **لهم** **فیها** **زید** **وشهيق**
برنا **سھيق** **وز قیر** اتمنا اکر چکک برده چککسا
 قون معنی ایر قسیر سا نماز فاسد اولن سنک کک کم
دعاء **وندا** **برنا** **دعا** **وندا** اتمنا صکره اتمک
 صحیح ندک چکک برده چککسا ملک برلا نماز
 قاصد اولن دیش ناکر دستیده ترک اتمک برله
 فاسد اولن دیش **کک** **چر** معنی ایر قسیر سا دخی

متر

مستورا اقسا معنی تغییر اولاد کسک فاسد اولاد
 نیا که بر پرده دخی **صدور** سدا اقسا غار
 فاسد اولاد در پیش بس اول ایتد کمن فاعدا
 اعتبار ایتد یکلا کجمع تغییر اولاد
 صور ندرده معنی تغییر اولاد امام **الرجیفه**
 و امام **محمد** قیبه در جسم الله نزار فاسد اولاد
 اما امام **ابی یوسف** قیبه در جسد اولاد یکلی
 افرودغ لفظل و زاده و ارسا غار فاسد اولاد کرحه
 معنی تغییر اولاد دخی امام **ابی یوسف** مدب

اقسا غار فاسد اولاد در پیش **تغییر** نیا نند اقسا
 نزار فاسد اولاد در پیش **تغییر** اقسا فاسد اولاد در پیش
محمد نیا **مخض** اقسا کک فاسد اولاد در پیش
ولا اله عیدک نیا **خیرک** اقسا غار فاسد
 اولاد غده علما اختلافا ایتد در پیش نند سکله
 شول بعضی حرف اول کلمه **محمد** نیا **ابو** ایتد
 بزواج صور ندر کسک تر پیش ایتد بعضی سن
بعضی نیا اقسا غار فاسد اولاد در پیش شنگلیب کم
مستورا نیا **مستورا** اقسا اولدی بل کسک کله

اولد صئسا اركيلين ايطا ل عمل اولد ارك ناز
 فاسدا اولما مش صئسا اركيلين قلنا واقعه
 معني قئيز اولت نماز فاسدا اولمش اولسا نماز قلا مش
 اولد ك نماز هكاز اولد نيس و اجيد دكم هر كشي
 نمازه يعنى قران از بر نيا ملكه قلا مح جارز
 ومد كرن طحجن و نشيد كرن كي اكنه بلركشيا
 دكله از بر كركن اكره كيش وارسا اكر تا كتم
 نمازه خطا اتك ك دن سفلت اكر كيشك
 دلوق قران افشا يقئسسا اكر شياكه اولدسا كتم و كلو

عوام و سعئذرا تا احنيا ط امام ابي حنيفه
 و امام محمد مذهب رعايت اتك ك دن بدت
 صئسك بلرك ك بو بگيش ايقوق نماز فاسد
 اولن يزلدك صوز تلدي و مشا لري چو عدي اما
 قوموس ك ترمه ك زيرا نماز فاسدا ولد عوق
 بلك قرانك معنيس بلرك اموق فدا ك
 قران معنيس بلركشي اولر سا بگيش نماز فاسد
 اولدغين بلرك كين قلر اكر قران معنيس بلركسا
 خال شئسك اولر زير نمازده بگلسا نماز اولد

سوس

جهدا درسا اگر نبردنی بیشتر معدود اولی
از آنجا که ناز در دست اولی اگر شیشه اولی نام
در دستا اگر عمل او در نجای اولی اگر نردی اما نیک
اگر نندیکون آردیجه در کول خجه کلسا القوم ناز
قلد شیشه یکلسا اولی کم معنی نصیر اولی ناز در دست
اولی نین جهدا در نازده ایچوق بیلار
وختیارت وقوت و تسبیح لری و در کرب لری
اگر نکل کتک تا کم کور کور قیاق نازین فاسد
ایسیا بل کتک ناز کم کور فلان سرتلن در کتک لری

در دست

دخی اگر نکل کور کور کور نکل یکلسا قلد ناز
در دست اولی نین کیشی مسلمانو لری چندن اولی
البته دیر مضحک اگر کله نسناء اگر نکل ولجید
عالم لره دکلوارا اولی ناز و رب صورت
اگر نکل کور کور قهرده دانشمند بود غیری اگر نکل
دمک عددا اولی اما بعض عالم لری بیشتر شول نکل کم
صورت دیندند نکل نکل نکل نکل نکل نکل
مسلمانو نکل نکل نکل نکل نکل نکل نکل
واجب و حج حکت نکل و کله نکل

دخشا كمالا عتق بويان بيم صفتك در ستمون
ككرك بگري سئاما نون اجنه اولن كشي كركند
وخرد ز اكر كك ز نرنا ماعتن فاسندا دوا اول
ماعنت بركه روم ادمز فرض اولن طاعندرك
اود نيمجا عذاب اولن اما اكر اول اولن كندرك
مسئله انچه مسئله اردن اولسا كم اين دكلكي
بلسا ارن نكلكه مذنون اولن الفصل الثاني
بندن مذكرك بجن سهونيل اولن واجب اولن
اين بلذونم بلذك كم بجن بركي نازك واجب

بندن

اولنكردن اولوب ترك اقسا يا نيمجا نرنا بجا سوه
واجب اولد بجنه ايشلا كرك ناكم ناز نهمام ولا
اما اول واجب اولن نسنكري قصده ترك ايلسا
يا بربند ز نرنا بجنه سهون واجب اولن اما ناز
ناقص اولن بيم بلذك كم بجنه سهون اكر اولن
كشي كويان سئام ورد كركن صكرك اولن
بجنه ايلسا اذن مذكرك بجنات اولن
بجنات اكله بخر نكركن ايتا بعض عالمك قيديه
بنيان سئام ورد كركن صكرك بجنه سهون

اذ الامام اولن کسي بيلدا اتمک گيدد زير اکی يانتا
 سلازم اولن **خلاصه** ايدد بير قاجمه افسا اردجه
 بر سوره افسا کوردون ائذب بير قاجمه دخی افسا
 سجد سهولارم اولن **مقدمه سجد** ايدد غا
 قلن کسي نمازک اچند کی وضو لن دن بير سجد
 ائدنا صکنه اکننا اگر ادمکا بير سلا ايا صکره
 سجد سهولار اکن ادمکا بير سلا نماز باطل اولر
 اکی کين فلن **کذک** سلا بير کتانه قران افسا
 ائدنا اگر سجد يا ائدن اکار سلا قران اقالا ائدکله

سلازم وورد کدن صکنه اور سلا سلا ايجاعنت
 بغضی دراکا يا حقه نماز فاسد اچک ائيلنکيا
خلاصه ايدد سجد سهولون صکنه غيغيا
 اور مق فرض دکلدردر اکر اوتنمسا اچي
 نماز درست اولن بئير ککچن بويکشي
 قران ائدن رکوع ائسا ايا کن سجد ائسا
 سجد سهولار اچ اولر چن فریضه نماز ک
اوتنجي کمتنه باور دنجي کمتنه فاجندن

افسا
 افسا

اَتَدْنِي اَنْدَن صَكْرَه اَكْسَا رَكْوَع اِكْبَانِ اَوْدَمَك
 دَرَسْت اَوْتَرِ بَس مَازَانِ سِد بِلْصَا كَلِ كِه
 بَجْن اَوَلْ كِي سَخِي تَانَه **وَرَسُوْلَه** دِدْ كَدَن صَكْرَه
 اَكْلَسَا اَوْجِي رَكْعَتَه دَرْمَعِي كِي رَكْعَتَا
 بَجْن سَهْوَانِي كَرَك اَكْل اَقِيَا حَق بَرْدَه مَت
 اَسَا بَرَا زَن اَيْت قَدْرِيَا كِي قِيَا اَيْت قَدْرَه بَجْنَه
 سَهْوَانِي كَرَك **خَلَاصَه** اَيْدَرَه دَكْل اَز اَسَا
 بَجْن سَهْوَانِي كَرَك اَوَلْ كِي سَخِي تَانِ اَتْرَمَعِي
 اَنْدَب اَجِي رَكْعَتَا دَرَسَا اَكْرِي زَكْرِي طَرِ اَسَا

بَجْدِيَه وَرَه صَكْرَه سَهْوَانِي اَكْر اَكْر بَجْدِيَا وَرَدَقَار
 صَكْرَه قَرَان اَهْوَمَدَعْن اَكْر اَسَا بَجْدِيَه رَقْلَبِي
 قَرَان اَهْوَمَدَعْن مَبِين اَوْل قَرَان مَبِين مَدَارَك
 اَشَا كَلَك مَكْرِي اَوْلْدِي بَس مَكْرِي بَا طَل اَوْل اَكْر
 رَكْوَع اَسَا اَنْدَن اَكْر اَوْل اَتْتَعْنِي رَكْوَع
 اَكْر اَجِي بَجْدِيَه كَدَن اَكْر اَسَا دَرَا رَكْوَع اِدَه
 اَنْدَن صَكْرَه اَكْر اَكْر بَجْدِيَه اِنَا بَرَا اَوْل اَوْل
 اَتْدِي بَجْدِيَه اَكْلَبِن اَتْل كَرَك اَنْدَن صَكْرَه بَجْدِيَه
 سَهْوَانِي اِنَا اَكْر اَكْر بَجْدِيَه دَرْمَعِي اَكْر اَكْر

عقل

او ترمیمی او نبرد بشی ر کعتتا در درسیا
 اگر بجای آمدن آگارسا د تا تحیات و ترا
 بجای سهوا را اگر بشی ر کعتتا
 بجای سین اندکدن مکن آگارسا اگر بجای تحیات
 الترمیمی بجای قلمنا تحیات اؤاس لامل و ترا
 فذایع غاذا فله اولور بربر کعتت دخی فتمو
 واجب د کلدن بر بشی ر کعتت قصد لا بشاید
 اگر بربر کعتت دخی قسب آت رکعت اؤوسا
 دخی بجای اما فرض اکلین فلقو ککرتک

دوا الترمیما زبرا اؤوکی تحیات اترقی واجدرد
 الجبخی ر کعتتا در دخی فرض در در معنا یقین
 اؤوکی اؤوسا واجب ترک انا مکون فرض
 ترک ایش اولور بعض کره اچون ایش اولور معنا
 یقین اولدندن مکن اترنا انا لامل اولور اچون
 فرض قود واجب در در اگر در معنا انا
 در لری بر دن قلمنا انا بجای سهوا بجای بقول
 ادا اما تحیاتا و ترمیدن در دندن البتة بجای
 سهوا تک ککرتک اگر اؤوکی تحیات

الترمی

الْحَمْدُ يَا فَاحِشًا مَكْرَهُهُ سُوْرَةُ اَلْحَمْدِ اَنْتُمْ يَا فَاحِشَةً
 سُوْرَةُ سُبْحَانَ اَلْحَمْدِ اَوَّلُ سُوْرَةِ اَلْحَمْدِ اَنْتُمْ
 فَاحِشَةً اَلْحَمْدُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ اَكْرَهُهُ وَرَدُّهُ
 تَحِيَّتُ اَلْحَمْدِ اَوَّلُ تَحِيَّاتِ **عِبَادَةِ** وَرَسُولِهِ دُنَى
 اَرْوَاهُ اَلْحَمْدُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ كَرِهْتُمْ **مِنَةَ الْعَسَلِيَّةِ**
 اَيْدِي اَبُو حَنِيفَةَ رَوَى اَيْدِيكُمْ بِحَرْفٍ قَدْ **عَبَدْتُمْ**
وَرَسُولَهُ دُنَى اَرْوَاهُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ كَرِهْتُمْ اَنَا اَبُو
 كِتَابًا اَبُو دَهْدَه **اَيْدِي اَلْحَمْدِ** مَلِكًا عَلِيًّا مَكْرَهُهُ
 اَوْ تَرْجِيحَهُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ اَوْ تَرْجِيحَهُ **مَكْرَهُهُ**

كَرِهْتُمْ اَلْحَمْدُ اَنْتُمْ قَدْ مَكْرَهُهُ يَكْرَهُهُ بِسَخِيًا
 قَلَمًا اَلْحَمْدُ اَنْتُمْ اَكْرَهُهُ اَكْرَهُهُ اَنْتُمْ
 سَهْوًا مَكْرَهُهُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ سَهْوًا مَكْرَهُهُ
 بِرَبِّهِ اَنْتُمْ اَكْرَهُهُ كَرِهْتُمْ مَكْرَهُهُ
 اَيْدِيكُمْ مَكْرَهُهُ اَكْرَهُهُ مَكْرَهُهُ دَخِي مَكْرَهُهُ
 اَوْ تَرْجِيحَاتِ اَوْ تَرْجِيحَاتِ وَرَادَتْ رَكْعَتُكُمْ
 اَوْ تَرْجِيحَاتِ اَوْ تَرْجِيحَاتِ اَوْ تَرْجِيحَاتِ
 دَخِي تَرْجِيحَاتِ اَوْ تَرْجِيحَاتِ دَخِي تَرْجِيحَاتِ
 اَكْرَهُهُ مَكْرَهُهُ مَكْرَهُهُ مَكْرَهُهُ

ق

أَجْمَعُ أَتَمُّ رَكُوعٌ يَكُنْ أَكْثَرُ صَاحِبِ بَدَنِكُمْ
دَرْبِ قُوْتِ أَقْبَى نَمَازٍ تَامٍ إِدَهُ صَدْرَهُ حَجَّةُ
سَهْوَادًا أَكْثَرُ رُكُوعَةٍ قَلَقَد تَّقَدَّرَ صَدْرُهُ أَكْثَرًا
مَوْتِ إِذْ يُرْوَى قُوْتِ أَوْ مَوْضِعِ كَرَّكَ حَجْدِيَا
إِسْبَ صَدْرَهُ حَجَّةُ سَهْوَاتِكَ كَرَّكَ أَكْثَرُ رُكُوعَةٍ يَكُنْ
أَكْثَرًا حَجَّةُ يَدْرُكُ دَرْبِ حُجَّتِ أَقْبَى نَمَازٍ تَامٍ إِدَهُ
صَلَّى حَجَّةُ سَهْوَاتِكَ سَوْرَةٌ يَا فَاخِجَهُ أَتَدْعُ عَيْشُ
أَكْثَرًا دَرَا أَقْبَى بَعْضُ رُقِيَّتِهِ أَوْلَ رُكُوعِ أَكْبَرِ
إِدَهُ بَعْضُ رُقِيَّتِهِ أَقْبَى نَمَازٍ تَامٍ فَتَكْمِيَا **فِيهَا كَلِمَةٌ**

سورة

سورة اجتمعتنا ركوع واجتمعنا طمنا انشا
اول اندو که رکوع بر تو اگر اول رکوع که واجتمعا
فاز بر تو در دست اولن بعض که انبش نماز در دست
اولن امام **رُقِيَّتِهِ** اقاربم امامت مرقبته
فاز در دست اولن حجة سهوا اذا ركز ركوعه
يا حجة ده يكلسا حجة ركوع يا حجة ادجك
دكله در رسا فكلنا انشده عن ابي بصير
حجة سهوا انما كركت بر كسي امام اتينا امام بر كته
قلد تدن صكده حجة امام حجة سهوا انما اكر امام